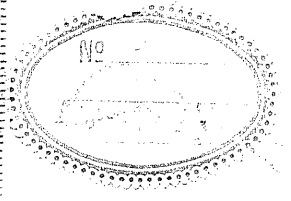

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16

William C. ...

Del Coll. de la Comp. de St. de g. Lib.

ELIZABETHAE, B-8375

ANGLIÆ REGI-
NÆ HAERESIM CAL-
VINIANAM PROPUGNANTIS,
SAEVISSIMVM IN CATHOLICOS
sui Regni edictum, quod in alios quoq;
Reipub. Christianæ Principes
contumelias continet
indignissimas:

Promulgatum Londini 29. Nouemb. 1594.

CVM RESPONSIONE AD SINGVLA CA-
pita: qua non tantum sceleria, & impietas tam ini-
qui edicti, sed mendacia quoque, & fraudes ac impo-
stura deteguntur, & confutantur.

PER D. ANDREAM PHILOPATRVM
presbyterum ac Theologum Romanum, ex An-
glis olim oriundum.

Apocal. 17. vers. 6.

*Et vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum, & de
sanguine martyrum Iesu.*

*Biblioth. Hagamb. f. 887er 725 germanus huiusce libri
parentis esse Rob. Personij. M.*

AVGVSTAE,

Cum permissione Superiorum.

M D X C I I.

TOTIVS EDICTI ET
Responsionis summa.

1. Praefatione aperiuntur verę causę huius edicti, & falsę fictęque refutantur.
2. Prima Sectione respondetur ad edicti inscriptionem, & de causis & remediis turbationum, & periculorum Reip. Anglicanę.
3. Secunda respondetur ad multiplices Reginę querelas contra Regem Hispanię.
4. Tertia Sectione refutantur criminationes fictę in eundem Regem, & in Pontificem Romanum, Card. Alanum, aliosque, & defenduntur Seminaria.
5. Quarta defenditur causa Martyrum quos Elizabetha occidit.
6. Quinta examinantur media, & præmunitionum genera, quę Regina præscribit: & confutatur noua Inquisitionis forma.
7. Postremò discutiuntur nonnullę Reginę & consiliariorum suorū instructiones ad Commissarios pro exequendo edicto.

PRAEFATIO AD
 EDICTVM ET RESPONSIO-
 nem, causas vtriusque & argu-
 mentum continens.

*VM Anglia Regina præteritis men-
 sibus accepisset, Seminaria catholi-
 ca inuenturis Anglicanę, quę Rhe-
 mis in Gallia, Romęq; instituta, edicti.
 Summorum Pontificū ac Regis Hi-
 spaniarum munificentia sustentan-
 tur, non solum non extinctum iri aut labascere his bel-
 lorum Gallicorum motibus temporumq; difficultatibus;
 (quod illa sperauerat) sed efflorescere magis, & maiore
 indies operariorum copiam in Anglicanam messem pro
 instituti sui ratione emittere; & quod ultra hæc duo iã
 dicta virtutis ac literarum Catholicarū domicilia, ter-
 tium quoque repente in Hispania extiterit, Vallesoleti
 erectum, eiusdem Regis Catholici pietate ac liberalita-
 te; exarsit vehementer fermina, iræ non admodum po-
 tens, & quorundam suorum suasu, qui has occasiones
 præstolantur, vt eam in Catholicos inflamment magis
 ac præcipitent, edictum atrox, seuum, ac contumelio-
 sum statim meditatur, quod paulo post promulgandum
 dedit, repugnante licet (vti dicitur) non minima suorum
 Consiliariorum factione.*

2. Acuerat quoque mulieri iracundiam, quod astate
 superiori, duodecim plus minus Sacerdotes Catholici ex
 Seminario Hispanico emissi, Apostolico quidem more, sed

habitu (prout opus erat) vario ac dissimulato, Angliam fuerant subingressi, inscia sane Regina, exploratorumq; manus (Deo duce) praterlapsi, ad opus iam per Regni in-
tina erant diuisi, antequam rei fama ad illius aures peruenisset; quod cum illa rescuisset, rem interpretata ad seditionem pertinere, & sibi valde timens, ne horu' su-
su multi fierent Catholici (quod viri docti ac verbis potentes dicerentur) vindicandam se penitus hoc edicto censuit.

3. Huc accessit, quod magna fama iam Angliam peruaserat, de fœdere constituto inter Gregoriū XIII. Pontificē Romanū, ac Regem Hispaniarum Catholicū, pro seruida ope Catholicis Gallia, ab impio Biernēsi Principe religionis nomine oppugnatis, iamq; parari magnas vtrunque copias nunciabatur: quod cū Anglia intellexisset, dupliciter quidē percussa est, primū timore, ne huius rei periculi, ad ipsam quoque tandē pertineret, cū plus se vtrumq; Principem laesisse, quàm ceteros omnes bene conscia sibi esset. Deinde etiam cupiditate: cū enim Biernensem certissimè statuisset omni ope abs se iuuandum esse, nec pecunia ad eam rē satis essent in promptu, & multo minus pretextus aliquis extorquendi eas à subditis, post tot expilationes recentissimè factas, rata est non incōmodam hanc sibi dari occasionem, qua, dum fingit hæc omnia contra se parari, suumq; Regnum peti, conspirationes agitari, exploratores immitti, viros precipuos decerni ad eadem, fortunas reliquorum deuorari iam Hispanorum animis, excidium vltimum vniuersis imminere, facili existimauit, tantum se odij conflaturam Catholicis, ut eorum bona iustitiæ quadam simulatione diripiat, ceterisq; eum timorem impendentis mali iniecturam, ut ad illud propulsandum non segniter fortunas suas sint oblaturi.

4. Hæc ars, hæc Regina ac suorum fraus, hæc verissima

risimæ causæ istius edicti; quod cum iterum atque iterum attente perlegissem, & non solum fraudulentum cer-
nerem ac mendax, sed crudele etiam, & in omnes Angli-
canæ gentis Catholicos (de quibus originem ipse quoque al-
liquando duxi) iniquissimum plane ac barbarū, & quod
minus adhuc ferendum erat, in ipsos quoque precipuos to-
tius orbis Christiani Principes ac moderatores valde cō-
tunneliosum (Pontificem nimirum ac Regem Catholicū,
& in alios quicunque horum auctoritatem sequuntur, vel
ut edicti verba contemptim loquuntur, qui ab ipsis pen-
dent) nullo modo faciendum videbatur, ut res tanta im-
probitatis atque impudentiæ, vltterius silentio inuolue-
retur, sed palam potius ac publicè confutaretur.

5. Satis enim cessatum iam est ab innocentium defensione ob placandum hostem, si fieri potuisset: satis datum tempori, satis tributum spei quæ de fœminæ istius respicientia aliquando ab aliquibus concipiebatur; quam cum illa quotidie eludat magis, scetus sceleri neccens, ac seuitiam crudelitate, nequitiam impietate superans; quid ni tandem eloquamur? quid ni obstitamus tam sceleratæ tyrannidi? quid ni cum præstantissimis viris illis, innocentiæ Christianæ defensoribus, qui primis Ecclesiæ temporibus, Apologijs suis tyrannorum furoribus se opposuerunt, Aristide nimirum, Iustino martyre, Anaxagora, Quadrato, Melitone, Theophilo Antiocheno, Tertulliano, Clemente Alexandrino, & alijs nos coniungamus, ut huius impietatis Caluiniæ mendacia, fraudes, & feritatem detegamus, ad vniuersi orbis Christiani cum instrutionem, tum etiam cautelam?

6. Quid ni imitemur sanctissimos viros ac Patres antiquissimos beatum Hilarium Episcopum Pictauiensem, & S. Gregorium Nazianzenum, quorum vterque libere ac grauiter contra sui temporis Imperatores, qui bonos persequerantur, scripserunt: primus quidem contra Con-

stantium Augustum, Arianæ hereseos fautorem, qui aliud quasi agens, Catholicos opprimebat; alter vero, in Iulianum Apostatam, qui à fide deficiens, occultis potius machinationibus insidijsq; labefactare, quam aperta vi Christianam oppugnare nitebatur.

7. Quæ utraque malitia atque versutia, hostium dissimulantium atque fallentium, hereticis Anglicanis inesse cernitur, non sola tamè neque simplex, sed coniuncta cum ea violentia ac tyrannide, quæ apertorum quoque tyrannorum fuit. Non paucos enim Catholicos trucidat, alios spoliant bonis, alios premunt carceribus & vinculis, alios notant ignominia, alios mendacijs ac contumelijs onerant, alios tolerant, alijs adulantur, omnia omnibus malitiose facti; sed interim singula ad commodum suum, semper, & in omnibus, & ubique referentes.

8. Dicam igitur cum magno illo victore Hereticorum Hilario, ut eum meritisimè Divus Hieronymus appellat, dicam (inquam) quod ipse scripsit initio sui libri in Constantium. Tempus fanè nunc loquendi, quia iam præterijt tempus tacèdi; ulterius tacere, diffidentia signum non modestia ratio esset; quia nò minus periculi est semper tacuisse quàm nunquam. Et infra: neque immaturè nunc loquar (inquit) qui diu tacui; nec sine modestia tacui, qui aliquando iam loquor. Et tandem: Non alia nunc mihi causa ad dicendum, quàm Christi est, cui hoc debui quod vsque nunc tacui, & cui ex reliquo intelligo me debere, ne taceam.

Hanc cum silentij, tum sermonis ac defensionis sue, rationem reddidit presul sanctissimus, quod & ego mihi in causa persimili, vel prope eadem munimen quoddam esse volui, ad eos qui existimant contra Regine nomen ne quidem aperiendum aut verbum vllum asperius proferendum, etiamsi furor percita, omne genus crudelitatis ac dir-

ac diritatis in Christi seruos exerceat.

9. Audiant hunc ipsum Dei seruum Hilarium, alio loco hac ipsa de re loquentem: Cesset à nobis (inquit) omnis maledictorum opinio, & mendacij suspicio: veritatis enim ministros, vera tantummodo decet proferre. Si igitur falsa dicimus de Costantio, infamis sit sermo maledicimus: si verò vniuersa quæ dicimus, manifesta ostendimus, non sumus extra Apostolicam libertatem & modestiam, post longum silentium arguentes.

10. Quod si quis temerarium forte putabit, quòd dicam Constantium Antichristum esse; quisquis petulantiam istud magis quàm constantiam iudicabit, relegat Ioannem dixisse ad Herodè, non tibi licet facere istud, sicut etiam à Martyre dictum est Regi Antiocho: tu quidem iniquus de presentia vita nos perdes, sed Rex mundi defunctos nos pro suis legibus in aeternam vitam in resurrectione suscitabit. Et rursum beata fidelij voce, Porrestatem (inquit) habens inter homines cum sis corruptibilis, facis quod vis, sed patienter sustine & vide, magna Dei potestas qualiter te & semen tuum torquet. Hæc pueri: at scemina nihil minus perfectis istis ac beatis viris locuta est, dicēs: Tu verò qui inuentor omnis malitia factus es in Hebræos, non effugies manum Dei. Non est istud igitur temeritas, sed fides, neque inconsideratio, sed ratio, neque furor sed fiducia. Proclamo tibi Constanti, id quod ego Neroni locuturus fuissē: contra Deum pugnas, contra ecclesiam sanctis, sanctos persequeris, prædicatores Christi odis, religionem tollis, tyrannus non humanorum sed diuinorum factus.

10. Hac loquendi libertate vsi sunt olim Patres nostri,

A 4 amica

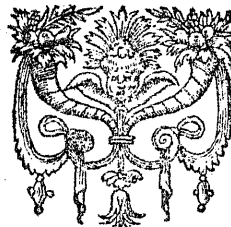
amici Dei, cum eiusdem Dei ac Domini nostri causa postularet, vel cum insolentium Principum impotentia, impietasque id exigeret: quo video certe, neque praeter exemplum, neque extra rationem me facturum esse, si in hoc edicto scelestissima confutanda grauius aliquando conquerar, aut liberius reprehendam, cum non dicam alicuius Constantij, aut Iuliani, fraudes, mendacia, ac calumnias contineat, sed furorem etiam rabiemque ipsius spiret Maxentij, ipsius Diocletiani, ipsorum Decij ac Neronis. Adhibebitur tamen ea moderatio, Deo iuuantem, inter respondendum, quae temporibus nostris expedit, & rebus ipsis par est.

Duae Apologiae pro Catholicis Anglicanis.

Et certe vidi iam duas Catholicorum Anglorum illustrissimas Apologias, idiomate Anglicano, pergrauiter sane ac solide scriptas, ad diuersa Reginae istiusmodi edicta, quae annis prioribus 1580. & 1583. promulgauit: & viraque (ni fallor) Doctoris Gulielmi Alani fuisse creditur, viri certe doctissimi pariter ac pientissimi, qui postea ob insignia in ecclesiam merita, in illustrissimorum Cardinalium collegium cooptatus est. His in libris, cum id (post veritatem ipsam quam defendit) praecipua quadam cura ac diligentia niteretur Author, ut ad omnia summa animi cum demissione, summa reuerentia, summa cum modestia responderet; nec quicquam diceret quod vel ipsos aduersarios iure posset offendere (quod & ceteros quoque nationis illius scriptores Catholicos his nostris temporibus studiosissime semper obseruasse video, quo Regiam, si fieri posset, placatiorem redderent) quam parum tamen humilitate hac sua ac lenitate profecerint, ex hoc ipso edicto manifestum fiet, quo, non solum rebus ipsis sentitur, sed conuictis etiam virulentissimis insectantur Haeretici Catholicos omnes, & nominatim virum illum dignissimum ac patriae suae ornamentum Cardinalem Alatum, aliosque viros principes. Quo fit, ut ego certe, minus me

nus me deuinctum existimare debeam ne liberè hoc loco eloquar, quae vel ad veritatis Catholicæ defensionem, vel ad insolentiae Haeticæ refutationem perimere quoquo modo existimem. Atque haec praefati, ad ipsius edicti verba examinanda veniamus.

Sic enim exorditur.

EDICTI INSCRIPTIO

Per Reginam.

Edicti Anglicani verba.

DECLARATIO magnarum turbationum quæ contra Rempubli-
cantur per multitudinem sacer-
dorum, Seminariorum, ac Iesuitarum,
qui clam immisi, & per Regniæ
dispersi sunt, ut insignes proditio-
operentur sub e mentito nomine religionis: cum prouisione
ne valde necessaria de remedio ad malum hoc auertendum,
edicto sue maiestatis publicata.

S E C T I O I.

R E S P O N S I O.

*An Regina
huius edi-
cti sit au-
tor.*

1. **E**T iam si primo loco ex consuetudine dicat
Scriba, *Per Reginam*: mo est tamen vel le-
uiter in rebus Anglicanis eruditus, aut versatus,
qui non intelligat istiusmodi edicta tam feralia
ac Herodiana, quæ toties in Catholicos Regi-
nomine prolata cernuntur, nō tam ab ipsius Re-
gine propensione proficisci, quàm scelerata quo-
rundam fraude atque importunitate, qui ei altat,
extorqueri; illa enim cum id in primis spectet, ut
pacatē tantum suauiterque viuatur, diesque suos in
bonis ducat, nec ullius religionis aut sectæ odio
vel amore magnopere moueatur; in eam partem
sua sponte

sua sponte fertur, ut lites fugiat, ac bono hoc suo
tranquillè fruatur.

2. Cæterum nonnulli eorum qui ei à consilijs
sunt, cum è terra ferè emerferint, nec nisi è rebus
turbatis honores ac diuitias quas appetunt con-
sequunturos se sperent, nonnullo etiam odio reli-
gionis Catholicæ inflammati, perpetuos ei faces
admouent, quibus in perniciem Catholicorum
incendant, incensamque de malo semper in ma-
lum præcipitem agant. Id egerunt præ cæteris
hoc triginta & trium annorum dominatu, viri
fere numero quinque, qui plus apud illam quam
reliqui potuerunt, sexus illius infirmitate calli-
dissime abusi, *Baconus* nimirum ac *Cecilius*, qui om-
nium primi eam inuaserunt, Regnum iam ingres-
sam; ac paulo post, *Robertus Dudleyus*, per aliam ta-
men viam subingressus, & per eandem annis de-
inde aliquot interiectis, *Christoferus Hattonus*: ac
demum *Franciscus Valsinghamus*, ad consilij societatem
admissus; quorum omnium superest hodie solus
Cecilius veterator quidem multorum dierum ac
pessimorum: reliqui quatuor ceciderunt, ac in lo-
cum suum iam pridem abierunt.

3. His viris Regina se suaque omnia ab initio
vsque credidit, horum in potestatem se penitus
tradidit, istorum consilij præcipuè vsa est, ad suam
Regniq; sui florentissimi perniciem. Nam quam-
quam alios etiam non paucos in consiliū ascripserit,
& Senatorum nomine insignierit, illi tamen
ad numerum tantum pertinebant, penes istos
omnis fere authoritas atque potestas extitit.

4. Cum igitur ab istis vel solis, vel præcipuis,
vniuersæ Anglicanæ Reipub. calamitas, vniuersa
religionis ac Christi ecclesiæ deformatio, vniuer-
sa bo-

sa bonorum afflictio processerit; non erit abs re, nonnullam singulorum facere hoc loco mentionem, vt à cuiusmodi hominibus, pestis Patriæ ilata sit, intelligatur. Dicam autem eo ordine quo quisque eorum extinctus est, non quo dominatum adeptus, quia illius diei quam istius multò sanè iucundior est recordatio.

*Baconus
sigilli Re-
gij custos.*

5. *Nicolaus Baconus*, primam statim Regiæ fortunam initio Regni, vt dixi, complexus, principem locum in Senatu obtinuit, sigilli Regij custos declaratus; nouum officium nouo homini designatum, quo Cancellarij quidem nomen (cui impar videbatur) non haberet, rem autem haberet ac auctoritatem. Atque huius officij priuilegio ac dignitate, fuit deinde semper præcipuus in omni re administranda, quoad vixit, iuuate eum *Cecilio*, qui dextras sibi inuicem dederant, tum vt alter alterius ambitioni seruiret, tum etiam ex quadam affinitatis necessitudine, quòd ambo in matrimonium *Antonij Cookij* filias duxissent; qui cum puero *Edouardo Regi* sexto vnà cum *Ioanne Checo* (quocum *Cecilius* in Vniuersitate Cantabrigiensi amicitiam contraxerat) præceptor daretur, facile effecit, vt vtrique genero, hoc est, tam Bacono quam *Cecilio* aditus fieret in aulam.

*Baconus
qualis.*

6. Erat Baconus loco quidè ferè infimo natus. Pater enim Abbati Buriensi pastoris ac armentarij munere inseruijt, à quo prima adolescentiæ istius rudimenta non fuerunt aliena. Nam Londini in hospitio Grayensi, quod vocatur, subpromi primùm habuit officium, quod in scholarium famulatu, infimùm ferè ac abiectissimum est. Fuit tamen ingenio peracuto & vasto, nec municipium tandem Angliæ legum indoctus, animalis ta-
men

men homo, & ventri deditus, spiritus expers, terram sapiens, diuinorum inscius ac contemptor, heresi addictus, licet vix vnquam certam sibi sectam delegisse existimeretur, quam definitè sequeretur, Catholicorum hostis, ob commodum magis suum vt inde cresceret, quàm vilius religionis quòd angeretur cura; homo denique seculi huius, ac mundo penitus confirmatus, qui nullo cōscientiæ impedimento prohibitus videbatur, quominus Diocleriano, Maximino aut Iuliano apostata, eadem fidei obseruantia ac fedulitate inseruiret (si temporibus illis vixisset) qua nūc Elizabethæ inseruijt, maximorum honorum præmio remuneratus.

7. Tandem cum assuetem se vidisset ijs rebus omnibus, quibus maximè cupiebat, honoribus scilicet diuitiis, & cæteris istius vitæ bonis quibus felicitatem metiebatur, ita vt de illo ac *Cecilio* dici possit illud *Dauidis*, *Manducauerunt, ac saturati sunt nimis; nec sunt fraudati à desiderijs suis;* cum enertissent penitus religionem Catholicam, ac Reginam impulsissent in eos scopulos ac Syrtis gubernandi, vt nec consistere posset, neque progredi, neque etiam resilire, nisi ipsis solis ducibus ac nauarchis, qui eam consultò in hanc necessitatem adduxerant, tunc securi sibi visi de dignitate quam possidebant, quòd ijs carere Regina nō posset, *Baconus* quidem, vt dixi, ingluuiæ deditus, in eam corporis molem ac sceditatem breui excreuit, vt alijs inuisus, ac sibi ipsi plane grauis, cadauer tandem terræ relinqueret, animam vero ad Christi tribunal transmitteret.

8. Eisdem ferè temporibus quibus Baconus ac *Cecilius* ad Reipub. se gubernacula insinua-
uerant,

*Dudleus
Comes Le-
cestrensis,
magister
equitum.*

uerant, dixi irrepisse quoque in Aulam *Robertum Dudleum*, licet aliquanto post, & per aliam viam, id est, nō ad Reipub. statim participationem, sed ad gratiam tātum Reginae admissum. Erat enim iuuenis aspectu pulchellus, quod tantum ei profuit, vt licet parum antea (Maria nimirum regnāte) in illius ac Elizabethæ exitium cum patre Ioanne Duce Northumbrio conspirasset (quo nomine & ad mortem primum iudicio publico dānatus, ac deinde per eandē Mariam vita ac libertate donatus fuerat) Elizabetha tamen, ad regnū prouecta, in tantam illum fauoris prerogatiuam admittit, vt vnus pene omnia moderari apud eam videretur, à qua & Baro Denbihensis, & Comes Lecestrensis, & magister equitum cōstitutus est.

*Dudleorū
origo.*

9. Erat hic Robertus, Ioannis Dudlæij filius, qui sub Edouardo Rege, etate pueri abusus, Edouardum Semerum Ducem Somersetanum regis auunculum, ac Regni Gubernatorem tollēdum vna cum fratre Admirallio curauerat, et se Comitem primo Varuicensem, deinde Ducem Northumbrię creandum, & extincto deinde Edouardo Rege, filium suum in Regni successorem per matrimonium quod cum filia Ducis Suffolcię habuerat, exclusis Henrici octauī filiabus cōstituerat: quo nomine à Maria deinceps diuino auxilio regnū adepta, capite damnatus ac multatus fuit.

10. Ioanni, pater fuit Edmundus Dudlæius, scutifer, qui de peculatu damnatus ab Henrico septimo in crucem, deinde ob eandem causam ab eius filio Henrico octauo actus fuit. Hic Edmundus fabro quodam lignario genitus dicitur, ita vt si Roberti Dudlæij Comit̄is de quo est sermo, genealogia colligenda sit, fuit ille quidem Ducis filius,

ius, & Regis ad tempus frater, scutiferi nepos, ac fabri pronepos, qui faber tamen, eo beatior quam reliqui qui ab eo fluxerunt, existimari ac dici potest, quod vir bonus fortasse lectulo suo mortem obierit, cum ceteri ferē omnes, aut ferro, aut laqueo, aut morte aliqua violenta, ob sua flagitia interierint.

11. Hic etiam Robertus, qui Angliam postea tantopere afflixit, variam certe & inæqualem vitæ suæ expertus est fortunam. Primum enim in summa rerum opulentia ac fastu natus, vidit se paulo post miserrimum, patre, fratribusque ac rebus omnibus orbatum, mortiq; addictum. Sed iterum tandem volente rotam fortuna, euectus est ad honores maximos. Per totos enim fere triginta annos vniuersum Anglię regnum sua habuit in potestate: eaque potentia tam improbè ac impotenter vsus est, vt facile intelligatur, quàm lubricus sit diuitiarum ac honorū locus, vel præceps potius ad omne vitium. Nam ille in fortuna mediocri non malè animatus, vel in ipsam etiam religionem Catholicā existimabatur. Postea verò quam Aulæ consuetudine crescere non nihil coepit, sic ingurgitauit se in omnia flagitiorū genera, vt Anglia nunquam aut nequiores opinor hominem, aut tyrannum insolentiorē fuerit perpeffa.

12. Quis. n. illius vel stupra, vel adulteria, vel homicidia, vel parricidia, vel furta, vel rapinas, vel periuria, vel oppressiones pauperum, vel sauitiā, vel astutias, vel probra excogitata in religionem Catholicam, vel damna illata tam Reipub. quam priuatis familijs poterit vnquam oratione consequi? Extant libri integri de his rebus scripti, & pralis

*Comitis
Lecestren-
sis impro-
bitas.*

prælis excusi, tam Anglicè quam Gallicè, de quibus vnum vel alterum tantum excerpam exempli causa, vt qualem religio Catholica habuerit in Anglia per tot annos aduersarium (illius enim fere potentia contineri omnia iam dixi) intelligatur.

13. Primo omnium, cum Regina se amicitiam consecutam vidisset, tunc vt fortunæ comutationem suamq; à religione Catholica defectione ab insigni aliquo scelere ordiretur, vxorem suam foeminam nobilem & locupletem, quæ temporibus tristissimis, suis illum opibus aluerat ac sustentauerat, ne suæ iam felicitatis esset particeps, vel libidinis potius spectatrix, aut impedimentum: è curia statim ad villulam quandam quinquaginta fere millibus passuum Londino distatam, eiecit; atque ibi in domum priuatam famuli cuiusdam sui eam compegit: vbi, quod omnes ei ominabantur, id breuissimè contigit, vt fractis nimirum ceruicibus expiraret.

14. Post huius exitium, in omnem libidinum licentiam impotentius se effudit, ita vt nihil ei clausum, nihil cuiquam tutum, nullius torus contra suæ libidinis faces flammæque satis munitus esse videretur. Cum foemina quadam per nobili Baronis vidua, fide matrimonij data, consuetudinè habuit, & ex ea filium, qui hodie etiã viuuit; sed ea post reiecta, adulterè cuidam adhefit, quæ Regnam ipsam consanguinitate ex Bolenorum familia attingebat. Ea fuit vxor Comitissæ Effexiæ qui exercitui in Hibernia præerat.

Is cum audiuisset quid ageretur, & grauissimè illatam sibi contumeliam accepisset, & festinato cursu in Angliam iniuriæ vlciscendæ causa properaret,

raret, sublatus est veneno in ipso itinere: quo facto, iste, & possessionem adulteræ sibi firmâ reddidit, & eam postea in coniugem duxit, irata licet ac perinuita, immo reclamante, irascente, detestante Regina. Sed ille iam eò potentia processerat, vt neminem vereretur, nec tam Regina, quam ipse totius regni vires complecti sua potestate videbatur.

15. Quod exinde quoq; magis omnibus patuit, quia etiam ex hoc die, id est, post istas nuptias, nunquam illum amasse Regina credatur: plura tamen, eius suasu ac arbitrato fecisse postea constat, quã antea, quod timori ab omnibus tributum est. Illo enim præcipuè suadente, vnà cum Cecilio, leges plurimè iniquissimèq; in Catholicos late fuerunt, maximè illæ quæ anno regni istius vigesimo secundo promulgata cernuntur.

16. Illo præterea suadente ac pene cogente, bellum apertum ac nefarium Regi Hispaniarum intulit Regina, ac ditiones Belgicas manifesto Marte, isto duce, inuasit, cum antè obscure tantum & dissimulanter rem egisset, & auxilijs occultis rebellatores fouisset. Illo etiam postulante atque agente, transactum est de vita morteq; Reginae Scotiae, vt in ius nimirum, contra ius vocata, & capitis damnata, morte mulcetur. Illo agente, procurante, atque sumptus etiam contribuyente, piratæ illi atque prædones maritimi tanquam dæmones orbem vniuersum peruagari, latrocinij omnia compleuerunt.

17. Tandem verò bellorum fessus (neque enim vnquã Martis gloria claruit) cū in Angliã ex Hollandia reuertisset, & maioribus quã vnquã antea arderet ambitionis facibus, maximis item odijs

*Lecestrij
Comitis
mortis ge-
nus.*

2. Macb. 9.

in Catholicos inflammatus, diuina misericordia tum maximè concidit, cum maximè expediret, sed minimè expectaretur. De causis verò mortis non eadem est omnium vel opinio vel coniectura. Quidam enim, ex iracundia ac furore quodam interijisse putant, (non aliter fere quam Antiochum illum Iudæorum persecutorem) eo quod cum Regina petitioni eius annuisset, qua summum quendam magistratum & imperium extraordinarium in Anglia postulasset, ceteri Senatores non sunt ei assensu, nec vnquam à Cancellario obtinere potuit, vt sigillum publicum ad scripturam apponeret. 18. Alij iustiore Dei iudicio extinctum putant, vxoris nimirum opera, cuius adipiscendæ causâ priorem maritum Comitem Essexium sublatum diximus. Iam enim illa (vt fieri solet) hominis senescentis pertasa, iuuenem quendam strenuum & non ignobilem è Comitis famulatu Blundum nomine, adamare coeperat: quod cum ille animaduertisset, amandauit Blundum in Hollandiam, specie quidem honoris, vt illi bello suo nomine interefferet, re vera autem, vt vel aperta vi, vel insidijs caderet: vxorem verò non dissimili amoris prætextu, rus eduxit, quò de ea commodius vindictam fumendi occasio daretur: quod cum illa præsentificeret, præuenisse eum dicitur: quod & repentinum mortis genus, & istius celeres postea cum Blundo nuptiæ statim post Comitis interitum, vehementer confirmarunt. Sed vt vt fuerit, percòmodè sanè cecidit ad causam Catholicorum, qui hæc sancta Christi prouidentia ab atrocissimo hoste liberati fuerunt.

19. Lecestrio ad omnem ferè nequitiam, ac impietatem (præsertim quæ religionem Catholicam impugna-

impugnaret) instrumentum fuit & subsidiū singulare *Franciscus Valsinghamus*, Regni Secretarius, *Valsingamus Secretarius.* homo loco non ignobili planè natus, sed ferus & asper, & cum natura biliosus & ardens, tum sectæ Caluinianæ zelotypia quadam præceps planè ac penè furiosus. Lecestrio in rebus ferè omnibus adhærebat, sed duabus maximè: affligendis nimirum ac persequendis Catholicis, & bellis ferè dis per externa Regna; reliqua vita non ita publice flagitiosus: quanquã illud nescio an illo flagitio minus esset nefarium, quod tam immitis ac barbarus in Christi confessores ac martyres semper extiterit, vt non tantum verbis inhumanissimis, contumelijs, probris, diçterijs, & iniurijs ad se venientes acceperit; sed nonnunquã etiam pugnis et calcibus. Fuit enim iræ impotētissimus, ac tata rabie in religionem Catholicam nonnunquam accensus, vt facibus plane infernalibus videretur ambustus, ac furijs agitatus.

20. Huic cum pro officij sui ratione incumberet (quòd esset à Secretis) ad Reginam referre, quæ in Senatu agerentur, & hac ratione de externis etiam rebus certiolem facere, quæ alienis regnis per orbem gerebantur: singulare studium in eo semper posuit, vt rerum copiam haberet, quæ Reginx aures demulceret: eamquã ob causam, exploratorum ingentes turbas per omnium ferè Principum aulas ac respublicas habebat, qui literis frequentissimis quid ageretur, quid diceretur, vel quid etiam cogitaretur, renunciarent, quibus ille rebus acceptis, ac ad suum deinde arbitrium effectis ac dolatis, siue veris, siue falsis, semper tamen prosperis, Reginx animum pascebat. Nonnulla etiam ipse per se ac suos præstabat, armandis sal-

tem piratis ac prædonibus maritimis, quorū scæ-
lici successu Regina lætaretur, atque his in rebus
alendiq̄. exploratoribus, vitæq̄. luxu ac superbia,
tantam vim pecuniarum effudit, vt ære tandem
alieno oppressus interierit: percussus etiam à Do-
mino vlcere pessimo ac plaga insanabili ad partes
corporis abditiore, non aliter quam de Galerio
Maximino tyranno refert Eusebius.

*Valsingami
mors.*

*Euseb. li. 8.
cap. 28.*

*Hattonus
regni Can-
cellarius.*

21. Valsingami mortem exigui temporis inter-
uallo secuta est mors *Christofori Hattoni Regni Cæ-*
cellarij, qui ad diem vigesimum octauum Nouẽ-
bris anni superioris, multis sanè de causis perin-
uitus ex hac vita discessit, pridie nimirum illius
diei quo hoc edictum promulgatum est, cui ipse
dum viueret, restitisse dicitur, nec vnquam assen-
sisse; tum quòd vir moderatior tantam crudelita-
tem fortasse nõ probaret, tum etiam quòd à Ce-
cilio ac Puritanis (quibus Cecilius modò patro-
cinium ostentat) capitaliter disideret, nec vellet
eorum potentiam Catholicorum pressuris tan-
topere augeri. Hinc nata est veneni suspicio ad
hominem tollendum, vt diuersis Anglorum liti-
ris perscriptum vidi. Est enim ad omnia acutissi-
mus Cecilius, qui vt omnibus victoriã suam te-
statiorem faceret, sequente statim die post Hat-
toni obitum, expediendum curauit edictum hoc,
quod antea hærebat, magnoq̄. sonitu in foro pu-
blicandum. Sed ad Cancellarium reuertamur.

22. Hic honesta magis quam clara ortus fami-
lia, Londinum iuuenis venerat, vt in legum Re-
gni municipalium studium incumberet: verum
cum studiorum labores grauiores sibi videretur,
quàm vt æquo animo ferre possit, fecit, quod ho-
die magna solet iuuentutis Anglicanæ pars, qui
studio-

diorum causa Londinum veniunt, vt Aulam po-
tius quàm scholam frequentaret. Contigit autè
non longè post Elizabethæ ad regnum euectio-
nem, cum omnia iam feruerent iocis, spectaculis,
Iudicris, alijsq̄. studijs iuuenilibus, vt in ipsis Do-
mini natalitijs festis, comœdia quædam summo
apparatu in ipsa Regina Curia vniuersitatis no-
mine per ipsos studiosos exhiberetur: qua in re,
cum multi pulcherrimè egissent, omnes tamen
Christoforus Hattonus tum venustate corporis,
tum actionis gratia excelluisse existimatus est:
eaq̄. re tantopere Regina placuit, vt deinceps sem-
per in Aula eum habuerit, ac per omnes omnium
honorum gradus ad summum tandem perduxerit,
qui est Cancellarij. Primò enim Regij cor-
poris custodia præfectus erat, deinde cubiculo
quoq; præpositus, & his postremus additus Can-
cellarij magistratus.

23. Fuit Hattonus vt reliqua vita elegantior, ita
quoque in Repub. gubernanda multo tempera-
tior quàm ceteri, quos modo nominavi Senato-
res, & Consiliarios. In religionis etiam negotio,
si quid sensus habebat, Catholicam sine dubio
veriore existimabat, quod multis ipse signis ac
verbis etiam nonnunquam demonstrauerat. Ve-
rùm ita se composuerat, vel abiecerat potius ho-
mo miserrimus, ad omnem Reginae voluntatem
ac voluptatem, vt illam se vnã aspicere, illius tan-
tum sequi nutum in rebus omnibus profiteretur.
Illi ergo vt placeret, Domino suo ac creatori dis-
plicere neglexit, famulorum eius non raro con-
sentiens mortibus; quanquam ipse dum viueret,
diligentissimè hoc à se crimen apud amicos Ca-
tholicos studuit semper amoliri, affirmans nun-
quam

quàm se in cuiusquam viri Catholici necem, aut exitium consensisse. Sed vix est credibile: cum ea esset autoritate tum in Senatu, tum maximè apud Reginam, vt ipso reclamante, nunquam tanta strages hominum innocentissimorum fieri potuisset. Hinc tamen argumentum sumi potest, quid miseri isti carnifices ac fraticidæ, deo tandè responsuri sint de tanto sanguine effuso, cū apud homines etiam iam nunc erubescant vt nominatim quisquam eorum ei rei assensisse putetur, quā omnes simul iuncti repugnante licet conscientia summo studio, ambitionis ac nequitie causa promouent.

24. Sit igitur Hattonus apud alios excusatus de hoc tanto scelere, mihi verò ex sententia Evangelica duplici potius damnatione dignus videtur, nimirum quòd nouerit veritatem ac iustitiã, ac contrafecerit: quòd lumen acceperit, & sponte tamen ceciderit: quòd viros bonos viderit ac laudauerit, & partiri tamen cum furibus, & sociis eorum esse voluerit. Sit etiam alijs scilicet, & videatur perbeatus, quòd diues, quòd potens, quòd summa apud Reginã gratia tot annis fuerit: mihi certè, vel hoc ipso permisericordis visus, quòd his illecebris diabolus eum in perditionem traxerit.

Quamquam alij quoque eo vno infortunatū putant, quòd cum opes propè ingentes cumulasset, nunquam tamen ei per Reginam licuit matrimonium inire (quod ipse summopere concupierat) quo tantorum ex se honorū hæredem relinqueret. Sed ita ferè est exitus istiusmodi nugarum quæ ab oculis carnis tantè æstimantur; modo agenda est Hattono conscientie suæ ac vitæ causa, vbi neque Reginæ potentia, neque gratia hominem

minem subleuare poterit.

25. Restat aliquid de Cecilio dicendum, qui vt primus prodijt in hanc scenã, ita postremus perstitit, author ac actor vniuersæ fabulæ, imo poeta, & Histrio, & mimus eiusdem, ac verissimus totius Anglicanæ calamitatis archirectus: qui eo profecto nequior quàm ceteri existimandus est, quo ficta moderatio detestanda magis est quàm furor manifestus. Iste enim cū principium omne dederit sanguinarie huic tragœdiæ, & eiusdem actionem perpetua semper sollicitudine vserit: versutissimè tamen rei inuidiã declinare studuit, ac in alios deriuare: modo Lecestrium, modo Valsinghamum, modo alios insinuãs apud Catholicos cum supplices eum adibant, tantè seueritatis authores esse: se percipere quidem vt mitius ageretur, sed obtinere non posse; cum certo interim cõster illius partes præcipuas semper his in rebus extitisse, & eo authore atque suafore, sequitū esse crudelissimè quacunque vel minima oblata occasione. Huius ergo tam subdoli ac vassi hominis, nonnulla altius repetenda videntur.

26. Fuit isti Cecilio, qui modo regni thesaurarius, & pupillorum nobilium custos, & quilibet fere in Anglia est, suoque cuncta moderatur arbitrato, humile valde & obscurum initium. Pater enim eius, cui nomen David Cecilius, loco pene infimo inferuuit Regio Vestiariorum: Auus vero ex militibus fuit præfidiarius qui ad Regij corporis custodiam designantur, & diuersorium insuper ac tabernam publicam in oppido Stanfordiano tenebat. Iste verò noster, post aliquot annos in literarum studio apud Vniuersitatem Cantabrigiensem positus, (vbi ex matutina

*Hattoni
infelicitas.*

*Cecilius re-
gni thesaur-
arius.*

*Cecilij prin-
cipia & ar-
diuus primi
ad honores.*

etiam campanæ pulsatione nonnullâ victus partem ad tempus quærîtasse in collegio D. Ioannis dicitur.) Edouardi Regis iniitijs, foceri sui adiutus auctoritate, vt antea dictum est, contulit se in famulatû Edouardi Semeri Ducis Somersætani Regis auunculi, qui protectoris appellatione vniuerso regno, auctoritate regiæ, per id tempus præerat. Huic cum aliquandiu à secretis inseruisset, & per eum in consilium etiam Regium inductus, permutationi religionis Catholicæ, quæ eodem tempore Somersætani maximè auctoritate fiebat, nõ parum cooperatus fuisset, animaduertit homo callidus, non satis esse vel prudentiæ vel opis in Somersætano, vt se suosq; contra Ioannè Dudlæum comitem Varuicensem tueretur, qui manifestis indicijs ad locum & dignitatem Somersætani aspirabat. Itaq; mutandum sibi ratus velificationis cursum Cecilius, summa perfidia Somersætano prodito atque deserto contulit se ad Dudlæi partes, cui & accusationis materiam etiam ac testimonium præbuisse dicitur, quò Somersætanium Dudlæus facilius opprimeret: in cuius rei mercedem Dudlæus postea, Somersætano extincto, cum ipse solus rerum omnium potitus, & Dux Northumbriæ creatus fuisset, curauit vt Cecilius cum Rege Edouardo rediret in gratiam, ac in consilium iterum restitueretur, & Secretarij dignitatem recuperaret.

Cecilij fraudes.

27. Deinceps verò Maria regnum post Edouardum adeptæ, & Northumbriæ ob scelera, capitibus condemnato: Cecilius vt hæc etiam rerum tempestate suam ad commodum vteretur, summum primò religionis Catholicæ zelum simulat, ecclesiis frequentat, missarum solemnij quotidi-
terest,

terest, Rosarium quod vocant, beatæ Virginis, de manibus nunquam aut rarò deponit, precandi globulos diligenter versat, Litanias suppliciter cum sacerdote in Ecclesijs recitat, ex suggesto etiã ecclesiæ suæ parochialis *Stansfordiana*, vt nonnulli referunt, deuotè aliquando concionatus, dixit ad contribules suos, se Edouardi Regis tempore, errore quidem iuuentutis lapsus, sed modo veritate perspecta, resipuisse, & pœnitentia ductû rediisse vltro ad Ecclesiæ Catholicæ ac Romanæ gremium: hortari se omnes serio, vt id ipsum faciant, & si qui forte illum secuti fuissent errantem, sequantur modo pœnitentiam agentem: quod & Ioannes Checus Regis Edouardi præceptor fecisse postea apud Reginam Mariam isto hortante noscitur.

28. His rebus cum satis se probasse Catholicis Cecilius existimasset, vel saltem satis dissimulationi suæ fecisse fucum; cœpit cum per se, tû etiã per amicos, sollicitè agere, vt pristina ei dignitas Senatoris ac Secretarij redderetur, à qua sententia non longè sanè aberant nonnulli viri præcipui partis Catholicæ, & in primis *Cardinalis Polus*, qui *Card. Polus.* plurimum eo tempore auctoritate valebat, & vir optimus cum esset, aliorû animos è suo metiens, existimabat tam istum quam Elizabetham Principem, ex animo verè locutos, cum verbis tantopere religionem Catholicam profiterentur. Itaq; in eam partem inclinabat, vt Cecilio tam Senatoria dignitas, quam Secretarij officium restitueretur. Idem perurgebat *Gulielmus Petrus*, Eques *Gul. Petrus.* auratus, qui hac ipsa tempestate Mariæ Regine à secretis erat, & officium suum in hunc ipsum Cecilium (quòd ipse senio laboraret) magnopere cupiebat

piebat transfundere; quod certè si factum fuisset, etiam si quàm plurimū sine dubio in homine errassent, quem putabant Catholicum, minimè tamen fortassis abs re fuisset. Est enim omnium constans opinio, quòd Anglicana res publica nunquàm in has calamitates venisset, si eo tempore Cecilij ambitioni satisfactum fuisset. Neque enim illè à lìa de causà sequentis regni initia turbauit, nisi vt opes ac honores assequeretur, quos stante priori reipub. forma consequi nulla ratione potuisset.

*Cecilij ad
sus ad El-
zabetham.*

29. Sed quanquam, vt dixi, non deerant viri Catholici qui hoc ipsum tunc sentirent, Mariæ tamè Regine, quæ hominis hypocrisis optimè omnium nouerat, nunquam persuaderi potuit, vt ei fideret, aut suorum consiliorum participem faceret: quod cum ille eadem penitus perspexisset, ne nihil ageret, alias statim cogitationes inijt, seque ad spem quandam oriturū solis conuertit. Contulit enim se ad Principis Elizabethæ obseruantiam & famulatum, in cuius exitium paulo ante cū Duce Northumberlano, ipse etiam, nominatim, & scripto chirographo conspirauerat. Huic tamen cum paulo post regnandi vices ex insperato ferè obuenissent, nō fuit Cecilio perdifficile intimè ei se insinuare ad persuadendum quæ veller. Habuit tamen primis illis diebus non exiguam difficultatem, vt eam induceret ad religionis formam publicè permutandam: non quod illa religionem vllam magnopere curaret, sed quòd res ipsa magnas in se difficultates, ac nonnihil etiam periculi habitura videbatur, si hoc tètaretur; eo quòd omnium regni ordinum præcipua pars, religionis Catholica magno studio teneretur. Sed contra Cecilium atque Baconus affirmare, expedire penitus
Reginæ

Reginæ vt religionis forma (ad tempus saltem) permutetur, ne illa Pontificis Romani approbare videatur auctoritatem; cuius decreto matris suæ cum Henrico nuptiæ improbatæ fuerunt, & consequenter ipsamet etiam Elizabetha ab omni regni hæreditate tanquam illegitima exclusa. Nō defuturas in posterum redeūdi cum Pontifice in gratiam, rebus suis bene compositis, si ita videretur, occasiones; nec timendā aliquam Regni perturbationem, aut Procerum hac de causà defectionem. Se enim in capita sua recipere, id omne pacificè ac tranquillè perfecturos, nec viam di simulant, qua id sint aggressuri; quæ cum Reginæ etiam nō displicuisset, res omnis eorum arbitrio ac potestati permissa est: illi autem hac impostura quam dicam, negocium omne confecerunt.

30. Erat eo tēpore clarissimus inter omnes Regni Anglicani proceres Comes Arundelius, nō tantum familiæ nobilitate, qua primum locū in Comitibus tenebat, sed aliorum etiam procerum affinitate ac obseruantia. Dux enim Norfolciæ, qui omnium erat potentissimus, Arundelij filiam in vxorem duxerat. Hunc Comitem delegerat Cecilius opinione licet Catholicum, vt sibi esset instrumentum ad Catholicam euertendam religionem: nec deerat ad hoc facinus peropportuna quædam occasio. Nam Arundelius per hæc ipsa tempora vxore priori viduatus, nescio quid inanis spei de Reginæ nuptiis cōceperat. Dux etiam Norfolcianus cū amissa priori coniuge Arundelij filia, aliam quandam deperiret sanguine sibi coniunctam, quam per leges ecclesiasticas ducere nō posset, nisi Pontifex ea in re dispensaret, nonnulla erāt quæ Pontificem difficiliorem in eo negotio,
reddi-

Fraudes Cecilij ac Baconis in Religione Catholica operum.

reddidere quàm Dux ipse animo conceperat.

31. Vtramque igitur occasionem arripuit Cecilius, tum vt ira magis Ducem accenderet in Pontificem, tum etiã vt cupiditate Comitum inflammaret ineundi cum Regina matrimonium: cuius rei ipse certissimam eis spem faciebat, si ad Regiam se voluntatem in religione ad tempus saltem cõmutanda conformaret. Quod ille auidißimè arripens, lethalis istius cupiditatis facibus adeo incensus ac inflammatus fuit, vt omnia statim miscere ac profundere cõeperit, imo prorsus insanire. Cum enim mature iam etatis vir esset, ad iuuenilia omnia & puerilia descendere, quò Reginæ adolescentulæ placeret, cõuiujs, iocis, tripudijs, aliisque ineptiis, dies noctesq; terere: quoad tandem exhaustis rebus omnibus, & ad summã ferè paupertatè redactus, delusus à Cecilio, derisus à Regina, derelictus ac contemptus ab omnibus, miserimo dolore confectus periit.

Modus vnde religio in Anglia.

32. Interim tamen Cecilio ac Regina cõtra Deũ deseruierat, in eo quod illi præ se ferebant, de religione per comitiorum autoritatem mutanda. Regina enim sua id autoritate efficere nõquam potuisset. In Comitijs autè quæ vniuersam rempub. representant, cum duo præcipua hominum genera sint, qui suffragia ferant: aliud Episcoporum & Præfulum ecclesiasticorum, aliud Procerum ac principum laicorum: de primis desperantes hæretici, laborarunt tantum de peruertendis secundis, quos Arüdelij, ac Ducis Norfolciani generi sui opera sic peruertunt, vt cum maxima eorum pars Catholici essent, alij tamen istorum precibus permoti dissimulare; alij abesse comitijs eo die quo de religione tractabatur; alij tacere; alij

alij proceribus hæreticis suffragiorum suorum potestatem facere; alij penitus deficere ac sententiã pro hæreticis ferre; denique eousque valuit Ceciliij fraus & astutia, vt tandem ex omni nobilitate laica, quæ præfens aderat, trium suffragiorum numero Catholici superarentur, quibus elati hæretici, tanquam legitima Comitiorum sententiã pro se lata, ecclesiasticos (quorum vota locum principem ac pondus præcipuum in Comitijs habere debuissent) præter omne ius ac fas prætereunt, locisque eos deinde per vim mouent, dignitatibus ac honoribus spoliant, carceribus, (quò eis consentire nollent,) includunt: nec his contenti, Ministris etiam suis, id est, partis hæreticæ buccinatoribus, Episcopatus aliasque dignitates ecclesiasticas iniquissimè attribuunt, atque hac ratione Euãgelium suum legitime in Anglia introductũ ac stabilitum proclamant, & proditorem Patriæ decernunt, quicumque rem postea in controuersiam vocare præsumpserit.

33. Cuius criminis prætentioni (prodicionis nimirum ac læsæ maiestatis Regiæ) vt maiorem fucum præpararent in posterum cõtra Catholicos, (solent enim ab antiquo hæretici humanæ magis quam diuinæ maiestatis rationem habere, magisque offensas quæ in Principes terrenos committuntur, quàm quæ in Deũ, exaggerare) lege sancendum his primis comitijs curauerunt, vt omnes, verbis conceptis iurarent, *Reginam esse supremam in causis etiam ecclesiasticis gubernatricem ac iudicem, & omnia iura ac potestates Pontificis Romani in regno Angliæ, in ipsa, Comitiorum illorum autoritate translata esse. Quæ periurandi ac blasphemandi formula, cum ipsis etiam legis conditoribus impia &*

Vnde tot criminationes de læsa maiestate, in Angliæ.

pia & ridicula videretur, subdolè per Cecilium & sui similes suggestū fuit vt se ipsi lege eximerent, quam alijs ferebant. Quod & factum est: nam iisdè cauetur comitijs, ne legis istius pœna ad magnates Parlametares (vt ipsi loquuntur) extendi possit, sed alios tantum inferiores inuoluat: exemplum sanè illustre hereticæ fraudis, impietatis, atque nequitia, quæ se ad tempora & homines accommodat, nec conscientia, sed vtilitatis suæ negotium agit.

34. Ex hoc fonte manauit omnis illa multitudo *proditionum ac criminum læsæ maiestatis*, quibus Catholici Angli deinceps implicati sunt, & hodie opprimuntur, ita vt nihil fere de sua religione proferre, aut affirmare, aut exercere possint, quod ad aliquod læsæ maiestatis caput ac criminationem non pertineat. Cùm enim totius negotij ad religionem pertinentis ius ad ciuilem magistratum translatum sit, (huius autem decretis nõ obedire rebellio quædam ac perduellio vulgo videatur) facile effectū est, vt omnia ferè religionis Catholicæ capita quæ in Anglia per hereticos non admittuntur, læsæ maiestatis crimina censerentur, atque hoc Cecilij præ cæteris, subdola, malitiosa, ac Iulianica planè astutia, ne Catholici propter fidem afflicti, propter fidem viderentur pati, (quod honorificum esset,) sed ob flagitia ac proditiones, odiosissimo, nimirum, nomine.

35. Atque cùm hoc rerum cursu vterentur Cecilius & Baconus, & omnia suo arbitratu soli gererent, Reginam quæ penitus sua haberet in potestate, ita vt nullo ferè numero apud illos vel illā, totius regni nobilitas antiqua haberetur: tunc sanè (licet sero) pœnituit tandem magnates illos, de summa

de summa sua leuitate atque incōstantia qua Deicausam (proh dedecus) in comitijs tam infelicitè atque abiectè paulo ante prodidissent, & homines sordidos ac insolētissimos sua extulissent & armassent autoritate, in sui scilicet contemptum, ac Reipub. ruinam. Inierunt itaque quale tunc poterant consilium, quam ratione aut via huic tāto malo remediū aliquod adhiberi posset, quod hac occasione aggressi sunt.

36. Turbatis iā omnibus ferè vicinis regnis per Cecilij molitiones, præcipuè verò Gallia, Scotiaque, venerat recentissimè in Angliam, Elizabethæ inuitatu, Maria Stuarda Regina Scotiæ, auxilii accipiendi causa, contra hereticos suos, Cecilij maximè instigatione rebellantes: cui in custodiam (contra fidem datam) traditæ, cum Cecilius nobilitatem Anglicanam benè cupere intellexisset, veritus ne si Elizabetha sine liberis moreretur, Maria ei succederet, cepit miscere ac turbare omnia, ne hoc accideret: & inter cætera, librum quendā idiomate Anglicano conscriptum clam emitti ac euulgari curauit, quo seditiosissime assereretur, non ad Scotiæ Reginam, quæ ex prima Henrici Regis sorore descenderat, sed ad Comitissam Herefordiensem filios, qui ex secunda eiusdem Hærici sorore (illegitimo licet cōubio) prognati erāt, & quibus cum ipse Cecilius ac Baconus nescio quam affinitatem iam cōtraxerant, regni successionem iure pertinere.

37. Hac tā insigni nequitia atque insolentia lacessiti proceres (erat. n. hæc eadè planè fraus quā Northumbrius paulo ante Edouardi Regis tempore pro Iana Ducis Suffolciensis filia tractauerat) cōuenerunt frequētes Londini, ad annū dñi 1568. qui

*Conspiratio
Procerum
præcipuorum
in Cecilium &
Baconum.*

*Regine Scotiæ
in Angliam
aduentus.*

*Nax. orat.
3. in Iul.*

qui fuit decimus Elizabethæ regni, in domo Marchionis Vintoniensis, viri longe prudentissimi ac regni thesaurarii, vbi præsentibus erant, præter ipsum Marchionem, Dux etiam Norfolcius, Comes Arundelius, Comes Penbruchius & alii primores viri, quos modò nominare nõ est necesse. Pébruchius vero filium etiam natu maiorem qui modò superest, & hæreticorum partibus totus obsequitur (à paterna maximè magnanimitate degenerans) in eum secum conuentum adduxit, quò puer etiam addisceret (sic enim erant Patris ad eum verba) rempub. contra perditissimorum hominum nequitiam defendere. Intererat eidè concilio Robertus etiam Dudlæus, Comes Lecestrensis, partim quia nondū penitus à religionis Catholicæ amore quam pater eius moriens plurimum ei commendauerat, nec ab antiquorum Procerum obseruantia descuerat; partim etiam quòd magna eo tẽpore emulatione & odio cum Cecilio certaret, (vt inter riuales fieri solet) vter vtro magis apud Reginā auctoritate præualeret.

38. Hoc concessu Principum totius regni potētissimorum, post multas querelas de præsentibus rerū gubernatione propositas, quarum omnis culpa in Ceciliū & Baconum merito videbatur conicienda, sententiis tandem omnium decretum fuit, vt proximo frequēti senatu, Dux Norfolciæ ceteris comitatibus proceribus, vtrumque istorum Reipub. nomine castigaret, idque ea ratione vt è senatu Regiæque abreptos ad Curia ianuas in crucem agi præciperet, eoque perfecto, rectà deinceps omnes ad forum progressi, explicarent populo tum huius facti rationē, tum successione etiam regnandi legitimam seriem, si quid forte

Comes Pébruchius.

Procerum decretum de suspendendo Cecilio

Reginæ humanitus accideret. Cui in cæteris tamen rebus omnibus quæ ad officia sua ac fidelitatem pertinerēt, se fore obediētes ac promptissimos semper, nouo etiam iuramenti sacramento, eo ipso loco, confirmarent.

39. Sed hoc eis consilium non successit, eò quod perfidia Lecestrij, tota res statim patefacta Reginæ fuit: quæ tanto Procerum suorum consensu perterrita, vocatū ad se Ceciliū docuit de vniuerso periculo; cumque nulla alia elabendi via relicta sibi videretur, hortatur vt Ducem statim Norfolciensem supplex adeat, oret, obsecret, & obtestetur; officijs, lachrimis et promissis fleat, quod ille cum diligentissimè, tum multo etiā sibi fælicius, quā vel Duci vel Reipub. perfecit. Duce enim adito, cū in genua prouolutus, vim lachrimarum effudisset, deprecatus præterita, & omnia in posterum officia pollicitus, iniecta etiam eius rei spe, quam tunc sciebat Ducem expetere eique fore exitiosam, (matrimonij nimirum cum Regina Scotiæ ineundi) ad eamque rem Reginæ consensum se procuraturum promittēs, obtinuit facile à Duce, homine non valde prudente neque constante, & suæ futuræ calamitatis inscio, & nõnulla etiam cupiditate obcæcato, & (quod caput est) quia deus illū de religione prodita hac ratione castigare voluit, vt procerum designationem in præsentia remoraretur. Quod illi tamen cum intellexissent ac iniquissimè tulissent, renunciadum Duci iusserunt, eo se die parasse sibi à Cecilio laqueos ac perniciem, quod euentus paulo post declarauit. Cecilius enim in huius beneficij mercedem, præcidendum Ducis caput infra biennium curauit. Cæteri verò magnates in prouincias suas

C regredi,

Regina de Cecilio refugium.

regressi, partim vi mceroris, partim indignatione, exigui temporis interuallo ferè omnes tabuerunt.

Arma sumpta pro religione.

40. Solum Northumbriæ ac VVestmerlandiæ Comites sumptis armis ad partes Angliæ Boreales rem prosequendâ iudicabât: sed hyberni temporis incommoditate, rerumque necessarium inopia afflicti diu sustinere bellum nequiverunt. Itaq. VVestmerlanus in Belgium, Northumberlandanus verò in Scotiam se recepit, vbi ab hæreticis breui proditus, contra ius gentium ac regnorum, pecunia venditus, Regiæ paulò post ad supplicium traditus fuit. Exinde Cecilius nobilitatem Anglicanam sic affligendam, sic opprimendam, & inter se committendam: sic etiam exhauriendam, & ære alieno onerandam, hæresiq. inficiendam curauit, vt istiusmodi periculi metu amplius non laborauerit.

Cecilius Catholicorum Aman. Esther. 3.

41. Feci longiorem propterea de Cecilio isto narrationem, vt intelligatur, quàm exitiosus homo ab initio semper existerit, & omnium ferè maiorum in Catholicos machinator. Ille enim non huius tantum edicti, sed aliorum omnium tum edictorum tum statutorum Comititalium præcipuus author, & suator fuisse noscitur: ita vt verus Catholicorum Aman dici possit, de quo diuinæ literæ sic loquuntur; *Posthæc Rex Assuerus exaltauit Aman de stirpe Agag, & posuit solium eius super omnes Principes quos habebat: cunctique serui eius qui in foribus palatii versabantur, flecebant genua & adorabant Aman, qui aliquando dixit Regi: Est populus per omnes prouincias regni tui dispersus, & a se mutuo separatus, nouis utens legibus ac caeremonijs, insuper & Regis scita contemnens: & optime nosti quod non expediat*

pediat regno tuo vt insoleseat per licetiam. si tibi placet, decerne vt pereat. Hactenus diuinæ literæ de Aman illo Iudæorum inimico. Et certè hæc omnia proprijsimè videntur in Cecilium nostrum conuenire, quantum ad odium & machinationes in Catholicos: an verò reliqua conueniant, id est, an idem exitus istius tragœdiæ sit futurus, quæ illius in libro Esther describitur (idè enim modo deus est, eadem Dei potentia, eadem bonitas, & iustitia, & ipsissima causa) & an idem illud lignum altissimum (patibulum, in quâ, illud illustre, quinquaginta cubitorum Mardochoo paratum) huic nostro tandem Aman referuetur, nemo hominum nunc dixerit, quia *Iudicia Dei abyssus multa.* *Psal. 35.*

42. Vt igitur hanc primam responsionis nostræ clausulam ad prima edicti verba aliquando concludamus, dicimus quod etiam si vox illa primo loco posita, nimirum, *Per Reginam*, ideo à scriba posita sit, vt totum edictum à Regine sensu ac iudicio profectum existimetur: non tamen ita est, sed à paucorum potius hominum cupiditate odio, ambitione atque nequitia. Et quanquam nõ negauerim ad hoc edictum Regiæ assensum præstitum fuisse (de quo illa rationem deo redditura est) affirmo tamen, id non tam sua sponte ob eas quas ante dixi causas, quam cæterorum importunitate, & Cecilij maxime fraudibus ac importunis extortum esse, quem veteratorem, non tantum suaforem, & procuratorem istius edicti omnium iniquissimi, sed scribam etiam fuisse accepimus, quod præter cæteros Angliæ magistratus, in se vnè ambitiosissimè collectos, secretarij quoque officium ipse solus à VValsingami morte vsurpasse voluerit. Ab isto igitur totius rei fabrica processit:

C 2 ab isto

A quibus præprie exierit hoc edictum.

ab isto odio se illę voces ac phrasę in Catholicos, alijs edictis non vsurpata: ab isto contumelię & mendacia in principes Christianos, quę omnium oculis ac iudicijs, manifestę falsitatis, ac impudętię reuincuntur: ab isto tot fraudes & technę, quot fere totius edicti lineę cernuntur, quę Regiņę tamen omnia diuulgantur nomine.

Raulęi schola de Atheismo.

43. Et certę si Gualteri quoque Raulęi schola frequens de Atheismo paulo longius processerit, (quam modo ita notam & publicam suis in adibus habere dicitur, Astronomo quodam necromantico pęceptore, vt iuuentutis nobilioris non exiguę turmę, tam Moyſis legem veterem, quę nouam Christi Domini, ingeniosis quibusdam facetijs ac dicitarijs eludere, ac in circulis suis irridere didicerint, si hęc inquam schola radices ac robur caperit, & ipse Raulęus in senatum delectus fuerit, quo reipub. quoque negotijs pęsidentur, (quod omnes non sine summa ratione expectat, cum primas apud Regiņę post Dudleum & Hattonũ teneat, & ex gregario propę Hibernię militę virum principem ac potętem Regiņę sola gratia nullis pęcedentibus meritis effectũ videant) quid (inquam) erit expectandum aliud, nisi vt aliquando etiam edictum aliquod à Mago illo atque Epicuro Raulęi pęceptore cõscriptum Regiņę nomine euulgatũ cernamus, quo planę omnis Diuinitas, omnis animę immortalitas, & alterius vitę expectatio dilucidę, clarę, breuiter, & citra ambages denegetur, & læsę maiestatis accusentur, tanquam reipub. perturbatores, qui contra istiusmodi doctrinam tam placidam ac in carnis vitijs volutantibus suauem, scrupulos cuiquã aut molestias moueant.

44. Atque

44. Atque hoc quidem est eorum Principũ vel peccatum, vel infelicitas, cum summo reipub. damno ac miseria coniuncta: qui quod vel ataris suę vel sexus imbecillitate impediri, rebus ipsiſ agendis aut examinãdis pęesse nõ possunt; aliorum sepę hominum errata, vel etiam delicta ac flagitia, suarum actionum autoritate vestire coguntur.

45. sed demus hęc omnia ab ipsa Regina cogitata, meditata, dictata ac euulgata esse: ponamus sua esse propria, quę suo nomine, suo assensu, sua autoritate proferuntur: Quid igitur? an ideo vera erunt, & solida? an ideo obtinebunt, vt cuiquam homini forti aut prudenti terribilia videantur, quod à Regina proficiantur, hoc est, à femina pessimorum hominum consilijs imbuta, & nequissimorum hæreticorum erroribus infecta? An nõ clamat Apostolus, nõ solum si rex aliquis, aut Regina, aut princeps secularis, sed ipsi etiã Apostoli, aut Angeli de celo, obtrudere voluerint aliud quã ab initio acceptum est, in rebus ad religionem pertinentibus, id respuendum, contemnendũ, horrendum esse? Quid ergo dicemus? Cerrę oppono huic Regiņę Anglię, omnes reges ac reginas Anglię quos vnquam habuit illa insula Christianos: oppono huic edicto edicta omnia ac statuta, legesque pęteritorum Principum, qui à primis fidei Christianę receptę temporibus, vel prudentię laude, vel artis militaris gloria, vel religionis Christianę pietate excelluerunt: oppono huic vni femiņę tot & tantos & tam illustres viros: oppono Elizabethę tot Eduardos, tot Henricos, tot nominatissimos Anglicani regni Principes: oppono ipsum auum, patremque per quos ista

Quid dicat edictum, nõ cuius nomine, considerandũ.

Galat. i.

regnat, qui omnes nemine dempto, si modo uiuerent, huic edicto nouo, inusitato, insolenti, heretico, non modo reclamarent ac resisterent, sed tanquam indignū Christiano Principe resignarent, refrigerent, atque exterminarent.

Henrici octaui sensus de hoc edicto.

46. Et ut aliquid de Henrico istius Patre speciatim dicam, de quo solo propter grauissimam cum Pontifice Romano controuersiam ac schisma, dubitatio aliqua moueri potest: certissimè tamen affirmo, extra dubium esse, quod hac in causa acerimus fuisset (si uiueret) filie sue non tantum aduersarius, verum etiam vindex ac castigator, qui vsque adeò defendit semper sacrificij Missæ dignitatem ac reuerentiam, & confessionis sacramenti sanctissimum usum (quarum duarum rerum odio Elizabetha maximè sacerdotes hodie Catholicos proscribit) ut præter alios multos quos morte mulcendos ob horum duorum articulorum impugnationem iussit, ipsum etiam *Crumuelum*, regni totius Cancellarium, ac Senatorum Principem, & ipsius Regis in rebus spiritualibus (ut ipse tunc loquebatur) supremum Vicarium, exterminandum atque occidendum mandauerit, quòd istarum hereseon suspectum habuerit, prout ipsius Angliæ annales testantur: & *Catrinam Parram* quæ postremo loco uxor ei obuenerat, eadè de causa si uixisset interficiendā etiam ut hereticam designauerat, ut ex Sanderi historia intelligi potest.

Sine ratione & exemplo fuit Elizabetha.

47. Quam igitur crudelitatem Elizabetha hoc edicto in Dei sacerdotes ac reliquos sui regni catholicos exercet, nullo sanè iure, neque antiquo neque recenti; neque diuino neq; humano, facit; nullo exemplo maiorum suorum aut præteritorum Principum,

Principum, ne impijssimi quidem, si quis extiterit: nulla approbatione presentium ne hereticorum quidem; qui omnes auersantur tam immanem hominum Christianorum lanienam quā in Anglia exercent: solos *Diocletianos*, *Maximianos*, *Decios*, *Domitianos* imitari uoluit, & lōge quidem minori quàm illi ratione. Illi enim (ut verum fateamur) humano errore religionem Christianā ut nouam ac recenter natam, & antiquissimo Deorum suorum cultui contradicentem impugnant: at ista, Catholicam persequitur, quā Anglia à prima conuersionis suæ origine complexa est, in qua omnes maiores sui uixerūt, in qua ipsa tum instituta & educata est, quam ad baptismi fontem primum professa, deinde sepissimè uerbis ardentissimis confessa, & contestata, & postremò in regni inauguratione, uisitata formula, conceptis uerbis, & sacramento solenni (quanquam perfidè planè ut euentus declarat) defendendam iurauit.

48. Sed huius perfidiæ vindex erit Dominus. tueantur Catholici patientiam suam, tueantur constantiam, *Expectent Dominum, & uiriliter agant, & confortetur cor eorum*, quia dominus aderit oportuno auxilio; *nec timeas à uerbis uiri peccatoris, quia gloria eius stercus & uermis*. Maiori sonitu uerborū legimus edicta in Catholicos promulgata, & maiori longe potentia edicentiū. Vidimus enim totius orbis imperatorum edicta, non vno loco, sed ubique columnis, faxis, parietibus affixa, in quibus erat *Maximus*, aut *Diocletianus*, aut *Domitianus*, *Augustus*, *Imperator*, *inuietus*, *Pontifex Maximus*, *Consul decies*, *Dictator uigeties*, *Parthicus*, *Ponticus*, *Arabicus*, *Scythicus*, *Gallicus*, *Britannicus*, *Germanicus*,

Psal. 29. & 30. 1. Mach. 2.

Persequutorū antiquorum potentia.

Vide Euseb.
Histo. l. 8.
cap. 29.

nicus, Pater patriæ & similia; quibus innuebatur inter cætera, nullam esse orbis partem quæ istorum tyrannorum potentia non esset subiecta: quam omnem tamen cum in Christianorum perniciem effudissent, nihil efficiebant: quanto minus vnius foemina iam vetula rabies, & decrepiti senis delirans insania, in vno tantum Christiani orbis angulo furentis, extinguet semè ecclesiæ Catholicæ, quod altissimis defixum radicibus in aternum permansurum ipsius Dei testimonio promittitur. De hoc ergo securi, videamus deinceps quid habeat tandem Regina Cecilijque hoc edictum, quod his verbis exorditur.

EDICTI VERBA.

Edicti verba.

Declaratio magnarum turbationum que in reipub. intentantur, per multitudinem Sacerdotum Seminaristarum, ac Iesuitarum, &c.

RESPONSIO.

49. Narrat Æsopus in fabulis, lupum dum ad fontem biberet, vidisse fortè bibentem infra se agnum de riuulo, & iracundia motum, vel cupiditate potius eum deuorandi, exclamasse, vah, pessimus iste mihi turbat aquam. Narrant etiam scriptores ecclesiastici, & præter eos Cornelius Tacitus gentilis, Neronem, cum Urbem ipse voluptatis causa incendisset, Christianos eo crimine accersisse, & tanquam incendiarios exquisitissimis poenis affectos trucidasse. Deus immortalis, quid nostra causa similius? Elizabetha regnū Angliæ tranquillum ingressa, cum omnia pacata, serena, ac quæta inuenisset, mutatione deinde Religionis Catholicæ, eiectione bonorum, inductione nouarum sectarum ac hæresum, quæ neque

Vide Tacit. et
Suet. in Nerone.

finem,

finem neque modum, neque cōsistentiam habet, ruptione denique foederum cum vicinis Principibus, alijsque peccatis suis ac suorum, sic turbauit sibi omnia; vt neque domi, neque foris, aut pax aut securitas: & modò culpa omnis in sacerdotes Dei confertur. sed quo quæso iure, aut qua iustitia? Cecilius ac reliqui reipub. Christianæ incendiarij, cum faces bellorum ac seditionum in omnes circunquaque prouincias coniecerint, & tandem metuant ne flammaram pars aliqua in ipsos fortasse reflectatur, homines innocentissimos hoc ipso crimine accersunt, sed quanto scere, nemo est qui non videat.

50. Non sacerdotes, Elizabetha, qui in tremendis Dei misterijs pro te rogant, non Seminaristæ quos vocas, id est, Seminariorum & collegiorum Catholicorum alumni, qui ad Patriæ salutem ^{Vide turbationes Angliæ.} totos deuouerunt, non Iesuitæ, qui sub nominis sanctissimi patrocini congregati, ad proximorum salutem saluberrimè se impendunt: non sunt isti, tuarum, vel Reipub. perturbationum causa, si quas pateris, vel si quas times. Sed illæ potius quas modo dixi, diuini iuris ac humani per te ac tuos conuulsiones. Obiecerunt quidem Christo Domino apud Pilatum Iudei, ^{Matth. 26.} quod commouisset plebē, incipiens à Galilæa vsque Hierusalem. Idem exprobrarunt Scribæ & Pharisei Apostolis: & Tertullus, orator apud Felicem proconsulem, de diuo Paulo sic loquitur, ^{Act. 17.} Inuenimus hunc hominem pestiferum, & concitantem seditiones. Idem fecerunt postea seruis Dei, vel innocētissimis ac quietissimis Tyranni omnes, vt odio suo nomine apud populū eos traducerent: sed calumniæ fuerunt, non crimina. Eodè planè exemplo, dixit aliquando rex Achab

3. Reg. 18. Achab impius ad Eliam prophetā, *tu ne es qui conturbas Israël? At respondit ei vir Dei, ea libertate qua tantum virum decuit: Non ego turbavi Israël, sed tu & domus patris tui, qui dereliquisti mandata Domini.* Hęc igitur vera causa (hinc mihi crede) omnis turbatio, hinc omnis fundi tui calamitas Elizabetha, quod dominum dereliqueris, quod viam Regiam religionis Christianę ac Catholicę deserueris. Scriptum est enim, *Quis restitit ei & pacem habuit?*

Iob 9.

Regina in
gubernādo
errata.

51. Si tu maiorum tuorum clarissimorum vestigijs insitens, reipub. Anglicanam, quo statu acceperas, eodem conseruasses: si Principum preteritorum institutis obsecuta, religionem Catholicam, prout iuraueras, defendisses; si populo tibi subiecto, ius equabile ex antiquissimis regni legibus administras; si externa fœdera cū socijs ac amicis principibus ex more maiorum custodisses; si regnandi vices, successionem, & feriem, (quod prudentissimi Principes studiose facere solent) vel matrimonij tui legitima aliqua prole, vel alia quacunque ratione explicatā, certā, ac indubitatam reddidisses; regnasses tu quidem hodie Elizabetha, fœlicissimē ac tutissimē, si quid ego iudico; nec iam ingrauescente ætate, post triginta & trium annorum regnum, vt ipsa querearis, tantopere tibi laborandum esset, vel de vitę tuę, vel reipub. auertendis periculis.

52. Sed cū tu nequissimorum hominum consilijs decepta, omnia planē contra feceris; cū ecclesiam Dei persecuta fueris, religionē euertaris, maiorum placita ac leges cōtempseris, ac partem populi tui nobilissimam, maximamque (Catholicos intelligo) per quos ad regni fastigiū perueniras,

neras, honoribus, officijs, dignitate priuatos, iniurijs omnibus ac contumelijs affeceris: & bonorum spoliatione, exilijs, carceribus, mortibusque ad desperationem vsque (quantum in te est) afflixeris: cumque horum loco homines nouos & impios, id est, vel Atheos vel Hæreticos ad gubernacula reipub. extuleris: & istorum vel licentia vel malitia vniuersum regnum tuum, hæresibus, sectis, dissidijs, impleueris: cū lege sacratissima ac capitali (quod nullibi vnquam opinor factum) sanxieris, *ne quis affirmet, vel existimet, vel cōiectet quidem, cuiam post te regnandi ius debeat, tanquam si omnia tecum interire velles; cū externos vndequaque circumcirca Principes, infinitis propē iniurijs lacefferis, nec fœdus vllum cum villo conseruaueris; cū omnia turbaueris, omnia suspecta, dubia, perplexa, exulcerata, infecta reddideris; quid causę est, cur nunc in homines innocentissimos & pacatissimos, in Dei nimirum sacerdotes, in scholares ac literarum studiosos, in viros religiosos & ecclesiasticos, turbationum istarum culpa conferatur?*

53. Et vt nonnulla magis particulatim excutiā, turbatio illa non exigua, quæ totis his annis proximis intercessit, & vsque durat; Protestantibus tui regni cum Puritanis (quę duę sectę ceterarū omnium potentissimę sunt, nec multum quidē ab similes ei, quæ rigidorum ac mollium Lutheranorum est in Germania contentio, nisi quod hæc tuorum acrior, ac ferocior, & ad cędes multo propensior existimetur) hæc (inquam) turbatio, hic tumultus, hęc hominum furentium inter se digladiatio, qua inuicem sibi bella, mortes, ac cędes minantur, qui libris plurimis scriptis & im-

Digladiatio
inter Prote-
stantes &
Puritanos.

prepsis

preſis (quod recētīſimè vidimus) ſe inuicem ſic conſcindunt, vt à nullis probris, contumelijs, aut minis abſtineant; immo clafſicum belli ciuiliſ nō obſcurè perſonant, arma intentant; partium ſuarum vires, multitudinem, ac incenſos odijs animos manifeſtè iactant; horum (inquam) furor, num aliquo modo ad ſacerdotes Catholicos, aut Seminarifas pertinet. Et tamen quantū reipub. tuæ periculum, quantum tibi ipſi exitium ab iſta turbatione timendum ſit, nemo eſt hominū prudentium qui non perſpiciat. Vtraque enim pars acerrimis (vt dixi) odijs in alteram inflammata, non exiguijs etiam ſectatorum ſuorum opibus, armis, & numero inoleſcit: nec ſpes eſt aliquādo componi poſſe hanc controuerſiam, cū omnes (pro hereticorum more) pertinaciſimè à ſe ſtare cū veritatem omnem, tum ipſum etiam Euangelium vociferentur.

54. Altera præterea illa regni tui perturbatio, grauiſſima quidè & periculoſiſſima, quæ de ſucceſſore tuo futura quotidie expectatur, an à Catholicis viris nata eſt, vel ab hominibus religioſis aut preſbyteris regno tuo importata? Certè illi, maiorum more, ac ſororis tuæ nobiliſſimæ religioſiſſimæque ſcæminæ, Regine Marię exemplo, cupiſſent te per illuſtri aliquo matrimonio nobilitatam cernere, & ex eo prolem, quę funeſtā hęc tam dirę controuerſiæ calamitatem auerteret. Neque enim alterius cuiuſquā rei intuitu, Princeps illa ſanctiſſima connubium poſt tot annorū virginitatem integerrimè cōſeruatam iniuit, niſi vt reipub. tueretur ab illius exitij ingenti periculo, quod modo ſterilitate tua vel incuria ſubitura videretur. Neque certè intelligimus qua a-

lia de

lia de cauſa, hæretici homines, qui tibi aſtiterunt, ab hoc te conſilio tam ſancto ac ſalubri alienarēt, niſi vt ad ſeditiones ac turbationes portam ſibi reſeruarent, qua ſuo arbitrato reipublicam deinde te decedente euerterent. Nam virginitatis honos ac meritum, tam exiguo apud eos in precio eſt, vt illius cauſa feciſſe nemo eſt qui exiſtimet.

55. Illorum igitur iniquitate, tuaque & Anglorum omnium infelicitate factum eſt, vt quæ res in omni bene conſtituta republica eſſe deberet clarifiſſima atque explicatiſſima, eo quod omnis concordie & vnionis inter ciues caput ſit; ea in tua reperiatur obſcuriſſima atque implicatiſſima, ius ſcilicet regnandi: idque ſtudio eorum qui omnia perturbata cupiunt. Non enim poſſum verecundie cauſa tuo ipſius iudicio hæc tribuere, neque ea credere quę per iſtos de te feruntur, dicere nimirum te ſolitam, *nihil de his ad te poſt obitū pertinere, neque modo curare quid tunc agatur: imò lætari te nunc ac quodammodo eorum motuum ac bellorū cogitatione prægeſtire quæ poſt te futura ſunt, quo intelligant homines, quanto bono per te, cum ad eſſes, fruere- tur: hoc (inquam) de te nō facile crediderim.* Eſſet enim dignior vox Atheo quodam Anaxagora, aut Nerone aliquo tyranno, qui urbem incenſam oculis ſuis cupiebat cernere, quàm Principe Chriſtiana, quę proſpicere reipub. in futurū etiā teneretur. Accipio igitur hoc à tuis ſic dictum ac vulgatum, vt improbitati ſuæ nominis tui obiectu patrocinentur?

56. Sed vt vt fuerit, manifeſtum ſanè eſt, certifiſſimam ac propè inuitabilem regno tuo, ex hac vna re, impendere ruinam. Nam cū multi ſint qui

Pericula ex incerto ſucceſſionis iure.

Controuerſia ac litigium de regni ſucceſſione.

qui hanc regnandi successione[m] iure sibi pertinere existunt (sex nimirum vel septem, ut minime, vel eo etiam plures nobilissimæ simul ac potentissimæ familiæ) nec quisquam eorum alteri de loco priori cedat, sed omnes æquè proximè ius suum collocent: quid expectandum erit, nisi ut infestissimis statim armis res tota deceretur, nec ab eis recedatur, quoad vnus aliquis cæteris omnibus oppressis & extinctis, rerum omnium solus potiat? Quod eò tamen tardius ac difficilius fieri posse videtur, non solum ob rei ipsius cæcitatem iurisquæ ignorantiam, qua quid cuiq[ue] legitimè conueniat nescitur (atque hoc lege tuâ studiosissimè procuratum est) sed etiã ob diuersa partium studia, & ingètia sectarum inter se odia ac dissidia, quibus futurum est (nisi deus hoc malum misericorditer auertat) vt vel ipsi penitus se inuicem conficiant, vel externorum Principum armis oppressi consumantur.

*Hæcetus
nouus Chri-
stus in An-
glia.*

57. Possem plura istiusmodi periculorū acurbationum exempla proferre, quæ tamen ad Catholicos nullo modo pertineant. Repertus est nuper (his inquam mensibus proximis) homo phanaticus, qui Londini, hoc est, in ipsa imperij tui arce, Christum palam se esse profiteretur, & Prophetas suos (homines certè secundum seculū, non infimæ fortis) in ipso foro ad concionandum emitteret; qui cum insanis vocibus à Deo se missos omnes dicerent; & omnem fere gubernationem tuam, totamquæ religionis tuæ cultum vehementissimè conuellerent, & in nonnullos etiam consiliarios nominatim inueherentur: auditi tamen à populo fuerunt, magna sanè patiètia & silentio (eo quod noua adferre viderentur, quorū iam

iam cupidas & prurientes aures ex licètia heretica vnusquisque habet. Et cum tandem Hatroni Cancellarij maximè opera (quod ei iniquiores essent) comprehenderentur, & ad supplicia etiam postea ducerentur, tantum absuit vt reuocarent quod affirmauerant, vt pro more etiam hereticorum omnium Euangelium esse assererent, quicquid eorum furor & insania docuerat. Imò, & centena nescio quæ sectarum millia intra insulam se habere iactabant. Quod ego quidè quàm ad ostentationem ab istis dictum accipio: est tamen planè iudicium multorum, non deesse fautores plurimos fatuosissimo etiam huic hereticorum generi, siue illi ex Puritanis, ceu ex familia Amoris, ceu ex Anabaptistis, ceu Iudæis, ceu ab alia quacunque fece sint (nunquã enim inquit D. Epiphanius tam absurda heresis nata est, quæ suos non habeat sequaces) nec abfuisse putatur maximorum quoque motuum periculum ab ista noua noui Christi molitione, si vel alieno tēpore non fuisset per ipsum cœpta, vel oportuno per magistratum non fuisset intercepta.

58. Ab istiusmodi igitur hominibus, Elizabetha, id est à tota fece ac colluie hæreticorum ac Atheorum hominū, tibi tuoq[ue] regno motus,urbationes, pericula, pestes, exitia timenda sunt, si rectè rem perspiceres; non à Catholicis viris aut Dei sacerdotibus. Isti enim nouarum rerum Architecti, cum nullibi consistant, cū nihil certi habeant quod sequantur, cum nullum reuereantur, nulli cedant, cum vniuersa somnia, fraudes, ac furores suos Euangelia dicant: quid mirum, si omnia perrumpant, omnia misceant, omnia sursum atque deorsum perturbēt? Singula enim suis cō-

modis

*Epipha. l. 1.
contra
hæres.*

*Vera Regi-
nae ac reip.
pericula.*

modis metientes, res quidem temporibus, tempora item rebus, & hæc vtraque sensibus suis, vel suorum potius capitum insanijs accommodant, modo hoc, modo illud docètes, reuocantes, mutant, pernegantes, prout vel è re sua fuerit, vel mania illa & infania dictauerit, qua illo ipso temporis momento reguntur.

*Hereticorum mira
adulatio ac
nequitia.*

59. Harum rerum illustriora vel miserabiliora potius exempla, nullibi profecto tibi petere, Elizabetha, quam ex tua republica, & ex tua ipsius memoria poteris. Excidere enim tibi nõ potest, quam se Parasiti isti nequissimi ad omnem patris tui Henrici Regis voluntatem seu voluptatē etiã dum viueret, ac infelicitatem accõmodauerint: vt nouam scilicet religionem quandam, suo cerebro modulatam, quæ tamen nec cum Catholica conueniret nec cum vlla sectarum quę vel antea vel post exorta est, cõmercium haberet, tanquam *purum Dei verbum*, sententijs suis approbauerint.

60. Mortuo deinde Henrico, obliuisci non potes, quomodo illi ipsi authores fuerint, *Eduardo Semeyro* Regis pueri auunculo, vt cõtra ius fasque & expressum Henrici regis defuncti testamentũ, omnem in se vnum transferret potestatem Prorectoris nomine, & religionem ab Henrico relictam, Ordinumq. calculis cõfirmatam mutaret. In qua mutatione cum ipse Semeyrus nondum certum adhuc religionis genus delegisset quam reipub. obruderet, notum est, quam abiectè ac

*Bucerus ac
Martyr pri
mi ad An-
glos Apo-
stata.*

seruilerit hæretici illius temporis, nõ tantum domestici, sed *Bucerus* etiam & *Petrus Martyr*, sceleratissimi monachorum Apostatæ, ex Germania recētissimè in Angliam euocati, ad omnē Semeyri Ducis

Ducis voluntatem ac nutum, hac in re se obtulerint, vt illud nimirũ pro Dei verbo populis proponerent, quod ipse Comitij à se congregatis ac gubernatis, euulgandum eligeret: quod opere paulò post perfecerunt. Relictis enim tum Henrici tum Lutheri decretis, tanquam vetustis iam ac malè securis stationibus, Zuinglianum dogma ac religionis formulam, tanquam portum sibi recentius ostensum, magno ventorũ impetu, verborumque flatu apprehenderunt.

61. Sed euerso deinde & extincto Semeyro, cũ *Dudlæus* rerum potiretur, & non solum Henrici Patris tui religionem, sed etiam sobolem extinguere cogitasset: an non concionatores hæretici, ad omnem illius quoque ambitionem ac tyrannidem statim se applicuerunt? An non sceleratissimũ illius edictum quo Regina Maria teque exclusis, *Ianam Ducis Suffolciensis filiam*, quã *Dudlæi* filius in vxorem duxerat, reginam declarauit, cõcionibus illi suis è verbo Dei scilicet, & Euangelio suo mēdacissimo petitis, magnis vociferationibus confirmarunt, promouerunt, extulerunt? Nam quid *Cranmerus* Pseudometropolitanus Cantuariensis (infinitis licet beneficijs Patri tuo obstrictus) hac in re contra filias eius fecerit (de quo postea, læsè maiestatis, Maria regnante iustissimè condemnatus fuit) quid etiam *Sandus* Londini concionatus, quid *Iuellus* Oxonij meditatus fuerat, si repentina rei mutatione præuētus non fuisset; nemo est Anglorum qui nesciat. Et tamen vterque istorum, postea per te Episcopatus iniquissimè sunt aucti, homines tam perditæ conscientię, vt in re tam manifestę nequitię, apertissimo scelere seruire non recusauerint.

D 62. Sed

*Hæreticorū
furor ac in-
constantia.*

62. Sed videamus quæ inde sunt deinceps consecuta. Maria regnum ingressa conticuerunt isti aliquantulum, vt dispicerent quid actura, & quâ in partem se datura esset. Cū verò in id ferio incumbentem Reginam cernerent, vt religionem Catholicam restitueret; omnibus statim furijs agitari cœperunt: pugiones & sclopeta (res inaudita) in concionatores Catholicos dum verba facerent è suggestis, è loco inferiori emittere: & quod omnibus infanijs maius est, in aliam hæresim stultissimam prorumpere; Non esse scilicet ex Dei verbo permittendum vt mulieres rerum publicarum gubernacula suscipiant. Itaq; prodijt statim liber ille pestilentissimus Goodmani contra feminarum regimen, in scriptus: cum ipsi paulò antè tantopere laborassent, pro Regno Ianæ stabiliendo, quod rebus suis commodum futurū existimabant; qua vna etiam ac sola ratione (vtilitatis nimirum suæ) cui quoque regni initijs, Elizabetha, applauserunt, rati (id quod verum experti sunt) te omnia iterum innouaturam, & eorum licentiæ res ecclesiasticas permissuram.

*Goodmani
liber cōtra
mulierum
regimen.*

63. Sed quid tu iam tandem tam exigui temporis progressu experta sis de hac eorum incōstantia, omnes vident, & libri eorum scripti loquuntur. Illi enim in varias diuisi sectas (vt erat necesse) te etiam discerpere, si fieri posset, cuperent: nec contenti ea licetia dogmatizandi, qua per te amplissima & miserrima, & reipub. tuæ calamitosa fruuntur, vellent eorum quique cæteris etiā eminere, & solam te totamq; possidere. Quod cum impossibile planè sit, nec vlla ratione possis eorū hac in re furoribus satisfacere; facile intelligi potest, quàm nō solū infensis sed infestis etiam animis te

mis te aspiciant, perditamq; cuperent ij omnes à quibus dissentis, quantæq; indies turbationes tibi ab eis expectandæ sint: quanquam illi vt operarij subdoli, quo hæc pericula tua propiora non cernas, continuis te vocibus in Catholicos excitant, hoc est, in genus hominum cum natura quadam sua seu consuetudine, tum institutione etiam, quietū, pacificum, ac Principibus subditum, qui didicerunt cum Apostolo, subesse *non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam*; quod hæretici tui cum Luthero & Caluino libertate sua Evangelica omnino detestantur, existimantes nullam potestatem humanam conscientias illorum obligare posse, quo minus agant quod illis per Dei verbum licere aut libere potius ipsi dixerint.

*Catholicorū
natura.*

Rom. 13.

Luth. de cap.

Bab. & in

proem. ad

editū Imper.

Cal. l. 4. in-

stit. cap. 19.

§. 5.

64. Atque ex hac vna re ingentis sanè momenti discrimen oritur, quales quisque Princeps subditos habeat, Catholicos ne an hæreticos; quod omnium ferè Septentrionalium regnorum motibus ac cōquassatione temporibus nostris didicimus: nec vnquam maiores tui tam diuturna regnandi serie insulam istam possedissent, si alijs subditis, quam Catholicis imperassent: & si tu millefimā iniuriarum afflictionumque partem, quas passus sunt Catholici, hoc triginta trium annorum tuorum spatio, in hæreticos tuos intulisses, nō ea fuissent vsi patiētia, qua illi: nec sceptrum hodie tuū inconcussum maneret.

65. Sed dices tandem (& hoc est totius causæ ac criminationis tuæ caput præcipuum) negari non posse, vtcunque ista domi se habuerint, impedere tibi ac vniuersæ reipub. tuæ à summo Pontifice ac Rege Hispaniarum nonnulla pericula, Catholicos autem eiusdem esse cum his Principibus re-

*Præcipuum
criminationis
caput in
Catholicos.*

ligionis, ac cōsequenter etiam confœderationis; & multo maxime sacerdotes, qui è Seminarijs in Angliam immittuntur, cùm istorum Principū liberalitate, hæc ipsa feminaria sustententur, eoq. fiat, vt non tantum religionis societas, sed beneficiorum etiam obligatio sacerdotes hos prædictis Principibus, id est, hostibus (vt ais) tuis ad dictos teneat.

66. Ad quæ ego vt breuiter ac dilucidè respondeam, dico, quomodocunq. fuerit de præmissis istis, id est, vt fuerint verissima quæ de inimicitijs tuis cum his Principibus & de periculis inde manantibus, proponis; vt fuerint etiam certissima (prout sunt) quæ de societate ac communione religionis cum eisdem, & quæ de magnis beneficiorum acceptorum vinculis obiectas: nunquam tamen vera, legitima ac Christiana consecutione inde poterit deduci quod de cōspiratione inferis, aut quod de bellorum ac turbationum confœderatione criminaris, nisi particulatim id de quocumque probetur: quod hætenus nunquam in vilo sacerdote aut homine Catholico contigisse, suo postea loco liquidissimè demonstrabitur.

67. Dixi, *legitima ac Christiana consecutione*, quæ ratione ac charitate nititur: quia violenta ac tyrannica non ego negauerim, quiduis ex quouis contra sanctissimos innocentissimosque viros inferri posse: quo exemplo legimus Genericum Vandalorum regem Arrianum, Catholicos omnes Africanos calumniatū esse atque afflixisse, quòd literas vltamarinas ab hostibus (vt dicebat) suis de religione accepissent, & quòd cum eis qui imperio parebant Constantinopolitano confœderati essent, eo quòd eiusdem essent

cum

*Victor. de
persecut.
Vand. li. 1.
pag. 420.*

cum illis communionis. Quæ barbari, quæ tyranni consecutio? Legimus etiam Iulianum Apostatam ad bellum cōtra Persas tendentem, Christianos Asiæ eiusdem planè insimulasse criminis, id est, confœderationis cum Persis inite, quia vna nimirum vtriusque religio. Idem de Maxentio tyranno Romano tradunt historiae, cùm venientem contra se Constantinum ex Britannia intellexisset, multosq. haberet Christiani nominis in castris suis militates, calumniam inde Maxentium struxisse fidelibus Romanis, quasi secretis cum hoste molitionibus conspirassent. Est igitur hæc Gentilium tyrannorum atque hereticorum fraus non insolita.

68. Et ne longius abeam ad externa, suppetunt nobis abudè huius rei exēpla domestica, de cōsequentijs scilicet violentissimis, ac tyrannicis planè illationibus, quibus viri dignissimi atque innocentissimi in regno tuo, Elizabetha, his annis præteritis contra omne ius diuinum ac humanū, contra leges Patriæ, contra morem maiorū, contra totius iustitiæ publicæ vel speciem vel vmbra, inspectante atque fremete infinitorum penè hominum teatro, iniquissimè, sceleratissimè, crudelissimè oppressi, damnati, atque extincti sunt. Vnus, quod Romā viderit; alter, quod Papæ benedictionem acceperit; alius, quod Pontificia auctoritate sacerdos fuerit ordinatus; nonnullus, quod in Seminarijs vltamarinis fuerit educatus; quidam, quod inuicem certis locis ac temporibus inter se conspirasse fingerentur, qui nunquam se mutuo antea viderant: nec illa loca simul vnquā attigissent: multi quod domesticis persuasissent in auita fide permanendum, hæresimq. detestandam;

Iulianus.

Maxentius.

*Mira tyrannis Angli-
cana.*

dam, omnes denique, quod in Patriam, religionis Catholicæ vel docendæ, vel defendendæ, vel amplificandæ causâ rediissent.

*Consequen-
tie in-
quisita.*

69. Cōtra hos omnes ad tormēta, ad carceres, ad fuspēdia, ad martyria, ad immanissimas viscerū exenterationes ac lanienas, valuit hæc Barbara, hæretica, & plusquam Turcica, tuorum (Elizabetha) Iudicum, Quæstorum, Procuratorū, actorum, & carnificum consequentia: *Papista sunt: ergo quicquid dicant, proditores sunt. Eiusdem sunt cum Pontifice Romano, & cū Rege Hispaniæ cæterisq. Principibus huic statui nostro inimicis, religionis, ergo etiam & confæderationis, si corda inspicerentur, quicquid interim ore in contrarium clamitent. Item, Papæ sumptibus ac Regis Hispaniarum elemosinis, in exilio & in Seminarijs sustentantur: ergo sine dubio pro illis exploratores sunt, contra Patriam. Redeunt in Angliam, vt religionem ac fidem suam alios doceant; ergo etiam vi eos abducant ab obedientia suæ Principis, vt hostibus externis socient, & vt bellorum, cædium ac seditionum sint authores.*

absurda.

70. Quis non videt istiusmodi argumētis Apostolos ipsos & omnes primitiua ecclesiæ sanctissimos Doctores, proditores ac rerum publicarū perturbatores legitimè dici potuisse, qui zelo fidei incensi, hinc inde per diuersa regna ac regiones se effundebant, vt Christi religionem disseminarent, à qua abhorrebant tamen illius temporis tum Principes tum etiam respublicæ?

71. Quis non videt nullum Christianis hominibus sub Turcis, sub Mauris, sub Persis, sub Æthiopibus viuendi locum futurum, si hanc Anglorum sequerentur regulam? à cuius tamen iniquitate cum alijs barbari sint, longius absunt quàm isti

isti nostri hæretici, qui politiores videri volūt, & re ipsa multò se crudeliores præstant. Falsa igitur, & planè impia & immanis est illa argumentatio edicti tui, Elizabetha, qua iniquissimè fit consequens, propterea *Sacerdotes, Seminaristas, ac Iesuitas proditores esse, ac turbationum authores*, quod clam in Angliam ad fratres suos vel docendos vel in fide cōfirmandos redeat, quodq. alia functionum suarū munera legitimè ac religiosè obeant, quanquam te illud prohibete, cuius rei potestate à domino nō accepisti. Atque huius quidem reiterationes amplissima, iustissimaq. redditæ iā sunt duabus illis doctissimis ac pijsimis Apologijs, <sup>Supra in
prefatione.</sup> quas ante nominavi viri dignis, ac Illustris. Cardinalis Alani, quibus clarissimè demonstratur, calumnias has esse, nō consecutiones, aut probationes; nec vnquā adhuc cōtra quenquā eorū qui tãto numero occisi in Anglia fuerūt, peccatū vllū in rempub. conuinci potuisse, licet omnibus nequitie machinis ad id eliciendū hæretici sint vsi.

72. Docent præterea duæ hæc eadem Apologiæ, qua occasione, quibus causis, quo fine, quibus adiumentis, qua Patriæ dignitate, qua vtilitate & fructu, Seminaria Anglicana in partibus vltimarum erecta sunt; qua item institutione & disciplina viuant alumni, quid præ se ferant, & quo animo in Patriam absolutis studijs, reuertantur. In quibus omnibus, nihil certè præter zelum ac summam pietatem, nihil præter fidem in Patriam & te Principem suam, nihil præter amorem, religionem, ac insignem deuotionem, inimicus ipse reperiat.

*Institutio
Seminaria-
rum.*

73. Summa igitur tuorū nequitia, summa infelicitate tua (Elizabetha) in hac fraudem adducta

*Elizabetha
infortunata.*

es, vt hos viros tales actatos, inimicos tibi ac hostes fingas. Nulla enim respub. Christiane instituta, & minimè omnium tua, maiorū tuorū etate, eiusmodi homines amore summo non complecteretur, non expeteret, non singulari sibi ornamento futuros existimaret. Quid enim memoria hominum admirabilius historijs vquam prodirum est, quàm adolescentes ingenuos, nobiles etiam ac locupletes, maiori saltem ex parte (nam ad manifestam illam calumniam qua edictum tuum affirmat, vel scelerū conscientiam, vel rei familiaris inopiā in causa esse, quod partes tuas deserant, suo loco postea copiosè respondebitur) quid (inquam) mirabilius, quàm istiusmodi iuvenes, quibus domi comode ac laute liceret viuere, solo religionis ardore (cuius tamen speciem, cū te regnāte, id est, ecclesia Anglicana afflicta atque oppressa nati fuerint, nunquā oculis conspexerunt) relictis Patria, parentibus, amicis, & quæcunque huius vitæ carissima habentur, in terras exteras exilio voluntario se effundere, tanta profecto contentione animorum, magnanimitate, ac constantia, vt neque tuos exploratores, neque carceres, neque carnifices aut equuleos tuos (nam ab insula etiam recedentibus hæc omnia imminent) neque maris terræ pericula, neque exulantium incommoda aut difficultates præ religionis studio & salutis æternæ desiderio pertimescant?

*Alamutū
studia in
Seminarijs.*

74. In exilio autem positi quid? an penitentia fortè ducuntur, more adolescentium? an dolent, an gemunt amissa? an inducias à te aut à legibus tuis crudelissimis petunt? vel oblatas accipiunt? Ex altera verò parte, num soluti iam metu, & iniuriis sui

ris sui arbitrijque facti (vt etas illa nonnunquam solet) num inanium rerum studio, morum licentia, aut vitæ ambitione, aut vanitate abducuntur? minimè quidem; sed cōtra planè, summa animorū alacritate ac singulari fortitudine, mira quoque contentione, in arctissimam literarum ac virtutis disciplinā sponte se tradunt: qua cū præstituta studiorum suorum tempora ac curricula peregerint, & non vulgari se eruditione instructos cernunt, num beneficia, num dignitates, num honores, num opes, quæ his etiā in partibus abundè eis paterent, concupiscunt? ne hoc quidem. Quid igitur? redire volūt in Patriam, vt fratribus profint, vt domesticorum ciuiumque suorum salutis æternæ inseruiant: reuerti cupiunt ad tuas cruces, tuos carceres, tuos eculeos, tua patibula, Elizabetha, atque hoc nemine iubente, nemine conducēte, nullo Principe sua illis consilia (quod tu coniectas) communicante, sed solum vocante Deo, instigante conscientia, hortante pietate, & impellente denique suorum in Angliā spiritali necessitate.

75. Et nonne tibi hic digitus ille Dei adesse videtur, quem alter et si infidelis, in diuinis *Mosis miraculis Aegyptiacis* animaduertit? *Exod. 2.* Quod si adessetis diuinam virtutem, & tamen cōtra pugnas, (neque enim illa quæ modo dixi, à carne certè & sanguine manare possunt) quid ni tibi dicatur, quod ad Saulum persequētem, de cælo dixit dominus, *Durum tibi est contra stimulum calcitrare?* *Act. 9.* quid ni, quod ad Scribas & Phariseos dixit Gamaliel, *Si cōsiliū hoc à Deo est, non potes id dissoluere,* *Act. 5.* nisi fortè Deo repugnare velis? Quod si ita est, inane profus existimari debet, quod in reliquo edicti tui

EDICTI VERBA.

CVM prouisione valde necessaria de remedio ad malum auerendum, edicto sua maiestatis publicata..
76. Quod nam igitur remedij genus, prouidit maiestas tua, & edicto publicauit ad malum hoc auerendum: vel ad bonum hoc verius, ac benedictionem Dei impediendam? Ne viri nimirum Catholici, ad Regnum tuum, patrimonium suū, ac patriam communem regrediantur, & ne maiorum suorum ac tuorum fidem in ea amplius concionentur. An fortasse rationibus, aut argumentis, aut disputationibus conuincendos precipis vt aliter sapiant? minime quidem existimo. Nunquam enim vllis hoc à te precibus hactenus obtinere potuerunt, vt ad quamcunque legitimam disputandi cum tuis conditionem admitterentur; de qua re plurimæ tamen extant eorū humillimæ iustissimæque petitiones, libris impressis euulgata. Quid igitur facis? quodnam est genus remedij tui? quamam prouisio? eadem certè quæ fuit Antiochi Regis cum religionem auitam Hebræorum extinguere niteretur, de quo scriptura sacra sic loquitur; *Et misit Rex per manus nunciorum in Hierusalem, vt sequerentur leges gentium terra, & prohiberent holocausta, & sacrificia, & placationes fieri in templo dei, & quicumque non fecissent secundum verbum regis Antiochi, morerentur.* Hæc eadem prouisio fuit Neronis, Domitiani, Decij, caterorumque persecutorum Christianæ fidei, cui, ferro tantum flammisque occurrendum putauerunt. Hæc eadē fuit Scribarum & Pharisæorū ac Principum Iudeæ præcipientium Apostolis, *ne loquerentur amplius in nomine*

*Quodnam
Regine re
mediū con
tra sacer
dotes.*

Antiochus.

1. Mach. 1.

*Imperato
res Roma
ni.
Scribe &
Pharisæi.
Act. 4.*

nomine Iesu. Hæc eadem fuit *Genferici ac Hunerici* Regum Arrianorum, vt antè dixi, *ne conuentus celebrarent ad diuina mysteria catholici, nec missas agerent,* vt ipsa edictorum verba habent, additis minis, terroribus, ac pænis grauissimis in eos, qui contra facerent, aut veræ religionis cultum promouerent.

*vid. hist.
Vand. li. 2.*

77. Eadem planè tu præcipis Elizabetha, nisi quod non nihil etiam seuius quam illi, & multo certè (meo quidem iudicio) inconsideratius, dum vniuersum regnum tuum tam minutim euoluendum præcipis, vt sacerdotes hi ad necem querantur: cum illi prudentius longè ac moderatius, eos tantum castigandos censuerunt, quos manifesta transgressionis accusatio fecisset reos.

*Elizabetha
crudelior
antiquis
persecuto
ribus.*

Sed quid? *an prouisiones istæ,* autoritate regia aut Imperatoria promulgate, remedia tandem illa attulerunt, quæ impij sperabant? nequaquam; sed contra potius, incendium quod illi extinguere cupiebant longè magis auxerunt. Est enim fides Christiana ac catholica, vt optimè notauit Diuus Augustinus, tanquam flamma, quæ quanto magis comprimitur, eo magis in se reflexa augetur, & velut torrens rapidus, cui quo magis obstititur, eo ferocius intumescit, & ruptis tandem repagulis maiori impetu prolabitur. Huius rei exempla nullibi cōmodius quàm ex tua ipsius republica sumi posse videntur. Dū enim initio regni tui, mitius aliquantū cum Catholicis ageres; dum nullū adhuc vehementissimè yrgeres, nullum admodū premeres, vel ad sectæ tuæ participationē, vel fidei antiquæ abnegationē; omnia sanè tràquilliori longè cursu incedere videbantur, nec audiebantur magnæ querelæ, nec insignis aliqua dissensio aut repugnan-

repugnantia cernebatur; nec deerant (quamquam male) qui ecclesias vestras vt vobis placerent ac gratificarentur, corpore saltem, etsi non animo frequentarent. At postquam premere ac stringere cœpistis, & nimium emulgēdo elicere sanguinem; postquā sequere, affligere, & persequi elegeritis, alio longē vobiscum res loco est, & futura est sine dubio quotidie peiori.

78. Verissimum enim est, quod vir sanctissimus ac doctissimus Gregorius Nazianzenus in Iulianum scripsit Apostatam, omnium scilicet cogitationum stultissimam fuisse illam, qua putabat religionē Catholicam persecutione extingui posse, cum eius virtute ac potentia nitatur qui vniuersum mundum ac cœli cardines sustentat. Nō igitur remedium est, quod tu præcipis, ac præscribis edicto tuo, Elizabetha, vt custodiantur nimirum portus regni tui, & cætera loca arctissimè obseruentur: vt viæ publicæ, fora, compita, triuia custodijs sepiatur: vt ciuitates, oppida, castra, villula, omni diligentia perlustrentur: vt domus hospitia, diuerforia, tabernæ exquisitissimè explorentur: vt suspecti ad carceres, conuicti ad cruces, dubij ad iudices, obuij omnes ad examina pertrahantur: vt non tantum rei & delinquentes, sed fautores etiam & receptores, hospites, occultores, conscij, maiestatis tuæ læsæ condemnentur: non (inquam) hæc remedia tua, sed pericula tua ac damna erunt: non solatium tibi, sed solitudinem afferent: non leuabunt te, sed onerabunt timoribus; non securum regnum tuum, sed sectū, diuisum, ac perturbatissimum reddēt. Nec dubites de euentu: nam certissima tum ratione, tum etiam experientia, & infallibili Christi promissione

*Naz. orat.
2. in Iul.
Apostatā.*

*Elizabethæ
solicitudo
inutilis.*

sione nititur hæc prædictio, nec vnquam euacuabitur.

79. Vidimus enim iam exitus eorum omnium quos antea nominavi persecutorum ecclesiæ, qui lassī tandem & iniquitate fatigati, deo pœnas de sceleribus dederunt. Antiochus quidem cum seuisimè cogitaret, ac superbissimè loqueretur, & se Hierosolimā minaretur sepulchri Iudæorum cōgeriem facturum, dicit de eo scriptura diuina: Sed qui vniuersa cōspicit deus, percussit eum insanabili plaga. Vt enim finiuit hunc sermonem, apprehendit eū dolor diras viscerum, & quidem iuste, quippe qui multis & nouis cruciatibus aliorum torserat viscera: ita vt completum in illo fuerit quod ei prædixerat sextus Machabæorum martyr moriens his verbis: Tu autem ne existimes tibi impunè futurum quod contra Deum pugnare tentaueris. Hæc ille de illo.

80. Herodes vtreq; miserè percussī à deo perierunt. Iudæorum vniuerso orbi extitit terrori saeuissima castigatio. Imperatorum quos recensui, alter sua manu, alter suorum, omnes ferro dirissimè extincti fuerunt. De Humerico rege Arriano scribit Victor Vticensis, qui negotio interfuit, q post atrocissimum illud edictum quo octauo sui regni anno, Catholicorum conuentus, communionem ac missas prohibuit, & ore cruento (vt ipse loquitur) omnem Catholicorum multitudinem insectari cœperat, & edictis ferilibus totam Africam commouere, morte præuentus, scatens vermibus exspirauit, tanta diuina iusticie demonstratione, vt non corpus eius sed partes quædam corporis sepeliri potuerint.

81. Quid hic dicam nisi cum Propheta qui rex etiam erat, Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram, seruite domino in timore, apprehendite disciplinam,

*Tyrannorū
ac persecu-
torū exitus.*

2. Mach. 9.

Antiochi.

1. Mach. 7.

Herodum.

Iudæorum.

Imperatorū.

Arrianorū.

Hisp. V. adal.

psal. 2.

*Apostrophe
ad Eliza-
betham.*

*disciplinam, nequando irascatur dominus. Disce que-
so, Elisabetha, deum esse, & huc eundem esse qui
alios ante te, Reges, Reginas, monarchas, Impe-
ratores, te etiam longe potentiores castigavit.
Cogita iam te longe progressam esse, cum centu-
rias aliquot sanctissimorum Martyrum non solum
occideris, non tantum sanguine fuderis, sed carnes
etiam proieceris ad volatilia caeli, & omni Chri-
stianae sepulturae honore prohibueris. Clamat de
terra sacer hic sanguis, clamant de patibulis car-
nes istae, & clamor earum in aures domini exer-
cituum & dei Sabaoth introiuit. Prope est dies
ut reddas de his omnibus rationem domino, an
isti nimirum vel tu in domo dei & Angliae regno
tumultuati fuerint: an illi vel tui, turbatores exti-
terint, quod edictum tuum falsissime eis impo-
nit, ac maliciosè calumniatur. Interea tamen vi-
deamus quorum nam isti criminum articulati
accusentur, contra quos tam funesti edicti atro-
citas erat necessaria; nam quae haecenus fere dicta
sunt, velitationem potius quandam referre
videntur, quam iustam pugnam; quae
verò sequuntur, congressum
habebunt Deo beneiu-
uante, den-
siores.*

SECTIO

SECTIO SECVNDA.

EDICTI VERBA.

QUANTUM non defuerunt *Præfatio*
nobis probabiles quædam causa, qui- *Edicti.*
bus persuadere nobis potuissemus,
nunc tandem post triginta fere &
trium annorum gubernationem no-
stram quibus Deus omnipotens per-
petuo nos conseruauit in pacifica regni nostri possessione,
inimicorum nostrorum violentam ac ferocem malitiam
(præcipuè verò Regis Hispania) qua tot annis iam con- *Regina que-*
tus est sine ulla iusta causa rempub. nostram turbare, lan- *rele in Re-*
guidiorem tandem & infirmiore futuram: hocq; non *gem Hispa-*
solum in illo, veram etiam in alijs omnibus, qui ab illo *nia.*
pendent; & quod hæc inimicitia mutaretur aliquando
in humorem aliquem magis pacificum, quo rex iste ido-
neè disponderetur ad viuendum nobiscum & cum cæteris
Christianis principibus vicinis suis in concordia: eaque
ratione pax aliqua vniuersalis in Republica Christiana
constitueretur, quæ modo, illius solummodo bellis armisque
& nulla alia præterea re perturbata cernitur: nihilomi-
nus tamè ex præsentibus eius actionibus quæ maiori ap-
paratu ac potentia susceptæ sunt, quàm vnquam antea,
contrarium planè perspicimus. Quo nobis sanè persuade-
mus, placuisse tandem omnipotenti deo exercituum, per-
mittere ruinam & correctionem istiusmodi hominum,
qui induci non possunt ut rebus suis contenti, pacificè
viuant: & hac de causa permisisse huic regi, ut hac ætate *Regis ætas.*
sua iam inclinata (quæ paci esset aptior) & eo tẽpore quo
maximè cõtentus esse deberet dominijs proprijs, absq; hoc
ut aliena per vim et arma quæreret, (plures. n. hædie coro-
nas, plura regna et nationes, plures etiã diuitias terrenas
possi-

*Regis po-
tentia.*

possidet quam vlli antea maiorum suorum, aut vllus vnquam Christianus Princeps habuit) nunc (inquam) hac aetate, permisisse deum, vt bellum longè iniustissimum, & vniuersa Reipub. Christiana periculosissimum contra presentem Francia Regem incipiat: quod etiam manifestum est, illum contra nos quoque ante biennium cogitasse, vt regna scilicet nostra inuaderet, hocq; eo maxime tempore quo nobiscum de pace tractabat. Sed Deus ei resistit, & non solum ipsi, sed & vniuerso etiam exercitui suo iustam causam respicientia dedit.

RESPONSIO.

*Exordium
& finis
edicti.*

82. Totum hoc edicti exordium (vt vides studiose Lector) contra Regem Hispaniarum est, cæterosque Principes qui auctoritatem eius aut amicitiam sequuntur: cū intentio tamen edicti et finis præcipuus, in eos sacerdotes ac religiosos nationis Anglicanæ feratur, qui in Seminarijs vltamarinis educati, domum redeunt religionis Catholicæ perpetuandæ causa, & qui in Anglia tecto hospitio eos recipiunt, vel vlla re iuuat, vt postea cernes.

*Artificiū
iniquissimi-
mum.*

83. Si autem perconteris, quid hominibus istis cum Rege Hispaniæ? vel quid Regi tam potenti cum pauperum istorum causa? Respondeo, hoc esse sceleratissimum Reginæ ac suorum artificium, vt hæc coniungant, & ad maiorem rei inuidiam, odiumque penitus inuoluant. Dum enim in rebus omnibus quæ religionis causa ab Anglis tractantur, Pontificis Romani ac Regis Catholici nomen permiscunt (quos vt suæ reipub. hostes teterrimos ac coniuratos traducunt) faciliorem aditum faciunt ad omnes illas deinde criminationes & calumnias, quas liberæ cuiq; esse vult,

omni-

omnibusq; cōtra hos Dei seruos patere, de læsa scilicet maiestate, de proditiōibus, de conspiratione, alijsque grauissimis criminibus, quæ in eos tanquam Patriæ hostes concipere cuique libeat. Quod quidem non est recens, aut hodie nature artificium: iam enim dixi antiquorum id quoque tyrannorum achæreticorum fuisse, Maxentij nimirum, ac Iuliani Apostatæ, & valde propriè Genferici regis Arriani, quem scribit Victor Vticensis ea maxime de causa struxisse calumniam Catholicis Africanis, quod à Pōrifce Romano, consolationem ac Episcopos per epistolas petijissent. Quo exemplo vlam esse semper Elizabetham, contra sacerdotes ac Seminariorum alumnos, breuissimè hic ostendam.

*Vit. li. 1. de
pers. Van.
pag. 420.*

84. Cū ante annos plus minus viginti quatuor, primum Anglorum Catholicorum Seminarium in ciuitate Duacensi regionis Belgicæ, singulari Dei bonitare ac providentia cœptum fuisset, & eo confluxissent non spernenda iuuentutis Anglicanæ multitudo, vt catholicè instituerentur, (quod quidem domi non licebat) Regina grauitè rem accipens, primum vt à se transfugas, & Hispaniarum Regi addictos, quod Duacena ciuitas ditionis esset Regiæ; deinde etiam, vt Hispanicæ factionis ac nominis complices (quod illa cæteri que hæretici ob egregiè ab Hispanis defensam religionem Catholicam, latissimeque sua virtute propagatum imperium, in odium ingens ac inuidiam per illa tempora adduxerāt) apud omnes accusabat: eoq; nomine non longè post, tumultuante iam vniuerso ferè populo Belgico, è ciuitate Duacensi eijciendos curauit: idq; per ipsam plebem Catholicam, falsissimis reginæ

*Reginae con-
atus contra se-
minariū Ang-
lorū Duaci.*

E crimina-

criminationibus deceptam, quasi aliquid secretionis cōmertij inter Hispanos religionem catholicam propugnantes, & Anglos eiusdem religionis causa exulantes, necesse fuisset interuenire.

*Rhemenſe
Anglorum
Seminari-
um.*

85. Eiectos igitur tandem Duaco hos alumnos, & *Rhemos vsque Gallia*, pedestri itinere, maximisq; difficultatibus ac periculis diffugientes, insequitur Regina eisdem planè criminationibus ac calumnijs apud Regem Gallia, aliosq; Principes; affirmans Hispanorum asseclas & exploratores esse. Cuius rei inuidia, parum aberat, quin è Gallia quoque eosdem expulisset, nisi summi Pontificis nuncius Apostolicus, ac nobilissimus *Dux Guisianus* (ad cuius gubernationem Rheniensis etiam ciuitas pertinebat) pro eo, quem quisque eorum habuit religionis Catholicae singularem zelum, summa contentione apud Regem intercessissent.

86. Postea verò, hoc est, anno domini septuagesimo nono supra millesimum & quingentesimum, cum Pontifex Romanus *Gregorius decimus tertius*, perspecta vtilitate, fructuque prioris seminarij; & incommodis quibus afflictabatur permotus, alterum Romae suis sumptibus substituendum decreuisset: & ad eam rem *Guilielmum Alanum*, Theologiae Doctorem (de quo antea mentionem fecimus) Duaceni & Rhenensis Seminarij moderatorem, Romam euocasset, vt similis vtrobique stabiliretur iuuentutis institutio, & alterum alteri domicilium mutuo ferret suppetias: Regina re intellecta, vt hoc sanctissimum Pontificis studium, ac singulare in gentem Anglicanam beneficium suspectum redderet ac odiosum, emisit statim edictum, quo affirma-

*Romani
Anglorum
Seminarij
initium.*

affirmabat, se pro certo ac cōperto habere, dictū Pontificem, Regem Hispaniae, ac Ducem Florentinum, cōspirationem inijsse de bello Angliae iunctis viribus inferendo; & hanc esse tum Alano, tum alijs nonnullis suę nationis sacerdotibus causam, cur urbem adijissent.

*Figmentum
egregium.*

87. Neque his contenta criminationibus à se compositis Elizabetha, anno deinde sequente, hoc est octuagesimo, cum nonnullos sacerdotes (pro Seminariorum instituto) ex seminario Romano in Angliam redire intellexisset: edictis plurimis declarabat, hoc totum à Pontifice Romano, ac Rege Hispaniae proficisci; nec religionis negotium, sed cōspirationis contra rempub. Anglicanam agi: eaque de causa, institui iussit contra viros quosdam doctissimos ac pijsimos, quos per id tempus dei permissione comprehenderat, *Campionum* nimirum, *Ceruinum*, *Briantum*, *Paynum*, *Cotatum* & alios, accusationes nequissimas de varijs proditiōibus certo die Romae ac Rhemis, cum Pontifice ac Rege Hispaniarum initis: cum ipsi tamen rei nunquam vel se inuicē mutuo illis locis ac temporibus aspexissent, nec verbum vllum cum Pontifice aut Rege habuissent; nisi forrè Pontificis benedictionem, si quis eorum Romae fuisset, pro more accepisset. His tamen de sceleribus damnati, ac morti crudelissime traditi fuerunt, & multi deinceps, eorum exemplo, tanquam Regis Hispaniae exploratores supplicio sunt affecti, qui nunquam Regem ipsum, aut Hispaniam viderant.

*Frequentes
Reginae cri-
minationes
in Regem
Hispaniae.*

*Insignia
mendacia.*

88. Cum hoc tot edictis prioribus factitatū sit à Regina, vt omnis Seminariorum labor ac industria Hispaniarum regi post Pontificem inferuire

Seminaria Anglorū in Hispania. existimetur, non est mirum, si iam posteaquā iam ipsis etiam Hispaniarum regnis Seminaria Anglicana institui cognouerit, maiori vocis impetu id ipsum proclamet, & acrioribus stimulis excitata, dirioribus quoque crudelitatis furijis sacerdotes inde proficiscentes exagitandos edixerit. Sed quid in hoc nobilissimo tandem Rege, ob tam eximiam in gentem Anglicanam pietatem ac munificentiam accusandum illa suscipiat, videamus.

Capita accusationis in Regem. 89. Tria omnino sunt accusationis capita, quæ hoc edicti exordio contra Regem instituitur: Primum quod triginta ferè annorū spatio quaesierit semper Reginae ditiones Rex turbare, sine vlla legitima causa per illam data. Secundum, quod idem ferè Principibus reliquis vicinis fecerit (suis regnis scilicet nō contentus licet amplissimis) & quod in præsentia illius tantum armis ac nulla alia ratione respublica Christiana turbata cernatur. Tertium verò est, quod bellum iniustissimum ingenti suo ac Christianæ reipub. periculo, contra præsentem Franciæ Regē recenter susceperit. Ad priora igitur duo capita facilius discutienda, nulla erit opinor, expeditior via neque explicatior, quàm vt breuiter intueamur, quid quisque istorum Principum vel sibi inuicem vel cum vicinis fecerint, & vrer vtrius aut iniurijs laesissus, aut beneficijs deuinctus extiterit.

Regis Philippi ad Angliā expulsi. 90. Philippus ergo (vt hinc exordiar) huius nominis secundus, cum Patre Imperatore adhuc superstite princeps esset Hispaniæ, Regnum Angliæ comitatu nobilissimo ingressus est, ad annū domini millesimum quingentesimum quinquagesimum quartum, mensè Iulio, vt Mariam Reginam

ginam sanctissimam ac præstantissimā fœminā, (petente id totius regni Senatu quod Parlamentum vocant) in matrimonium duceret. Quod cū piè ac fœliciter, bonorum omnium gratulatione fecisset: inuenit Elizabetham hanc, secundam Henrici Regis octauis ex Anna Bolena filiam, comprehensam iam ac carceri traditam, primū quidē in castro Londinēsi, deinde apud oppidum quod VVodstochium dicitur, prouinciæ Oxoniensis, sub custodia equitis cuiusdam aurati, cui nomen Henricus Beningildus.

Elizabethæ captiuitas. 91. Causa comprehensionis fuit, quod ex multorum confessione alijsq. indicijs manifestis pro comperto habebatur, ipsam Elizabetham participem fuisse rebellionis, quam paulo antè regis ingressum, *Thomas Viatus* eques auratus, alijsque tum hæretici, tum Hispanorum inimici, ad has ipsas Reginae nuptias turbandas excitauerant, & armata manu ad portas vsque Londini peruenerant. Cumque negotium hoc per graue Reginae suisq. consiliarijs videretur, & Elizabethæ crimē non tantum Viati accusatione, qui sceleri præfuerat, sed aliorum etiam multorum attestacione constaret, qui extremo supplicio ob hanc conspirationem affecti fuerant; in eam partem inclinabat Regina cum suis, vt iustum etiam supplicium de Elizabetha, more maiorum sumeretur. Quod cū intellexisset rex, misertus pro summa sua humanitate, tum ætatis, tum sexus istius Principis, sic egit cum regina, vt non solum vita, sed libertas etiam Elizabethæ, ac reditus quoque in aulam breui concederetur.

Elizabethæ secundum periculū. 92. Vixit deinde vniuerso ferè Elizabetha tempore quo Maria regnauit in domo quadam sua,

quæ *Hatfield* vocatur, in Prouincia Hertfordiensis, quæ Londino abest ad triginta plus minus miliaria: quò cum multi heretici ac viri turbulentissimi clam ad eam conuenirent, videbatur res Cõcilio Anglicano non dissimulanda omnino, sed statim comprimenda. Ceterum vt Regem ac nobilitatem Hispanicam, qui iam Elizabethę simulatione, precibus, ac fraudibus decepti, impensè ei fauebant ac patrocinabantur, non offenderent, tantisper rem differendam censuerunt, quoad alia tandem manifestior cõspiratio erumperet: quod anno deinde sequente, mense Martio contigit.

Antonius Kingstomus et alij conspiratores.

Nam *Antonius Kingstomus* Eques auratus, *Ricardus Vdallus*, *Ioannes Throgmortonus*, *Ioannes Danielus*, & *Gulielmus Stantonus*, & alij nonnulli scelerati viri & heretici inter se coniurauerant, & consilium etiam suum cum Regis Gallię oratore, qui Londini residebat, contulerant, de arario regio ex improviso intercipiendo, quo magna pecunię vis inclusa tenebatur ad bellum Gallicum quod eo tempore gerebatur, prosequendum.

Elizabetha secunda per regem liberatio.

93. Sed cum res per vnum è conspiratoribus euulgata fuisset, nonnulli capti & extremo supplicio affecti fuerunt, alij in Galliam diffugerunt, vnde auxilium sibi ad eam rem sustentandam expectabant, si conspiratio domi ex animi sententia successisset. Atque hic iterum, cum multis inditijs teneretur Elizabetha, eam istius quoque conspirationis consciam fuisse, serio deliberatum fuit, an ex legum prescripto castigari deberet, quod omnino censebant Regine consiliarij: sed iterum regis eam fauor, ac Hispanorum patrocinium qui maiestati suæ à consilio fuerant, periclitantē protexit. Ne tamen isti nihil agere viderentur,

aut

aut Reipub. Anglicanę pericula negligere, id censuerunt, duos viros catholicos spectatę fidei ac nobilitatis, apud eam domi suę collocandos esse, qui dispicerent quid ageretur, quinam conuentus hominum in posterum fierent: hacque vna re satis prospectum fore Reipub. incolumitati existimabant.

94. Huius igitur decreti exequendi causa, missi eo fuerunt *Thomas Popus* eques auratus, & *Robertus Gagius* vir etiam nobilis, qui ea fide ac diligentia qua poterant, obseruabant, quæ palam ac publice fiebat. Sed Elizabetha partim blanditijs ac muliebri astutia, partim religionis Catholice simulata professione, ita eos deceperat, ac securos reddiderat, vt ipsis inscius, ac nihil tale suspicantibus, clam per internuncios, anno non dum vertente, transfegerit cum *Thoma Staffordo* apud Gallos exulante, vt repente in Angliam veniens, se regem ediceret, eo quod ex antiqua Ducum Buchingamię stirpe prognatus fuerat. Quo titulo, & Elizabethę matrimonio (vtrumque enim fuisse pactum intelligitur) se satis potentes fore contra Mariam existimabant.

Thomas Popus, Robertus Gagius.

Thomas Staffordus.

95. Nec segniter sanè flagitium designatum executus est Staffordus. Anno enim Domini 1557. vigesimo quarto die Aprilis, paucis admodum comitatus, id est non amplius quam quadraginta viris, è Galla vectus, castrum cepit maritimum in prouincia Eboracensi, cui nomē est Scaraburgum, ea spe, vt velille ad Elizabetham statim, vel illa ad Elizabetham statim deferretur. Sed cum ille citissimè *Comitis Vestmerlandie* diligentia interceptus, ac paulo post Londini, cum nonnullis alijs suę factionis, capite plexus fuisset: totius

Tertia Elizabethę conspiratio.

criminis reliquæ in Elizabetha tâtum hæserunt: cuius illa periculum vt vitaret, percommode ei cecidit Regis Philippi in Angliâ mense præcedente ex Belgio reditus, cuius singulari patrocinio, iterum iam ac tertio supplicium euasit.

96. Deinde cum idem Rex secundo in Belgium ad bellum cum Gallis gerendum anno 1557. Iulij primo, proficisceretur, nec amplius in Angliam ad Mariæ vsque obitum redisset, nunquam tamen desijt ex illo etiam loco, fauore ac beneficijs Elizabetham prosequi. Comiti enim Fieriâ, qui oratoris loco in Anglia remanserat, in mandatis dederat, vt aliquoties illam suo nomine inuiseret ac consolaretur; mortua etiâ Maria Regina, vniuersam eius pretiosam supellectilem, & ingentem fere gemmarum thesaurum quem illa vel ab ipso Rege vel ab Imperatoribus Carolo, ac Ferdinando alijsque Principibus dono acceperat, ad vnam Elizabethæ petitionem munificētissimè dedit, licet multis centenis millibus æstimarentur.

97. Paucis verò ante Mariæ obitum mensibus, cum Galli quatuor tantum aut quinque dierum obsidione, media hyeme, Caletum oppidum recuperassent, quod munitissimū et inexpugnabile planè videbatur, & trecentis plus minus annis, in Anglorum potestate permanerat; tâto damni istius ac iacturæ sensu permotus est benignissimus Rex, vt quâquam nulla sua vel minima hoc accidisset culpa, (nam manifesta Anglorum hæreticorum prodicione, qui ad oppidi præsidium callidissimè se insinuauerant, factū fuisse constat, quod etiâ à Stephano Gardinero Episcopo Vintoniensi homine prudentissimo, compertum ac Mariæ Reginæ prænunciatum fuerat) quanquam etiam

Varia regis in Elizabetham beneficia.

Caleti amissio re-gisque Philippi benignitas.

etiam cohortes subsidiarias quas ex vicino Dunkercano oppido Rex intellecto Gallorum aduentu, summa diligentia Caletum miserat, Angli qui in præsidio erant perfidè recusassent; nec immunis quoque ab ista prodicione Elizabetha ipsa putaretur, quò maiorem Mariæ Reginæ dolorem inureret, vitamque breuiorem redderet, (quod ex eo etiam postea confirmatum est, quòd ista Regnū adepta, Baronem VVerworthum Caleti gubernatorem, ac totius prodicionis caput, apud Gallos antea latitantem, non tantum non castigauit, sed magno etiam in honore habuit) Rex tamè pro summa sua in Anglos beneuolentia tantopere Caleti restitutionem cupiebat, vt cum clarissimam eodè tēpore de Gallis victoriâ, apud sancti Quintini oppidum cōsecutus fuisset, nullam planè ab eis pacis cōditionem admittere voluit, nisi illa primo loco fuisset, vt Caletum Anglis redderetur. Sed videte facinus, obstupescite scelus.

98. Elizabetha, ne vel tantum beneficium à fororis suæ marito, quâ mortalium omnium pessimè oderat, vel ab eo rege acciperet, quem animo iam ob religionis morumque dissimilitudinem, inimicum sibi designauerat, vel vt Henricum Gallorum regem placatiore sibi hac ratione redderet, qui regni sui initijs obstiterat, affirmans Angliæ regnum ad nurum suam Mariam Scotorum Reginam pertinere, eò quod Elizabetha ex matrimonio illegitimo prognata fuisset, siue denique ex inuidia vt Hispanorū vires hoc modo immiueret, quæ ex recētī victoria Quintiniana vniuerso fere Septētrioni cæperūt esse formidabiles: Rege inconsulto, cum Gallis de pace transigit, ea etiam

Alia Elizabethæ proditio cōtra Mariam.

Insignis re-quitia.

etiam conditione, vt Caletum retinerent: quod cum illi ad pacem quoque abs rege obtinendam, ex Anglorum chirographis ostēdissent; miratus Rex tantā leuitatem, sciens tamē nulli sua sponte fieri iniuriam, honorificētissimum etiā ipse cum Gallis fœdus iniit: quod sanctissime deinde semper ac Christianissimè ad hanc vsque diem conseruauit.

99. Atq; hæc sunt Hispaniarū regis in Elizabethā opera, dum in Anglia ac vicinis regnis subsisteret. In Hispaniam vero regressus quid? eodem plane bonitatis ac constantiæ exemplo, amicitiaē fœdera, per totos triginta annos summa cū paciētia, iniurijs etiam maximis acceptis, tenuit: hocque nō mediocri sanè multorum virorum bonorum dolore, vel aliquando etiā querela, qui nimium hac in re maiestatem suā, religiosam vel scrupulosam potius existimabant erga fœminam, quæ omnia turbabat, & quæ nullius iuris aut religionis rationem ducebat, multasq; perdi hac Regis mansuetudine occasiones dei causæ vindicandæ, ac illam pro meritis castigandi. Sed nihil horum apud Regem valuit.

100. Itaque cum anno domini 1567. regni verò Elizabethæ decimo, vniuersa fere Anglicana nobilitas perspectis pessimæ gubernationis iniurijs, inter se conspirassent, vt remedium aliquod adhiberēt, (de qua re antea in Cecilij detectione egimus) nunquam à Regijs ministris qui Belgio per ea tempora præerant, obtinere potuerunt, vt quicquā opis ad eam rem præstarent, quod Angli à voluntate regia, ne fœdus cum regina violasse videretur, profectum interpretabantur.

101. Anno deinde sequente, cum Northumberlandiæ

Regis paciētia ad Elizabetham.

Regis constantia in auendo fœdere.

landiæ ac Westmerlandiæ comites, Baro Dacrius, alijque viri nobiles ac Catholici non pauci arma pro religione ad partes Angliæ Boreales sumpserunt, tantumque populi ad se concursum haberēt, vt Regine maximas angustias illaturi viderēt, si vel mediocri externarum virium accessione fuissent commodo tempore adiuti; nullum tamē tulerunt abs Rege auxilium: eoque factum est, vt ab inceptis paulo post magno Regine emolumento desisterent.

102. Neque hoc solum fecerunt ministri regij, qui in Belgio erant, quò Regine satisfacerent, sed vltra etiā cum illa quereretur adhuc præiudiciū sibi in eo fieri, quod rebelles sui ac fugitiui (eo enim nomine Catholicos hereticam tyrannidem declinantes vocabat) ditionibus Regis reciperentur, visum est Cōmendatori maiori, qui illa tempestate prouincijs Belgicis præfuerat, Anglos omnes in Reginæ gratiam, dominijs etiam Regis ad tempus prohibendos. Quod anno septuagesimo quinto cum factum fuisset, biennio fere, integro, per aliorum Principum ditiones, errantes iterum iam ac secundo exularunt: neque prius reuertēdi facultatem acceperunt, quam post gubernatoris mortem ac totius Belgij amissionē, (quæ vtraque illo biennio contigerunt) Illustrissimus Princeps Ioannes Austriacus, partiam Victoria nobilissima Gemblacēsi, misericordia motus, eos reuocauit. Exiit tamen per insignis in eos, vniuerso hoc eiectionis tempore, Regis ipsius pietas, qui nunquam passus est subsidia pecuniaria, quæ ad vitæ sustentationem cuique eorum largiebatur, cuiusquā suasu aut importunitate auferri. Ex quo etiam intellectum est, aliorum potius consilio quam

Angli Catholici à Belgio eiecti.

Mira regis benignitas.

quam sua propensione, Regem alterum illud insolentissime postulationis caput de Anglorum eiectione Reginae concessisse. Hinc tamen cuique manifestum fiat, quam inuito animo religiosissimus Rex ab istius foemine amicitia, quam semel amplexus fuerat, recederet, etiã tũc cum illa non tantum à deo, ac bonorum omnium societate, fideliumque communione, sed à maiorum etiam suorum institutis, cæterorumque Principũ more, ac omnis humani iuris obseruantia recessisset.

103. Quod postea etiam magis declarauit Rex, anno nimirũ septuagesimo octauo, cum Iacobus Geraldinus Hibernus, ac Thomas Stukleus Anglus, equites aurati Hibernorum omniũ Catholicorum nomine, suppeticas à sua maiestate peterent, contra intolerabilem Elizabethę sequitiam, qua religionis causa grauissimè totam Hiberniã diuexabat, nobilissimamque imprimis Geraldinorum Comitumque Desmondie familiã iniustissimè opprimebat; quorum calamitatis atque exitij, etsi Rex pro sua egregia pietate & clementia plurimum dicatur misertus; subsidium tamen dare, foederis se religione prohiberẽ existimabat; eamque ob causam factum est, vt Stukleo deinde cum cohortibus nõnullis quas à Pontifice obtinuerat, ex Italia redeunti, ne portus quidem commoditas in Hispania præstaretur, quę causa Stukleo fuit, vt Hispaniã prætergressus Vlisipponẽ se contulerit, & inde Lusitanię Regis inuitatu in Africam deflexerit, vbi etiam mortem obiit. Iacobo verò Geraldino, anno sequenti auxiliares copias secundo petenti, Rex iterũ negauit, quoad tandem Alexãdro Segę Nuncio Apostolico, Põtifis nomine multoties supplicanti, exiguam quandam

*Amelia pro
Hibernia
petita.*

*Tho. Stukleus sac.
Geraldini.*

quandam Cantabrorum ac Galæcorum manum concessit, ea conditione, vt suo eos arbitratu quouellet, in causę Catholicę subsidiũ transmitteret.

104. Atque hanc ruendę amicitie cum Elizabetha, quam illa sepius frægerat, fecutus est Rex seueritatem atque constantiam, ad annum vsque octuagesimum octauum, hoc est, per annos amplius triginta, quando infinitis propemodum iniurijs laceratus, ac religionis causę afflictissimè commiseratus, expeditionem illam maritimam parauit, de qua sic loquitur & queritur Regina edictum: & de cuius successu tã opere gloriatur, & de qua mihi quoque deinceps commodior dabitur dicendi locus.

105. Ceterum interea contemplanur si placet, quidnam Elizabetha tandẽ Regi Catholico pro vniuersa hac, quam dixi, beneuolentia, beneficentia ac cõstantia rependerit; dispiciamus qua mensura ad regulam Evangelicam remensa fuerit. Ac primum quidẽ, vt illud silentio prætereatur, quod supra memoratũ est, de secreta illa ac præproperea cum Rege Gallorum, dum bellũ adhuc arderet, contra hunc regem pactio (hoc enim fortassis vel inconstantis vel cupidi vel leuis animi ac feminei potius argumetum quibusdam videri poterit, quàm nequissimi) peringrati tamen certe non potuit non esse, tam recenti adhuc tantorum beneficiorum acceptorum memoria.

106. Sed quæ inde secutę sunt Elizabethę actiones, facile declarant, quonam ex fonte prima ista emanarint. Statim enim post Regis in Hispaniã discessum, omnes illa conatus ac animi nervos eò intendit, vt regiones Belgicę seditionibus turbaretur. Ac primum quidem immissa heresi Gueu-
fiorum,

*Elizabetha
in Regem re-
tribuit.*

Belgij commotio.

fiorum, id est Balatronum nomen contra Regis edicta catholica, seditiosi quidam ex vulgi fece arripuerunt. Deinde vero texente telam Elizabetha, robustiores etiam nonnulli in hanc se quoque sentinam ingurgitarunt, Princeps nimirum Auriacus, & Ludouicus eiusdem frater, Comites etiam Egmontanus, & Hornensis, eodem comprehensi visco: quibus omnibus Regina Angliae & consilia semper, et animos, & vires subministravit, perspicua sane in Regem tum perfidia tum hostilitate, quamquam verbis illa rem negaret, quae uniuerso mundo factis ipsis pateret, quousque tandem ex rebus gestis Ducis Alenconiae se manifestaret, quae orbe toto inspectante, in Belgium ex Anglia misit, eoq. misere paulo post extincto, ut facinus illa suum nihilominus prosequeretur, anno demum octuagesimo quarto, post Antuerpiam iam per Ducem Parmensem gloriosissime recuperata, ac res rebellium in apertum discrimen adductas (ne Hollandia quoque ac Zelandia caeterarum prouinciarum exemplo ad Regis obedientiam redirent) publice se interponendam, ac bellum apertum suscipiendum censuit.

107. Atque haec in ditionibus Belgicis. Neque tamen minus sedulam alijs quoque in locis operam nauabat Elizabetha ut Regi incommodaret, maxime vero latrocinijjs maritimis, de quibus his ipsis verbis per scriptum reperio, in Ioannis Stoi annalibus Anglicis, qui reginae priuilegio impressi habentur. Anno domini (inquit) sexagesimo septimo supra millesimum & quingentesimum, mense Ianuario, Regina maiestas quatuor de suis nauibus, quingentis militibus armari precepit, eisque Gulielmum Holstoke Scutiferum praeficiendum, cui etiam in mandatis maiestas sua

Ducis Alenconiae in Belgium impetus.

Latrocinia maritima Regine.

sua dedit, ut quoscunque posset ex Regis Philippi subditis sisteret, ac bona eorum prebenderet: quod ille pro officij sui ratione diligenter executus, die undecimo deinde sequentis Martij, naues undecim Hollandicas Londinum adduxit, magna vinorum, aliarumque rerum copia onustas: quae omnia Regina sibi retinuit, dimisis Fladris quin nauibus praerat. Die vero vicesimo octavo eiusdem mensis Martij, cum idem Gulielmus in quatuordecim ingentes naues onerarias incidisset, quae ex Lusitania soluetes, non exiguam comestus abundantiam, bonam etiam argenti Hispanici copiam in Belgium deferebant, praelium acerrimum cum eis iniit; & post duarum horarum pugnam, octo ex ipsis se bonaque sua dediderunt, quae partim Londinum, partim Haruicum (quod per Tamesim flumini ob molis magnitudinem deduci naues non poterant) pertracte fuerunt, atq. regio sisco adiudicata. Haec Stous in annalibus de Elizabethae in Regem gestis, ante viginti quinque annos, ne quis recentem putet eius esse inimicitiam.

108. Per haec eadem fore tempora, vel anno saltem sequente, in copiosam illam pecuniam Regiae summa inuasit Regina (sexcenta enim millia excessisse dicitur) quae regis nomine per mercatores ac trapezitas Genuenses ad belli Fladrici necessitates itinere maritimo transmissa, per ipsam intercepta ac retenta fuit, eo scilicet colore, quod non ad Regem ipsum, sed ad Genuenses pertinuisse affirmaret.

109. Atque his praedis inescata, tanquam Leanaque iam sanguinem haussisset, omnibus omnium deinde inhiare bonis, ac latrocinia manifeste exercere cepit. Praecipue tamen semper in Regem Hispaniae, quod caeteris esset opulentior, pyratas suos ac praedones armavit. Hinc enim Franciscus Dracus

Pecunia intercepta.

Pyrae.

Dracus. *Dracus* ad Indias orientales, ac mare, quod *de Sur* vocatur, progressus, plusquā decies & quinquies centena millia anno domini octuagesimo reportauit. Nec multo minorem egit prædam anno sequente *Canditius*, vt alios plurimos minoris nominis la trículos præteream. His deinde successit Antonij Lusitani patrocinium ac incitatio, vt in *Antonius Lusitanus.* Regis ditiones quaquauerfus incurreret; quibus quantum molestiæ & expensarum Regi accesserit, facile est iudicare.

110. Postremo pernотum est, quid insolentia ac tyrannidis Franciscus Dracus annis sequentibus, octuagesimo nimirum sexto, & septimo, tum apud insulam Sancti Dominici, tū apud ciuitatē Gaditanam ausus fuerit perpetrare; quantas prædas abegerit, quanta damna intulerit, quas arrogantiæ ac superbiæ notas homuncio contēptibilis, Hispanico solo impressas reliquerit, ita vt Regē tandem etiam nolentem ac perinuitum ad rem vindicandam non tantum excitarint, sed impulerint planè atque coegerint. Et tamē (si dijs placeat) sanctissimè affirmat hoc edicto Regina se nihil quicquam egisse, neque vllam omnino offensionis animam præbuisse, sed omnia reipub. Christianæ mala à sola Regis cupiditate proficisci; ea videlicet veritate, qua Catholicos omnes rebelles, ac sacerdotes Dei, proditores Patriæ, suæque religionis Caluinianæ doctrinam purum dei Euangelium scemina veridica & verecunda pronunciat.

111. Atque hæc sunt istorum quidem Principum ad se inuicem vniue gesta. Videamus modo, quid vtræque cum proximis, quid cum vicinis egerint: quemadmodum se ad alios gesserint; qua

qua fide, qua constantia, qua æquitate vixerint. Nam hoc fuisse secundum criminationis caput, lectoris è memoria excidere non potest. Ac Regi quidem Philippo si quis pro imperiorum amplitudine vicina regna enumerare voluerit, ei certè non solum Europam, verum magnas etiam Asia Africæque partes, totas præterea Indias his longe ampliores ac spaciosiores nominare necesse fuerit. Veruntamen vt vsu cōmuni ea tantum attingamus quæ obuia cuique sunt, & quæ sub oculos omnium posita; ab oriente certè partim vicini, partim subditi Regis sunt Itali: à meridie, eadem planè distinctione Africani; ab occidente, Lusitani: à Septentrione verò Galli, Flandri, Hiberni, Scoti, Angli, cæterique. Cum his omnibus populis qua lege vixerit atque tractauerit Rex Hispaniarum, toto triginta ac septem annorum spatio (nam plurium etiam annorū regno, multoque iustius quàm Elizabetha gloriari potest) non opus est verbis explicare, cum oculis res teneatur, ac testis sit vniuersi ferè orbis theatrum.

112. In Italia enim, post hominum memoriam, nunquā aut tanta pax, aut tam diuturna ac secura *Cum Italia.* quies, quam huius regis dominatu, visa est; cuius cum pietate & moderatione, tum prudentia etiā & auctoritate, non tantū subiectos in officio, verum etiam cæteros omnes Principes in summa inuicem concordia cōseruatos videmus. *Cum Asiaticis & Africanis.* verò & Africanos, Turcas & Mauros si percōtemur; nullam audiemus querelam, qua vel ruptū fædus à Rege Philippo, vel iniuriam illatam, vel ius vllum regnorū pacis violatum, causentur. Si Lusitanos adeas, fateor regnum illud partim *Cum Lusitanis.* armis, partim nobilitatis conatu ac industria, tēporibus

poribus nostris coronæ Castellæ adiunctum esse. Sed qui è gēte Lusitana citra animi perturbationem hac de re loquuntur, & suarum legum peritissimi sunt, summo illud successionis iure factū esse affirmant, & qui historiam omnium diligentissimè de horum regnorum adunatione collectam hac ipsa tempestate in lucem edidit (cum nō Hispanus sed Genuensis natione sit, & cæteris quandoque in rebus, in Hispanos durior) hoc tamen in negotio de successionis iure ad regnum Lusitanie, non tantum moderatum & iustum sed anxium quoque & scrupulosum fuisse Regis optimi animum demonstrat; adeo ut rei examinandæ nullum ferè modum aut finè fecerit, cæterorumque omnium iudicio doctissimorum hominum, prius satisfactum fuerit de causæ suæ iustitia, quā vnus regis conscientia satisfieri potuerit. Recepto deinde regno (quanquam ut dixi non sine armis propter quorūdam hominum improborū seditiones) quam amanter tamen, quam piè, quā paternè gentem illam vniuersam complexus sit, quantisque eos beneficijs & amoris sui & fiducia testimonijs, non domi tantum, sed apud Indos etiam, Arabes, Aethiopes, Brasilijs, aliasque nationes ornauerit, vniuersi mundi oculis perspicitur.

113. Cū Hibernis verò quemadmodum Rex egerit (qui aliqua etiam vicinorum pars cefenda est) non est quod verbis explicare incipiam, cū factis res constet. Nunquam enim illi vel portu vel accessu, vel cōmertijs, vel amicitia Hispanorum prohibiti sunt, quanquam Reginae sint subditi, & inde iure etiam gētium obnoxij sanctionibus eisdem quæ in inimicos Anglos latae sunt. Cum Anglis & Scotis ut se rex gesserit, iam dictum

Hieron.
Franchi historia de
vniuerso re-
gnorū Lu-
sit. & Ca-
stella.

Cū Hibernis.

Cū Anglis
& Scotis.

ctum est superius, & multitudo sane eorum qui hodie etiam ex vtraque gente maiestatis suæ munificentia sustentantur, satis declarant quo animo in has nationes semper extiterit. In primis verò rex Scotie, si gratus esse voluerit, indicia nō pauca neque obscura, singularis cuiusdam in se regis beneuolentiæ recolere poterit, quam per infantie, pueritiæ, ephēbiæ, adolescentiæque. suæ tēpora expertus est, quaque ad insignem quādam fortunæ suæ magnitudinem si libuisset, licuisset uti.

114. Ad Gallos verò si nos cōuertamus, quibus cum rarò patrū memoria pax diuturna Hispanis extiterat, ob vtriusque imperij magnitudinem ac emulationem; perillustre sanè, & insigne pietatis Regiæ ac moderationis elucet exemplum, quòd primum illud post bella acerrima, cum Henrico Rege percussum fœdus, tanta rex Philippus fide, tantaque constantia ad hunc vsque diem inuolabile conseruauit, ut alternantibus deinde tot regibus, ac mira rerum temporumque in Gallia vicissitudine succedente, qua rex Hispanie, ad cōmodum fortè suū uti potuisset, nunquam tamen vel transuersum digitum, à sincerissima amicitia regula discedere voluit; sed vel læsus etiam aliquando (ut ex improbis Alenconij Ducis factis manifestum est,) Gallicanis semper regibus ut cōsilio & auctoritate, ita opibus etiam atque copijs cū opus esset, adesse non destitit. Neque vnquam exinde opus fuit primum illud Henrici fœdus cum filiis renouare, quod sepè tamen fecit Elizabetha, & sepè fregit, ut ex ipsius annalibus Anglicanis patet, præsertim vero annorum 64. & 71. quibus Stouus historicus nouas Reginae suæ, cū Gallia regibus describit confederationes.

Regis cum
Gallis amicitia con-
stans.

*Genebrardi
testimonium
de Rege Phi-
lippi erga
Gallos ami-
citia.*

115. Sed audiamus (si placet) scriptorem Gallum hac ipsa de re loquentē; Anno domini millesimo quinquagesimo quinquagesimo nono, (inquit Genebrardus in Cronico) 7. Nonas Aprilis, inter Gallum & Hispanum inita pax, qua hodie etiam fruimur. Et postea in anni sexagesimi noni rebus gestis, dicit, *Ad tertium bellum civile in Francia, mittitur à Rege Philippo, in Gallie regis subsidium Comes Marsfeldius cum magno Burgundiorum auxilio. Et paulo ante, cum de secundo bello civili ageretur, anno 1567. dicit, Comes AreMBERGIUS à Belgio in Galliam venit cum auxiliariis copijs à Rege missus in Catholicorum subsidium. De Anglorum vero amicitia quid dicat idem scriptor videamus: In medijs (inquit) his Galliarum tumultibus, Angli se iungunt Hugonotis, id est rebellibus. Normanniam vastant, fortissimum maris portum, vulgo Portum gratie occupant à mense Septembri anni sexagesimi secundi ad finem Iulij anni sequentis, è quo prius non exierunt, quam gravissima peste inde discedere coacti sunt, qua discentes in Angliam vsque comitata est, ita ut Londini solum eo anno plus quam viginti milia hominum perierint. Hec Genebrardus; & ista de regis in Gallos benignitate, fide, atque amicitia sufficiant.*

*Anglorum
perfidia.*

*Regiones
Belgicæ.*

116. Restant tantum regiones Belgicæ, quæ vtdum in regis sui obedientia perstiterunt, cæterarum omnium totius mundi prouinciarum felicissimæ sunt habitæ, ob ingentes opes, cæteraque comoda quibus affluebât: ita postquam hæresis infectione, & Elizabethæ stimulatione, suaque infelicitate ab eadem recefferunt (quod ad huiusmodi flagitia cõsequens esse solet) omnium malorum ac calamitatum genera perpessæ sunt, dolente vehementissimè ac commiserante Rege, nec vllum medium modumve aut rationem prætereun-

tereunte, qua tanto incendio occurrì posse iudicaret. Nec vllum vnquam existimo regem fuisse, qui tot suauitatis ac mansuetudinis vias cum subditis aggressus sit, quot Rex Philippus cum Flâdris est vsus. Hinc enim tot colloquia & exhortationes, tot indulgentiæ ac veniæ concessiones, tot pacificationes, toties armorum depositio, Hispanorum ex prouincijs reuocatio, arcium ac ciuitatum in ipsorum subditorum manus traditio, quorum nihil se: è profuit, nisi ad maiora scelera. Illud solum sibi saluum ac integrum rex pierrissimus postulauit, vt religio Catholica, in qua illi nati ac educati fuerant, quamque à Patribus suis religiosissimè traditam acceperant, cuique ipse in regni inauguratione (illis ipsis postulantibus) obedientiam omnem & cultum, solemnè sacramento promiserat, inuoluta conseruaretur. Contra planè quæ Regina Angliæ, quæ subditos suos omnibus inuoluit miserijs, vt è paternæ auaritiæ religionis ac disciplinæ possessione deturberet, quæ ipsa quoque defendendam perfidiosissimè aliquando in se receperat.

117. Diximus de Rege, vt se habuerit cum proximis & vicinis, tum etiam cum subditis: videamus modo quid simile habeant reginæ res gestæ. Ac primum quidem de mansuetudine in subditos, nihil mihi dicendum erit, cum tot eorundem exilia, fuge, carceres, & mortes, satis me tacente, loquantur, qualis illa in domesticos extiterit. Nec iterum repetam quæ in Regem Hispaniarum suasque ditiones egerit, quot afflixerit, quot bonis omnibus euerterit, quot & quantis exitum attulerit; abundè enim hoc, ex eis quæ iam dicta sunt percipi potest, Calamitates etiam Flandricæ

*Regina fa-
sorum com-
paratio.*

manifestè id testantur, quarum omnium illa post diabolum, præcipua sine dubio extitit causa.

Asta in Gallos.

Anno 1560.

118. Dicam igitur de Gallis & Scotis tantum, quorum illa proxima cum sit, & medio quasi intervallo inter utrumque regnum confidens, utriusque tanquam Erinnyis quædam, funestissimas certe aspersit clades. Atque in Gallos quidem, statim fere à morte Hærici Regis, secundo regni sui anno, ea specie bellum movit Elizabetha, quod in Scotia, ad regni illius tutelam, pro Maria regina Francisco secundo Galliarum regi nupta, nonnulli cohortes confecerunt: quas illa partim Anglorum, partim Scotorum hæreticorum quos sibi sociaverat, exercitu, paucorum mensium molestiis fatigatos, è regno scotiarum excedere coegit.

Elizabetha author est multarum conspirationum in reges Gallie.

119. His actis omnem suum conatum ad Galliam ipsam perturbandam convertit. Ac primo per Oratorem suum Nicolaum Throgmortonum, equitem auratum, hæreticumque acerrimum, ac vasti ingenij hominem (quem Cecilius callidissime in hanc legationem extruserat, ne domi nimium cresceret, sibi que equalis foret) confederationes cum Admirallio Collinio, Comite Montgomerio, Principe Córdaxo, aliisque Galliarum hæreticis iniit, ut arma sumerent: unde statim secuta est illa nefandissima conspiratio, quam consocij etiam Calvino & Beza factam esse Genebrardus affirmat, qua Franciscus rex cum vxore, & regina mater Catarina cum reliquis tribus liberis, ad mortem designabantur, hacque nono Cal. Aprilis anni 1560. singulari dei providentia detecta, tantorum Principum consulti est incolumitati, ac nonnulli conspirationis consocij, gravissimis supplicijs Amboësię plectuntur. scelerum tamen primarij Principes cum se

detectos

detectos animadverterent, furere ceperunt, & diversas ubique civitates arcesque occupare: spiritus sufflante, facesque subministrante Elizabetha, quæ ipsa etiam ut aliquid per se ageret, Normanniam vastat, ut supra ex Genebrardo dictum est, portumque munitissimum qui Gratię portus vulgo nuncupatur, ad fluminis Sequanę ostium situm occupat. Lugdunum, Aurelię, Rothomagum nobilissimę civitates, primo statim impetu abs hæreticis Gallis interceptuntur. Rex Navarrens, Duces Niuernensis ac Guisani, Marecallus Santandreas, alijque ductores catholicę partis interficiuntur, Dux Môtmorantius capitur: & denique Genebrardo teste, Gallia hoc unico anno, plus calamitatis pertulit à suis hæreticis, quam omnibus bellis superioribus, ab externis hostibus pertulerat. Quę omnia Elizabethę molitionibus tribuenda sunt, dum interim tamen fœdera cum Gallorum regibus haberet.

120. Atque hæc in primo incendio civili per ipsam excitato præstitit, contra Franciscum Galliarum regem: quo paulo post præmature mortuo, non minus contra duos fratres qui ordine ei in regno successerunt (Carolus nimirum atque Henricus) conata est, licet cum utroque fœdera quoque nova & de novo iuraverit. Nam contra Carolum 9. duorum bellorum civilium funestissimorum, non tam particeps quam princeps fuit, anno nimirum sexagesimo septimo, quo in conflictu Dionisiano Môtmorantius Francię Conestabilis cæsus fuit, et sexagesimo nono, quo in prælijs Iarnacensis & Mongonturiano Princeps Condeus, Dux Bipontinus, alijque proceres perierunt: & tandem coniurationis illius, quę anno quoque 72. in nuptijs Regis Navarrens, executioni mandari debebat, de qua

Regina quatuor bellorum civilium causa in Gallia.

scribit Cenebrardus his verbis : *Regis Nauarrei nuptias excepit dies Bartholomeanus ob quandã in Catholicos Principes coniurationem* : cuius cõiurationis consciam quoque fuisse Reginam Anglię, ex eo sanè coniectura sumi potest, quod Montgomerium Comitem qui ex præcipuis fuit conspiratoribus, è Gallia in Angliam fugientem, non solum amicè ac honorificè accepit, sed pecunia etiam & militibus & classe insuper armatum, ad insulas quasdã Regis intercipiendas remisit, vbi captus tãdè biennio post, Lutetię publicè securi percutitur.

Acta in Henricum tertium Gallia regē.

121. Contra Henricum verò tertium, qui Carolo successit, partem quoque habuit Elizabetha primis illis initijs in quarto bello ciuili Gallico, quòd anno septuagesimo quinto ceptum est, vnde & Casimirum Palatinum inde decedentem, & à Duce Guysiano profligatum, magno apparatu in Angliam recepit; & anno sequente, cum ad ad Catholicorum Gallorum petitionem, edictũ pacificationis, cum hereticis, in conuentu ordinum Blesensi abs Rege reuocatum perspexisset, non nihil sibi timens ne Henricus Caroli fratris vestigia sequeretur in persequendis hereticis, pacem cum eo renouat, sed eadem planè fide qua antea cum ceteris. Nunquam enim exinde destitit, nunc fratrem eius Franciscum Ducem Aleconium, hominem inquietum & ambitiosum, nunc Regem Nauarrem, nunc alios in eum armare, quousque tandem hominis imbecillitate perspecta, ipsum quoque sibi eripere, & in optimos quosque & sibi fidelissimos incitare nitentur, præcipuè verò in Principes familię Guysianæ ac Lotharingicæ, quam ista ob religionis Catholicæ ardorem gloriamq. virtutis bellicæ, femper

Familia Lothoringica.

per sibi inuisam habuit : atque hac arte, tantum apud Regem illum infœlicissimum tandem præualuit, vt ipsum regnumque funditus euerterit, omnemque nationem Gallicanam ijs calamitatibus inuoluerit, quibus nunquam opinor à condito Francorum regno perpessa est funestiores.

122. Sed insigniora sunt adhuc vicinitatis opera, quæ Regina Angliæ in Scotiam proximitus sibi coherentem exercuit. Cùm enim Scotię regnum eadè omnino insula, nullo interiecto mari cum Anglia contineatur, faciliori transitu quęcunque veneni vis transfundi potuit. Cùm igitur Elizabetha ad regnum euecta, Scotiam pacatam Catholicamque inuenisset (gubernante Maria Iacobi Regis quinti defuncti vidua filię suæ Mariæ nomine, quę Francisco secundo Regi Gallię nupta, Lutetię viuebat) ferre non potuit regnũ tam vicinum & foeminis etiam subiectum, suis quoque consilijs ac præstigijs non turbari. Itaque statim bellum illuc transferendum decernit, eo colore quo iam diximus, exturbandi nimirum inde Gallos (horum enim nonnullam manum Maria Gubernatrix ex Guisiana familia orta, ad suum & fidei Catholicę præsidium aduocauerat) sed reuera vt hæresim eò immitteret, omniaque misceret, & Scotos inter se diuideret atq; committeret, factiones sibi in eo regno adunaret, Reginam tam matrem quam filiam (quod postea successit) seditionibus opprimeret, cuncta denique in eam confusionem ac perniciè impelleret, quã postea miserado planè spectaculo vidimus.

123. Ad hæc tamen prima initia rectius consistenda, cum aliqua sibi parte ac factione opus esse inter ipsos Scotos animaduerteteret; & familia Hamel-

Gesta Regina erga Scotos.

Hamelstonorum familia in Scotia.

Hameltoniorum locum principem inter ceteros post regem teneret (cuius caput erat Dux appellatus de Shateleroy) egit Regina verfutissimè per Oratorem suum Nicolaum Throgmortonum, cum Comite Araneo Ducis prædicti filio primogenito (qui in Gallia per ea tempora apud patris Ducatû, quo ab Henrico rege ob Mariæ nuptias donatus fuerat, morabatur) vt spe nuptiarum ipsius Elizabethæ, Gallis relictis in Angliam statim euolaret, & inde in Scotiã; vt patrem suum cum Anglis ad Gallos eijciendos, ac Religionem Catholicam demoliendam coniungeret. Quod cum ille infœliciter effecisset, & mirè aliquandiu tumultuatus in Scotia fuisset, scribit de Maria Gubernatrice Genebrardus his verbis, *Regina Scotiae Maria Guisiani olim Ducis filia, inter hos motus, Edenburgi tædio ac curis moritur.*

124. Dux verò Hameltonius qui Anglis ad religionis evertendæ flagitium adhaererat, cû primò principatum suum in Gallia hac de causâ amississet, à ministris deinde Calvinianis mirificè domi exagitatus, atque proscriptus, & à Regina Angliæ per exercitum afflictus, miserimè tandè contabuit: & nulla vnquam opinor familia maiores postea ab hæreticis iniurias accepit, quam in Scotia iusto Dei iudicio Hameltonia: à cuius etiam amicitia (vt dixi) Regina Angliæ breuissimè resiliens, familiam ei contrariam ac inimicâ, nempe Duglassorum, perpetuis auxilijs contra illam armavit, quoad vniuersam ferè euerterit. Comes verò Araneus, Ducis filius, qui actor fabulæ extiterat, cû se ab Elizabetha delusum cerneret; furore correptus in maniam incidit, quæ ipsum postea, ad hunc vsque diem funibus con-

*Familia
Duglasso-
rum.*

strictum, miserimè quidem, sed meritissimè tamen tenet. Atque hac initia fuerunt Regine operum in regno Scotico, quo plusquam duodecim Anglorum militum millia adduxerat, vt principium honorificentius hæresi Calvinianæ profeminandæ hac ratione daretur. Cuius fructus sequente narratione manifesti sient.

125. Mortuo Francisco Galliarum Rege, Maria coniux Scotiae Regina, ad reprimendas bellorum ac hæresum flammæ per Reginam Angliæ domi excitatas, redeundum sibi statim in regnum suum iudicauit. Quam rem suspectam habens Elizabetha, author fuit ac suafor Mariæ, vt pacis constituendæ, ac conseruandæ causâ, religionis negotium liberum cuique in Scotia relinqueret, & vt Iacobi Stuarti hominis perditissimi, qui ex patris concubitu illegitimo, frater Mariæ nothus erat, consilio præ ceteris vteretur. Cui rei cû illa infœliciter assensisset, & Iacobo isti autoritatè summam Comitissque Murayæ dignitatem ac titulum attribuisset: hæretici nihilo secius in seditionibus mouendis persistere, omniaq; turbare, Iacobo duce perexerunt. Tunc Maria (sero licet) pœnitentia ducta, quod initio statim hereticorum fraudibus non restitisset, cum vndique se periculis circumseptam videret, consilium cepit de matrimonio ineundo cû Darlejo iuvene nobilissimo, ex antiqua Anglorum Scotorumque stirpe regia prognato: hac enim ratione firmiores suas vires reddituram se existimabat.

126. Hac re in Angliam nunciata, Elizabetha rē grauius accipiens (non. n. volebat ex Maria prole extare) Comitissam Lenoxiã Darlæi matrē, licet sanguine sibi cōiunctissimâ, carceri tradidit in arcem

Regina Scotiæ deceptio ac ruina.

arcem nimirum Londinensem, vigesimo secundo die Aprilis, anni sexagesimi quinti, ex qua non nisi post filij cædem, dimitti potuit. Curauit etiã in Scotia vt hæretici sine mora arma caperent, Reginam apud plebem traducerent: & vt nullũ scelus intetatum relinqueretur, Darleum ipsum aggrediantur, vt à Regina vxore mendacijs quibusdam confictis abalienarent, affirmantes Dauidem quendam Secretarium nimia apud illam in gratia esse. Quibus calumnijs leuissimum iuuenis animum eo permouerunt, vt ipso consentiente, Regina verò inspectante, Dauides à scarijs, ipsius Regis pugione immanissimè trucidaretur. Sed perspecto Darleus errore, redijt paulò post cum Regina in gratiam, & cõiunctis viribus, ambo in confederatos ducunt exercitũ; fugant hæreticos: alij in Angliã se recipiunt; alij capti supplicio afficiuntur; renouatur pax cum Anglia, non diu duratura. Interim tamen modo per aliquot menses respirauit scotia.

*Darlei de-
ceptio &
interitus.*

*Regis Sco-
tiæ nativi-
tas & pa-
tris cædes.*

127. At decimo quinto die Iunij sequentis anni peperit Maria Darlæo filium, Iacobum nomine, qui modo Rex Scotiæ est. Cuius rei nuntio multò grauius quàm antè matrimonij perculsa Elizabetha, statuit omnino securim ad arboris radicem ponendam esse. Quod vt commodius fieret, amicitias simulat, offertq. se vt infantem de fonte suscipiat. Ad quam rem Comitem Bedfordiensem Anglorum procerum hæreticissimum, cum muneribus in scotiam mittit; dat in mandatis quæ oportet fieri citò: peragitur baptisma, exeunte mense Decembris, recedunt Angli: quibus vix scotia egressis, Februario nimirum mense ineunte, occiditur statim Darleus infantis pater in lectu.

in lectulo, hæreticorum quorundam armata manu, dum Regina Dei prouidentia cum puerulo abesset. Quo scelere euulgato, vtrinque statim ad arma concurritur: cumq. hæretici, qui auctores sceleris extiterant, inuidiã rei in Reginam ipsam conijcerent, viribusque paratiores essent, facile effectum est, vt Reginam calumnijs armisq. oppressam, in potestatem suam breui tempore redigerent. Quam comprehensam, in arcẽ fortissimam, cuius nomen Loughleuen, compingunt; maiestatis Regiæ ornamentis spoliant, filiumq. infantem in matris iniuriam Regẽ denũciant, celeberrimo sanè flagitio, de quo scribit his verbis Ioanes stous in annalibus Anglicanis.

128. Die vigesimo nono mensis Iulij anni 1567. post concionem habitam à Ioanne Knoke Scoto, in ecclesia Sterlingiana, insignitus fuit corona regni Scotiæ Carolus Iacobus princeps, Henrici Darlei ac Mariæ filius, cum annum vñ ac quãdraginta dies etatis haberet. Episcopus Akelieus cum duobus Superintendentibus coronã capiti imposuerunt. Iacobus Nothus Comes Murreyus declaratus est Regens totius Scotiæ, durante regis pueritia. Comes Mortonus & Baro de Hume iuramentũ pro Rege acceperunt, eum nimirum regnaturum ac gubernaturum esse in fide, timore, ac amore Dei; & illam religionis formã defensurũ quæ tũc in Scotia predicabatur, & nõ aliam, omnesque huius religionis aduersarios persequuturum. Hæc Stous: cuius postremæ clausulæ verba satis indicant qua nã de causã hæc impijssima traxã dia instituta fuerit, vt infantis scilicet ætate ad omnẽ hæresum licentiã introducendam, Elizabetha per Iacobum Nothum abuteretur.

*Regis Sco-
tiæ sacrile-
ga inaugu-
ratio contra
matrem.*

129. Atque Regina quidẽ Maria, hac tã insigni iniuria accepta, cũ paulo post ex arce qua teneba-

*Regina Sco-
tiæ in An-
gliam.*

tur

tur ex insperato euassisset, bellum iterū renouat, fatisque virium habitura breui videbatur ad rebelles castigandos, si rem constanter persequuta fuisset. Sed cum ipsa euentum ancipitem iudicaret, nec vellet tantum humani sanguinis effundi, cōtinuis etiam Elizabethæ vocibus à bello reuocata, & suauissimis promissis ad Angliā inuitata: accepit tandem infelicissimam conditionem & eo profecta est. Quò vbi primum peruenit, Elizabethę iussu cōprehensā, per viginti plus minus annos in carcere detinetur, quousque fictis tandē criminationibus oppressa, capite demū mulctatur, contra ius gentium, ac omnem dignitatem Regiam.

Scotorū miserii inter se tumultus & caedes.

130. Post hoc Scotorum in Reginam suam legitimam optimamque inlignè flagitium, hæresimque tāta impietate stabilitam, mirificis seditionū procellis inter se iactati atque collisi fuerunt. Iacobus enim Nothus Mureyæ Comes, regis Gubernator, seu tyrānus potius, breui postea ab heretico quodam suæ sectæ occiditur: cui cum Elizabetha, quæ hæc omnia moderabatur, alium ex Anglia substituisset, Comitem nimirum Lenoxium, præsidio etiā militum ad custodiam addito, infra annum tamen & dimidium, ipse quoque perfimili Dei iudicio interfectus fuit. Cui cū deinde Comes Mortonus hæreticus, & cæteris non minus sceleratus, qui impiū iuramentū loco Regis acceperat, iubente Elizabetha suffectus fuisset; ipse aliquibus post interiectis annis, ipsius regis adhuc pueri iussu gladio peremptus est.

Scotie per Elizabethā vastatio.

131. Ex hoc tempore quo filius contra matrem tam manifesto hereticorum scelere, regni solium arripuit, Elizabetha cōsiliij omnis factique Princeps,

ceps, nunquam desinit, continuis bellorum ac seditionum turbinibus afflictissimā Scotiam, nūc per Anglos, nunc per ipsos Scotos exagitare: & bis quidem aut ter, missis exercitibus suis, exiguo temporis interuallo, omnia misere ac crudeliter post Reginae Mariæ eiectionē, vastauit, primum anno Domini septuagesimo, quo tempore quantas strages ediderint milites Anglicani in Scotos Catholicos, ac Mariæ Reginae fautores & subditos, ex ipsis potius Angliæ annalibus, quam meis verbis explicandum iudico. Sic igitur scribit Ioannes Stous ad annum quem dixi.

132. Die decimosextimo Aprilis, Comes Suffexius gubernator generalis pro Regina, ad partes Boreales Angliæ, cum Barone Hunsdono Beruici Capitaneo, & Guilhelmo Druxo equite aurato eiusdem loci supremo Marescallo, viribus omnibus congregatis, hostili modo ingressi sunt Scotiam, vbi omnia flammis dederunt, omniaque oppida, castella, arces, villulas, & domus euerterunt, spoliarunt, combusserunt, ac solo aquauerunt, quæ vllō modo ad inimicos pertinebant, quousque ad arcem Mossensem peruenissent, quam vi etiam captam flammis tradiderunt, cum vniuersa regione vicina quæ eis patebat, &c.

Comitis Suffexij in Scotiā expeditione, an. 1570.

133. Die verò decimo octauo Aprilis, Ioannes etiam Fosterus eques auratus, mediorum confinium inter Angliā Scotiamque custos, alio exercitu per aliā viam ingressus, omnia similiter ex omni parte vastabat, arces euertebat, domus comburebat, & totam denique regionem infestabat: nominatim vero arcem de Fernhurst destruxit, & omnia alia quæ ad Baronē de Fernhurst pertinebant, depopulabatur, & quæ ad Hameltonios, qui Reginae Mariæ amici habebantur.

Ioannis Fosterii expeditione.

134. Eodem tempore Baro de Scrope occidentaliū finium custos, per tertiam viam cum exercitu ingressus, similiter faciebat Scotiam.

Expeditione Baronis de Scrope in Scotiam.

faciebat atque ceteri, multosq; Scotos interfecit, aliosq; captiuos abduxit: & in hoc itinere plus quam quingenta arces munita sunt capta, vltra quam trecenta oppida & villa combusta, euersa, ac solo aequata: nec ausi sunt Scoti vel semel exercitibus nostris se opponere, licet dux Hameltonius apud oppidum Lisicoum esset cū exercitu. Nostris autē exercitibus coniunxerunt se Comites Lenoxius, Mortonius, Glencarnensis, Marrensis, alijque proceres Scotiae, qui à regis partibus contra matrem stabant.

135. Die 26. Aprilis Comes Suffexius per obsidionē accepit arcem de Hume pro Domina nostra suprema Regina Angliae: & eiecit Scotis, qui erant numero 168. eorum loco collocavit Anglos. Die 27. Maij. Guilielmus Druræus Castellum Hameltonium cepit diruitque statim, & flāmis tradidit: & die proximo combustum fuit oppidū integrum, cum duobus palatijs, quae omnia Hameltoniorum erant.

136. Post quinque deinde menses, aliam profectionem suscepit Comes Suffexius in Scotiā cum magno exercitu: qui ex ciuitate Carlilensi egressus, die 22. Augusti, venerunt ad domum valde munitam, nomine Annonā Baronis Harisii, qui Reginae Mariae partes sequebatur, eamq; penitus euertērūt. Idem fecerūt arcibus Hudhin, Kenel, Donfries, & sumptuosissimo cuidam palatio Reginae Scotiae, cuius custos erat Baro Harisius. Idem etiam fecerūt oppidis Cowhils, Poutrach, Carlauorak & alijs, ferro, flammis, & puluere tormentario omnia consumentes.

137. Hactenus ex annalibus Anglicis Ioannis Stoi: qui tertio deinceps anno, hoc est septuagesimo tertio describit aliam profectionem Anglorum in Scotiā sub Guilielmo Druræo his verbis: Hoc anno Maiestas Reginae petente Scotiae Regente, in fauorem Regis pueri suae Maiestatis cognati, misit sub-

fidium mille & quingentorum militum, duce Guilielmo Druræo equite aurato, Beruici Marefcallo, ad arcem Edenburgicam obsidendā quae à Barone de Grange Scoto, pro Regina Maria tenebatur. Coniunctis igitur Anglis cum quingentis Scotis, qui sua factionis erāt, & triginta tormentis bellicis ad arcis muros admotis, decē diērum cōquassatione fatigata arce, tandem reddita fuit die vigesimo septimo Maij.

138. Volui potius hæc ex ipsorū Anglorū historia Reginae priuilegio etuulgata & munita, quàm ex mea memoria repetere, vt intelligatur Regina his rebus gestis suis nō mediocriter gloriari. Interim tamen hoc animaduertendum est, hæc eo tempore ab illa gesta esse, quo summam pacem & cōfæderationem cum regno Scotiae profiteretur: & contra Regina legitimam perpetrata, quæ sanguine ei coniunctissima erat, quam iniustissime apud se tenebat: in subditos etiam innocuos has clades illatas esse qui sacramento fidelitatis Dominae suæ obstricti tenebātur. Et quanquam Elizabetha his in rebus omnibus callidissimè, nomē & vtilitatē pueri Regis præ se ferret: illud tamen non ita esse, sed hoc quoque prætextu ad suum tantummodo commodum vsam fuisse ex eo perspicui potest, quod anno postea octuagesimo secundo, cum Rex iam decimum sextum ætatis annum ingressus, liberioris aliquantum iuris esse cuperet, seque hæreticis ac Reginae conductitijs hominibus non nihil capisset exuere, Murtonio Comite nimirū extincto, ac illius loco Dabeneio cognato suo ex Gallis oriundo, Duce Lenoxiae creato, & in præcipuam regni administrationem accito, Elizabetha hæc nō ferens, statim rebelles nonnullos Scotiae, quos apud se in Anglia fugiti-

Elizabetha
in regē ip-
sum Scotiae
stratagemæ.

uos, ad istiusmodi semper occasiones habebat, vi-
ribus pecunijsque instructos, in Scotiã immisit,
qui Regē per vim à suis abriperēt, ac hereticis ite-
rū subiectum redderēt: quod & factū est, Lenox-
iæ Duce in Franciam eiecto, vbi breuissimè vel
dolore animi, vel (vt alij affirmant) veneno ex
Anglia subministrato, vitam miserè finijt. Rex
autē suorū perduellij captiuus factus, & Regine
potestati redditus est, vt de eo fieret quicquid illa
præciperet: qua etiam conditione semper postea
vixit, propter ea quam illa in Scotia habet, tum
hereticorum, tum hominū etiam (vt dixi) cōdu-
ctiorum potētissimam factionem. Et profecto
quid illa tandem de hoc Rege, cuius patrem ma-
tremque occidendos curauit, statuēdum iudica-
bit, tempus ipsum demonstrabit: ex tēpore enim
& illa ad res omnes suas consiliū maximè capit.
Certè Genebrardus ex historia Pauli Iouij affir-
mat, quinque reges familiæ Stuartianæ, qui in-
uicem sibi cōtinēter Iacoborū nomine in Scotia
successerunt, singulare spectaculum humanę mi-
seriæ & calamitatis præbuisse, cum quatuor eorū
ferro, quintus vero veneno, sublatis dicantur: qui-
bus si istius qui Iacobi sexti nomē habet, utrū-
que parentē addamus, ferro quoque premissos,
rem longe magis calamitosam efficiunt.

Insigne
quiddā de
Regibus
Scotiæ.

Edicti istius
impuden-
tia.

139. Interea tamen vniuerso iam mundo cōstare
arbitror, qua veritate, vel quanto potius menda-
cio, & quam proiecta impudentia hoc edictum
affirmet, omnem Reip. Christiana turbata causam,
Hispaniarum Regis cupiditati tribuendam esse: illū sem-
per Angliæ, illum ceterorum Principū vicinorum ditio-
nibus insidiatum suis non contentus: Reginam verò cū
omnibus pacificè vixisse, nullā vnquam iniuriā cuiquam
fecisse,

fecisse, nullā turbationis causam aut occasionē præbuisse.
Per regis arma solummodo stare, quo minus pax vniuer-
salis inter omnes principes Christianos constitueretur.

Quod cum non tantum priuatim dici, aut in an-
gulo aliquo affirmari, sed prælo etiam euulgari
video; occurrit illud sepiusimè D. Augustini pul-
cherrimum verissimumque, dictum cōtra Iulianū
Manichæum, *frons hereticorum nō est frons, si hoc vo-* Lib. 4. cap. 4.
cabulo non corporis membrū sed pudorem intelligamus.

140. Quis enim pudor, quæ vnquam verecūdia
publicè hæc contra totius mundi conscientiam
effudisset? Certè si ineptus aliquis aut proter-
utus, albam esse niuem antiquitus negabat, aut
si alius tenebras esse media luce stolidissimè affir-
mabat, aut bonum malum, & malum bonū per-
ditus quisquam pro improbitate sua defendenda
vel excusanda vocabat; nō admodum nunc mo-
ueor, cum impudentius multo hoc edictum, talia
dicere non erubescat, quæ & ipsis etiam sui au-
thorum & conditorum iudiciis falsissima videri
neceffe est, & aliorum omnium mortalium non
tam sententijs quā sensibus impudentissima cō-
vincuntur.

141. Elizabetha scilicet Angliæ Regina, tē, qua- *Regina in ge-*
terue vitam ab Hispaniæ Rege accipiens, & aliis *gem gesta.*
multis magnisque beneficiis affecta, triginta an-
norum spatio nullam ab eo offensionem, nullam
molestiam, nullum violatæ pacis indicium vel mi-
nimum accepit: illa vero istorum loco, hostile ei
semper animum, ingratiū, inuidum, impotentē:
fæderis deinde ruptiones varias, perfidię argu-
mēta & opera, infinita latrocinia, furta, subdito-
rum ad defectionem sollicitationes, clandestinas
cū perduellibus coitiones, manifestas cū hostibus

coniurationes rependit. Et tamen querelam de iniuriis solemnem instituit: quid hic iudicandum? 142. Quoad vicinos verò principes, rex summa semper equitate, pace & constantia, cum omnibus viues, nullius hactenus ditionē triginta & septē annorū dominatu inuasisse cernitur, nullius opes aut imperium ambiuisse, nulli vnquā bellum intulisse; nullius subditis, cōtra Dominum patrociniū pręstitisse; quorum omniū contraria Elizabetha fecisse noscitur. Nā regna omnia vicina, bellis, seditionibus, & furoribus impleuit, Galliā afflixit, scotiā destruxit, Belgium perdidit, subditos in principes vbiq̄ue armauit, & vndiq̄ue ad suum commodum quę potuit rapuit, quę nō potuit, flāmis ferroq̄ue deletuit. Terra mariq̄ue itinera omnia atrociniis infestauit, innocentium bona diripuit, cruori effundendo causas notissimas locis plurimis dedit, vniuersum pene Septētrionem, sectis, odiis, ac discordiis in se diuisum, bellicq̄ue cōquassatum turbat hodie, atque exagitat; reliq̄ue hęc omnium oculis tenetur, vocibusq̄ue cunctorum cōcelebratur: & tamē illa sine frōte, sine rubore, hoc tantum scilicet ingeminat cum Pilato, *Se innocentem esse à sanguine omnium, se liberā à culpa, se nihil mali fecisse.* quid hic dicendum? certē illud, opinor, Miserrimos esse stultissimosq̄ue qui huic feminae in rebus religionis & ad animarum salutem perinentibus, noua dogmata cudenti & obtrudēti credant, cum in rebus obuiis & cuiq̄ue notissimis, tam proiectē mendacia fundentē cernant.

143. Atq̄; hęc de prioribus duobus criminatio- nis capitibus satis in præsentia sint. Videamus nūc de tertio, quo affirmat Elizabetha, *Hispaniarū regem,*

*Reginae aetate
cū alijs prin-
cipibus.*

*regē, hac aetate sua inclinata, quæ ad pacem esset aptissi-
ma, & qua suis regnis contentus, (cum plura possideat,
quam vllus vnquam ante se Christianus princeps) aliena
per vim & arma inuadere nō deberet, bellum iniustissi-
mum, & vniuersæ Reip. Christianæ periculosissimum
cōtra præsentem Fræciæ Regem suscepisse: quæadmodum
etiam biennio ante cōtra Angliam, successu licet infelici
attentauerat. Qua in criminatione, vides, lector,
quam sint omnia artificiosè ad cōcitandum odiū
ac inuidiam coagmentata; ætas nimirum Regis,
animus à pace auersus, regnorum multitudo, a-
lieni cupiditas, armorum violentia, iniustitia,
Reipub. Christianæ periculum, & Anglicani de-
mum Regni appetitio, & successus infelicitas.
Sed si ex ijs quæ iam dicta sunt manifestò appa-
ruit Regem non solum ista ætate, sed in omni vi-
ta, pacis fuisse semper cupidissimum ac obseruan-
tissimum; nec potentia sua vlli vnquam nocuise,
sed profuisse plurimis; nec cuiusquam ditio-
nes inuasisse, sed defendisse: nec contra Regem
Galliæ subsidia modo largiri, sed contra Galliæ
hostem, ac religionis Christianæ oppressorem
(quod hoc etiam loco manifestius erit declaran-
dum) nec contra Angliam sua sponte, sed iniurijs
grauissimis in Deum hominesq̄. illaris, compul-
sum planè insurrexisse: si hęc (inquam) certissi-
ma sint, & omnium sensibus patentissima, quor-
um ista Cecilij mendacissima tandem rhetorica
(nam ipsum edicti scriptorem haberi diximus)
qua tot figmenta sine causa conglomerantur, ni-
si fortè vt se omnibus ridendum, & Dominæ
sux causam vniuerso mundo detestandam pro-
ponat?*

144. *Nec est quod Regina ætatis inclinatz*

*Tertium crimi-
nationis
caput.*

*Inuidiosa
exaggeratio.*

Elizabethæ stas. memoriam tam diligenter refricet, perinde ac si ipsa iuuenula, adhuc ætate florenti, senectutis incommoda Regi exprobraret. Annorum enim numero quam proximè illū sequitur: & si quod est aliquorum dierum discrimen, illud certè totius vitæ imparitate, cumulatisimè compensatur.

Regis potentia. 145. Potentiæ Regis magnitudo, quam adeo ad inuidiam exaggerat edictum, nulli Christiano principi molesta aut formidini est, cum eam semper moderatissimè Maiestas sua sit vsa. Summa autem Dei prouidentia ac benignitate factū esse interpretantur omnes boni, vt monarchia hæc in tantam excresceret temporibus nostris magnitudinem, vt haberet Ecclesia qui eam tueretur, & insolentissimos hereticorum insultus, tanquàm insanos hominum furiosorum in Matrem impetus, compesceret. Itaque non miror impatienter ab edicto nominari potentiam hanc: cū enim Cecilius & Elizabetha, cæteri que hæretici eam cogitant, crucem suam ac flagellum cogitant, nec animi dolorem dissimulare possunt.

Expediitio auarissima contra Angliam. 146. Minus omnino causæ est cur tantopere isti gloriantur de aduerso belli successu, quem tulit classis regia his annis proximis contra Angliam instructa. Nulla enim ipsorum fortitudine repulsa vis est, sed eis potius casibus, qui sæpissimè solent in res bellicas incidere, aëris nimirum inclementia, maris incogniti inexperiencia, nonnullorumque fortassis hominum vel negligetia vel inscitia; Dei denique voluntate, qua fortè misericors Dominus, arborem Angliæ infructuosam dimittere adhuc voluit, *ad tertium annum Evangelicam*, vt videat si ad frugè meliorem reduci possit

fit, priusquam succidatur. Nam hoc quoque frequentissimum in Dei operibus est. Et vt ab Angliam non discedam, Iulius certè Cæsar, prima infulæ aggressione victoriam non est cōsequutus; neque auus tuus, Elizabetha, Hæricus septimus; prima expeditione qua classe instructa ex Britannia minori soluit, successum tulit quem sperauerat: vterque tamen postea, tam Cæsar (inquam) quam Henricus per insigni victoria Anglicani regni sceptrum consequuti.

147. Sed illustrius multò exemplum est filiorū Israël, qui ter voce Domini excitati, vt contra tribum Beniamin ad castiganda eorum scelera pugnarent; duobus tam eprelis fugati atque cæsi sunt, occisis quadraginta plus minus millibus educentium gladium: tertia tamen vice ex Domini mandato bellum redintegrantes, victoriā clarissimam sunt consequuti, viginti quinque millibus aduersariorum vno die cæsis, vrbeque deleta; de qua vindicta his ipsis verbis loquitur Scriptura: *Omnes reliquias ciuitatis à viris vsque ad iumenta gladio percusserunt, cunctasq. vrbes ac viculos Benjamin vorax flamma consumpsit.* Hunc igitur rerum exitum meditentur Angli, vt pœnæ dilatione que tantis eorum flagitijs debetur, non inflescant.

148. Restat de Bernensi principe seu Naurro nonnihil dicendum, quem Franciæ Regem edictum hoc Elizabethæ, sine omni exceptione, aut cōtrouersia, præcisè, liquidè, ac peremptoriè, pro suo more, contra reliqui orbis iudicium, sensum & sententiam facit: qua tamen in causa, eò mihi pauciora scribenda erūt, quo plura ab alijs doctissimis nostri temporis, tum iuriconsultis,

rum Theologis, volumina hac de re edita cernuntur, quibus fit manifestissimum, nullo iure neque diuino neque humano, Regis Calliæ nomen aut dignitatem, Nauarræ posse competere.

*Elizabethæ
facilius in
permutandis
regibus.*

Iob. 41.

149. Regina quidem Angliæ, fateor, vt in nouis dijs ac religionis dogmatibus plasmandis, ita in regibus etiam hac tempestate, vel formandis, vel delendis, summa quadam facilitate, miroque priuilegio ac compendio vsa est: ita vt de illa quoque suo modo mihi videtur dici posse quod Iobus de Behemoth scriptum reliquit, *reputabat quasi paleas ferrum, & quasi lignum putridum as: non est super terram potestas quæ comparetur ei, qui factus est vt nullum timeret.* Primum enim in regno Calliæ, cum post Henrici secundi mortem, Franciscus, ac Carolus filij inuicem sibi succedentes, non admodum ei placerent, quod in ebullientes hæreses duriores viderentur, ambos statim contempsit, nec vllum eorum pro Rege habuit legitimo, sed cum perduellibus iniit societatem ad vtrumque extinguendum, vt supra ostensum est: & in Anglia passim non isti, Reges, sed tyranni, sed perfidi, sed proditores Euangelij, à ministris Anglicanis feminiuerbijs vbique in triuijs & ex suggestis dicebantur.

150. Eadem planè de causa, sed deteriori longè contumelia, ex albo principum Belgij delendum Regis Philippi nomen Maiestatemque iudicauit, & omnibus iniurijs, quas furiosa rebellium rabies excogitare potuit, quasque verendum causa ne nominare quidem possim, exagrandam, vt ex eis quæ superius de Belgij tragœdia narrata sunt, facillè intelligatur. Eadem etiam de causa (Catholicæ nempe Religionis odio)

odio) priuandam imperio Reginam Scotiæ censuit; curauitque non ita multo post, morte quoque puniendam. An non ista igitur robustissimi cuiusdam Behemoth aut Leviathan videtur esse opera?

151. Atque hæc quidem ad destructionem: in ædificationem verò quid? certè in Scotia, (quod dictum iam est) facilitate mirabili Regem nouum, puerum nimirum vnius anni, in regni solium contra matrem erexit. In Belgio verò (vt Auriacum, Matthiam Auriacum, aliosque regulos per ipsam, contra regem legitimum excitatos omittam) Franciscum sanè Valesum Ducem Alenconiæ, ex Gallia primum in Anglia spe nuptiarum ad se vocatum, Antverpiam misit, ibique solemniter ceremonia Ducem Brabantiae, ducali etiam pileo inimicè imposito constituendum curauit. Lusitanorum Regem aliquando declarauit Antonium nothum contra eundem Hispaniæ Lusitaniæque Regem, tum scilicet cum sibi commodum id esse videretur, licet alias vix eum pro Senatore tractauerit. Gallorum in presenti vult Regem esse Nauarræ (edicto enim suo presentem Galliae Regem vocat) factura postea (vt videtur) quod rebus suis maximè expedire intellexerit. Hæc .n. mulieris istius ad vniuersas actiones præcipua regula esse videtur, vt tempori commodisque suis inferuiat.

152. Nos autem in Ecclesia Catholica, maiori longè constantia, maiori grauitate, iura principum tractanda didicimus. Neque enim vel leuitati populari, vel subditorum tumultuationi, vel aliorum Principum vicinorum voluntati, odio aut ambitioni, tantæ rei arbitrium Ecclesia Dei permittit,

Reges seu tyranni per Elizabetham excitati.

Ecclesiæ grauitas in Regum negotiis.

permittit, sed legitimè potius, constanter ac seuerè, iudicium Regibus, ex ipsius Ecclesie ac Reipub. legibus, quibus quisque principum principatum inijt, aut inire debuit, faciendum decernit. Quarum cum illa prima ac precipua lex sit, ab ipsis regnorum Christianorum incunabulis instituta, recepta, sanctissimeque obseruata, vt omnis princeps, regnum inter fideles initurus, promissum faciat, iuretq. de fide Catholica Romana tuenda, & legitimè constanterque defendenda; neque hoc iuramentum Nauarræus, promaiorum more & muneris Regij obligatione præstare volet: nec si præstiterit, credendum ei fuerit magis obseruaturum quam obseruauerit Regina Angliæ, quæ sacramento solemni ad hoc ipsum se obligauerat: cum hæc (inquam) ita sint, quo quæso iure, aut qua ratione, queri poterit Nauarræus, aut eius nomine Elizabetha, iniuriam fieri, dum id ei negatur à populo Gallicano, quo ipse se indignum iudicauit, ac sponte orbauit, dum illam accipiendi principatus conditionem renuit, qua sola res dari potuit, cuiusque causa primum maioribus suis, rei tantæ maiestas non natura insita, aut ortus beneficio ingenta, sed libera populi voluntate collata, & Ecclesie authoritate confirmata ac commendata fuit.

*Plurima
ad Nauarræum
excludendū.*

153. Vt nihil enim quicquam de Nauarræi hæresi, nihil de suspectis natalibus, nihil de rebus actis aut commissis cōtra fidem, nihil de reliquis impedimentis, quæ Gallie Catholici obijciunt, loquamur: vt non fuerit Calvinianus, non sint dubij natales, non sit ipse relapsus, non ab Ecclesia Catholica rescissus, & summi pastoris sententia principatu

principatu omni priuatus: vt nihil ei noceat, quod toties in sceptrum Gallicanū rebellauerit, & arma in Henricum Regem & rempub. sustulerit, aut quod in Carolum decimum, Cardinale & Regem Francie declaratum, violentas manus iniecerit, & captum ad mortem vsque detinuerit (quorum tamen singula in omni bene constituta Reipub. satis esse possent ad quemuis regnandi iure ac preensione legitimè excludendum) vt ista (inquam) omnia nihil ei obsint: hoc tamen vntum certè nemo, opinor, vel iniquissimus rerū estimator negabit, iuris esse ciuilibus potestati Regiam, & non naturæ, gentium ve: Ius autem ciuile (Isidoro sancto definiente, cæterisque omnibus, tum philosophis, tum iuriscōsultis, tū etiam Theologis approbātibus) illud esse cognoscitur, quod quisque Populus vel ciuitas sibi proprium constituit, conditionibus illis quas Respub. designauerit, idque voluntate ac iudicio proprio, pro cuiusque regionis utilitate atque arbitrio, non ex naturæ necessitate, vel ex vniuersarum gentium decreto aut consensu; quibus duabus rebus ius naturale atque gentium à ciuili maximè ac proprijsimè distinguitur.

154. Quod. n. Reges à natura non sint, neque ex iure gentium, ex eo sanè manifestum fit, quod neque primum necessario fuerunt, neque deinde ab initio semper extiterunt, neque apud omnes gentes ac nationes recepti, neque eadem semper lege vbiq. regnarunt; quas tamen condiciones ad iura naturæ, gētiumque cōstitutæ necessarias esse, doctissimorum hominum consensus decernit. Et certè si initia repetamus, intelligemus mūdum multis sæculis sine Regibus constituisse; & præter cæteros, dei populum quoq; Hebræū, post tria

*Isid. dist. 1.
can. naturale.
Arist. 5.
Ethic. cap. 7.
Cic. lib. de Inuent.
Vlp. li. 1. ff. de instit.
D. Tho. 1. 2.
9. 95. art. 4.*

*Ius regium
neque naturæ
neque gentium
esse.*

1. Reg. 3. tria tandē annorum millia potestatem à deo regē sibi constituendi, non sponte sed grauate concessam accepisse. Apud Romanos deinde, longissimo tempore reges nullos fuisse videmus, nec modo esse apud Venetos, Genuenses, aliasque Respub. & ubi reges in vsu sunt, eos tamē eodem ubique iure non regnare manifestum est. Nā Poloni, & Bohemi, Reges quidem habēt non generatione sed electione sibi inuicem succedentes, quorum liberi tamē aut propinqui ipsi mortuis vel amotis, nihil quicquam iuris ad successionem præterdunt. In Gallia quoque filia hereditatē regni nō accipiunt, quod apud Anglos tamen ac Hispanos legitimum est & vsitatum; quibus omnibus manifestē apparet regiam dignitatem ac potestatem, à libera Reip. voluntate, approbante Deo, profectā esse. Quæ potestas cum hac præcipua & primaria cōditione à populo Christiano principibus à se delectis tributa sit, vt fidē vnā Catholicā Romanā tueantur: duobusque insuper ad hoc ipsum iuramentis iidem obstringantur, vno in baptismo, quo fiunt Christiani, altero in regni inauguratione, quo reges designantur; quis erit tam absurdus aut mente cæcus, vt eum qui neutrum horum steterit, Regni tamen capacem affirmet? 155. Et vt exempli causa ab Anglia non discedā, designatur quis à Regina Hiberniæ Prorex, ea conditione qua cæteri, vt obedientiam nimirum iuret, ac imperata faciat. At si is postea vel iurare detrectet, vel iurata præstare omnino recusauerit, eritne aliquis qui hunc tamen officio idoneum existimet, aut potestate ea dignum ad quā fuerat designatus? Atque vtrobique plane par est ratio, nisi quod in causa nostra illustrior multo ac clarior existat.

Duo iuramenta Regū vt sint Catholici.

existat. Rex. n. quisque Dei minister, ac Reip. Prorex est, à quibus dignitatem ac potestatem ideo accepit, vt ea præcipue ac primo loco ad religionē Catholicam tuendam, qua salus omnium ac pax continetur, deinde ad iustitiam etiam vnicuique administrandā & Rempub. legitime defendendā vtatur. Hæc si quis facere manifestē obstinateque recuset, an non Regis etiam cōditionem abnuat? an non ipse iudicio suo diadema projicit, ac indignum se planē maiestate hac deauntiat?

156. At dicit fortassis Nauarregus, religionē ego aliam saniozem induco, cultum Dei veriozem aut sanctiozē tueor. Sed neque hoc ad rē vllō modo pertinet. Regum. n. Christianorum iurandū, ad vnā Religionem Catholicam Romanā, & nō aliā institutum est: huius solius principes oēs professionem solemnem in baptisimi Sacramēto ab initio vsque Reipub: Christianæ constitutæ ediderunt: hanc in diadematis deinde susceptione, conceptis verbis defensuros se promittunt. His igitur si non steterint iuramentis, hanc fidem, hanc colendi Dei ceremoniam ritumque, hanc religionem à Christo institutam, ab Apostolis traditam, ab Ecclesia cōmendatam, à maioribus conseruatam, à Rebusp: receptam, si deseruerint: quamcunq; deinde Sectam amplexus quis fuerit, ius tamen omne regnandi amittit, quia sponte deserit, quod sponte promiserat, & cuius solius causa Resp. sponte libereque hanc ei dignitatem contulerat.

157. Hinc etiā infert vniuersa Theologorum, ac iurifconsultorum Ecclesiasticorum schola (& est certū & de fide) quemcunq; principē Christianum, si à religione catholica manifestō deflexerit,

Religio sola Romana Principibus tuenda.

Vnde ius deponendi Principes.

*Siluef. ver.
her. num.
24.
Castro
lib. 2. de
her. pu-
niend.
Yvald. lib.
2. art. 3.
cap. 76.
Victor. q. 2.
de potest.
Ecclesiæ.*

rit, & alios auocare voluerit, *excidere statim omni potestate ac dignitate*, ex ipsa vi iuris tum humani tum diuini, hocque ante omnem sententiam supremi pastoris ac iudicis contra ipsum prolarâ: & subditos quoscunque liberos esse ab omni iuramenti obligatione, quod de obedientia tanquam principi legitimo præstitissent: posseque & debere (si vires habeant) istiusmodi hominem tanquam Apostatam, hæreticum, ac Christi Domini desertoré & reip. suę inimicum hostemque, ex hominum Christianorū dominatu eijcere, ne alios inficiat, vel suo exēplo aut imperio a fide auertat.

158. Atque hæc certa, definita, & indubitata virorum doctissimorum sententia, doctrinę Apostolicę cōformis planè ac consona est, qua prima ad Corinth. D. Paulus vxorem fidelem eximit à potestate infidelis mariti, eo ipso, quo ille cohabitare sine iniuria ac periculo religionis Christianę (cui omnia seruiunt) nō permittat; cum potestas tamen mariti in vxorem, non minor sit, sed aliquanto etiam maior, siue naturâ, siue Dei præceptum spectes, quam Regis in subditos. Eadem etiam epistola, præcipit Apostolus Corinthijs, vt novos iudices ex Christianis populus fidelis sibi constituat, qui causis litibusque tēporalibus præfint, ne videlicet cogerētur coram iudice infideli, Christi que persecutore causas agere: ex quo infertur, quod si potuerint noui iudices autoritate Apostoli per fideles constitui exclusis gentilibus qui alioquin erant legitimi; eadem etiã auctoritate, ob eãdem causam & finē, & ob eadē vitãda incōmoda, potuissent ab iisdē fidelib. sine dubio alij quoq; principes & Reges legitimi sibi cōstitui, si vires Christianis fuissent, ad rē exequendã.

Quod

159. Quod si in principes etiam gētiles, qui alioqui (vt iam diximus) suo iure legitimi erant, nec vllum iuramentum in fidei nostræ obsequium acceperant, hoc erat licitum ad fidei Christianę defensionem, cum illi eam persequerentur, (nam si pacatè Christianos permittebat, tolerandi quidē erant, quemadmodum & maritus infidelis si pacificè cohabitaret) quid tãdem faciendum erit de Christiano principe, si à fide Catholica defecerit, cuius se obedientiæ tum religionis professione, tum iure iurãdo etiam particulari subiecit? Quid agendū erit, si alios turbare ac auertere voluerit? Quid certè, nisi vt impleatur votum Apostoli oprantis; *Vtinam abscindantur qui vos perturbant?* Quid statuedum erit si hæreticus, deceptor, aut persecutor fuerit? cum Christus vehementer exprobet, & grauissimè minitetur Angelo Pergami (cui aliàs recte fidei ac singularis cōstantię laudem tribuit) quod aliquos apud se Nicolaitarum hæresim tenentes, & scandala alienis animis ponentes retinuerit; & Angelo Thyatiræ eadē minitetur, *quod mulierē Iesabel permitteret seruos suos fideles imposturis decipere.*

160. Est igitur certissima & indubitata hæc cōmunis doctōrum omniū Catholicorum sentētia, de subditorū obligatione, ad principes hæreticos repellēdos, si fidei Catholicę iniuriosi sunt: quã tamē censuram duabus cōditionibus (vt insinuatum iam est) moderandam cēsent: prima, *Si vires habeant ad hoc idoneas subditi*; nam alioquin cum id attentare in maius ipsis ac Religioni Catholicæ præiudicium cederet, legis diuinę æquitas & benignitas neminem ad illud obligat. Secunda cōditio est, si Regis crimen in manifesto iam sit, ita vt negari

*Probatnr
sententia.
1. Cor. 7.*

1. Cor. 6.

Gal. 5.

Apoc. 2.

*Conditiones
duæ prioris
sententiæ.*

vt negari amplius, aut de eo dubitari non possit. nam si dubia res et anceps esset, aut si princeps aliquis in occulto tantum male de religione sentiret aut heresim sciret, nec publicè tamen iudicium suum efferret, aut alios peruerteret; hæc subditi obligatio non incumberet: incumbit verò tum, cum crimen in propatulo est, ac periculum Reip. in manifesto: maximè verò omnium cū res iam ab Ecclesia ac supremo eius moderatore, Pontifice nimirum Romano iudicata est. Ad illū enim pertinet ex officio, religionis ac diuini cultus incolumitati prospicere, & leprosos à mundis ne inficiantur, secernere. Sicut legimus Azariam Pontificem Hebræorum, Regem Oziam, quòd sacerdotum officium superbè admodum vsurpare voluisset, (quod initium fuit cuiusdam hæreseos) viro- rum fortissimorum auxilio seuerè castigasse, & regno etiam priuasse, filio Ioatha in locū eius successit. Idem legimus de Ioiada etiam Pontifice fortissimo, qui conuocatis centurionibus, ac collecta militum manu, Athaliam Reginā tyrannicè gubernantem, ac cultum Baal cōtra religionem Hebræorum fouentem, regno priuandam ac interficiendam quoque præcepit, Rege Ioa pro ea constituto: nec dubium est, quin vtrobiq; populus fidelis Pontificibus ad hos principes deponendos ac castigandos sub grauissima peccati pœna obedire tenebatur, eaque de causa diuinæ eos literè vehemèter laudant quod id effecerint.

161. Quod si Principes iam inauguratos, ac cōsecratos, regnisque potitos deturbare possunt legitimè subditi (imò debent & tenentur facere, si vires suppetunt) ob heresim ac apostasiæ manifestum crimen, ne fides Catholica damnatum patiantur;

Leuit. 13.

2. Paral. 26

2. Par. 23.

tur; quanto iustius poterit obsistere Christianus populus ne in Regē admittatur qui nōdum Rex est, & quem omnes sciunt religionis Catholicæ infestissimū hostem esse, nec ipse rem dissimulat, quod in Nauarræo principe manifestissimū est.

162. Certè non tantum licet, vt iam dixi, sed summa etiā iuris diuini necessitate ac præcepto, imo conscientia vinculo arctissimo, & extremo animarum suarum periculo ac discrimine Christianis omnibus hoc ipsum incumbit, si præstare rem possunt. Nam non aliam ob causam tam seuerè prohibuit Deus Israëlitico populo in Deuteronomio, ne Regem alium quam Iudæum ad regni solium admitterent, quam ne si gentilis esset, religionis sinceritati periculum inde crearetur, cui omnium primo ac præcipuè prospectum esse deus vult, & cætera omnia huic vni inferuire.

163. Quod si ita est, quid igitur dicemus (iniquies) de nobilitatis illa Gallicanæ parte, quæ Nauarræum sequitur, qui ipsi Catholici cum sint (aut videri saltem volunt) hæreticum tamen Regem admittendum censent: vel quod in spem contra spem conuertendum illum aliquādo inaniter sibi persuadeant, vel quod ex ipsorum genere, aut gēte, aut familia sit, vel quod parti aduersæ sint ipsi infensi, vel quod hac ratione maiorè rerum licentiā, pinguiore prædas, & securiorem bonorū Ecclesiasticorum possessionē, aut direptiones sperent: has enim præcipuas esse rationes quibus moueri possunt, manifestum est omnibus. quæ tamen rationes cum leuissimæ plane sint, ac iniquissimæ, facile est iudicare, quam horrendis sceleribus se inuoluant, quantisque criminibus & flagitiarū molibus implicatos se reddant miserandi hij

H principes,

Summopere
notandum.

Deut. 17.

De nobilitate
Gallicana
quæ Nauarræum
sequitur.

principes, dum peccatorum omnium ac malorū, quę in Deū hominesque, in Religionem, in Patriam, in ciues perpetrantur, ipsi se causas & auctores cōstituit. Si enim initio statim post regis Henrici infelicem mortem cum reliqua nobilitate ipsi quoque se cōiunxissent ad regem aliquē Catholicum de more iureque patrię cōstituentum: nihil earum calamitatum consequutum fuisset, quibus modo Galliam miserissimam cernimus. Sed isti sua ab alijs Catholicis secessione, nō tantum Dei causam prodiderunt, (ad quam tuendam, suam ab ipso potestātē, ac dignitatem acceperant) sed patriā etiam perdiderunt: cuius infamia & dedecus ad omnes posteros trāsmittetur.

*singularis pu-
nitio eorū qui
hæreticis fa-
uerunt.*

164. Neque ipsi sine dubio, Dei manum in hac etiam vita effugient, nisi maturē respiciant. Id enim certissima quadā obseruatione temporibus nostris perspectum est, neminem vnquam operā suam hæreticis, quacumque de causa, vel quouis rectę intentionis fucō, in Religionis Catholice preiudiciū prestittisse, qui singulari deinde pena, flagitium suum non luerit: quod tam in Gallicis, Fladricisque, quam Scoticis & Anglicanis rerum innouationibus animaduersum est. Quem enim finem Colinij, Mōtgumbrius, Cōdęus, ceterique hæreticorum in Gallia antesignani acceperint: quem etiam Franciscus & Hæricus Valesij, hæreticorum tandem ex inuidia fautores & cooperatores occulti, fortiti sint, omnes vident. In Belgio vero vix vnus remāsit ex vniuersa nobilitate aut clero, qui pessime non interierit, si Auriaci principijs (quod nō pauci blanditijs decepti faciebāt) fauisse noscatur. Apud Scotos iā dixi de Hameltonijs alijsque qui per Elizabetham seducti, per ipsam

Colinij.

Valesij.

Hameltonij.

ipsam postea castigati, & per alios hæreticos afflicti fuerunt.

165. In Anglia celebre est, nullū extitisse Hærico aut Edouardo regibus, aut Elizabethę Reginę ex tota nobilitate ad religionē Catholicam perturbādā instrumentum, de quo supplicium grauissimum, ac manifestum per ipsos etiā ferē quibus in seruierant, Dei iustitia postea non sumpsit. Id declarant sub Henrico casus grauissimi ac interitus miserissimi, tum Volsę Cardinalis, tum Crumueli etiā vicarij Regis in spiritualibus, qui præcipui iniquitatis regię administri fuerunt; Annę etiam Bolenę suorumque cædes, qui totius tragædię caput extiterant. Id pariter ostendunt duorum Ducum maximorum miserandā quidē, sed meritā calamitates, Suffolciani scilicet & Norfolciani, quorū primi familia extincta planē hodiē cernitur, alterius sic oppressa est, vt extremo exitio videatur proxima.

*Exempla ex
Anglia.*

*Card. Vols-
æus.
Crummelus.
Anna Bolenę.*

*Dux Suffol-
cic.
Dux Norfol-
cic.*

166. Idem declarant planē sub Edouardo Rege supplicia duorū Semyrorū ipsius regis nomine de eis sumpta, Ducis nimirū Somerserani, & fratris sui Anglię Admiralij, qui Regi puero religionis mutadæ auctores fuerunt, & vterque gladio tūc maximē percussi, cū maxime regnare ac per hæresis introductæ licentiā triumphare sperabāt.

167. Sub Elizabetha vero, iam dictum est quam miserē perierint ij, qui præcipuā ei operam ad religionem innouādā ab initio nauarunt; imprimis vero Dux alter Norfolcianus et Comes Arūdelius, quorum iste exhaustus, ac contemptus tabuit, ille afflictus per calumniā, occisus tandē est, cuius pater, auusque, cum ab hæreticis ac schismaticis sub Henrico rege ad mortem condemnati

Semyri.

essent, ipse verò honori pristino per Reginā Mariam Catholicam restitutus, opibusque auctus, & insignem plane potentiam consequutus fuisset, eam omnē postea Elizabethæ, ingratisimè sanè, ad Religionem Catholicam euertendam commodaui: in cuius pœnam flagitij, supplicium deinde capitis ab Elizabetha accepit, vtinam non animè quoque aeternum à Deo; cum eo vsque spe vitæ a hereticorum fraudibus iusto dei iudicio delusus esset, vt iam morti proximus, cum securis ictū accepturus esset, alienū se planè à Religione Catholica profiteretur.

Ducis Novfolcij ingratitudo, & ruina.

168. Huius Ducis filios, alterum quidè qui natus maior est, ac tam ipsi Duci, quam Arundelio Comiti (ex cuius filia nascebatur) hæres successerat, Elizabetha hodie captiuum & ad mortē quoque condemnatum tenet; alterum vero qui Thomas Hayuordus dicitur, maiori longè cōtumelia notandum duxit, vt latro nimirū publicus ac prædo maritimus fieret, Francisci Draci, Richardi Grēfildij, aliorūque furū ac latronū socius: quæ profecto nobilissimæ Hayuordorum familiæ infamia est illustrior, quam si vel abscissi ceruicibus patris sui auique exemplum fuisset secutus, aut fratris proauique calamitates expertus.

Hayuordorum familia depressa.

169. Hodie etiam Ioānes Parottus eques auctus Hiberniæ Prorex, qui multis annis Reginæ feruijt voluptati in Catholicis Hiberniæ persecutis & affligendis, cum ipse perditè hereticus sit, Londinū reuocatus causam capitis dicit: nec tam Reginæ iudicio quam Dei iusta sententia hæc omnia moderantis, scelerū suorum pœnam subiturus brevi expectatur.

170. Eadem penitus certissimeque sibi euentura proceres

proceres illi Gallia persuadeant, qui modo Nauarreo heretico, siue ob spem commodi, aut sanguinis affinitatem amicitieque affectum, siue ob inuidia, odijque, ac æmulationis perturbatione, contra Patriæ ciuiumque salutem, contra Religionis quam profitentur incolumitatem, contra Deum propriamque cōscientiam adherent; eandem (inquam) planè retributionis mēsuram, eandem Dei iustissimam seueritatem expectent; vt siue Nauarrens prosperetur, siue cadat, ipsi certissima perditione pereant, nisi resipiscant. Nam si Nauarreo, ex animo successerit, ipsius manu ceterorumque hereticorum, ne obesse deinde possint, sine dubio excidetur. Nunquam. n. de istiusmodi hominibus securos se existimabunt heretici, qui repugnante conscientia, contra illam fidem ac Religionem quam ipsi profitentur, perturbatione impulsus alienis ad iniquitatem inseruierint. Timebūt. n. ne recedere aliquādo hac animi perturbatione ipsi quoque in se redeuntes, demoliri velint, quæ nunc ædificant: hocque plurimorum exemplis demonstratum iam est. Si vero (quod ex Dei bonitate, causæque Catholicæ iustitia expectandum sanè est) Nauarrens tandem fractus dissipectur; quid ni isti quoque eodem iusto Dei iudicio inuoluantur? quid ni illi qui tantorum scelerum se fecerunt socios, pœna quoque participes futuri existimentur? Interea tamen dum spiritum hunc miserabiliter ducent, incendium, bustumque suæ patriæ intuebuntur, alter alterius odijs, insidijs, macheris concident, & eo demum res deueniet (quod alibi vidimus) vt omnibus scilicet suspectis, hereticis pariter Catholicisque inuisi, sibi ipsis graues, ac posteris infames sine

Pericula nobilitatis quæ Nauarream sequitur.

honore, sine memoria in terram sepeliantur, & grauissimorum scelerum cum Deo, tum ecclesię etiam suę obnoxij, ab istius tribunali condemnati, ad illius pariter condemmandi infelicitissimę transmittantur.

171. Hęc cum manifesta ac certissima sint, cumque ratione, ac iustitia, & Dei promissis, & rerũ usu, ac regnorum, vicinorumque; exemplis, & experimentis liquidissimę constet; quicumque tamen ab interitu ac precipitio, perspectis etiam periculis non se recipit, quid aliud iudicandum est, nisi reprobũ in sensum à Deo esse traditum ac derelictum, æternoque Dei iudicio definitum iam esse, *vt morte moriatur & non viuat.*

Exech. 9.

*Catholicorũ
consideratio
quæ laus &
iustitia.*

172. E contra verò Catholicis illi, qui verè hoc nomine digni sunt, pars illa maior meliorque Gallię, quę Dei causam mundi commodis, religionis reuerentiã carnis ac sanguinis affectibus prætulert; qui Ecclesię iura patrięque leges illibatas esse volunt, & ad hoc ipsum sanctissimę se fœdere ad Christianę fidei defensionem, æternamque Gallicani nominis laudem gloriosę cõfociarunt: quis non videt, quã iustam, quam illustrem, quam sanctam causam agunt? quamque necessariam, non sibi tantum, sed vniuersã etiam Reip. Christianę? Si enim hoc aliquando receptum fuerit, vt nullo discrimine regna tradatur, & homini hæretico, tanquam furioso gladius in manus, ad suam aliorumque perditionem, nullo resistente fasces committantur, quid reliquum erit spei de vniuersa hominum salute?

173. Nõ igitur licita tantũ atque legitima, nõ sancta solum ac laudabilis, sed necessaria quoque & ex obligatione est ista Catholicorũ Gallię cõfœde-

fœderatio, qua se ad Catholicę fidei propugnationem, ad iuris Regij Christianissimę conseruationem, ad Ecclesię regnięque leges ac priuilegia tuenda, ciuitates, populique Gallicani sacramentis sanctissimo se inuicem deuinxerunt. Hoc (inquam) non illi tam ex arbitrio, quam ex diuini mandati præcepto, nec ex electione tantum voluntatis, quantum ex obligationis Christianę necessitate præstiterunt. Sine summo. n. animarũ suarum periculo aliter facere non potuissent, nec vlli populo (quod iam dictum est) qui vires prohibendi habeant, liberum est, principem hæreticum vel suspectum admittere: neque est hoc Regibus resistere, sed tyrannos arcere, & si qui aliter humanis affectibus abducti fecerint, non ipsi tantum perituri sunt, sed rationem etiam de aliis omnibus, qui vna secum peribunt, sine dubio reddituri.

174. Quod si ita est, manifesto fit inde consequens, non esse bellum iniustissimum (vt edictum Reginæ calumniatur) sed subsidium piũ, Christianum, ac necessarium, quod Catholicis Gallię populis contra Nauarregum hæreticum ac Apostatam Rex Hispanię Catholicus elargitur; nec esse hoc contra Regem Gallię, sed in Gallię hostem, qui regnum per tyrannidem contra leges ambit; nec fore hoc reliquæ Christianę Reipub. periculosum, sed necessarium omnino, ac planè salutare, ne omnia penitus hæresi permisceantur; nec esse timendum (Deo iuuante) ne hoc bellum exitiosum futurum sit Hispaniarum Regi, qui Dei causam ac totius Reipublicę Gallicanę propugnat, sed ipsi potius Nauarrego ac suis, & Elizaberthę quoque fortassis, quę hæc

ominatur, & quæ vera belli causa extitit, & tyrannos ubique excitat, atque sustentat, quo perpetuis omnia seditionibus inuoluat: hæc quæ dicta sint ad primas eius criminationes. Videamus modo quæ sequuntur.

SECTIO TERTIA.

EDICTI VERBA.

Papa Mediolanensis.

VM igitur nunc pro certo intelligamus regem Hispaniæ, ut nouo aliquo colore actiones suas exorbitantes, & violentas muniat, procurasse nuper ut Mediolanensis quidam vassallus suus ad papatum Romanum exaltetur, eumque seduxisse, ut sine consensu collegij Cardinalium thesaurus Ecclesiæ exhauriat, ad milites in Italia (quæ antea nullum in se bellorum sonitum habebat) multisque aliis in locis conscribendos, quos sub nepotis sui ductu in Galliam mittat, ad regnum illud inuadendum, quod illi Ecclesiæ in omnibus oppressionibus suis auxilio semper fuit: cumque hoc bellum tam generaliter ac potenter contra Galliam susceptum, nostro etiam flatu ac dominis non potest esse non valde periculosum, præsertim cum nobis multis modis pernotum sit, Regis præparaciones tam maritimas, quam terrestres, maiores fore contra nostram coronam ac ditiones pro anno sequente quam vnuquam hæcenus fuerunt:

Præterea cum sciamus regem hunc pro istis promouendis, ex occasione potestatis Papæ sui peculiaris, quem sibi subiectum ac a cunctis suo pendentem habet, practicasse cum quibusdam principibus seditionum capitibus, regni nostri ingratis subditis (licet obscuris admodum natalibus)

Instituta est Angliis.

natalibus) ut magnis laboribus, ac Regis sumptibus multitudinem quandam colligant dissolutorum adolescentium, qui partim ob victus inopiam, partim ob crimina à se commissa facti sunt fugitivi, rebelles, ac proditores patriæ:

Cumque pro his alendis ac sustentandis receptacula *Seminaria.* quædam partim Romæ, partim in Hispania, aliisque in locis, seminariorum nomine erecta sint, in quibus instituantur, & cum satis edocti in scholasticis quibusdam seditionibus videntur, tum inde clam in dominia nostra remittuntur, cum amplissimis Pontificis Romani facultatibus, ad persuadendum omnibus, quibuscunq; agere audebunt, ut obedientiam nostram nostræque coronæ debitam deserant, spe nimirum Hispanicæ inuasionis qua eos mirabiliter ditandos fore reliquorum nostrorum fidelium subditorum opibus persuadent:

Propter quam causam etiam sacerdotes isti subditos nostros quibuscum tractant, iuramentis & sacramentis *Sacerdotum* quibusdam devinciunt, ut subiectionem suam naturalem *facultates* nobis debitam abiurent, omnemque obedientiam, vires, & *propositum.* opes Regi isti Hispanico offerant, ad exercitum eius iuuandum cum venerit, ad quam etiam rem efficacius perficiendam, & ut facilius populo simpliciore seminatores isti proditorum imponant, bullas quasdam papales secum adferunt, quarum aliæ indulgentias habent, promittentes calum omnibus qui sua consilia sequentur, aliæ vero maledictiones continent, damnationem & infernum minitantes, si qui fortè perditis earum persuasionibus non acquiescunt, & c.

RESPONSIO.

LONGIVS omnino progreditur Regine Querimonia in Regem Hispaniæ, tanquam quæ nihil mali faciens, multum abs Rege præter

H 5 meritum

*Tria capita
istius se-
ditionis.*

meritum sit peffessa. Non enim per se tantummodo, quod superius dixerat, sed aliorum quoque viribus Regem contra se pugnare Regina innocens conqueritur. Ad tria autem fere criminatum capita reuocari possunt, quæ hac in sectione obijciuntur; quorum primum est, de eis quæ Rex cum Pontifice Gregorio decimo quarto ad bellum Galliæ inferendum egisse dicitur: alterum, de eis quæ tractasse fingitur cum Anglis quibusdam de colligendis adolescentibus ad feminaria instituenda: tertium vero, de commissione ac mandatis, quæ iidem adolescentes, absolutis studiorum suorum curriculis, referre secum in patriam accusantur ad seditiones mouendas: quibus omnibus respondendum mihi esse hoc loco video.

176. Et prima quidem criminatio, quanquã vehemens & odiosa, & omni Cecilij acumine ac malitia ad inuidiam contra Regem concitandam perscripta sit, ridicula tamen est & inanis plane apud eos qui non verborum sonitum, sed rerum ac veritatis momenta cõsiderant. Quis enim nõ rideat, cum audiat accusationis illius pergraue exordium, *Regem nimirum Hispaniæ vt actiones suas exorbitantes & violentas nouo aliquo colore munit, procurasse vt vassallus quidam suus Mediolanensis ad Papatum exaltaretur.* Primo enim an actiones Regis vel Reginæ violentiores aut moderatiores extiterint, & num ad rectam rationis, pacis, ac iustitiæ normam magis regulatæ, vel ab eadem magis exorbitantes istius vel illius operationes fuerint, ex eis quæ præcedente Sectione declarata sunt, intelligi potest, vbi vtriusque principis nõnulla inter se collatio proposita est: & abs Rege qui-

ge quidem nil nisi fidem, quietem, tranquillitatẽ, æquitatem, pietatem, religionis studium, vniuerso gubernationis suæ tempore, extitisse demonstratum; abs Regina econtra nil nisi perfidiam, hæresim, seditiones, bella, proditones, rerũ pubeuerfiones, regnorum ruinas & conuulsiones profeminatas: adeo vt si scriba Cecilius, tam fuisset consilio prudens, quam odio se præcipitem ostendit, nunquam profecto in harum nos iterũ rerum mentionem induxisset.

177. Deinde verò quod de Pontifice Romano ex subdito Regis Mediolanensis creato immurmurat, languidum planè & inane est. Non enim nouum cuiquam videri potest, ex ampliss. dititione Mediolanensi, Pontificem aliquem assumi, cũ tres præclarissimos etate nostra, Patria illa Ecclesiæ dederit, Pios videlicet, quartum & quintum, & hunc Gregorium decimumquartum cũ nobilitate, tum etiam pietate insignẽ. Neque mirum videri debet aut insuetum, si pro Regis imperij magnitudine ac præstantia, ex subditis eius aliquis ad pontificatus dignitatem euehatur, cũ larissimè pateant Maiestatis suæ dominia, & infinitus propè nobilissimorum doctissimorumq. virorum numerus, eisdem contineatur: & vt cætera regna taceam, cum maiorem quoque Italiæ, insularumq.ue adiacentium partem subiectã sibi habeat, ex quibus ferè, temporibus nostris, ob maiorem ecclesiæ tranquillitatẽ, Pontifices creari solent.

178. Illud mihi magis mirandum ac suspiciendũ de singulari Regis virtute videtur (quod Regina tamen ei vertit vitio) quod monarcha tam potens ac inclutus cùm sit, cupiat ex subditis quenquam

*Regis &
Reginæ cõ-
paratio.*

*Papæ tres
Mediola-
nenses.*

*Regis vera
pietas, &
humilitas.*

quam ad tam altum dignitatis culmen ac fastigiū
efferi, vt pro subdito pater, ac princeps sibi fiat:
quod hæreticorum nullo modo ferre potest su-
perbia. Catholicorum verò Imperatorū ac Re-
gum, vel hoc vno maximè elucet Christiana ac
pia humilitas, quod quem naturæ & ortus con-
ditione subditum habuerunt, eundem pro Chri-
sti amore, ac religionis reuerentia, superiorem
quoque non grauatè agnoscunt.

179. Nec est quod emolumentum temporalis spe
hoc Regem cupiuisse Reginæ edictum tam ma-
litosè interpretetur. hæc enim spes, cum infima
sit, & tanto Rege indigna: tum incerta etiam &
sepissimè quoque inanis cernitur. Nam Ponti-
fices cum ad eam dignitatem peruenerunt, quam
omnium maximam non se ab hominibus, sed à
Deo accepisse intelligunt: nulli se principum tam
deuinctos existimant, vt quæ officij ac potestatis
suarum sint, liberè non velint iudicio suo moderari.
Atque hoc vel vnus Pauli quarti Pōtificis tem-
pestate nostra exemplo constitit, qui cum Nea-
polititanus esset, & Regis Philippi ante Pontifica-
tum subditus, cum nullo tamen habuit sua maie-
stas maiores de rebus temporalibus difficultates:
vnde facile apparet, quam vana sit ista & impor-
tuna suspitio, quam Cecilij malignitas hoc in lo-
co inferere voluit, de Regis nescio qua vtilitatis
sue cupiditate, in Gregorio decimo quarto pro-
mouendo.

*Crimina-
toridicu-
la.*

180. Sed lōge adhuc malignius, & ineptius quo-
que est, quod adiungit, *Pontificem hunc per Regem
adeo seductum, vt Ecclesie thesauros sine consensu col-
legij Cardinalium exhauriat: Italiam quoque turbauerit
colligendis militibus, quæ vel sonitum bellorum antea:*
non ha-

*non habebat: Galliæq; regnum innadendum decernat;
quod Ecclesia Romana in omnibus oppressionibus suis
auxilio semper fuit.* Pergrauis sane querela: perinde
ac si Reginæ Angliæ tanta esset cura de Ecclesiæ
Romanæ quam extinctam cuperet, thesauris, vt
eos expendi sine consensu Cardinalium, quos
illa etiam deleros veller, ægrè pateretur: aut si illa
in Angliā latitans, & non tantum à fidelium cō-
munionē, sed ab orbis etiam Catholici commer-
cio resecta, scire potuisset quid Romæ in Pon-
tificis & Cardinalium senatu his de rebus actum
fuerit: vbi certum est nihil eorum gestum esse
quæ illa somniat, aut Cecilius fingit, hocq; edicto
insipienti plebi credendum proponit. Perridicu-
lum etiam est, quod de bellorum sonitu in Ita-
liā per militum istorum conscriptionem, edicti
auctor obstrepit, quasi hac ratione Italiæ scilicet
pax turbaretur: non enim milites ex regno ali-
quo educere, sed inferre potius, ad bellum perti-
net. Sed Reginæ scriba tam attentus fuit ad om-
nem auram aut voculam, qua moueri posse in-
uidiam aliquam cogitaret, vt non quid diceret,
sed quanta potius malitia diceret, animaduertat.

181. Illud tamen quod sequitur, nescio sane im-
probitatis ne plus an stoliditatis habeat: quo Gal-
licani Regni in Ecclesiā Romanā antiqua officia
ac merita commemorat, vt ostendat Pontificem
ingratè facere, dum milites in Catholicorū Gal-
lorum subsidium, summis precibus ab illis Galliis
petitos mittit. Quæro enim à Cecilio, quorumnā
fuerunt illa officia Gallorum in Ecclesiam Ro-
manam? an non Catholicorum? Credo non ne-
gabit, neque de populis neque de principibus:
vtrique enim semper ad hanc vsque ætatem Ca-
tholicissimi

*Stulta accu-
satio & sibi
non coherens.*

tholicissimi fuerūt: vnde etiam & Christianissimorum nomen sunt consequuti.

182. Quæro deinde, contra quos fuerunt officia hæc & auxilia Gallicani regni, ad ecclesię Romanę oppressiones subleuandas? an non forte cōtra Gręcos schismaticos, vel hereticos? an non cōtra Lombardos Arrianos, aliosq; tyrānos? an nō contra imperatores qui aliquando iniquissime, in Ecclesiam desequiebant? Videamus igitur vt ista cohereant. Nauarreus amicus ne est vel inimicus Romanę Ecclesię? non dices opinor Cecili, amicum, ne inde Regiņę tuę facias inimicū. Quam nam fidem aut religionem profitetur? num eam quę fuit illorum Gallię Regū qui Ecclesię Romanę opitulati sunt? non audebis scio confiteri, ne papistam quoque reddas. Quid igitur? contra quos sunt ista Pontificis auxilia? contra Nauarreū certē, qui vel te fatente, inimicus est, & hostis Ecclesię romanę; contra Gallum non minus schismaticum & hæreticum, quam Gręcos: contra Calvinistam Arrianis longē nocentiorē, contra Principem à fide Catholica Apostatantem, relapsū, excōmunicatū, depositū, ac cōdemnarum, iudicio longē grauiori, atrocioribusque de criminibus, quam vllus vnquam Imperator, tyrannus, aut Christiano nomine Ecclesię persecutor.

Nauarreus quis.

Quibus auxiliatur Papa in Galliā, & cur.

183. E contra vero qui auxilia hæc ab Ecclesia Romana postulant, Catholici sunt, & eiusdem cum antiquis illis Gallorū populis principibusque nobilissimis, tum religionis, tum etiam pietatis; eiusdem planē in Ecclesiam Romanam obseruantię, à qua pro filiorum iure opem implorant totius regni Gallicani nomine, contra tyrānum

num & hæreticum, qui per vim & arma, contra ius fasque, contra regni leges, contra Ecclesię religionisque canones, & contra expressum iuramenti sacramentum, regnum ambit; contra hunc & pro his designata fuerunt Gregorij 14. auxilia. Qua fronte igitur tu Cecili (homo leuissime) hanc amātissimi patris tam piā ac necessariam opē, ad filios oppressos recreādos, Gallicani Regni inuasionem vocas? Quo pudore istius regni merita in Ecclesiam Romanam hoc loco exprobras? Nonne vides quod vniversus te mūdus ex hac vna fraude deceptorē, te calumniatorē, ac sycophantam deprehendet? quod rē pro re, personam pro persona, negotium pro negotio, tēpus pro tempore tam apertē ac impudētē supponas?

184. Quę tua est ista Rhetorica? quę dialectica? quę ratiocinatio? Ecclesia Romana, regno Gallicano catholico obstricta est de beneficijs multis acceptis: ergo nunc ingrātē facit, dū eidem regno Catholico suppliciter petenti, subfidia mittit, ad hominem hæreticum, hostemque cōmunem regni ceruicibus depellendū? Eadem plane est ista argumentatio, cum illa qua vos in Angliā sceleratissimē infertis, *Antiquę regni leges, hæreticos ac perduelles mortis supplicio castigādos decernunt: Ergo eidem etiam mori Catholici debent, dissimili licet in causa, ac sensu plane contrario.*

Cecilij dālectica.

185. *Sed timendum est (inquit edictum) ne bellum hoc tam vniuersaliter, ac potenter contra Galliam susceptū, ad nos etiam aliquando pertingat, cum Regis vires longē sint contra nos maiores ad annū venturū, quā hactenus vnquam extiterint.*

At quid hoc quęso Cecili ad Catholicos? quid hoc ad Iesuitas & Seminariorum sacerdotes? Si vos latronum omnium & furum

Cur Angli merito penas timeāt.

& furum socios, si vos perduellium & rebellium præceptores, si tyrannorum duces, hereticorum antesignanos, seditionū incensores, & sceleratorum omnium non solum participes sed principes vos fecistis: quid mirum est, si penam tandem timetis? imo utinam certè sic etiam timeretis, quemadmodum pro rei gravitate timenda esset. Nā quicquid fuerit de Regis Hispaniæ potentia & copijs, (quas nō solum pro anno futuro maiores, sed quotannis etiam valentiores fore, pro imperiorum maiestatis suæ amplitudine, & summa iustitia, qua eis vitur, existimare possumus) quicquid (inquam) de his, ut rebus humanis & fluxis fuerit; certissimum tamen & indubitatum est, hanc vestram perturbandi regna licentiam, & persequēdi bonos crudelitatem, impunitam non fore, nisi Dei potētia de cælo perierit. Stat enim firma, constans, perpetua, immutabilis Dei sententia, de sæuis hominibus & viris sanguinum seuerissimè tandem castigandis, quæ cælo etiam terraque transeunte non transibit, &

psal. 72. cum perierint peccatores, videbis.

Secundam accusatio- nis caput. 186. Sed veniamus iam si placet, ad secundū accusationis caput, quo atrocius multo edictum criminatur Hispaniæ Regē cū Anglis quibusdam præcipuis seditionum capitibus egisse, ut multitudinē quandam adolescentium dissolutorum, regis sumptibus colligant ad Seminararia quadam implenda, quæ partim Romæ partim in Hispania alibi instituta sunt, ad hos alendos, & ad scholasticas quasdam prodiones edocēdas &c. qua in criminatione, cum multa contineantur, necessario mihi faciendum videtur, ut per partes distinctius explicentur.

187. Primo igitur, quinam illi Angli sint, quos præcipua

præcipua seditionū capita Regine edictū hoc loco appellat, partim intelligi potest, ex ijs quæ hic de seminarijs dicuntur, partim ex sequenti sectione, vbi nominatim Angli duo, Illustrissimus nimirum Cardinalis Alanus, & Robertus Personius Societatis Iesu presbyter, in crimen vocantur, quod Hispaniarum Regem contra Angliam incitent. Cū vero hoc in loco nō illos cū Rege, sed cum illis egisse Regem, de adolescentibus his colligendis dicatur, hoc ad cōtemptum pertinet; quemadmodum & illud de Pontifice, quod Regi sit peculiaris, & à cinctu eius pendens. Est enim mulieris istius hoc fere singulare, ut principes omnes Catholicos, se licet infinitis partibus potētiores & digniores, contemptui planè haberi cupiat, dū illa interim domi tot se honoribus cumulanda præcipit, tum Ecclesiasticis, tum secularibus, ut adoranda se planè, & tanquā alteram Ieroboami vitulam in mōte suo Bethel, contra Hierusalem, & Deum Hebræorum proponere se colendam videatur.

Card. Alanus. Robertus Personius.

188. Hos igitur duos viros quorū alter Romæ, alter in Hispanijs in præsentia degere dicuntur, præcipua seditionum capita Regina vocat, vel quod Catholicorū ab hæresi secessionis, præcipui quidam auctores extiterint (quanquam hanceis laudē cum alijs multis nationis Anglicanæ dignissimis viris communem esse intelligo, qui & libris scriptis, & sermone, & opere, præclarissimè sanè Regine captis hac in re restiterunt) vel quod præ alijs fortassis seminararia promouerint, quæ omnium pessimè Regina odit, & Cecilius timet tanquā belli cuiusdam immortalis & domesticæ sedes, quibus difficillimum fuerit humanis viribus

Quare Alanus & Personius Regine iniisi.

3. Reg. 12.

bus obsistere; vel tandem quod propius his annis præteritis, Pontifici maximo, & Hispaniarum Regi astiterat, à quibus Regina cōscientia, tanquam præcipuis reipub. Christianæ, & utroque gladio potentissimis monarchis, nescio quam de factis suis vindictam metuere videtur.

189. Nihil autem obiectū hic video de vera aliqua seditione, quod in acie nimirum contra Reginam steterint (quod Zuinglius tamen, alijque sequaces sui quos Regina pro sanctis habet, contra respub. suas Catholicas summa cum laude ab istis dicuntur fecisse) non quod in castris hostium aut rebellium fuerint (quod verbi tamen Calviniani ministris v̄sitatissimū esse hodie in Gallia, Belgio, Scotiaque videmus) non quod libris, cōcionibus, aut sermone quenquam Catholicorum ad defectionē hætenus sunt cohortati; imo contrapotius id egerūt & agunt, vt summa patientia persecuciones iniustissimas & crudelissimas Catholici tolerēt; cum Elizabetham suosque, Maria sorore in Anglia regnante, perpetuo rebelliones actitasse, supra satis demonstratum est. Vnde igitur viri isti seditiosi, vnde proditores dicuntur? ex eo nimirum solo, quo Christus Dominus seditionem populo commouisse dicebatur; quod doctrinam verā profeminaret, quod mores impios scribarū & Phariseorum reprehenderet, ex eo etiam quo Diuus Paulus caterique Apostoli seditiosi, rerum publicarum perturbatores, ab inimicis veritatis iniquissima plane calumnia denūciabantur.

190. Hinc etiam *ingratos sui regni subditos Regina vocat; hinc contra Patriā, & naturam facere eos proclamat, sed ridicule plane. Vtri enim maiorem Patriæ*

Vnde viri isti proditores dicuntur.

*Luce 23.
Act. 24.
2. Corin. 6.*

Patriæ gratiam referunt, Regina scilicet, quæ accepto diademate, diuitijs, & voluptatibus infinitis, eam sic afflixit, orbauit, collisit, & in extrema pericula adduxit, vt spirare tantū videatur; an isti qui ortus tantum accepto beneficio, continuis curis pro salute eius laborauerunt, continuis precibus & lacrimis institerunt, perpetuis laboribus periculisque vitas suas obiecerunt, facile est iudicare.

191. Sed quid est quod scriba Cecilius hoc loco per parenthesis quandam, *de obscuris horum virorum natalibus* interferit (nam ab istius acumine & salibus profectum interpreter, vt Catholicū neminē hoc edictū sine contumelia nominet) quid (inquā) est quod homo subdolos hoc sibi cōiitio velit? Obscuri. n. natales, aliquando illegitimos, aliquādo vero ignobiles significare solent. Si primum igitur velit, inauditum plane loquitur: nūquā .n. istiusmodi sermo inter Anglos precrebuit, q̄ viri isti illegitimis natalibus prognati essent, & res certē in manifesto videtur posita: nam extant eorum fratres, sorores, parentes, & consanguinei, qui hanc calumniam mendacij arguant. Deinde etiam ecclesie Catholice presbyteri sunt, cuius disciplina in eo quoque præter cætera, singularis est, & à promiscuis & pollutis hæreticorum synagogis longissimè disita, quod nullum spurium, neminem illegitimum, nullum bigamū, aut trigamum, nullum homicidam, aut alia infamie nota celebrem (quod apud hæreticos tamen v̄sitatissimum est) ad Sacerdotiū admittat. Perquirat ergo Cecilius si hac in re cum istis dispensatum inueniat, aut si canon ecclesiasticus in eis fuerit prætermisus, aut violatus: & desinat

tam impudēter calūniari, impudēter dico? imo & imprudenter. Dum. n. Sanderi historia tā fada & inaudita de impuriſſimis Elizabethæ Bolenę natalibus mundo narrat, imprudentiſſimē profectō ab eius ſcriba factum eſt, vt iſtiuſmodi rerum ia edicto ſuo memoria renouaretur.

192. Si verō natalium obſcuritate generis, ignobilitatem innuere velit Cecilius, primo fanē licet res in conſeſſo eſſet, incommode tamē hoc dici, vel apud Anglos, vel à Cecilio mihi videtur. Apud Anglos quidem, quia nulli opinor genti tam frequens hoc eſt (ſaltem hiſ temporibus) vt plebeis hominibus honores ſummi deferantur quam in Anglia; vbi vt cæteros ordines taceam, ſi vniuerſam pseudoepiſcoporū phalangem farraginemque, qui hodie magnificē ſub Elizabetha dominantur percenſeas, vix vnum reperias qui ex aliqua nobilitatis particula exiſtat: cuius rei ratio illa dari ſolet à multis, quod Anglicana nobilitas venationibus, ludis, & delicijs dedita, ſtudioſorum labores nullo modo ferat; quam vt ego magna ſaltem ex parte non inficiar, hanc aliam tamen adiungendam eſſe iudico, miniſterium nempe verbi Caluiniani tam ignominioſum iam eſſe & deſpicabile, ipſorum etiam hæreticorum oculis qui nobilitate aliqua polleat; & tot hominibus perditis, infamibus, & ſcleratiſſimis communicatum; vt nemo fere niſi inopia compulſus, licet opinione hæreticus, ad illud ſe adiungat, hincque fieri vt infimis etiā hominibus ad ſummas in eo prælaturas, facillimē pateat aſcenſus. Quod cū omnium penitus exēplis qui eas hodie poſſidēt, demonſtrari poſſe dicatur, mihi ſane de duobus certifiſſimē cōſtat, altiſſimo folio hodie poſitis, & ab infimo

*Ignobilitas
Cleri Angli-
ciani.*

ab infimo ſolo nuperrimē excitatis. Pierſus enim qui ſedem Archiepiſcopalem Eboracēſem occupat, & Coperus, qui Vintonienſem reliquarum omniū locupletiffimam vſurpat, Oxonię ambo nati ſunt, alter aratore paupere, ſutore alter plane mendico: & eiufdem fere omnes ſunt ceteri farina.

*Pierſus.
Coperus.*

193. Nec abſimile valde eſt quod ſupra de præcipuis quibuſdam Regineꝝ conſiliarijs declaratum vidimus: vnde & incommodē dixi hęc à Cecilio de nobilitate generis inductam exceptionē, cuius natales ſuperius explicati, ſummam videntur obſcuritatē referre. Quāquā poſtea (pauciſſimis nimirū ab hinc diebus) dum hæc ſcriberem, epiſtolam quandā Cecilię manu diligentiffimē exaratum vidi, qua exploratori cuidā ſuo Antwerpię latitanti, generis ſui nobilitatem eouſque dilatat, vt non ſolum à viris nobilibus, verum etiam ab antiquiſſimis quoque Cærobrytanię ſeu VVallię principibus qui Anglię regno olim potiebantur, ortum ſe gloriatur: quod an quiſquā Anglorum legere poſſit ſine ſtomacho, neſcio; certe ſine riſu, nemo quiſquam opinor legerit: Si. n. hoc aut verum, aut ferendum ſit, quid aliud expectandum, quam vt ſtirpi quoque regię aliquando ſe ingerat Cecilius, & fordes ſuas abiectiſſimas, in principū etiam antiquiſſimorum genealogias trāfundat, quo regnum tandem ſibi aut ſuis affectet, quod iam nunc etiam agitare animo à non paucis exiſtimatur, per Arbelle ſcilicet cum nepote ſuo ex filio connubium; quę puella ex Regineꝝ Scotiæ ſtirpe prognata, non nihil iuris ad regni quoque ſucceſſionem præſtendit.

*Ridicula Ce-
cilię ſuperbia
de ſua nobi-
litate.*

194. Sed erit fortaffe operæ præcium, accuratius

Cecilij episto-
la ad explo-
ratorem.

aliquantum hanc ipsam Cecilij epistolam de generis sui splendore institutam, ad examē aliquod reuocare, si prius nonnulla ad id respondeamus quod in initio statim præmittit de causis & successu persecutionis in Catholicos.

195. Per scripta fuit hæc epistola Londini, ex palatio Regio Vestmonasteriensi, quarto Idus Ianuarij anni præsentis 1592. ad exploratorem seu speculatorem quendam, qui Antuerpię pro more res obseruabat, quarum Cecilium per tabellarios admonebat. Inter cætera vero quæ iste perscripserat, de Ducis Parmensis profectio in Galliã, libellum etiam quendam idiomate Anglicano editum & impressum Cecilio transmisserat, quo breuissimè quidem sed liquidissimè & satis neruose, edito huic respõsum fuerat; ad quam rem rescripsit Cecilius his verbis.

Cecilij res-
põsum.

196. Ago tibi gratias de exemplari quod huc misisti respõsionis nuper editæ ad recens Regine editum contra sacerdotes & Iesuitas, qui huc mittuntur ad subditos suæ maiestatis auertendos, ne obedientiã naturalem quæ Regine debetur, vt suprema domina præstet. In quod editum etsi respõsionis auctor maleuolis ac mendacibus feratur morsibus; huius tamen editi scopus ac propositum non potest non probari vniuersis regnis & Rebuspub. quæ legitime semper & vbique eos castigant, qui naturales subditi cum sint, alios tamen retrahunt à naturali obedientia sui principis, vel ipsi retrahi se patiuntur, eaque re rebellionem suam profitentur. Et quantum ad formã & modum inquisitionis huius Anglicanæ, quam iste adeo criminatur, nullus omnino princeps abstinebit ab inquisitione, vbi causæ non desunt suspicionum. Neque retrahabit hunc necessarium Regine cursum & procedendū modum in castigandis istiusmodi hominibus, aut ad istius respõsionis

respõsionis censura, cum certum & exploratum sit plures hodie sacerdotes & Iesuitas vno anno in Angliã immitti, quam olim septem annorum spatium subingredi solebant. hæc Cecilius.

197. Atque hic primo animaduerti diligenter ab omnibus velim, quantopere ingeminet Cecilius voces has, naturalem obedientiam, & naturales subditos, perinde ac si omnia iam iterum ad naturam tantummodo ductum & præscriptionem reuocari vellet, prætermissa omni diuinæ gratiæ & religionis memoria, qua vna re tamen Christiani hodie censendi sunt subditi, id est, in Christo & propter Christum, vt vbique innuunt Apostoli: & supra quoq; Sectione proximè præcedente, prolixè satis ostensum est, ius regnandi non naturali sed ciuili iuri, & cuiusque Reip. singularibus decretis & constitutionibus tribuendum esse: quo etiam manifestior redditur absurdissimus iste Cecilij atheismus, qui non nisi natura subditorum officium in principes metiendum iudicat, neque ullam Dei aut conscientiæ (vt videtur) rationem habendam. Nam si hoc non iudicat, nihil dicit, cum toties inculcat obedientiam naturalem. Hoc n. solum Catholicorum Anglicanorum est hodie negotium, hoc vnicum eorum apud Cecilium reliquosque persequutores crimen & peccatum, quod præ ista Regine obedientia, quæ toties ipse naturalem vocat, illi præferendam iudicent aliam (in rebus præsertim religionis) quam supernaturalem existimant, Deoque, & religioni, & Ecclesiæ Catholice, & conscientijs suis deberi. Neq; hæc obedientia religiosa & Christiana, contra illam est naturalem siue humanam, quæ terrenis principibus nature lege debetur (vt impie ac tyrannice

De obedientia
naturali &
Christiana.

2. Cor. 2.
Colof. 3.
Ephes. 6.
Heb. 13.
1. Pet. 2.

nicè, stultissimeq. persuadere vellet Cecilius) sed supra illam est, eo quod naturæ parèti & auctori exhibeatur, ambeq. in omni Repub. legitime administrata suaivisimè coheret & associantur.

Misera Elizabethæ & suorū ad effundendum sanguinem necessitas.

198. Quod verò affirmat Cecilius hunc sanguinarium Reginæ cursum in mactandis Catholicis ita necessarium esse, vt retardari iam nullo modo possit, id tribuendum magis est Reginæ infœlicitati, qua pessimorum hominū consilijs decepta, in hanc se necessitatē passa est induci, & qua se regnumq. suum in extremum coniectura est sine dubio excidium, nisi Dei misericordia animum eius mutaverit, quam Catholicorum constantiæ in religione tuenda, quam nullo modo deferere, nisi cum sempiterna animarum suarū proditione potuerunt. Et si verum est quod hoc loco affirmat Cecilius, adeo auctam esse hanc Catholicorum constantiam, & multiplicatum numerum posterioribus his annis, vt plures modo sacerdotes ad martyrium se offerant vno anno pro fide Catholica, quam annis septem antea; inde colliget Elizabetha quid hac sua persecutione, quid tanta Anglicani sanguinis effusione profecerit.

Ceterorum principum ac populorum de hoc edicto iudicium.

199. Vanissimum verò est quod hic asseritur, edicti huius atrocissimi scopum ceteris quoque populis regniq. omnibus vicinis probatū iri. Nemo. n. principum aut virorum prudentium est, cuiuscunque demum religionis, sectæ, aut professionis fuerit, qui summam hanc crudelitatem ac Phalarismum Anglicanum non improbet, non vituperet, & animo penitus non auerferet. Et sane si quæ propter sectarum fortasse nonnullam similitudinem, inimico animo in Angliam non sunt, ij moleste ferunt, & non exiguo etiã doloris sensu mouen-

mouentur, quod paucorum hominum inscitia, furore, & stultitia, tantas clades Reipub. sibi amicæ imminere perspiciat. Ceteri verò, qui hostes sunt (quorum multo maximus est numerus) lætari palam & cachinnos etiam sustollere coguntur, quod iustissimo Dei iudicio, iniquissimos homines suis se gladijs iugulare, & in manifestâ se perniciem præcipites agere animaduertant.

200. Neque est quod miniretur aut iactet Cecilius, hanc respondentis admonitionē suam & Reginæ ^{Exigua spes} *cursum minime retardaturam esse;* hoc. n. nobis etiã ^{Cecilij emendationis.} *ipsis iamdiu persuasum est, neque tamen ideo tacendum iudicauimus. Nā neque Deus olim ideo abstinuit ab admonendis antiquis principibus, qui male gubernabant, Aegyptiacis nimirum, Edomitcis, Moabitcis, Israëlitis, alijsq. quod minimè se eos emendaturos intelligeret: imò Pharaonem ipsum ex vna parte monendum iussit, cum ex alia tamen obdurandum prædixerit. Iudeos etiam Christus præmonendos voluit de imminente illis excidio, & proditorem Iudam de æterna damnatione, quam tamen sciebat hominem miserrimum non euitaturum: sed hac tamen ratione, illustrior fit Dei tum misericordia, tum iustitia, tum infallibilis etiam rerum omnium prouidentia. Et quanquam reprobi hac Dei benignitate non corrigantur: ceteri tamè instruitur, & pessimorum hominum casu et interitu ad timorem Dei erudiuntur. Nam hoc quoque ad summam Dei misericordiam & bonitatem pertinet, vt flagellum ante denūciat quam infligat, quod ex omnium prophetarum prædictionibus & pereuntium principū populorumq. historijs, liquidissimè constat. Hęc igitur missa faciamus,*

& ad

De Cecilij
ficta nobi-
litate.

& ad Cecilij nobilitatem intuendam accedamus.
201. Duo sunt precipua quæ Cecilius hac apud
exploratorē suum epistola, diligentissime ostē-
dit, seu ostentat potius de nobilitate, primum de
auro suo. Davide Cecilio, quē virum magnū fuisse
gloriat, & primo quidem ex Brytānia minori cum
Henrico septimo in Angliam venisse, & fecialis munus
apud eum tenuisse; deinde præfectū fuisse domui & fa-
miliæ Comitissæ Richmōdiæ Regis matris, ac tertio de-
nique apud eundem Regem filiumque, in corporis regij
custodia scutiferi locū ac dignitatem cōsequutum; quæ
omnia etsi magna nō sunt quæ postulat Cecilius,
quia tamen ab eo tam ambitiosè quærentur, non
facile cōceduntur. Obsistūt. n. huius hominis va-
nitati, ea quæ supra à me perscripta sunt, ex mul-
torum hominum grauisimorū testimonijs, qui
adhuc supersunt: istius nempe auum Davidē Ce-
ciliū, quem tanto sibi ornamento fuisse existi-
mat, ex ordinarijs tantum militibus fuisse qui ad
regij corporis præsidium designantur: diuersorū
in superpublicum, & tabernam vinariam in op-
pido Stanfordiano tenuisse: filium verò eius (qui
eodem etiam Davidis nomine nūcupatus, vide-
tur, & istius Gulielmi qui modo regni thesaura-
rium agit, pater fuit) regio tantum vestiario, lo-
co humili inseruisse: quod non est verisimile ac-
cidere potuisse, si pater in regij corporis custodia
scutiferi munus exercuisset; nec adeo fordidum
abiectumq. principiū ipse tenuisset Cecilius no-
ster, vt ex matutina campanæ pulsatione victum
quæreret in vniuersitate Cantabrigiensi (quod
antea dictum est) si auum tam honorificū in do-
mo regia habuisset. Itaq. hæc omnia à Cecilio de
auro commemorata, non tantum ambitio nis &
vanitatis,

Num. 26.

Sup. lib. 26.

vanitatis, sed fuci etiam & fraudis arguuntur, nec
habent apud Anglos prudentiores speciē vllam
veri aut similitudinem.

202. Sed & longe minus ea quæ secundo loco
profert homo gloriæ cupidus, de *Ceciliorū* ortu ab
antiqua quadam nobiliq. familia VVallica seu
Cambrobrytannica, quæ *Sitiltiorū* est, quorū
iste nuper insignia sibi arripuit, domniq. suæ attri-
buit, vt aliquā inde nobilitatem ostēteret, quod
cunctis plane perridicū visum est. Primo. n. nō
pauci adhuc in viuus sunt, qui recte meminerūt,
Gulielmū istū Ceciliū, annis multis post regnū
Elizabethę principia, cum nondum eo potentie
peruenisset, vt esse posset in Anglia qui vellet di-
cero solitum, familiā suam ex *Ceciliorū* a nomina-
tissima illa *Ceciliorum Romanorū* gēte descendisse,
qui eo vsq. in Repub. Romana honoribus, diui-
tijsq. aucti fuerunt, vt Nænius poëta fato eos
Cōsules fieri dixerit, et *Cecilius Claudius* scribiturā
Plinio, testamēto suo edixisse, quod quāuis mul-
ta ciuili bello perdidisset, tamē relinquere seruo-
rū quatuor millia, iuga bouum tria millia, reliqui
pecoris ducenta quinquaginta septē millia, & in
numerata pecunia ingentem vim.

203. Huic cū noster quoq. Cecilius eo tēpore
(opibus saltē) par esse cupiuisset, neq. aliā adhuc
excogitādē nobilitatis rationē faciliore inuenis-
set, videbatur sibi persuadere posse nonnullā ho-
rum *Ceciliorū* particulā progeniemq. per exerci-
tus Romanos in Brytannijs disseminatam suā
quoq. familiæ dedisse originē. Postea verò cū do-
mesticę magis nobilitatis quā Romanę eū splen-
dor delectaret, nunciatumq. fuisset familiā quā-
dam per antiquā *Sitiltiorum* in VValia pene inter-
risset:

Cecilij com-
mētia de sua
familia.

rijffe: hic similitudine & vicinitate nominis inuitatus, & possessionis desertæ cupiditate illectus, in ipsâ inuasit: insigne illud sex leonū quod Sitiltiorū fuit armis suis intulit, cū duos tantū ipse obtinuisset leones, quos auctoritate, vel precio à feacialibus regni pro insignibus extorserat, adibusque suis vbique ferè impresserat.

*Cecilianæ
vanitatis
argumēta.*

204. Duo igitur argumenta hic se offerūt, quibus hominis istius leuissimi vanitas coarguitur, & commentum de Cecilij familia à genere *Sitiltiorum* deducta confutatur; primum, quod Cecilius vester olim à Cecilijs Romanis descendisse se gloriabatur: alterum, quod arma, & insignia recenter mutauerit, & duos leones in sex potentie suæ prerogatiua repente adauxerit; quibus terris demum adiungi poterit, discrimē videlicet horū nominū idiomate Anglicano, *Cecil* et *Sitilt*, quorū orthographiā ex ipsa hac Cecilij epistola, constare esse dissimillimā. Vnde qua verisimilitudine alterū ex altero deductū existimetur, nō video.

*Prophetia
de Cecilij
nequitia.*

Sup. nu. 28.

205. Quod & suo etiam iudicio probasse videtur Cecilius aliquando. Nam cū Maria Regina sceptrum tenēte, Cecilius Guilielmum Petrum virum Catholicum & Regni Secretarium adeo decepisset (quod supra sectione prima ostensum est) vt in eum Secretarij officium transferre Petrus ipse voluisset; inter multos quibus hic Guilielmi Petri conatus non probabatur, fuit vel in primis Catarina Comitissa Huntingtoniæ foemina clarissima & Cardinalis Poli neptis, Comitiss Huntingtoniæ (qui hodie viuit, & toto cælo ab illius religione, fide, ac pietate aberrat) mater. Hæc dixerat, antiquitus se accepisse prædictum esse, virum quendam cuius nomen dupli-

cem.

cem literam C. C. completeretur, patriæ suæ alaturum exitium. quod cū in Cecilij appellatione reperiretur, timebat pia foemina, id mali quod postea successit: & suator fuit ne Regina vlllo modo hominem tam dubiæ fidei in reipub. administrandæ partem admitteret; neque Cecilius eo tempore, hoc à se factum repulit (id quod facillime quidem potuisset, & plurimum sanè sua intererat) negando *Cecilij* nomen & *Sitiltij* asserendo; quia nondum fortasse hoc ei commentū venerat in mentem, neque nata erant hæc posteriores Cecilij cogitationes de regno & principatu ambiendo, quas modo præ se fert. Hęc. n. postea ex potentia diuitiarum, & senilis ætatis cupiditate; ex Regiæ etiam facilitate, quæ omnia ei permittit, & ex nobilitatis Anglicanæ contemptu, & debilitate, partiumque suarum hereticarum fiducia ortæ videntur. Et profecto quod hodie tam diligenter veterator iste nobilitatem suam ostentat, seque ortum ex clarissimis familijs, imò principibus Valliæ profiteatur, idque in hac tanta de regni successione digladiatione: neque misterio sine dubio, neque malitia vacat. Atque hæc de euentu Cecilij nobilitate; cetera modo persequamur, & ad intermissam non nihil responsionis nostræ seriem reuertatur oratio.

206. Cū igitur hæc omnia ita sint, quid opinor Cecilio huic venire potuit in mentē, vt illustrissimo Cardinali Alano, generis exprobraret obscuritatem (de Personio enim nihil dicam hoc loco, tum breuitatis causa, ne in re non necessaria prolixus sim, tum etiam quod in vitam religiosam & à mundi infulis remotā cū se abdiderit, parum ista cogitare aut curare existimē) de Cardinali

dinali verò, qui in clarissima hominù luce versatur, & non tantum Patriæ & nationis suæ, sed Ecclesiæ quoque Catholicæ ornamentum est, taccendum non iudicavi calumniante Cecilio, sed obsequendum potius sapientis præcepto, *vt stulto respondeam iuxta stultitiã suam, ne sapiens sibi videatur.*

Erou. 26.

207. Quanquam enim vt antea dixi, si nobilitas sanguinis nõ adesset, non inde fieret virtuti præiudicium, quo minus ad honores & dignitates pateret aditus, cum virtus mater sit, & nutrix, & conseruatrix omnis verè nobilitatis; multo sc̃q. Imperatores dignissimos, & summos etiam sanctissimosq̃ Pontifices, ex paruis inijs ad suprema rerum gubernacula, virtute exaltate subuectos vidimus; tamẽ cum vtrumque Cardinali huic nostro adesse cernamus, tã generis inquam claritatem, quã virtutis præstantiam; quare Cecilio qui neutram possidet, sed fraudibus tatum, & dolis, aliorum supplantatione, & Patriæ ruina, opes acquisiuit, cedendum erit, dum alteram ei ex sola inuidia auferre molitur. Nonne enim

De Cardinalis Alani familie & nobilitate.

vniuersis Anglis satis cognita est Alani familia in prouincia clarissima Angliæ Lancastrensi? Nõne frater eius vir optimus, & hospitalis, paucissimis hinc annis honorificè ibi vixit, & sanctissimè mortuus est? Nonne viduam eius, Elizabetham fæminam nobilem, locupletem, prudentẽ, pijsissimam indignis modis exagitarũ postea heretici, & bonis omnibus euersam ac spoliatam, (quæ erant amplissima) cum tribus filiabus virginibus in exilium eiecerũt, in quo & modo sanctissimè degunt, & egentissimæ ex opulentissimis hereticorum scelere repente factæ, pro Christi tamen amore lætissimè viuunt? Nõne Suthuartus, Hetchetus,

chetus, aliq. nobiles ac primarij totius prouinciæ viri, ex Alanorũ quoq; cognatione esse cognoscuntur? nõne ista certa, nota, et indubitata sunt? Quid igitur sibi voluit Cecilij demetia, vt in tãta rei luce, de obscuritate nataliũ nescio quid insusurret? 208. Perinuitum sane me cogit hæc inimici procacitas vt ea nonnunquam proferam, quæ nõ putauerã; & ita est plane in eo quod modo sum dicturus. Quod accipi tamen ab omnibus eo sensu volo, vt nihil inde dignitati regiæ detrahatur, aut præiudicetur: quia tamen res ipsa vera est, & hæc calumniandi licentia Regiæ nomine prodijt, dicendum est nõ tantum Cecilijs istos, & Raulcos, & Baconos, aliasque quisquillas, terræque filios, qui apud eam tanti sunt habiti, & habentur, vt omnia gubernent, Cardinalem Alanum claritate generis antecellere; sed ipsa quoque Elizabetha (seposita tantum præsentis dignitate regia) si vel maternum genus consideres, vel paternum ad originem aliquanto altioreuoces, natalium nitore non esse multo inferiore.

209. Atque de materno quidem genere quod Bolenorũ est, siue antiquitatẽ spectes siue splendorem, non est perdifficile, saltẽ antequam Henricus Octauus Annam Bolenam in vxorem duxisset, Alanorum gentem parem esse; si vero fidẽ, virtutem; & honestatẽ vitæ cõsideraueris, multo etiam dignior & superior inuenietur. Ad paternum genus quod attinet, dicam ea tantum, quæ annales Anglici per ipsam etiã Elizabetham approbati narrant, quæ sunt huiusmodi.

Bolenorum genus.

210. Regni sceptrum tenente Henrico sexto, anno ferè abhinc centesimo & quinquagesimo, profugerat ex Vallia, delictorum quorundam causa

*Tydderorū
origo.*

causa, Odoenus quidam Tydderus, homo cōditionis valde humilis, & vt ex historijs patet, vita flagitiosus. Dicitur enim inter cætera, quod cum homicidio primū factō, Baroni deinde Poyfio in VValliaë confinibus aliquādo inseruiisset, filiā quoque eius insciente Domino grauidam effecisse, eiusq̄ rei parā cū timeret, derelicta VVallia Londinum se cōtulisse, vbi per ea tempora vivebat Regina Catharina, Caroli sexti Regis Gallie filia, Henrici sexti mater, quæ patri eius Henrico quinto, non longè antè nupserat, & vidua ab eo, ætate adhuc florente relicta fuerat.

*Odoenus
Tydderus.*

211. Hęc Odoeni amore capta, cōsuetudinē clandestinā multorum annorū cū illo habuit, & quatuor tandē ex eo liberos; quod cū viuēte Regina incognitū penitus permansisset, post mortē eius, quæ anno Domini millesimo, quadringētesimo, tricesimo sexto contigit, ex ipsius autographo, veritatem rei, filio suo Regi constituisse affirmat: qui quidem etsi pro matris reuerentia liberos in suum patrociniū susceperit, Odoenum tamen de tanto flagitio castigandum iudicauit. Itaque carceri traditus, biennio ferè ita permansit, quousque tandē vulneratis turpiter carceris custodibus (vt Ioānis Stoi annaliū scriptoris verbis vtar) inde aufugit; sed postea iterum cōprehensus, veniam à Rege (vt videtur) accepit. Nam scriptum reperio, viginti & duobus post hoc annis, capite illum fuisse plexū ab Edoardo Duce Eboracensi, qui Henrico sexto regnum vitamque eripuit: & addit Ioannes Stous ex Lelando, in istius anni chronico, Odoenum istū vocari debuisse Anglicè *Mery Dicke*, quod latine perinde sonat, ac Richardus ridiculus aut iocosus, ob facetias fortasse aut

fales

fales hominis ridiculos.

212. Ex hoc igitur tam humili principio, duxit Elizabetha originē paternā. Ab isto enim Odoeno abauo suo, & Tydderi nomen, & generationem habet. Maximus enim natu horum quatuor liberorū, quos Odoenus ex Regina Catharina, illegitimè genuerat, (quanquam ad Elizabethæ adulationem, nonnulli clandestinas postea extitisse nuptias affirmarūt) Edmūdus dicebatur, qui licet spurius, ob honorē tamen matris factus est ab Henrico sexto Comes Richmondiæ. Ille vero ducta in matrimonium Margarita Ducis Somersetani filia, quæ Ioannis etiā Gandauensis Lancastriæ Ducis proneptis erat, genuit ex ea Henricum Richmondiæ comitem, qui ex Lancastrensi familia per matrem descendens, fortuna postea belli, Angliæ regno potitus, septimus eius nominis Rex est appellatus, & pater fuit Hærici octauī & Elizabethæ auus, si tamen illa Henrici Octauī filia fuerit, quod Sanderi historia ex Annæ Bolle-næ matris incontinentia dubium plane & incertum reddit, & multitudo eorū qui cum ea postea ob adulterium & incestum supplicio affecti fuerunt, vehementer suspicionem confirmat: adeo vt incōsideranter plane hoc ipsum de obscuritate generis, in Reginaë edictum Cecilius coniecit.

213. Sequitur vt de adolescentibus dicamus, quos edictum conqueritur, *Alanum ac Personium, iussu & sumptibus Hispaniarum Regis colligere, vt in seminarijs ad proditiones quasdam scholasticas erudiantur.* In quo quod de colligēdo accusentur viri hi, tolerabilis quidem est, quam si de dissipando aut dispergendo crimen intèraretur: dicit enim Dominus per Prophetā *V. a disperforibus, & Salomo-*

K nis

*Odoeni Tyd-
deri proge-
nies.**De alumnis
Seminariorū.**Ezechiel, 2.*

Prouer. 29.

nis verissima prophetia est, *homines pestilentes dissipant ciuitatem*. Si vos ergo dispergitis Cecili, si vos dissipatis, quidni etiam aliqui cum Domino recolligat? Sed dices, *adolescentes isti sunt perditii & dissoluti, qui partim ob crimina à se commissa, partim ob victus inopiam facti sunt fugitiui, rebelles, ac proditores patriæ*: hoc totum calumnia est, & iniquissimum mendaciū: iam enim superius ostendi, qua ratione, quo animo, quo proposito ac fine ex Anglia recedant, quantas opes, quales hereditates, quanta patrimonia multi eorum sponte deserunt vt animarum suarum saluti consulant: nonnulli etiam hæresi adhuc imbuti in Galliam non raro & Belgium veniunt, vt videant tantū, & speculentur, & curiose querant; qui nunquam fere ad vos nisi Catholici redeunt, quos tamen ea causā vos deferere quam edictum obijcit, dici non potest.

Non ob inopiā
Angliam de-
serunt.

214. Deniq. quod inopiæ causā in has partes nō veniāt hi adolefcētes, illud argumēto esse potest, quod apud vos, honores ac dignitates assequantur, si vestri esse vellent, apud nos non item: quā tamen spem non solum deserunt, sed rem etiam multi amplissimam, vt ante dixi, quam vos per spontaneum eorum discessum possidetis. Illud etiam luculentissime rem demonstrat, quod non ex fæce hominū vt vestri verbi ministri, sed nobilibus plerumque orti familijs, & copiosis nati parentibus: huc adueniant & ausim sane dicere, maiorem esse longe nobilitatis florem in his tribus tantum Seminarijs Anglicanis, Rhemensi, Romano, et Vallefoletano, quam in vniuerso vestro clero domestico reperiatur.

Animaduertendum.

No: ob dicitur.

215. Quod autē non ob delicta à vobis deficiāt, clarius

clarius multo ostenditur ex eo, quod tam amanter, & sollicitè reuocare nitimini discedentes, & beneficijs etiā maximis, vos ornatuos, si reuertantur, promittitis. Hoc etiam vel maximè rem totam conuincit, quod nunquam hactenus, quēquam eorum quos prendidistis, quos exagitalistis, quos morti tradidistis ex his seminarijs; nullum vnquam, ob morum aliquod delictum castigastis, sed tantum ob doctrinæ vitium, non quidē quod rei inest, sed quod vos ipsi facitis, vel potius fingitis. Atque hoc etiam profecto (si quid aliud) institutionis Catholicæ quam vos tanopere calumnianimi, singulare quoque testimonium est, quod tot annorū spatio, dum tot inter vos adolefcētes nostri ex Seminarijs his egressi, dissimulato habitu versati fuerint, quos omni vos opprobrio conspurcatis cuperetis, nemo tamen eorum (ne vnus quidem) hactenus sceleris alicuius, aut vitæ labis apud vestros iudices postulatus est, aut accusatus, præterquam læsæ cuiusdā maiestatis & proditorum imaginariarum, quę non tam facta sua, quam figmenta sunt vestra: cum interea ministri vestri Euangelici, vbique fere de flagitijs conuicti, ad omnia promiscuè tribunalia vestra turpissimè condemnati, & patibulis quoque sapiissimè adiudicati cernantur. quod argumēto certe vobis esse posset si rationem sequeremini, institutionem nostram, efficaciorē multo esse quam vestram, ad omnem virtutem & vitę puritatem; cum eos etiā bonos efficiat, & virtute præditos ad vos remittat, quos perditos ac dissolutos vos à vobis discessisse (licet falso) affirmatis.

216. Neque sane minus inesse virium doctrinæ nostræ ad veritatis euidētiā conuincendam

Res maximè
consideranda.

*Vix doctrina
et disciplina
Civilitate.*

experimini, quam institutioni, efficaciam ad præbitatem vitæ morumque præstantiam; cum vix vnquam vestrum vllus, licet perniciosissimus, & animo obfirmatissimo sectis vestris addictus, ad partes nostras vel discendi vel speculandi vel etiam tectandi causa accesserit, qui penitus deinde nobis auditis, à placitis vestris non recesserit, nostrisque se addixerit. Et profecto vt sincere ingenueque vobiscum agam, nō recolo ex omni istorum temporum vestrorum memoria, plures opinor quam duos aut tres adolescentes qui à vobis digressi, redire voluerint. Atque hi profecto nō ideo à vestris partibus permanferunt, quod iudicij suis per nos plenissimè satisfactum nō fuerit; sed quod vel periculorum tēporalium metu, vel commodorum spe victi, seruire maluerūt vobis, quam apud nos saluari.

*Multorum ab
hæresi con-
uersio.*

217. Ex altera vero parte, infinitus prope est illorum numerus, qui in hæresi apud vos nati, enutriti, educati, & diligentissimè instituti, perspecta deinde veritate nostra, ad Ecclesiæ Catholicæ gremium redierunt, & tanta animi detestatione errores vestros, suosque auersati sunt, vt pro fide postea Catholica apud vos mori, & omne genus persecutionis pati non recusarent. Quorum vos nihil profecto simile de nostris, ne vnum quidem exemplū proferre potestis. Et est plane mirabile, quod sum dicturus, & à viris multis prudentibus nō sine admiratione obseruatum, quod cum peiores vos, qui regnatis & dominamini, dignitatū omnium, honorum, opum, splendoris, authoritatis, voluptatis vitæ, cæterarumque illecebrarum potestas sit, addo etiam licentiam, qua maximè solent abduci adolescentes: à nobis autem nō nisi pauper-

paupertatis horror, exilij incommoda, disciplina etiam seueritas, quæ humanis affectibus ingrattissima sunt, stare cernantur: tanta tamen multitudine, tanta animorum cōtentione iuuenes vestri ad nos confluant, vt plures vno mense sua sponte vos deserant, splendore virtutis adducti, veritatisque vi deuicti, quam vos è nostris multorum annorum spacio, adhibitis omnibus ingenij fraudisque machinis extorquere possitis.

218. Hoc enim certe in cōfesso apud omnes plane est, neque potest negari, ne vnum quidem his annis plurimis, repertū esse, qui religionis Catholice instituto & doctrina vere ritæque perceptis, in sententiam vestram animo iudicioque trāsierit. Coëgistiis, fateor, aliquādo tormentis, cōminationibus territastis, blanditijs etiam nonnunquam fortassis flexistis infirmum aliquem & imbecillū domesticū, vt amaro animo ad Ecclesias vestras ac synagogas inuitus se cōferret, vt precibus vestris schismaticis hæreticisque, reclamāte cōscientia interesset: vt conciones vestras seditiosas ac virulentas coacte audiret: nonnullos etiam nolentes ac repugnantes, baiulorum viribus, eo abripuistis: & tunc, vt Antonius olim Episcopus Arrianus in Africa gloriabatur, cum Episcopum Catholicū per vim & vincula rebaptizasset, exultatis tanquam de præda capta, & cum tyranno illo dicitis. *Ecce iam frater noster es, quid ultra facere poteris, nisi vt in cæteris quoque voluntati consentias Regis.* Sed dignissimā audiamus defensionē. *Illæ est (inquit Episcopus Catholicus) ð impie Antoni mortis iusta damnatio, vbi voluntatis tenetur assensio: ego verò fidei meæ tenax, vocibus etiam cōstans crebris, quod credo, & credidi, clamando defendi: sed &*

*Difficilis
peruertendū
Catholicos.*

*Victor. 102.
cen. de perse.
Vandal.*

*Pulcherrimū
responsum.*

posteaquam catenis me vinxisti, & oris ianuam oppila-
sti, in pratorio cordis mei, violentia tua (scribentibus
angelis) gesta confeci, & lectitanda Imperatori meo ad
calos transmissi.

Odoeni Hop-
toni iniqui-
tas in mir-
tyres.

219. Eadem plane vobis; eadem Odoeno ve-
stro Hoptono castri Londinensis nequissimo
præfecto responderunt superioribus annis viri
dignissimi martyresque clarissimi, quos postea
in ligno suspendentes interemistis, Cæpianus, Cerui-
nus, Cottamus, Ionsonius, alijq. multi Sacerdotes Dei,
quos Odoenus cum nulla persuasione inducere
potuisset vt Ecclesias vestras sponte adirent, ab-
reptos tandem in famulorum humeros ad con-
ciones pertraxit: cum illi interim constantissimè
reclamarent, id vim esse nō voluntatem: vnde &
concionatori quoque vestro in faciem obstite-
runt. Odoenus tamen vt erat impudentissimus,
gloriabatur publicè, omnes se in sententiam suā
adduxisse. Atque hoc est vestræ de adolescētibz
nostris victoriæ genus, de quo si gloriandū est,
haberis quidem gloriā vestram, sed neque apud
Deum, neque apud homines, nisi mente captos.

220. Econtra verò nostræ victoriæ clarissima
sunt trophæa. In manifesto enim est causa nostra
posita: nullā vim adhibemus, nullas delicias aut
illecebras possidemus, fucum nullum facimus,
veritatem nudam ostentamus: si quis ad nos ve-
nit, is sponte & voluntate venit, desiderio suæ
salutis venit, Deo vocante, mouente & impel-
lente venit: & si hos vel Alanus, vel Personius,
vel alius quisquam pietate ductus colligit, non
tam Regis Hispaniarum aut Pōtificis iussu licet
sanctissimo hoc faciūt, quā cælorum Imperatoris,
regi q. regum, ac pastoris vniuersalis mandato,
auspicij

auspicij ac sumptibus faciunt, gregem nimirum à
vobis dispersum, oves dissipatas, vineam depastam, hæ-
reditatē Domini vexatam & deuastatam recolligūt.
221. Sed quid est illud quod in Edicto sequitur *Seditiones*
de scholasticis quibusdam seditionibus, ad quas adole- *scholastica*
scētes in Seminarijs erudiuntur? Quid sibi volunt quæ.
seditiones scholastica: vel puncta quedam scholastica
de seditione, vt Anglicè habetur? Certè, opinor, il-
la capita sunt doctrinæ Catholicæ, quæ omnis
Theologorum schola, tot retro sæculis iam do-
cuit Christianorum omnium vnanimi consen-
su; de Ecclesia nimirum, de Sacramentis, de Iu-
stificatione, de Sanctorum inuocatione, de ope-
rum meritis; & quod capitalius adhuc apud hæ-
reticos sonat, de Romani Pontificis potestate in
castigandis malis principibus, de hæreticorum
punitioe, de vi excommunicationis Pontificiæ,
de confessionis & reconciliationis necessitate,
& modo: de principatu Ecclesiastico, alijsque si-
milibus, quorum quæ ad priuatos tantum perti-
nent, seditiosa hodie in Anglia vocantur, quod à
doctrina sua, id est Caluiniana dissentiant: quæ
verò ad principē quoque & Rempub. pertingant
proditoria insuper & lesa maiestatis crimina iudi-
cantur: quanquam aliq. omnes Christiani orbis
Respub. reuerentia summa, ea omnia cōplectan-
tur; & Romæ, id est in ipsa sede Pontificis, quoti-
die in scholis publicis doceatur, Pontificè ob he-
resim deponi posse, & debere: neque tamen quis-
quā inde hanc doctrinā proditoriam appellauerit.
222. Anglorum igitur à communi reliqui orbis
doctrina secessio, capita hæc fecit *seditiosa & pro-* *De institu-*
ditoria, non res ipsa, aut adolescentium ipsorum *tione & di-*
peccatum aliquod, aut Seminariorum vitiosa *sciplina Se-*
minariorum.

institutio; quæ profecto institutio talis est, sine
mores spectes, siue eruditionem, vt nihil ea præ-
stantius, nihil perfectius cogitari possit, autho-
nime Christiano dignius: neque Anglia opinor
cùm esset florentissima, quicquam vidit in hoc
genere excellentius: de qua, etsi diuersis Catho-
licorum Anglorum libris, ad hæreticorum calū-
nias copiosè satis responsum sit, præsertim verò
doctissima illa & modestissima Illustris. Cardi-
nalis Alani apologia prima à me antea nomina-
ta, quæ diuersis capitibus ex instituto rem hanc
discutit: non abs re tamen videtur futurum, si
iterum hoc loco, nonnulla eiusdem argumenti
capita breuissimè attingantur, vt rei ipsi quantū
inuit præstatiæ; criminationi verò Regine, quan-
tū admisceatur fraudis, odij, ac calūniæ, intelliga-
tur. Dicam autem ea quæ omnibus sunt notissi-
ma & perspectissima, vt si vlla in re mētiar, vni-
uersorum hominum, etiam nostrorum iudicijs,
oculis & ore coarguar.

Mores & vi-
ta alumnorum
in Semina-
rijs.

223. Primum itaq. quod ad mores attinet alum-
norum, qui his in Seminarijs instituuntur, quos
Regina quidem *dissolutos*, id est, non tantum rem-
issos, ac ignauos, sed effœminatos etiā et per-
ditos vecat: videamus, si placet ingressum, vi-
deamus progressum, videamus exitum totius
negotij, vt ita perspicacius de re tota iudiciū fieri
possit.

Aditus ad
Seminaria.

224. Et ingressus profecto eiusmodi est ad hæc
Seminaria, vt quanquam Regina adolecentes
hos, conquisitos, & Regis sumptibus etiam per-
tractos & congregatos dicat, non tamen ita est,
sed magno potius delectu, ex eis quos Dominus

Psal. 146.

exercituum Israël dispersiones congregans, copiosa

manu

manu ad nos transmittit, digniores tantum, exa-
mine præuio admittuntur: nec magna opus est
conquisitione vt inueniantur, neque necesse ha-
bemus, vt mittamus *ad plateas & sepes, & exitus*
viarum ad compellendos intrare: & multo minus, vt
bonos & malos, pauperes & debiles, cecos & claudos
intromittamus (quod inopia pressi hæretici faciūt)
vt impleatur domus. Tot enim sunt qui domesticæ
vanitatis & confusionis pertæsi sese nobis quo-
tidie offerunt ex omni selectiori iuuentute Ang-
licana, vt si temporalium subsidiorum copia
confluentium multitudini par esset (qua tamen
in re benignissimè Dominus nobiscum quoque
agit) non dubium, quin vniuersitates Anglicanæ
breuissimo tempore vel deserta, vel potioribus
saltem ingenijs exhaustæ penitus cernerentur.

225. Sed vt ceptam narrationem persequamur,
primum quidem omnium, quod ad nos venien-
tibus, vestramque (Cecili) Babylonem dese-
rentibus proponitur: illud ipsum est, quod Io-
annes Baptista, & Petrus Apostolus exigebant
ab ijs qui salutis consilium ab ipsis petebat, nimi-
rum vt *penitentiam agerent de antea acta vita*, confi-
tentes peccata sua, & Deo se reconcilians: id-
ipsum etiā est, quod Christus Dominus innuit,
cùm leproso dixit, *Vade & ostende te sacerdoti.* Hoc
enim apud nos in vsu est, siue quis ab hæretico
Synagoga ad Ecclesiā Catholicam, siue à vi-
tiorū turpitudine ad vitæ honestatē intra Catho-
licam cōuertatur, initium nimirū vt sumat à for-
dium depositione, vitæque prioris displicentia,
& lustratione: quod per sanctissimum saluberri-
mumque sacerdotis ministerium, domino ex-
presse ordinante perficitur.

Luc. 14.

Matth. 22.

Confessio
generalis.

Matth. 5.
Marc. 1.
Act. 2.

Matth. 8.
Luc. 5.

1041, 200.

226. Hic

*Esaiæ 38.
Rom. 6.
Coloss. 3.
Galos. 1.*

226. Hic igitur ingressus primus ad Seminaria, vt quis in se redeat, vt recogitet cum Propheta *in amaritudine animæ suæ annos suos: vt hominem veterem exuat cum actibus suis: vt cōspeliatur Christo, quo iterum cum eo resurgat ad gloriam; & resurgens quæ sursum sunt sapiat, quæ sursum sunt querat, & nē quæ super terram: denique vt generali totius vitæ confessione ritè peracta, noua desideria, noua propofita, nouos spiritus de morum emendatione & virtutū incremento concipiat; si quæ male fecit, corrigat; si quem læsit, aut offendit, paratus sit ad eā satisfactionem quam præstare possit, cum firmo proposito de fugiendis in posterū peccatis, quantum per dei gratiam, suamque diligentiam efficere potuerit.*

Vitæ progressus.

227. Huic principio respondet deinceps vitæ reliquæ cursus, & progressio. Amotis enim virtutis impedimentis, sublatisque occasionibus quæ adolescentibus ad vitia præbere solent incitamentis; placidissimis animis in via salutis suæ progrediuntur, tanta quidem Christianæ disciplinæ seueritate, vt primos illos Ecclesiæ nascentis & florentis feruores referre planè videantur. Nihil enim cum habeant, omnia tamen possident; hocque tam nulla sollicitudine sua, quā Christus dixit de volucris cæli, & lilijs campi. Genus vestitus, omnibus est vnum; hicque non ad vanitatem, aut superbiam, sed ad necessitatem, grauitatem, & ornatum modestum, cōpositus. Victus moderatus, sed naturæ sufficiens; egressus domo rarior, isque non nisi certis de causis, & ad loca definita: ad scholas nimirum oblectiones; ad Ecclesias ob conciones; ad campum ob deambulationes: cætera his negotia pænè nulla. Claustra

*2. Cor. 6.
Matth. 3.
Lucæ 12.
Festus.*

Virtus.

Egressus.

fura collegij diligentissima, nec quisquam e-greditur nisi ianitore concilio, & signato nomine, nec vnquam solus, sed vt minimum bini, vt & conuersationis cuique sit socius, & morum testis,

228. Temporis tanquam rei preciosissimæ singularis est apud hos parcimonia, & vsura valde limitata. Ex viginti quatuor enim, quibus dies naturalis constat horis, septem tantum cum dimidia, vel vt plurimum octo, ad somni noctisque necessitates attribuunt: tres vero ad diurnam corporis tum refectionem tum etiam quietem; reliquis decem & tres, in oratione, meditatione, & literarum studijs tam accurate distributas ponunt, vt ne minimam quidem tanti thesauri iacturam patiantur. Vniuersa autem negotia ordiuntur quotidie à meditationibus diuinis siue oratione (quæ dicitur) mentali, qua, definito tempore, simul omnes deuoto corporis habitu, magnaque animorum spiritusque intentione, exclusa vocis loquela, cordis tantum contemplatione, Deum adent, & salutis suæ mitteria meditantur, negotiaque tractant; gemitibus, suspirijsque pulfant, desiderijs viuus æternæ vitæ, diuini que amoris flammis incalescunt.

229. Hoc cæleste exercitium excipit iugis sacrificij Christiani cultus, quem missam appellamus, cui omnes quotidie reuerenter astant; quæque deinceps sequuntur literarum studia, ea tamen lege, vt à quiete semper tā meridiana quā vespertina, renouentur nonnulla orationis & meditationis exercitia, modo Litanijs, modo alijs Deum inuocandi formulis cōprehensa, quibus & maiestati suæ seruiatur, & ignitus diuinæ deuotionis affectus

Temporis economiæ.

Quies.

Refectio.

Meditatio.

Missæ.

Studia.

Oratio.

affectus sollicitè conseruetur. Sacerdotibus vero quam cæteris ampliora semper pensa orationis incumbunt.

Cibus.
Conuersiones.
Colloquia.
 230. Sed & ipsius quoque refectio corporalis tempora, spiritali etiã passione sua & alimèto nō carent. Dum enim comeditur, præleguntur semper libri aliqui selecti, quibus cibi cōdiuntur; aut ex alumnis qui Theologi sunt, aliquis proposito themate exercendi se causa, idiomate Latino vel Anglicano pie concionatur. Quietis etiã definita spacia quæ sequuntur etsi libera quidem sint, ad honestam omnem & suauem animorum relaxationem; plerumque tamen non nisi certa sermonis capita in colloquia admittuntur, quibus aliquid in pietate vel literis proficiatur. Itaq; de historia plerūque Ecclesiastica; de zelo, feruore, & constantia primorū Christianorum; de initijs & progressu religionis Christianæ: sapiissime itē de caulis & occasionibus dissensionū in Ecclesia: de impietate & furore hereticorum: de occasu & stoliditate heresum omnium quæ ab initio extiterunt, & earum maximè, quæ nostro tempore copiosissimè pullularunt; de salute deinde Patrię procuranda, & extrema Regine infelicitate, quæcum beatissimè regnare potuisset, maiorū more & gloria, perditissimorum hominum fraudibus in eas clades, & calamitates inextricabiles, se regnumq; suum cōiecit, vt nō nisi vtriusque exitio, exire inde posse videatur.

231. Hæc & his similia (Cecili) adolescentibus nostris in sermone versantur quotidiano; idque tanto sensu animorum, vt pro Dei gloria patrięque incolumitate, vnusquisque se libenter ad victimam offerat: tanta vero inter se vnione & suauitate

uitate, vt nunquam quis alium aut verbi alicuius asperitate, aut vultu seueriori offendant. Id tamen certum est cuique & perpetuum, vt de nocte antequam somno se dedant, ne quid fortè perimprudētiam aut humanam infirmitatē effluxisset quod diuinis oculis minus gratū videatur, omnes vna se recolligant, ad vniuersas illius diei actiones suas recogitadas, examinandasque, vt si quid vel cogitatione, vel opere, aut verbo peccatū esse aut offensum intelligat, veniam suppliciter à cōmuni Domino postulent, & propositum ineantum emendationis in futurū, tū etiã confessionis si res id exigat apud Patrem spiritualem; quæ hac maxime de causa præter alios superiores apud se quoque habent, vt ad animorum medicinam & prouentum diligētè inuigilet. Cui octauo quoque die (aut etiam frequentius si quis voluerit) conscientię suę statū vnusquisque aperit, ac peccata confitetur, eiusque non tantum autoritate salutari quam à Christo Dño accepit peccata dimittendi, recreantur subleuanturque: sed cōcilijs etiã & monitis, prudentia & hortationibus, quas ad omne genus virtutis frequentes apud eos habet, facillimè suauissimèque in omni vita diriguntur.

232. Atque hæc quidem de moribus. literarum vero studia, pari fere passu cū his gradiuntur. Nā vbi mens pacata, animus quietus, conscientia ferena, finis certus & sanctissimus, tempus ritè distributum, ordo cōmodus, media proportionata, diligentia sollicita, exercitatio iugis & perpetua cernitur, vbi licet ingenia mediocria valde essent, non potest progressus nō esse magnus: at multo maior in his, quorum Deus non tantum affectū purgasse

Examen conscientie quotidianum.

*Math. 18.
Iohan. 20.*

De literarum studiis.

purgasse videtur à terrenis & abiectis, vt nihil velint nisi altissima; sed intellectum quoque eleuasse (quod cōsequens esse solet) & cælesti quodam lumine illustratum, ad omnia planè perspicacissimum reddidisse.

Philosophia & Theologiae partes varias.

Positiua.

Moralis.

Scholastica.

223. Itaq. siue illi in dialecticis, aut Physicis, aut Metaphysicis versantur: siue ad Theologica ascēderint; hocque vel ad eam partem que positiua vocatur, quæque Sacrorū bibliorum, textusque explicatione, controuersiarum discussione, linguarumque peritia continetur, (quæ sola Theologiae particula hæreticis nostris in vsu est) vel ad partem moralem quæ conscientias hominum informat, & grauissimas de actionibus humanis occurrentes difficultates enucleat; siue ad speculatiuam denique quæ propriè scholastica dicitur, & vt ceteris partibus difficilior, ita altior quoque & nobilissima est, & de maiestate, bonitate, cæterisque Dei attributis: de rerum ab eo conditarum miraculis, de sacratissimæ Trinitatis arcanis, de incarnationis, humaneque redemptionis mysterijs, de vi Sacramentorum, & futuræ vitæ reconditis, profundissima quæque claritate summa & methodo plane admirabili aperit: siue demum ad aliam quamuis sacratissimæ istius literaturæ partem (omnes enim complectuntur) adolescentes hi nostri se applicuerint, mirabiles sane progressus faciunt, & plures certè (ausim dicere) vno anno, quam annis septem domi apud Academias Anglicanas cæteri assequuntur.

Vniuersitariū Angli earū calamitates.

224. Quid enim Cecili (te enim iam alloquor) quid simile habent vniuersitates tuæ, vt cum hac *dissolutorum* quos vocas *adolescentium* educatione componi possint? Tuas autem dico vniuersitates
Angli-

Anglicanas, nō quod per te excitate, coagmetate, aut beneficio aliquo affectæ fuerint, sed quod à te tuisque perditæ, afflictæ, spoliata, & dissipatæ cernantur. Cùm enim vel Cantabrigiæ, cui tu hodie indignissimè & nequiter præses, vel Oxoniæ, cui te fortassè nequior, annis plurimis imperitauit Lecestrius, antiquum famæ splendorem, insignem literarum gloriam, sanctissimamque disciplinæ seueritatē memoria repeto; temperare mihi certè à summo dolore nō possum. Vt enim omittam damna infinita temporalibus Collegiorum bonis ac redditibus illata per latrones illos & fures quos vos istic Gubernatorum, Rectorumque locis posuistis; vt Ecclesiarum spolia, ornamentorum Ecclesiasticorum rapinas, & profanationes præteream: vt statutorum omnium à fundatoribus pijsimè conditorū euerfionem & conculcationem taceam; quid quæso reliquistis in pulcherrimis illis literarum domicilijs, vel ad mores sanum, vel ad studia validum?

225. Primum enim, cum Rectores isti vestri *Abfurda* contra expressam fundatorum mentem & volū- *mulierum* tatem, & contra scriptas receptasque Collegio- *copia in* rum leges vobis dispensantibus, vxores indu- *Collegijs* cant, & mulierculis omnia impleant: vtrum- *alijque,* nam istæ adolescentibus maiora sint futura vel *abusus.* adiumenta ad literas, vel ad lasciuiam incitamenta, omnes facile iudicabunt. Deinde vero his initijs cætera ferè sunt conformia; clausura nulla, nullus ianitor, vestitus genus quod quisque vult, aut etiam potest. Idem fere de victu permittitur. hinc habitus studiosorum varij, peregrini, vanissimi, dementissimi, pro cuiusque iuuenis aut pueri voluntate & affectu,
vel

vel copia etiam & facultate: hinc tabernę vina-
rię scholaribus perpetuo oppletę cernuntur:
hinc lanistarum, ac saltatorum scholę publicę
frequentatę: hinc contentiones, rixę, & armata
etiam manu non raro concertationes sanguina-
rię; hinc furta, hinc latrocinia, & maximę
lenocinia; hinc opulentissimorum sepe patri-
moniorum decoctiones & dilapidationes, ita
vt vniuersitates iam vestrę (Cecili) non tam
literarum sedes & domicilia, quam vitiorum
fentine, & helluationum popinę videri pos-
sint. Si dicas ad hęc omnia, *fidem tamen rectam
habent scholares isti tui*: Respondet tibi Iacobus
Apostolus, *quod demones etiam credunt*, idque hac
eadem tua, tuorumque plane fide, que opera non
habet, sed mortua plane est, & sceleratę vitę
conscia.

Iacob. 2.

*Stultitia
hęreticorū
in proici-
enda do-
ctrina
scholasti-
ca.*

236. Hinc etiam coniectura sumi potest, quinā
literarū prouentus apud tuos fiant, cum Acade-
miarum vestrarum tum Doctores tum etiam
auditores, Magistri, discipuliq. istiusmodi disci-
plina viuant. Sed est & illud quoque insigne im-
probitalis vestrę stultitięque argumētum, quod
omnem doctrinam scholasticam, id est, pulcher-
rimam illam difficillima explicandi rationem &
methodum, tanto studiosorum beneficio ante
annos propę quingentos inuentam, et præclaris
deinceps doctissimorum hominū ingenijs stu-
dijsque excultam & amplificatam, è scholis ve-
stris pueriliter eiecistis, quod minus eleganter
scilicet loquerentur Latini eius scriptores: tan-
quam pueri plane ineptissimi, qui auri vrnę ideo
proijciunt, quod testa minus eis ornata videat-
ur; & vt piscatores stolidi, qui margaritas defe-
runt,

tunt, quod rudioribus conchis inclusa se offe-
rant. Hac enim margarita proiecta, quid vobis
doctoribusque vestris remansit in scholis præter-
quam verborum quædam inanitates, scientia-
rumque cortices, syllabarum litigia, loquutionū,
& phrassum, & linguarum nonnullę rixę, glo-
riolęque, & ineptissima quędam vanitatis su-
percilia? Hinc fit, vt adolescētes nostri vestris se-
nibus, & viris vestris pueri nostri, in rebus phi-
losophicis Theologicisque longissimo interuallo
sint literatiores. Hinc etiā fit vt magistri & gra-
duati vniuersitatum vestrarum, cum ad nos trā-
sierint, (quod frequentissime contingit) admi-
rentur valde iuuenum nostrorū in scholis respō-
dendi, tum acumen, tum etiam scientiam, & ad
grauissimam eorum in rebus difficillimis intelli-
gentiam plane obstupefcant; quarum ipsi ne ter-
minos quidem cognitos habent; cum tamē apud
vos se aliquid esse existimarent.

237. Vt igitur finem his aliquando imponam,
vides iam opinor, Cecili, quam inepta plane ca-
lumnia adolescentes hos nostros, *perditos ac disso-
lutos, transfugas, & Patrię proditores* vocasti, qui tā-
tis contra te virtutis, eruditionis, constantię, for-
titudinis, feruoris, & sanctitatis viribus dimi-
cant, vt de eis, ac de Iesuitis, viris sane religiosissi-
mis, quos tu inuidiosē, sed stultē tamen, cum se-
minariorū alumnis cōfundis, omnesq. simul con-
temptibiles ducis, dicere posse videor quod *Diuus
Nazianzenus* de similibus hominibus, id est, de re-
ligiosis sui tēporis Christianis scripsit contra Iu-
lianum Apostatam nihilo te meliorem, nec mi-
nus infestum piorum virorum ac religiosorum
hostem, his ipsis verbis.

L

Videsne

*Palabra de-
scriptio.*

*Naz. orat. r.
in Iulian.*

Videsne hos pauperes & laris expertes? hos humiles, & supra infera? hos inter homines, & supra humana? hos vinculis corporis astrictos, & tamen liberos? hos retētos, & retineri nescios? quorū nihil in mundo, & omnia que supra mundum? quorum vita duplex; altera contempta, altera studiosē culta: hos (inquam) qui propter mortificationem sunt immortales; qui propter dissolutionē sunt deo coniunctissimi; hos qui ab amore alieni, amore flagent; hos, quorum rupes, & quorum calis; quorum abiectio, & quorum throni; quorum nuditas, & quorum incorruptibilitatis indumentum; quorum hic solitudo, & quorum seculi alterius celebritas; quorum compressa & constructa voluptates, & quorum perpetua omnemque sermonis facultatem excedens animorū oblectatio: quorum lachrymæ peccati diluam, & mundi sunt piamētum: quorum extensa inter precandam manus flammæ extinguunt, feras consopiant, gladiatorum aciem retardant, instructos exercitus in fugam conuertunt, tuamque etiam impietatem (mihi crede) compressuræ fiat, etiam si aliquid tempus extollaris, impietatisque fabulam cum tuis Demonibus ludas. Quonam igitur modo ne hæc quidem pertimescis homo audacissime, atque si quis alius ad mortem præceps? Hæc ad te Nazianzenus (Cecili) sub Iuliani persona.

238. Atque, certè si veī fidei Catholicæ amplitudinē consideramus, quā tu in angulo istic tuo vermiculus persequeris; vel martyrum Anglorum numerum, & gloriam, quos tu fictis criminibus, non ut Christi martyres, sed ut flagitiorum reos, eodem penitus quo Iulianus scelere occidendos curasti, perpédamus; inueniemus sequentia quoque eiusdem sancti viri verba proprijsimè in te convenire (Cecili) quæ eadem oratione in eundem Apostatam sic scribit, tibi iterum atque iterum,

ni fallor,

ni fallor, attento animo perpendenda.

239. Homo stultissime & impissime, & in magnis (inquit) rebus imperitissime, tunc aduersus tantam sortem ac per totum orbem fusam oblationem, quæ omnes terræ fines complexa est, quæ sapientes vicit, & demones oppressit, & tempus ipsum superauit? Tunc, (quis autē, & quantus, & vnde profectus) tunc aduersus magnam Christi hereditatē, magnam, inquam, illam, nec etiam si quidam maiori quam tu favore atque insania precipites ferantur sinem habituram, sed longius multo progressuram, altiusque assurrecturam? Tunc aduersus Christi sacrificium cum tuis piaculis? Tunc aduersus eum cruorem quo mundus purgatus est, cum tuis cruoribus? Tunc bellum aduersus pacem? Tunc manum aduersus eam, quæ pro te, et propter te clavis transfixa est? Tunc aduersus Crucem Christi, trophæum ponis? aduersus mortem, oppressionem? aduersus resurrectionem, rebellionem? post Herodem persequitor, post Iudam proditor (nisi quod nõ laqueo adhuc ut ille penitētis animi significationem dedisti) post Pilatum Christicida, post Iudeos dei hostis? Nõ re victimas illas pro Christo cesas veritus es? nec magnos pugiles extimulisti, qui pro veritate periculis se obiecterunt? qui cum igne & ferro, animo alucris velut in alienis corporibus, imo quasi corporum expertes dimicauerunt, ne pietatem vel verbo tenuis proderent?

Hactenus Nazianzenus in Apostatam, quæ & in te (Cecili) hominem hereticum & persequitorē, & homicidam subdolum, & apostatam cogentē, liberiori multò & ardentiori vocis sonitu dixisset sanctissimus Ecclesiæ Catholicæ Doctor, si modo viueret.

240. Et profecto feci studio, ut essem aliquanto in his Dei seruis defendendis prolixior, tū quod officio ad hoc ipsum teneri me intelligebā, tum

L 2 quod

*Verissima
Nazianzenū
in Ceciliū
interrogatio.*

quod in peccatis tuis (Cecili) ac Reginae tuae (quae in Ecclesiam remque Christianorum omnium publicam grauisissima sane existimare debes) nihil, opinor, atrocius, aut scelestius, nihil ad summam nequitiam, intolerabilemque damnationem vestram capitalius est, quam (vt saepius iam dixi) quod contra fas iusque, contra veritatem facti vobis ipsis perspectissimam, contra conscientias vestras ac vestrorum omnium, homines innocentissimos calumnijs opprimitis, & tanquam in humano sanguine crudeliter ludentes, eos quotidie occidendos decernitis, quorum ficta crimina nec in personis, nec in rebus ipsis, nec in vlla facti circumstantia haerere possunt; & de quibus si tu domi, ab amico aliquo tuo prescius interrogareris, vel cachinno certe aliquo vel fanna rem dissolueres, vel è contra, composito ad seueritatem vultu, ita Reipub. vestrae, & Euangelij noui incolumitati expedire, subridens tamen, responderes.

Summa Cecilij nequitia.

Tertia sectionis criminatio calumniosissima.

241. Caterum ex vniuersa calumniarum ac mendaciorum acie, quam in horum virorum sanguinem scelerate instruitis, nihil est iniquius aut imprudentius, quam quod tertia sectionis huius criminatione continetur, de seminariorum scilicet peruerso fine, & de commissione, & mandatis pontificis, quae secum sacerdotes in Angliam referre dicis, ad abducendos subditos, & seditiones mouendas. Item quod iuramentis, & sacramentis conscientias hominum illigent, ad obedientiam Reginae debitam, in Pontificem & Regem Hispaniae transferendam; quod indulgentias, & anathematismos ad hoc ipsum inducant, & alia istiusmodi quorum nonnulla, vt ita vera sint, vt à nobis facile concedantur: sic tamen tu, pro more tuo, fraudu-

fraudulenter falsis fictisque permisces & inuoluis, vt diabolus, opinor, fraudulentius non vsus sit scripturis sacris contra Christum scripturarum authorem, quam tu à nobis concessis contra istos; nec pestilētiores inde consecutiones elicit: quod vt manifestius constet, vnumquodque magis distinguendum, & limatius paulò explicandum iudico.

*Matth. 4.
Luc. 4.*

242. Primo igitur quod edicto hoc affirmas, sine istorum seminariorum in eo positum esse, vt *adolescentes absolutis studiorum suorum curriculum, in regnum Angliae clam reuertantur*; non abnuimus. ideo enim ex Anglia egrediuntur, vt iterum reuertantur. Et ideo redeunt clam, quia palam per vos redire non permittitur. *Iesus autem* (inquit Ioannes) *ascendit in Ierusalem non manifeste, sed quasi in occulto*: & alio loco; *Iesus ergo iam non palam ambulabat apud Iudaeos, quia querebant eum interficere*. Fatemur etiā quod adiungis, cum ampla Romani Pontificis potestate, sacerdotes hos in Angliam reuerti. Nam apud nos, neque sacerdotes esse possunt vlli, sine eius auctoritate, quem Ecclesiae Catholicae in terris caput principemque confitemur: & multò minus potestas aut iurisdictio vlla ad munera sacerdotalia exercenda, & ad animas hominum ligandas, vel absoluendas, nisi illo approbante concedi potest; cum primo nos & principaliter Petro dictum esse à Domino intelligamus, & per illum ceteris; *tibi dabo clauis regni caelorum, & quodcumque ligaueris super terram erit ligatum, & in caelis*. Ita vt quicquid vos istic, citra hanc Pontificalem Petri auctoritatem Reginali vestra (quae certè Pontificia esse non potest) facitis, cōditis, fingitis, Iudicis; illegitimum est, iniustum est, peccatum est, nihil est.

Ioan. 7.

Ioan. 12.

Matth. 16.

243. Quemadmodū igitur ista ingenuè fatemur, sacerdotes nimirū nostros clam ad vos reuerti facultate Romani Pōtificis ornatos & instructos, ad animas popularium gentiliumque suorum ab hæresis vitiorumque peste ad verum dei cultū reuocandas, & Ecclesiæ vniuersalis gremio restituendas; ita pernegamus hoc ad seditionem pertinere: nisi tu seditionem illam sanctā intelligas; qua dixit Christus Dominus, *se non venisse pacem mittere, sed gladium: & separare hominem aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem suam* (& cōsequēter etiā sine dubio subditos aduersus principes suos) si causa Dei hoc postularet. Nam melior longè est hæc seditio quam vlla pax, nō tantum impiorum (*quæ diuinæ maiestati abominabilis plane est*) sed etiam quam iustorum in hac vita. Vnde & apud Diuum Lucam idē Dominus promittit, *ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt accendatur?* & statim subiungit de ignis istius sanctissimis effectibus: *putatis quia pacē veni mittere in terram? non, dico vobis, sed separationem. Erunt enim ex hoc, quinque in domo vna diuisi, tres in duos, & duo in tres diuidentur: pater in filium, & filius in Patrem suam; mater in filiam, & filia in matrem, socrus in nurum, & nurus in socrum suā.* Et paulo post seuerius adhuc & mirabilius plane idem Dominus: *Si quis (inquit) non odit patrem suū, & vxorē, & filios, & fratres & sorores propter me, non potest meus esse discipulus.*

244. Est igitur quædam seditio (Cecili) si hoc verbo vti malueris, legitima & sancta: est quædam separatio, & diuisio pia & necessaria; quædam dissentio Christi ore laudata; quoddam odiū ab eodem Domino seuerè præceptum; quædam reluctatio, rebellio, & inobedientia (si his tamen nomini-

Matth. 10.

Luce 12.

Luce 14.

Seditio quædam sancta.

nominiibus appellari possunt) non solum in magistratum ciuilem, sed in patres etiam & matres, Dei voce sanctificata; qua Apostoli nimirū principibus Iudæorum responderunt, *obedire oportet Deo magis quam hominibus*: & qua secundus Machabæorum Antiocho Regi iniqua quædam circa religionem præcipienti respondit voce clara (inquit scriptura) *non faciam*; & qua tres pueri Hebræi apud Chaldæos Regi suo Nabuchodonosori similia iubenti, eadem plane libertate constantiaque dixerunt; *non oportet nos de hac re respondere tibi*; tanquā si ne responso quidem eum dignaretur vbi quicquā peruersè de Religione præceperet, & multò quidē minus cōtra Deū obedirent.

245. Si hanc igitur inobedientiam (Cecili) si hæc dissentionem ac seditionē intelligis, (quod sane intelligis) fateor sacerdotes nostros tibi inobedientes esse, & fore semper; imo esse debere, vt Deo obediant. Fateor dissentientes esse, reluctantes esse, rebelles vestræ volūtati esse, vt cum Deo vnionem & pacem habeant, ac imperio suo subiectionem præstent. Et quanto magis tu eos de his accusas, tātō magis exultāt; quātō magis minitaris, tātō magis animātur; quātō persequeris, tātō magis sanctificātur; quātō occidis magis, tātō magis glorificātur. Hoc vñ affero, malignum esse & mendacissimū, id est, tuū esse, non illorū, quod addis: *Hispanicæ nescio cuius inuasionis expectatione speq; hoc eos facere, vt bonis ac possessionibus bonorum fideliumq; subditorū ditentur*; quod eiusdē plane veritatis ac fundamēti est, ac illud sycophatarum Hebræorū de Christo Dño, *hūc inuenimus subuertentē gentē nostrā, et prohibentē tributa dari Cæsari.*

246. Illud autem quod sequitur mera calumnia est, veris

Diverse calumnie refutata.

est, veris nonnullis ad speciem intertexta, sed infinitis prope repleta mendacijs, & fraudibus; nimirum quod habet edictum *de iuramentis & sacramentis quibus obligantur Anglicani Catholici*: item *de indulgentijs & excommunicationibus, quas ad eam rem Sacerdotes nostri adferre dicuntur*. Primo .n. falsum est omnino, iuramentum vllum postulari, aut sumi ab ijs qui ad Ecclesie Catholice vnionem in Anglia reuertuntur, quanquam illud legitime, & perantiqua Ecclesie consuetudine in haereticis & schismaticis reconciliandis, cum opus esse videtur, fieri possit. Deinde vero, *de Sacramentis*, hoc tantum conceditur, eum qui Ecclesie aliquid sacramentum percepit, obligationem quandam inde suscipere, sequendi fidem & mandata eiusdem ecclesie cuius sacramentum suscipit, quod in Baptismo profitentur omnes; & caeterorum etiam Sacramentorum susceptione, frequentiaque confirmatur: & certissimum sane est, sacerdotes nostros sacramentum nullum ecclesie Catholice (praesertim vero absolutionis aut communionis) cuiquam in Anglia sponte esse ministraturos, quem postea fore vel desertorem vel praevicarium existimarent. Hoc tamen (vt dixi) iuramentum non est; & multo minus verum est, his sacramentis tolli obedientiam subditorum quam in rebus civilibus Reginae debent, aut transferri illam in Pontificem Romanum, aut Regem Hispaniae. Hec .n. ex solo Cecilijs mendacio ad constandam odium confinguntur: nec vllius haecenus sacerdotis aut hominis Catholici confessione, (ne per tormenta quidem expressa) figmentum istud constitit.

De indulgentijs & anathemate.

247. Quod de indulgentijs, & anathemate proponitur, partim quidem verum est; sed maxima tamen

tamen ex parte adulteratum, & calumniosum. Fatemur enim vtrunque horum in potestate esse Ecclesie Catholice, & summi Pastoris, vt filios consoletur, & rebelles castiget; sed his vt sacerdotes Anglicanos ad eum finem quem edictum calumniatur, manifesto falsum est: imo sacerdotes in eo piam & perutilem Elizabethae operam sane nauarunt duodecimo ferè ab hinc anno, vt sententiam nimirum Summorum Pontificum, quae de Reginae excommunicatione, & depositione lata erat, quaque subditis precipiebatur sub grauissimis censuris Ecclesiasticis, vt nullam ei amplius obedientiam praestarent, moderatione quadam, idque ipsorum Pontificum explicatione leniretur. quae quidem moderatio id exposuit, subditos Anglicanos, non obstante priori Ecclesiae mandato, subiectionem, obedientiamque sicut antea Reginae exhibere, in rebus omnibus civilibus, salua conscientia, pro praesenti rerum statu posse: modo in rebus Ecclesiasticis & diuinis, & ad animam religionemque pertinentibus, reuerentiam interim debitam ecclesie Catholice, eiusque summo Pastori deferant, quae cum iure diuino sancita sit, nulla humana auctoritate aboleri aut tolli potest.

248. Hac igitur distinctione moderationeque progressi sunt sacerdotes nostri in animarum opere prosequendo, vt in rebus ad rempublicam & ad potestatem Regiam pertinentibus, omnem Reginae obedientiam subiectionemque, tum Catholicis persuaderent, tum ipsi quoque fidelissime exhiberent: quae Ecclesiasticae vero potestatis animarumque essent, ea animarum pastori, Christi quoque vicario referuarent; quod est eiusdem Christi Domini

Sacerdotum prudentia & moderatio.

sti Domini implere mandatum, præcipientis, dari qua *Cæsaris sunt Cæsari, & qua Dei Deo.*

249. Neque hoc à quoquam negari potest, sacerdotes nostros religiosissimè non obseruasse. Nam vna omnium voce quotquot hætenus per vos comprehensi fuerunt, res extitit contestata: & plurimi etiam martyres de hac ipsa re in ipso mortis articulo, per aduersarios & interfectores suos interrogati, publicè clareque; confessi professi que sunt, hoc semper se docuisse, hortatos esse, credidisse, factitasse: vt Regina omnis obedientia in ciuilibus, prout ceteris principibus, iuxta summi Pontificis explicationem præstaretur.

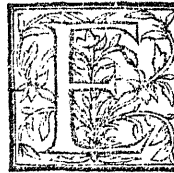
Potestas secularis & Ecclesiastica distinctæ.

250. Quæ quidem potestas principis, subditorum que subiectio; cum tanta sit quantam Christianis hominibus exhibere licet magistratui ciuili: cumque eadem cõtenti fiat, nõ tantum hodie Christiani reliqui Principes omnes (potentissimi licet Monarche) fuerint que olim præteriti vniuersi, & imprimis Anglicani Reges, qui summa gloria & maiestate floruerunt; sed Iudæorum quoque Cætilium que respub. hauc ipsam distinctionem admiserunt, vt alia sacrorum, alia ciuiliu esset potestas: cum (inquam) hæc ita sint, & hæc duę potestates, tum ipsa rerum natura, tum Dei etiam ordinatione, temporum que omnium vsu cernatur distincte; & tamen Elizabetha vtramque sibi tribui violenter postulet, hocque contra maiorum omniu morem, reliquorum que Principum exemplum, contra ius, factique, contra animarum salutem, & contra manifestum Dei, Ecclesiæ que mandatum; non subditorum est defectio, sed ipsius præsumptio, quod postulata tam iniqua ei denegentur. Quid tamen illa hac ipsa de re infide-

REGINAE ANGLIAE, SECT. III. 171
re in fidelissimos subditos crudelitatis exerceat, ex sequenti edicti sectione, quam modo aggredimur perspicietur.

EDICTI VERBVA.

SECTIO QVARTA.

Iquanquam genus hoc molitionum Molitiones Papalium, iamdiu apud aliquos in Papales. vsu fuerit, tamen aliquo etiam modo per nos impeditæ fuerunt directa quadam legum cõtra istiusmodi perduelles executione; hocque tantum ob proditiones & læsæ maiestatis crimina, & ob nullum omnino religionis articulum, vt eorum fautores falsè ad eorum actiones succindas persuadere vellent. Quod tamè ex eo manifeste refutatur, quod in processibus criminalibus qui contra istos fuerunt, non accusantur, neque condemnantur, neque morti traduntur, ob aliud quam ob summæ Maiestatis læsæ crimen, affirmantes inter cetera, quod si papa contra nos & religionem nostram exercitum aliquem mitteret, ipsi ei adhererent, & à partibus eius starent.

Præterea quod nullus istorum mortem patitur propter religionis negotiũ, ex hoc quoque euidentissimè probatur, quod multi viri locupletes in regno nostro cognoscuntur esse, qui religionem nostræ contrariam profiterentur, & tamen neque vita, neque possessionibus, neque bonis, neque libertate, ob hoc ipsum plectuntur, sed tantum vt soluant summam quandam pecuniariam, tantam pœnam pro tempore quo Ecclesiæ nostras frequentare recusant: qui modus agendi noster clarissimè refellit sermones illos & libellos infamatorios, quos fugitiui nostri

noſtri in terris alienis diuulgant.

His tamen non obſtantibus, certiffimè nobis conſtat capita quædam iſtorum latibularum ac receptaculorū, quæ perduelles noſtri Seminaria ſeu Ieſuitarum collegia vocant, recenter admodum Hiſpaniæ Regi iterum perſuaſiſſe, quod etſi antea magna illa claſſis Hiſpanica contra nos inſtructa ſucceſſum inſælicem habnerit: ſi tamè iterum rem aggrediatur, fore parata intra Inſulã hanc multa hominum millia (vt ipſi ad commodum ſum rationem ineunt) qui exercitum eius in terram ſemel expoſitum ſequantur. Et quanquam Rex ſecundum prudentiæ regulam, & experientiam ſuperioris temporis nullam huiusmodi ſpem de immittendis militibus ſuis in Angliam concipere deberet, falſis tamen his promiſſis & informationibus tentatus eſt.

Informationes verò iſtæ ſiunt Regi in Hiſpania præcipue per ſcholæſticum quendam vocatum Perſonium, qui id ſibi aſſumit, vt Regis Catholici confeſſarius ſit, & Romano Pontifici per alium ſcholarem Alanũ nomine, qui iam ob ſuas contra nos proditiones Galeri Cardinaliſij honorem accepit. Hi duo nominum quorundam catalogos his principibus exhibuerunt plurimorum hominum quos iſti exiſtimant factionis ſuæ eſſe, vel fore, præſertim in locis maritimis ditionum noſtrarum, & certiffimos Hiſpanicarum partium fautores & adiutores cum exercitus aduenerit. Et quanquam tum Papa, tum etiam Rex, rectè intelligant maiorem partem eorum quæ iſti ſuggerunt falſa eſſe; tamen cum videant Seminariffas iſtos, ſacerdotes, & Ieſuitas idoneos eſſe qui impijs ſuis designationibus deſeruiant, & populum ſuum reconciliatum in perdita ſua cõſtantia conſeruēt: non paucos ex eis recenter, id eſt inſra decem vel duodecim menſium ſpatium, huc clam in Angliam miſerunt, vt per regnum diſperſi, complicitibus ſuis annuncient,

Regens

Regem omnino ſtatuiſſe (quemadmodum ex aliquibus eorum comprehenſis intelleximus) ſequente anno vires ſuas vniuerſas contra Angliam, iterum adhuc ſemel experiri. Sed quia nonnulli ex conſiliarijs Regis, reliquis prudentiores exiſtimant, nihil hac re profici poſſe: ideo Rex cogitauit, ſi contra nos nihil proficiat, eadem tamè claſſem poſſe non incommode contra Galliam, aut Belgium, aut contra partem aliquam Scotiæ (quo etiã nonnulla Seminariorum iſtorum progenies immiſſa eſt) conuerti.

RESPONSIO.

Vniuerſa hæc Edicti ſectio, vt omnibus manifeſtum eſt, duobus maximè capitibus cõtinetur, quorum primum in eo laborat, vt clariffimis Chriſti martyribus qui impijſi me ab Elizabetha quotidie penè occiduntur, Martyrij laudem auferat: aliud de Alano & Perſonio figmẽta quædam abſturdiſſima cõtinet, quæ paulò poſt facillimè liquidiffimeque diluentur.

251. At primo quidem maniſteſtiſſimè progenitores ſuos, perſequutores hæreticos & Apoſtatas antiquiſſimos, Caluiniani iſti Anglicani imitantur, quorum proprium ſemper fuit, Catholicorum à ſe interfectorū gloriè inuidere, ita vt quos ex malitia occidebant, eorum tamen occiſionis cauſam ex inuidia occultare & diſſimulare nitebantur. Ita D. Hilarius de Cõſtantio Imperatore Arriano, quem inde perſequutorem fallentem, ipſis Nerone & Decio atrocioſiorem appellat: idemque reſtatit Sanctiſſimus Nazianzenus de Iuliano Apoſtata his verbis: Furebat (inquit) aduerſus nos neſandus Imperator, ac ne eos honores qui Martyribus haberi ſolent, conſequeremur (hos enim Chriſtiani inuidebat) primum illius artiſiciũ hoc fait, vt qui Chriſti

Sectionis
ſumma.

Antiquorũ
perſequuto-
rum mos.

Hila. li. in
Conſtant.

Nax. orat. 1.
in Iulian.

cauſa

causa patiebantur, tāquam fontes & facinorosi cruciatus affuerentur. Et alio deinde loco; Hoc (inquit) molitur Apostata, ut vim afferat, & afferre non videatur, nos supplicia perferamus, & eo interim honore qui pro Christi nomine patientibus haberi solet careamus; ô singularem hominis stultitiam. Hæc Nazianzenus.

Stultitia
persequuto-
rum in dissi-
mulando.

252. Et certè mirabitur fortasse quispiā, quare vir prudentissimus doctissimusque Gregorius, magis hanc, stultitiam Iuliani, quam malitiam, quam impietatem, quam acumē appellet: Certū enim mihi viderur, ex ingeniosa quadam fraude & calliditate Apostatam hoc fecisse. Sed vt intelligatur quā verè Apostolus prudentiam carnis insipientiam dixerit, voluit vir Dei altissimam Iuliani sagacitatem, qua careris eminere persequutoribus ingenij laude putabat, singularem hominis stultitiam vocare, qua non tantum coram Deo & Angelis, sed hominum etiam in oculis ridiculus planè fieret. Quid enim ineptius, aut contempnibilius, aut magis ridiculum, quā Principem aliquem aut magistratum, quæ publice facit, et media hominum luce, ea velle occultare, aut leuissimo quodam verborū fūco invertere? Quis ignorabat Christianos olim Iuliani iussu occisos, ideo passos, quod Christiani essent, cū alioquin honoribus summis abundare potuissent? Quis nescit hodie Catholicos ab Elizabetha, Cecilioq. interfectos, ideo interfici quod Catholici sint, cū libertas, præmiaque copiosè offerantur si heretici esse vellēt? Vt quid ergo occultauit ille? Cur pernegat isti? vt stultitiā vtrique prodāt suā, vt duplicis infamię ignominiam incurrāt, impietatis in occidendo, impudentię in dissimulando.

253. Illud etiam clarissimè hęc stultitiam coarguit,

1. Cor. 1.

guit, quod dum obscurare Martyrū gloriam persequutores hac fraude cogitant, illustriore multo celebrioremque reddunt; quod prædixisse Spiritus sanctus longè ante videtur, cū de iusti morte scriptum reliquit; In fraude circumuenientium affuit ei Dominus, & honestum fecit illum; tanquam nimirum honoratiorem ex hac fraude effecerit: & paulò post adhuc clarius addit; & mendaces ostēdit qui maculauerunt eū, & dedit illi claritatem æternā. Inde scilicet dedit illi Deus æternā claritatē, vnde maculas persequutor aspergere cogitabat.

254. Hęc tamen stultitiam tam effætā & languidam exercere voluerunt summo astu & conatu tēporibus nostris persequutores Anglicani; vt quos ob religionem Catholicam manifestissimè occidunt, eos nihil pari ob Religionē impudentissimè affirmant; hocque non solum multis Reginæ edictis frequentissimè asseritur, sed speciali etiam libro hac de re edito (cui *Iustitia Britannica inscriptionem imposuerunt*, eiusque authorem Ceciliū omnes putant) perridiculè sanè res defenditur: cui cum ita doctè, grauitè, solideque responderit nōnullis abhinc annis Illustrissimus Cardinalis Alanus, & mendacia manifestissima ita præclare exagitauerit, vt ipsi etiam heretici Anglicani existimarent authorem libri veritate victum & pudore oppressum nunquam iterum eius rei mentionem facere ausurum; quia tamen modo cōtrarium experior, & in eandem iterum incidisse Ceciliū cantilenam video; faciam profecto hoc loco, vt istū etiam stultitiæ suæ fructū ferat, vt hominum opinor omnium quos terra genuit impudētissimum, Christianus eum orbis agnoscat.

Duplex vna
tyrū gloria.

Sapientia

Liber Cecili-
lij de iustitia
Britannica.

Lib. ad per-
sequutores
Anglos.

255. Quod

Nulli pati
ob religio-
nem in An-
glia impu-
denter as-
seritur.

255. Quod vt magis perspicuum fiat, memoria tenendū est, quod huius sectionis initio dicit edictum, (cuius ipse Cecilius scriba & artifex fuit) ob nullum scilicet religionis articulum Catholicos hodie in Anglia plecti. Quid clarius? quid distinctius? quid asseuerantius dici potuit? Id ipsum tamē latius & articulatius asseritur libro iam à me citato de iustitia Britannica, quem vel ab ipso vt dixi Cecilio, vel eius saltem iussu & autoritate scriptum editumque, & in varias postea linguas traductum omnes fere pro certo habent.

Iustitia
Britan-
nitio.

256. Huius libri institutum est, vt in frōtispicio dicitur, *Perspicue demonstrare, propter religionem aut ceremonias Romanas, neminem in capitis discrimen in Anglia vocari licet; ab aduersarijs secus multo & admodum malitiosè publicetur.* Deinde paucis interiectis paginis affirmat, *Neminem in Anglia ob contrarias opiniones in Religione vexari, aut vllis læsæ maiestatis criminibus inuolui, neque vllius conscientiam ob contrarias opiniones vrgeri, aut inquiri solitam.* Et iterum paulo post. *Nulla fit (inquit) conscientia Catholicorum inquisitio, vt hac ratione in periculum legum criminalium inducantur, ita vt nemo hactenus in capitis discrimen religionis gratia adductus sit, quin omnes quamdiu per naturæ leges licuit, vsura vitæ liberrimè fruebantur.* Et adhuc amplius adductis exemplis; *Perspicuum est (inquit) multos laici ordinis ad pontificias partes attractos esse, cum eorum tamen nemo vel capitis, vel patrimonij, vel fortunarum periculum vllū adierit.*

Pag. 22.

257. Vides (Christiane lector) quā confidenter, accōstanter hæc asseuerat Cecilius. Si autē petas, quid ergo tanta sibi vult hominum Catholicorū & sacerdotū mactatio, quanta indies ferè ex Anglia

glia auditur; facile rem diluit his verbis. *Accusantur (inquit) hi non religionis, non conscientie, non pontificie Monarchiæ (quod magis crebro tamen quam verè fertur) sed læsæ maiestatis, atq; impiæ proditiōis.* Et alio loco. *Istos fecerunt reos, non volumina, non libelli, non precū formula, nō feriæ, non Ecclesiæ Romana ceremoniæ: censeantur quocunq; libuerit nomine, vel scholastici, vel seminarij, vel sacerdotes, vel Iesuite, vel pontificij; de eo certamen nullum est: nihil enim illis vel nomen, vel vestis obfuit, sed tantum quod plebem ad seditiones incitarint.* Et demum alio in loco de martyribus recenter occisis verba faciens, inquit; *Perspicue intelligi potest, si excutiantur crimina, & iudicia eorum qui nuper mortui sunt, & iure cæsi; nō eos cultus diuini, ceremoniarum, aut religionis reos factos esse; plannum (inquam) est hæc à Principe nuper gesta, nec ob Religionem, nec ob pontificiam Monarchiam, cū iam inde ab ipso maiestatis suæ aditu in Regnū his de causis nemo sit mortuus, sed ob fœditissima læsæ maiestatis proditiōis-que crimina.* Hæc ille, citra omnem sanè verecundiam mendacissimè.

Pag. 52. &
54.

258. Quod vt manifestius ostendamus, ad duo genera hominum reducetur cōfutatio. Primum erit de laicis, quos omnino pernegat Cecilius periculum vllam in Anglia hactenus adijisse, siue vitæ, siue patrimonij, siue fortunarū, ob religionem Romanam. Aliud erit de sacerdotibus, quos cæsos quidem fateretur, sed nullo tamē modo ob religionem. Vtrumque ego mendacissimum ostendam; & quia mihi cum aduersario tam proiectè audaciæ agendum est, nullis vtar in hac re testimonijs præterquam ipsorum hæreticorum, vel actorum publicorum Angliæ.

De laicis af-
fictis & ec-
cisis.

259. Incipiam igitur ab ipsius Reginæ verbis in

M quodam

Statutū par-
lamenti an-
no 1581. 23.
regni Eliza-
bethæ.

quodam statuto suo, vniuersalis indulgentiæ, quæ (pro more) post finita comitia parlametaria anno Regni sui vigesimo tertio, fontibus omnibus cōcessit, præterquam ob religionem Catholicam detentis, his verbis. *Cauetur autem ne hæc concessio generalis remissionis & veniæ, extendi possit vllō modo in fauorem alicuius personæ quæ hoc vltimo die præsentis sessionis parliamentaris tenetur carceribus, vel alia quacunq; speciali custodia detinetur ob pertinaciam quæ recusat adire Ecclesias nostras ac diuinis interesse officijs; aut propter vllam aliam rem, aut causam pertinētem ad dictam eorum obstinatissimam pertinaciam in negotio religionis, quæ iam legitimè in hoc regno stabilita est. Vnde decernimus vt singule istiusmodi personæ quæ his de causis libertate priuantur, intelligantur exceptæ ab omni beneficio huius vniuersalis gratiæ, veniæ, & remissionis, quamdiu in dicta sua pertinacia & inobedientia permanserint.*

Cōtradictio-
nes Cecilij.

260. Obtestor lectorem, vt perpendat quanta Cecilij mendacia hoc vno statuto, cuius ipse etiā auctor, & suator fuit, reuincatur? Hic enim asseritur, teneri homines carceribus & speciali custodia, libertate etiā priuari ob id quod Ecclesias Calvinianorum adire recusant; quod religionis esse negotium, statutum ipsum cōcedit. Cauetur etiam, ne istiusmodi homines remissionis vniuersalis quæ ceteris reis ac fontibus indulgetur, beneficium participant; quod euidentissimè demonstrat Catholicos in Angliā, non solum ob religionem castigari, (quod supra iam toties Cecilij negauit) sed seuerius etiam castigari quam ceteros delinquentes, cum excipiantur nominatim & excludantur ab eius Indulgentiæ beneficio, quæ ceteris cōmunis est. Imo huius ipsius edicti clausula,

clausula, quam modo præ manibus habemus (sibi ipsi licet contraria, vt potè à Cecilio profecta) hoc ipsum tamen conuincit. *Dicit enim multos esse in Regno Angliæ locupletes viros religionem contrariam Regiæ profitentes, qui tamen neq; vita, neq; possessionibus, neq; bonis, neq; libertate plectuntur, sed tantum vt soluant summam quandam pecuniariam, tanquam pœnam pro tempore quo Ecclesias frequentare recusant;* Ex quibus verbis infertur, Si isti summam pecuniariam soluūt in pœnā, ergo plectuntur, si pecunijs mulctantur, ergo bonis minuuntur; si tenentur carceribus & cuiusmodi, si libertate priuantur, vt ipsius Regiæ statuto iam citato contestatum est, quomodo hoc Regiæ edicto, eiusdem Regiæ statuto contrario, quomodo Cecilij libro de iustitia Britannica inscripto, asseritur quod modo vidimus, *quod neq; possessionibus, neq; bonis, neq; libertate plectuntur?* quomodo quod neq; patrimonij, neq; fortunare in periculum vllum addeunt?

Statutū Re-
giæ edicto
contrarium.

261. Sed aliam adhuc fraudem animaduerte. Nō exprimit Cecilij quāta sit pecuniæ summa, quam quisque in Angliā soluere cogitur, si Ecclesias Calvinistarum adire recuset. Nollit enim, credo, nisi inuitus, hanc tātā tyrānidem externis hominibus cognitā esse. Nā neque Turca, opinor, neque Persa, neque Arabs, Maurus, aut Scythia istiusmodi vnquam tributum à subditis suis ob religionis tantū discrimen, exegit. Vnquisque enim Catholicus, cuiuscunque sit sexus, status, conditionis, vel ordinis, nemine dempto, nullo excepto, si decimum sextum ætatis annum excefferit, viginti libras Anglicanas quæ sexaginta & sex aureos Gallicos superant, depēdere cogitur in singulos menses, ob hoc tantum delictū,

Summa pecu-
niæ quæ Ca-
tholici quoq;
mense soluūt.

*Alia crude-
litias.*

quod hæreticorū Ecclesias frequentare detrectet.
262. Præterea subticet Cecilius, hos ipsos, qui
has pœnas pecuniarias solvunt, nulla deinde alia
in re tutos esse aut securos, vt pro conscientia ac
iudicio suo Deum colât more Catholico. Si enim
postquam hanc summam dependerint, missam,
verbi gratia, audierint, alia insuper pœna plectū-
tur; si peccata sua sacerdoti confiteantur, crimen
læse maiestatis est; & sic de ceteris religionis arti-
culis, quorum cuiq; pœna sua constituta est. Hoc
autem vectigal viginti librarum pro vnoquoque
mense, vnius tantum delicti pœna est, quo quis
abstinet ab ecclesijs: quam tamen qui soluit, nō
inde liber, sed carceribus etiam vt plurimum re-
tinetur, & reliqua eius bona direptioni patent;
quod infinitorum prope virorum, ac sceminarū
nobiliam numero ac nominibus confirmari po-
test, qui plurimis iā annis, custodijs, carceribus,
vinculisque detinentur, etiamsi pœnam hanc pec-
uniariam quoque soluant. quod impudentiæ
Cecilianæ liquidissimum est argumentum.

*Femine no-
biles condē-
nitæ de nu-
dita missa.*

263. Aliud exemplum ex publicis Regni anna-
libus desumam. Holinsædus enim hæreticus per-
ditissimus, anno 1574. suæ chroniciæ hæc verba ha-
bet. Anno Regina 16. Aprilis 4. Dominica Palmarum
Londini comprehensæ fuerunt tres illustres sceminae, dū
in adibus suis Missæ celebrandæ interessent: Baronis nimi-
rum Morlei vxor, cum liberis suis; & multis alijs; & in
altera ciuitatis parte, eadem ipsa hora, deprehensa est
Equitis aurati vidua Guilforda cū alijs multis sceminis
insignioribus: eodēq; momento capta est in parte diuersa,
alterius Equitis vxor Bronna nomine, cum alijs item in
eius domo permultis. Quæ omnes propter hoc idem deli-
ctum carceri traditæ fuerūt, & inde accusatæ, cōuictæ,
& iuxta

& iuxta formam legis condemnatæ.

264. Hæc hæreticus Holinsædus contra menda-
cē Cecilium. Hinc enim patet has sceminas no-
biles & illustres, cōquisitas fuisse, & per insidias,
domi deprehensas dum clam interessent celebra-
tioni Missæ. Quomodo igitur verū est quod ante
Cecilius tam definitè affirmauerat, nullam fieri
Catholicorum inquisitionem, nec cuiusquā conscientia
ob contrarias in religione opiniones vrgeri, aut inquiri
solitam? Hinc etiam cernimus heroinas istas cum
alijs plurimis insignioribus sceminis, ob auditam
tantummodo Missam, domibus suis extractas,
carceribus traditas, accusatas, conuictas, & ad
impijssimi cuiusdam statuti formā condemnatas
fuisse; quo statuto decernitur, vt prima cōuictio
de audita Missa pœnam habeat centum marcarū,
secunda verò, quadringentarum (quæ octingen-
torum aureorum Gallicorum summam superat)
tertia demum, perpetuorum carcerū & omnium
bonorum amissionis pœna castigaretur. Quo ore
igitur scribit Cecilius, *Neminem in Anglia ob con-
trarias in religione opiniones vexari? Quo pudore
asseuerat hoc præfens Edictum, ob nullum omnino
Religionis articulum Catholicos hodie in Anglia plecti?
Qua impudentia profitetur Iustitia Britannica,
neminem laici ordinis ob partes Pontificias vel capitis,
vel patrimonij, vel fortunarum periculum vllum adine?*
265. De patrimoniorum enim & fortunarum
periculis ac detrimentis maximis ob religionem
aditis, fidem faciunt, quæ modo à me producta
fuerunt, Actorum publicorum, ipsis etiam refe-
rentibus hæreticis, testimonia; & quando ista nō
extarent, extant tamen infinitorū prope laicorū
vtriusque sexus examina, qui carceribus hodie in

*Pœna in An-
glia ob Missā
auditam.*

Anglia detinentur, & bonorum amiſſione, rapi-
nis, & diſtractione, quotidie ob religionis nego-
tium exercentur, quibus deſperatiſſimum Ceci-
lij mendacium euidentiſſimè coarguitur.

*Laicoyū mar-
tyria.*

266. De mortis verò ſupplicio laicis plurimis re-
ligionis cauſa illato, tot ſunt contra Reginam &
Cecilium teſtimonia, quot extant in oculis om-
nium præclariffima quoque huius ordinis mar-
tyria; quorum cauſa veriſſimas fuiſſe religionis
ardorem conſtantiamque, ex ipſis quoque actis
publicis contra iſtam Cecilij & Elizabethę pue-
rilem diſſimulationem confirmari poteſt. Quid
enim (vt ex mea paucorum annorum experiētia
memoriaq. nonnulla reperam) quid (inquā) cauſę
fuit, cur annis ab hinc plus minus quatuordecim,
iuuenem præclarum Thomam Sherodum, poſt
ſex menſium carceres, catenas, famem, nuditatē,
& frequentia eculeorum in Caſtro Londinenſi
tormenta, in ligno tandē ſuſpendiſtis? Quid cri-
minis (inquam) quid delicti acta veſtra publica
iuueni huic imponūt? Nihil plane, niſi quod per
iudices veſtros preſcius interrogatus, Romani
Pontificis in rebus Eccleſiaſticis primatum con-
feſſus eſt. Nam iſte neque Angliam vnquā egreſ-
ſus fuerat, neque in Seminaris tranſmarinis edu-
catus, neque Romę viſus, neq. authoritate Pon-
tificia ordinatus, vel in Angliam miſſus, aut domi-
cum Seminaris aut Ieſuitis verſatus, aut quic-
quam aliud earum rerum fecit, aut facere potuit,
quas vos hodie ad ſeditionem pertinere clama-
tis, quarumque cauſa tantummodo, vos occidere
Catholicos affirmatis.

*Thom. Shero-
dus martyr.
2. Feb. 1577.*

267. Eiufdem plane generis eſt, quod eodem
ſere tempore, eodemque in caſtro Londinenſi
alteri

alteri iuueni laico cui nomen Coperus, martyriū *Coperus mar-
tyr.* contigit, nullo alio obiecto ei crimine, quā quod
ex itinere retractus fuiſſet, quo in Galliam ad ſe-
minarium Rhemenſe proficiſci ſtatueraſt. Præte-
reo Marci Tipeti prope pueri pœnam ob idem *Tipetus.*
delictum toleratam: cui ferro nimirum candente
auriculæ perforata fuerunt, & vtræque Roulado
Iinkſio bibliopola abſciſſa, eo quod verbū vnū *Iinkſius.*
vel alterum in Religionis Catholicæ deſenſionē
protuliſſet. Valengerus quoque laicus nobilis ſi-
mili de cauſa vtramque paulò poſt auriculam in
pœnam religionis Catholicæ deſenſa, amiſit. In-
teriecto deinde vno vel altero anno, præclariffi-
mi doctique adoleſcentes Ioannes Bodæus, &
Ioānes Sladus extrema ſupplicio affecti fuerūt, *Valengerus.*
alter Vintoniæ, alter Andouerij: et qua de cauſa,
extat adhuc veſtrorum iudicum ſententia, ſcri-
pto mandata, qua mortis cōdemnantur, eo quod
Pontificiam Reginę poteſtatē in rebus Eccleſia-
ſticis nō concederent? An non hoc quoque ad
Religionem pertinet.

268. Anno deinde ſequenti Guilielmus Carter-
rus Londini, & Richardus Vitus in VVallia, *Anno 1583.
Carterus &
Vitus mar-
tyres.* poſt carceres & cruciatus in crucem per vos acti
ſunt, alter quod librum quendam Catholicum
imprimēdum curaſſet; alter quod peccata ſua ſa-
cerdoti aperuiſſet. Num hoc etiam Religionis
negotium vobis videtur?

269. Quæro præterea de Thoma VVeblero, quē *Anno 1585.
VVeblers.
Bous.* ideo condemnaſtis, quod librū Catholicū apud
ſe haberet, de Marmaduco Bow, cui crimen
fuit cuiuſdam ſacerdotis conſortium frequentate;
quæro de Margarita Mideltonia fœmina le-
ctiſſima, quam vos Eboraci ob hoſpitiū Sa-
cerdoti

cerdoti Catholico præbitum, medio foro, horrendo planè & inusitato supplicij genere (ponderum nimirum pressuris) interemistis; quæro deinde de multis simul laicis, quos vno eodemq. die in idem patibulum impijssimè coniecistis; de Moro nimirum, de Feltono, de Suttono, de Martino, de Fluddo, de Sheleio, de VVebleio, de Simonio, de Margarita etiam V Varda, sanctissima Dei martyre (nam vna hi omnes passi sunt Londini, vix quarto adhuc elapso anno) de his omnibus (inquam) multisq. alijs, quos breuitatis causâ prætermitto, quærendum mihi abs Cecilio videtur, laicine fuerunt, & an alia de causa quam de qua dixi necati? Et cum negare non possit, quod Acta publica confirmant; fateatur necesse est, liquidissimum esse mendacium, quod ante toties iâ repetiit, *neminem laici ordinis quicquam detrimenti ob Religionem Catholicam in Anglia sustinuisse.*

270. De sacerdotibus verò, etiamsi rei euidètia victus concedat quidem Cecilius non paucos extremo supplicio affectos esse; in eo tamen non minus perfrictæ frontis quam in cæteris esse voluit, quod neget religionis causâ hoc eis fieri. Audistis enim iam hominis facundiam, & frontem in pernegando: *Accusantur (inquit) hi nō religionis, non conscientie, non pontificie Monarchie; & iterum: istos fecerunt reos nō volumina, non libelli, non precum formula, non Ecclesie Romanae ceremonie: censeantur quocumque liberit nomine, vel scholastici, vel Seminarij, vel sacerdotes, vel Iesuitæ, &c. & tamen iam vidimus ex laicis multos ob religionis & conscientie negotium, bonorum amissione promiscuè castigatos: alios ob monarchiam Pontificiam interfectos:*

*Multi simul
martyres
laici.*

1588.

De sacerdotibus occisis.

*Supra ex lib.
de Iust. Britan.*

interfectos: nonnullos ob libros Catholicos à se lectos, morte condemnatos: omnes denique qui in Seminarijs transmarinis educantur, siue illi scholastici, siue sacerdotes, siue Iesuitæ sint, edictis varijs Reginae, & statutis item comitialibus, vidimus iam hostes patriæ declaratos, & læsæ maiestatis reos factos; præterim edicto Reginae edito ad diem 15. Iulij, anno 1580. alijs item duobus edictis promulgatis die 10. Ianuarij & 1. Aprilis, anno 1581. lege præterea parlamentari 1. Martij publicata, anno 1585. hæcque cum ita sint, quomodo tamè affirmat Cecilius, nihil quicquâ hoc eis nocere, *siue scholastici, siue Seminarij, siue sacerdotes, siue Iesuitæ sunt?*

271. Deinde scripta reperio apud Stoum in Annalibus Angliæ ipsius Reginae privilegio approbatis hæc verba. Anno Reginae vigesimo, No uembris verò 30. *Cutbertus Maynus (sacerdos & Maynus. Theologiae licentiatus) ad patibulum pertractus, suspensus, & in quatuor partes dissectus fuit in oppido Launcestonij Comitatus Cornubiensis, eo quod potestatem ecclesiasticam Romanam anteferet Regiæ; & in eadem deinde pagina iterum. Tertio (inquit) Februarij, pri- Nelsonus & Sherodus ob Pontificiam Monarchiam occisi. mo statim diluculo Ioannes Nelsonus sacerdos ob negatū Reginae primatū Ecclesiasticū, & alia istiusmodi proditoria cōtra suam maiestatem verba, è carcere Newgate ad locum supplicij tractus est, suspensus, exenteratus, & in partes dissectus. Et septimo die eiusdem mensis, Sherodus quidam ob eiusmodi læsæ maiestatis crimen, è Castro Londinensi ad patibulum pertractus, eodem mortis genere vitam finit.*

Hæc ita scripta, & impressa, & per vniuersam Angliam euulgata cū sint, iudicet modo omnes quodnâ Cecilio os esse debeat, qui tā asseueratè scribat,

scribat, neminem ob p̄dificiam monarchiam in Anglia accusari, vt antea docuimus . Item illud perspicuè (inquit) intelligi potest, si excutiantur crimina & iudicia eorum qui nuper mortui sunt, & iure cæsi, non eos ob religionem, aut P̄dificiam monarchiam reos factos esse, cum iam inde ab ipso maiestatis suæ aditu in regnū, his de causis nemo sit mortuus . Quis vnquam tam proiectè est mentitus?

Os durum
Cecilij.

272. Sed vt hominis imprudentiam in re aliqua particulari liquidius adhuc intruamur, audiamus quid scribat de Nicolao Hetho, quem Maria Regina moriens Archiepiscopum Eboracensem & summum totius regni Cancellarium reliquit, de quo iste, vt Elizabethæ in eum lenitatis exemplū statuat, sic scribit, versutissimè hominè dilaudās his verbis: Hic (inquit) illustre modestiæ, prudentiæq; exemplum, vnaq; excellenter eruditus, demortua Maria Regina, antiquos magistratus, gratiam, opes, & quicquid habuit præterea fortuiti boni cum summo Principis fauore retinuit, licet prorsus ab illa in Religione dissentiens; nec ob id tamen vel honore, vel fortunis comminutus est; qui tamen exiguo post tempore magistratus suos omnes obseruanter & gratè deposuit, nulla iniecta foris vi, quo nihil est clarius, sed sua sponte, maximeq; liberè, vt cunctis imoretur . Hæc liber Iustitiæ Britannicæ de Nicolao Hetho, vt astruat Regine clementiam in tractandis Catholicis.

1556.
Ecclesiastici
beneficij
exuti.

273. Sed quid cōtra hæc annales Anglici ab hæreticis ipsis editi? Primo anno Regine (inquiūt Holinsædus, & Stotis) mense Iulio, Nicolaus Hethus Archiepiscopus Eboracensis; Episcopi item Eliensis & Londinensis, & alij tredecim vel quatuordecim simul iussi comparere coram Regina consiliarij; eo quod recusarent accipere iusurandum de maiestatis suæ primatu Ecclesiastico,

suastrico, & de alijs religionis articulis, Episcopatibus suis priuati fuerunt: quod multis etiam Decanis, Archidiaconis, Rectoribus, Vicarijs, alijsq; Ecclesiasticis factum est, qui beneficij suis exuti, diuersis carceribus traditi fuerunt. Hec ille. Quid his magis contrarium, quā quod Cecilius supra dixit, Nicolaum Hethum ob religionem, neque honore, neque fortunis fuisse comminutū: obseruanter, & gratè magistratus suos deposuisse, sua sponte, maximeq; liberè, nulla iniecta foris vi, hocq; esse clarissimum, omnibusq; notum?

274. sed in eo tamen perstat Cecilius, & hoc ipsum Regine Edictum constantissimè asseuerat mortem sacerdotibus nō infligi nisi ob proditiones & læsæ maiestatis crimina; quod ex eo (inquit) manifestè cernitur, quod in processibus criminalibus qui contra istos sunt, non accusantur, neque condemnantur, neque morti traduntur ob aliud, quam ob supremæ maiestatis læsæ crimen, affirmantes inter cætera, quod si Papa contra nos & religionem nostram exercitum aliquem mitteret, ipsi ei adhaerent, & à partibus illius starent.

275. Duæ sunt huius assertionis partes; prima q; sacerdotes in iudicijs nō cōdemnantur, nisi supremæ maiestatis læsæ criminis; quod non negamus quidem si de nomine sit quæstio: si vero de rei veritate quærimus, calūnia tantum est, & nugax fallacia. Nam cum reconciliare se quempiam Ecclesiæ Catholicæ, vel peccata sua sacerdoti confiteri, vel authoritatem Ecclesiasticam supremi pontificis agnoscere, vel religionem Catholicam alteri persuadere, vel sacerdotem se fateri, vel alterum qui presbyter est domi suæ recipere, vel non accusare & prodere, & alia plurimæ religionis Catholicæ actiones piæ, statutis, legibulque Anglicanis

An sacerdotes
condemnan-
tur de læsæ
maiestate.

canis factę sint *supreme scilicet maiestatis læsa crimēna* (arrogantissimū profecto hereticorū verbū, nec ab vllis vnquam Catholicis principibus vsurpatum, vt Elizabethę *supremam* appellent *maiestatem*, tanquam si ne Deo quidem inferior esse vellet) quam ridiculum est in vocis ludere inuolucro, & toties pernegare, *religionis causa occidi martyres, sed tantum ob proditioes, & læsam maiestatem*, cum apud vos & proditio, & maiestatis Regiņe læsio, contra istiusmodi Dei seruos ex solis religionis actionibus æstimetur.

276. Quod de iudicijs verò & processibus criminalibus edictū interfert; vtinam quidem illa fierent inspectante orbe, vt & hereticorum crudelitatis, & Catholicorum innocentię testis fieret vniuersi mundi theatrum. Nūquam enim extitisse puto apud gentem vllam quę legibus ac ratione vtatur, tantam iniustitię & iniquitatis licentiam, quanta hodie in Anglia contra dei seruos, iudiciorum etiam nomine exercetur. Commemoratur quidem Eusebius ex Gallorū Lugdunensium epistola, qui sub Antonino vero Antonini pij Imperatoris filio ob Christi cōfessionem martyrium patiebantur, quiddam egregium hoc in genere Lugduni cōtigisse. Nā cum p̄ses qui Christianorum causis audiendis p̄rerat, temere planè & iniuriosè in martyres quosdam pronūtiasset, vir quidam illustris, cui nomen erat *Vetius Epagathus*, rei indignitatem non ferens, clarissima voce petijt à Iudice, vt potestas ei daretur liberè in illo confesſu pro fratribus respondendi; qua re etſi aliud nō effecit, quam vt ipse quoque martyr cum ceteris fieret; eam tamen gloriam etiā apud homines consequutus est, vt præclarissimus *martyrum*

*Iudiciorum
in Anglia
iniquitas.*

*Euseb. l. 5.
hist. ca. 1.
anno do.
mini 170.*

REGINAE ANGLIAE. SECT. III. 189
tyrum aduocatus, semper deinceps sit appellatus.

Nec dubito fanè, quin si *Vetij* istius nobilissima virtus & fortitudo tam esset in Anglis, quam est mali conscientia; & iniquitatis quę exercetur intelligentia, multi fierent quotidie ex ipsis etiā hereticis moderatioribus *Catholicorū ad tribumalia aduocati*: cum in ijs condemnandis omnem legum suarum auctoritatem violari cernant; & nō ex vlla causę equitate, sed ex immenso tantum personarum odio sententias indies pronuntiarī audiant.

277. Quod vt vnus tātum iudicij exemplo demonstrē, sciendū est, anno Domini 1581. Elizabethę verò regni 23. cum Regiņę cōsiliarij ad illum vique diem Catholicos ferè religionis nomine, non obscure, neque dissimulanter occidissent, vt ex actis publicis iudiciorum patet, quibus Thomam Vodosium, Cutbertum Maynū, Ioannem Nelsonum, Euerardum Hāsum presbyteros; Guilielmum Carterum, Thomam Sherodum, aliosque laicos ob fidei cōfessionem manifesto martyrio affecissent, nulla alia adhibita accusatione, quam quod vel pontificiam Papę auctoritatē agnouissent, vel Regiņę in causis ecclesiasticis negauissent, vel aliquid aliud in causā Catholica protulissent: nunc tamen perspecto Catholicorum incremento, & Anglicani populi in eam partem propensione; alia sibi via progrediendum esse existimarunt, vt causam hęc magis odiosam vulgo redderēt, proditiorū nimirum, & conspirationum iniecta suspitione.

278. Itaque cū multos sacerdotes aliosque Catholicos per id tempus comprehendissent, quatuordecim simul vno eodemque die, ad idem *ipsum*

*Nequissima
astutia.*

Martyres.

*Iudicium
illustre 14.
martyrum.*

ipsum iudicium ac tribunal producūt, & publicē de conspirationibus in Remp. & cum externis principibus, & de mortis Reginae machinatione, adhibito etiam certo die (pro forma iudicij Anglicani obseruanda) locisque definitis, in quibus conspiratum esse diceretur, accusant. Ad quam actionem, cum pro rei nouitate infinita prope hominum multitudo confluxisset; Ioannes Popamus Reginae procurator, homo ferus, & audax, & heretico planē furorē preceps, declamauit pro rostris inuidiosissimē per diē fere integram in hos Dei seruos, odium illis vndecunque, cōiutijs, mendacijs, exaggerationibus conflans; nūc Reginae felicē Gubernationem dilaudās, & bona quae inde manabat amplificans; quibus Angliā penitus spoliare velle affirmabat, qui maiestati suae ex animo nō fauebant; nunc vere proditorem, cōspirationū, & aliorum istiusmodi scelerum fecditatem in vniuersum demonstrans, quantaque inde mala Reip. eueniāt, absq. eo tamen vt quicumque horum criminū de vllō eorum particulatim ostēderet, qui ad illud tribunal accusabantur.

279. Cumque his ineptijs tēpus tereret, diemq. extraheret, & à reis sēpissimē, suppliciterque peteretur, vt aliquid tandem afferret quod ad ipsos pertineret; transijt demum ad aliorum hominum facta, ad Comitū nimirum Northumberlani, ac VWestmerlani, aliquorumque nobilium arma sumpta pro Religione Catholica multis ante annis in parte Boreali Anglię; ad tumultus item Hibernorum, & ad Nicolai Sanderi ad illam Insulam profectioem; ad Pij V. Pōtifficis maximi Bullā declaratoriam cōtra Elizabetham, aliāque huiusmodi, quibus omnibus cū martyres respon-

Ioannes Popamus.

Inferis in dicit inu. stita.

derent,

derent, nihil horum ad ipsos pertinere posse, cum vel ipsis pueris, vel inscijs, vel longē agentibus pleraque eorum gererentur; tandem ad maiorem fucum faciendum, adolescentulum vnum vel alterum, miserum, pauperem, perditum, vagabūdum, qui Italianam, Galliamque mendicando percurrissent, in conspectum hominum dedit, qui ab ipso edocti affirmarent, se aliquos horum sacerdotum Romę, Rhemisque vidisse, & verba quedam minus verecūda, aut etiam iniuriosa in Reginam ex ipsis audiuisse; quibus solis testimonijs sentētia mortis in omnes pariter prolata est; stupente & fremente vniuersa hominum prudentiorum multitudine ad tam insignem claramque iniustissimorum iudicum perditissimam nequitiam.

280. Cum enim plerique condemnatorum nūquam antea ab illis testibus visi fuissent, nec inuicem se mutuo ante illum diem & illud tribunal sepe viderent, neque vnquam per literas, aut coram fuissent alter alterum alloquuti; cumque alij eorum Romę nunquam fuissent, vbi conspiratum fuisse fingebatur, alij abessent longissimē, eo maxime tempore, quo factum aduersarij cōminiscebantur; cumque testes, licet perditissimi, nihil tamen affirmate dicerēt, quod alicuius esset momenti ad id quod tractabatur: neque Popamus rem vllā afferret quae eorum quempiam particulatim attingeret; cetera vero omnia quae ad fallendum tempus garriebat, hac illacque in ventos diffuerent, tanquam scopae dissolutę, quae nec locis, nec tēporibus, nec personis, nec rebus ipsis cohererent: omnes tamen vno eodemque de crimine ad mortem condemnari, tam absurdum, impium,

impium, ac insolens videbatur omnibus, vt nō nulli hereticorum, & eorum quoq. qui in ipforum iudicium confessu assidebant, asperrime hac de re tum loquerentur, tum etiam quererentur.

*Martyriū
Campiani
& sociorum.*

281. Sed auxit deinde murmur populi bonorūque querelam mors innocentissima trium martyrum clarissimorum, Campiani nimirum, Ceruini, & Brianti presbyterorū; qui paulò post hoc iniquissimum iudicium martyrio affecti, publice professi sunt, Dei maiestate tremenda inuocata, & salutis æternæ dispendio proposito, se nunquā eorum conscios fuisse, aut reos, quæ in iudicio iniquissimè obijciebantur; neque existimare se quenquam sociorum suorum qui vna secū damnati fuerant, quicquam eorum vel cogitasse, vel somniasse vnquam, sed omnia esse luculenter cōficta; seq. ea solum de causā in Angliam venisse, vt pacatè, apostoliceq. sacerdotij functionibus ad animarum salutem ac solatium vterentur.

*Nota astutia
diabolica.*

282. Quibus rebus cūm hominum animos non parum commoueri Regiæ consiliarij animaduertent; alia statim machina occurrendum esse iudicarunt. Itaq. ad septē alios sacerdotes, quos eodem iudicio condemnatos, paulò post interfecturi erant (*Fordum nimirum, Shertum, Ionsonum, Philbeum, Kirbeum, Richardsonū, atque Cottamum*) ne eadem qua priores innocentia subire mortem videretur, quatuor viros ex se delectos, & nihilo se meliores, *Ioannem Popanum* scilicet, Regiæ procuratorem iam dictum, & *Thomam Egertonū, eiusdem Regiæ aduocatū, Dauidem etiam Lodovicū, & Ioannem Hamondum* iuris ciuilibus consultos, cum potestate & mandatis miserunt, vt caperēt illos in sermone, & articulos quosdam de potestate

*Quatuor cō
missarij
sacissimi,*

Pontificis

Pontificis in principibus hæreticis deponendis proponerent, quibus aliquo modo illaqueari possent.

283. Itaque omni conatu Herodiani isti, martyres Christi iam antea condēnatos impellebant, vt ad hos articulos simpliciter responderent; precipuè verò quid ipsi agerent, alij suè suaderent faciendum, si Pontifex aut alius aliquis Princeps, Pontificis Romani suafu & autoritate bellum Angliæ inferret ad Religionem Catholicam restituendam; cuiam parti ipsi adhærent, aut adhærendum cēserent. Quibus è laqueis, cū multis se modis explicare Dei serui niterentur; quidam dixerunt se iam condemnatos, mortis tantum meditationibus occupari, nec humanarum rerum curas amplius sibi superesse, alij quod hæc ad scholas pertinebant, & ad ea regna & vniuersitates, vbi liberè sententiæ dici possent, sine principis, populiq. offensione; alij illud se tantum his de rebus credere & affirmare in vniuersum, quod docet Ecclesia Catholica Romana; alij quod tum demum affirmatè dicerent quid agerent, aut agendum suaderent, cum casus ille accideret de quo percontabantur; alij prescius & propius, se id acturos nimirū & suafuros huiusmodi tēpore, quod viro bono & Catholico agere ac suadere conueniret; alij denique, quod ab omni parte, & armorum genere abstinerēt, orarentq. tantummodo Deum vt parti iustiori victoriam daret.

*Interrogatio
ne: an vni
ueris: & ve
hementia paci
fica.*

284. Hęc (inquam) & similia cum martyres responderent, vt rei inuidiam declinarent, hostesque placarent; nihil tamen hirudinibus istis & sanguisugis sufficere potuit; quousque aliquid

N tandem

*Liberum re-
sponsum.*

tandem eliciissent, quo sanguinem eorum secu-
rius effunderent, & odium apud populum con-
citarerent; quod inde maxime fecerunt; quod
aliquis eorum tandem fassus est, *se partes pon-
tificis omnino sequuturum, si religionis negotium aperte
ageretur: Quo* accepto respōso, carnifices tanquā
causa legitime iam probata, viros innocentissi-
mos summis opprobrijs interficiendos curarunt;
disseminantes in vulgus, homines esse alienis
prorsus à Regina animis, qui nō diffiteantur ho-
stitium Reip. se partes sequuturos.

*Examinis
iniuriam
imulam.*

285. Atque exinde capit cōsuetudo, quæ hodie
etiam durat, ut presbyteros omnes, aliosque Ca-
tholicos quosprehendunt, curiosè percontētur,
quid acturi sint, vel suafuri, si exercitus aliquis
adesset ad Religionis Catholicæ restitutionem?
quod adeo tritum & vulgare est, ut pueris etiā
& mulieribus qui per ætatem ac sexū ad bellum
sunt inepti, idem quoque proponatur, ut saltem
si pugnare nequeant, quid cupere, aut expetere,
vel precibus etiam à Deo contendere velint, in-
telligatur, quo affectus iste pœnis etiam castige-
tur. Cuius iniquitatis illud profecto illustre exē-
plum est, quod præteritis mensibus sanctissimo
cuidam seni fecerunt, cui nomē erat *Nicolaus Hor-
nerus*, quem cum multo tempore carceribus deti-
nuissent, quod subuculam quādam aut thoracem
sacerdoti fecisse diceretur, (vestiaria enim artis
erat) neque tamen satis probationis adesset, ut
inde morti sine nota adiudicari posset; cumque
tandem frigore, alijque carcerum incommodis
tibiaram alteram sectione ferri amisisset; isti ni-
hilo māsuiores hominis calamitate facti, postu-
latis illis sanguinarijs aggressi sunt, quid scilicet

*Res mirè ca-
lamitosa.*

faceret,

*faceret, quamq̄ partem sequeretur, si exteriorum prin-
cipum exercitus adueniret ad Religionem Catho-
licam suo loco reponendam? Cui cum ille
responderet, se iam senem esse & infirmum, nec
vilo modo armis idoneum; statim Teplaus, qui
istiusmodi examinibus ut plurimum præest,
ad alia illa statim tranfuolat, quid cuperet? quid pe-
teret? quid oraret eiusmodi tempore? Cūque eo vsque
interrogationibus vrgerent, ut hominis tandem
Catholici affectū saltem & desiderium exprime-
rēt, pro religionis restitutione; illi tāquam grādi
detecto maiestatis læsa crimine, exultat plane, &
triumphant, & paucissimis deinde diebus seruū
Dei ad patibulum suspendunt.*

*Magna feru-
tas & cru-
delitas.*

286. Atque hoc illud ingens crimen est, quod
Regina hoc edicto suo Catholicis obijcit, eoque
vno omnē suam crudelitatem defendēdam exi-
stimat, quod nonnulli eorum interrogationibus
istis pressi & exagitati, fateantur tandem si *pon-
tificis iussu de religione restituenda bello decertaretur, se
conscientia salua facere non posse, quin partibus Catho-
licis adhererent.* Qua tamē in re, nescio sanè an im-
probitatis maior, quam impudentia hereticorū
sit ostentatio. Quis enim vnquam princeps, vel
tam barbarus, aut tyrannus extitit, ut istiusmodi
à subditis per quæstiones extorqueret? Certè Tur-
carum imperator, si hæc à Græcis, alijsque Chri-
stianis sibi subiectis exquireret, quid tandem re-
spondere possent, cum quicquid dixerint, vel
contra principem, vel contra Deum futurum sit,
& cōsequenter vel corporis, vel animæ exitium
necessario sit allaturū? Quod cum Turca intelli-
gat, tā inhumanus aut feras nō est, ut illud quæ-
stionibus persequendum iudicet; aut de rebus

N 2

futuris

*Exemplū de
principe Ca-
tholico.*

futuris interrogationes instituat sanguinarias.
287. Et vt aliquid etiā de principibus Christianis dicamus; si potentissimus aliquis Catholicorum Princeps qui merito suo subditis est charissimus, viros sibi intimos & dilectissimos percontaretur; quid tandem essent facturi, si ipse à fide Catholica deficiēs, bellum pro secta Lutherana, aut Caluiniana tuenda, contra pontificē Romanum ceterosq. principes Catholicos susciperet? Quid respondere possent amātissimi fidissimique subditi, nisi quod hodie in Anglia Catholici faciunt, vt vel reuerentiæ causa responsonem declinent, affirmantes spem habere nunquam istiusmodi tempora se visuros; vel si amplius vrgeantur, te facturos tum quod Deus inspirauerit? vel si vterius adhuc premantur, se rogaturos pro iustioris partis victoriā; vel si ne hoc quidem sufficiat, sequuturos se tandem in illo casu boni viri cōsciētiē dictamen. An quicquam iustius, humilior, aut obseruantius à Christianis subditis responderi potest?

*Exemplū de
Protestanti-
bus.*

288. Sed videamus iam exemplum in partem contrariam, ex ipsa nimirum Anglia desumptū. Ponamus Reginā factiones omnes & sectas nouorum suorum Euangelicorum cōuocare, id est, tam Protestantes quam Puritanos, qui reliquorum omnium sunt potentiores. Cogitemus eam dicere, se velle iterum Catholicam fieri, & illam Religionem regno suo restituere quam in eo reperit, quam iuramento præstito complexa est, quam ab initio conuersionis, ad Henrici vsque octaui tempora Regnū illud retinuerat. Se animaduertisse, maiores suos summa gloria vixisse, pijsimeque in huius religionis obseruatiā mor-
tuos

REGINAE ANGLIAE. SECT. III. 197
tuos esse; se similit̄ illis esse velle, fessamque tandē tantis se esse iactationibus, tantis nouorum dogmatum sectarumque digladiationibus, tantis subditorum inter se collisionibus, tot Reip. suæ periculis, tot Christianorum hominum ac subditorum (qui alioquin perutiles sibi esse possent) maetationibus, quorū nihil certē fuisset necessarium, si in antiqua religionis professione permāfisset: itaque se certo statuisse eo velle redire quo est egressa; quod quia sine tumultu fortasse aliquo fieri non poterit, se velle scire quid facturi sint tum Protestantes tum Puritani, quamque partem sequuturi; id est, suamne que pro Catholicis stabit, aut eorum fortasse, qui ex Gallia Belgioque aduenire poterunt ad partis sibi contrarię defensionem?

289. Si hoc (inquam) Regina à Puritanis suis & Protestantibus percontaretur, aliā longē respondendi libertatem ac ferociam experiretur quam apud Catholicos, qui ad omnem modestiam, mansuetudinem & obseruantiam, quam salua conscientia præstare possunt, in respondēdo se componunt; ceteri vero ferrum inuicem & flammam minitantur, si quis sectis suis vel verbo sit contrarius, vt ex ipsorum libris quos indies ferē, & nuper copiosissime, alter in alterū atrociter edunt, manifestē cernitur: quorū illud Apostoli prædictum de hæreticis videtur esse proprium & peculiare; vt magistratum & dominationem spernant. Ineptissime igitur falsissimeque hoc ipsum in Catholicos per hæreticos trāsfunditur, iniustissimeq. prodicionum & læsæ maiestatis calumnia sacerdotibus Anglicanis per Reginæ edictum affingitur.

*Hæreticorum
ferocia &
magistratus
contemptio.*

1ud.

290. Et quanquam his existimem satis esse responsum ad hoc primum sectionis huius quartæ caput, quod Catholicos de pertinacia & rebellionem in respondendo accusat; liber tamen, in colophonem addere, Lutheri quoddam cõsilium ad amicos suos Lipsienses, de modo quo respondere eos volebat Dño suo ac principi, Georgio Saxonie Lipsiæque Duci, cum iuberet tantum nomina eorum scripto referri, qui communionem Catholicam in ciuitate ac vniuersitate Lipsiensi aperte vitabãt. His enim ad eos verbis perscriptit Lutherus.

Epistola Lutheri ad Lipsienses. 291. *Honorabilibus ac prouidis bonis amicis meis Lipsie, quos Dux Georgius hostis Euãgelij, perscribit &c. Quoniam Dux Georgius nititur etiam secreta cõscientie explorare, dignus omnino esset ut deciperetur, veluti Satanæ Apostolus, quacumq; id ratione fieri queat. Nõ enim habet ius vllum tale quid postulandi, & peccat in Deum & spiritum sanctum. Verum cum nos considerare debeamus; non quid alij faciant homines mali, siue homicide sint, siue raptores, sed quid deceat nos pati, ac facere; in hoc sanè casu optimum fuerit, vt fortiter dicatur huic homicidæ ac raptori in faciem, Nolo facere; et si rapueris mihi propter hoc vel corpus, vel substantiam meam, ei rapuisti cui exacte persoluas oportet. Vade igitur bone raptor, quod tu vis id nolo ego, quod autem ego nolo, id Deus quoq; propediem volet. Oportet enim Diabolo crucem in faciem impingere, & non multum vel applaudere, vel blandiri; sic sciet cum quonam sibi res est. Datum Wittenbergæ in magna sexta feria anni 1533. Doctor Martinus Lutherus manu propria. Hæc ille Protestatium pater ac Patriarcha Lutherus de humilitate, qua subditi principibus suis respondere debeant; atque his huic loco satisfactum*

etum esse existimo.

292. Reliqua sectionis pars, etsi verbosior illa *Secundum* quidem, cum nihil tamen habeat præter inanem *test. 4 caput* quandam mendaciorum multorum cõfectionem, nullo prorsus fundamento nitentem, sed ex solo Ceciliij capite progenitam, respõsione certè opus non habet.

Dicit enim Alanum & Personium Pontifici *Fissa narra-* Romano, Regique Hispaniarum recenter per- *tio Ceciliij.* suasse, vt iterum vires suas contra Angliam experiri, idque proximè hoc sequenti ant. o. Affirmat esse iam certam & definitam, & per sacerdotes qui ex Hispania nuper in Angliã venerunt, cæteris Catholicis & complicibus suis denunciata: magnas ad hoc ipsum parari copias; multa nominum Anglicanorum millia regi oblata, eorum scilicet, qui exercitum Regis cum appulerit, sequentur: Regis consiliarios de euentu dubitare; decretum tamen esse, vt si clasis hæc contra Angliam non præualuerit; vtiliter posse contra Galliam, Belgium, aut Scotiam conuerri. Hæc dicit omnia ex presbyteris quibusdam comprehensis, qui ex Hispania venerunt, cognita esse.

293. Quæ vltima saltem clauis, (si nihil aliud esset quo cætera fragmenta coarguerentur) euer- *Euer. o. re-* tit sanè vniuersam totius fabulæ narrationem. *tius narra-* Nam omnibus pernotum est cum hæc scriberetur, nullum eorum comprehensum fuisse qui ex Hispania venerant. Deinde verò etiam hoc fuisset, quis tamen rerum publicarum, aut politice peritus, existimabit tot Regis Hispaniæ cogitationes abditas, & secretiora consilia, iuuentibus Anglicanis, etiam si sacerdotes sint, communicata esse? An solus sibi Cecilius assumit prudentiam?

an soli sibi secretum? An nō satis iam experientia intellectum est, harum rerum nihil presbyteris aut scholaribus impertiri solere cum in patriam redeunt? An vllō vnquam quæstionum aut tormentorum genere, Cecilius hæctenus, aut alius Angliæ carnifex indicium vllum istiusmodi rerū à sacerdotibus expressit? Quid igitur incassum hæc iterum ingerit homo perditū pudoris? nisi vt intelligatur nihil pensi habere quid effundat, modo inuidiosè dicat; quāquam totidem verbis à nobis eueratur, quot ab ipso astruitur.

De Cardinale
Alano & pa-
sonio.

294. Totam igitur hæc Cecilianæ fraudis actionem, intactam penitus hoc loco reliquissimam, nisi viris iam à me nominatis noua quædam cōuitia fecisset, quæ silentio à me prætermitti non debere videntur. De illustrissimo enim Cardinale Alano contumeliosè dicit edictum *dignitatis tant & honorem ob proditioes ei collatum esse*; id quod tanti viri virtute, cuius merita non solum in patriam, sed in vniuersam etiā Remp. Christianam egregia existunt, indignissimum planè est. De Personio verò asserit (quod magis tamen ridiculum quam inuidiosum est) id sibi assumere, *vt Regis Catholici confessorius sit*. Sed quis hoc cōuitium, aut verum esse, aut probabile sibi persuadeat, qui hominem, remque, & locū cognoscat? Nā neque Personius (quoad ego iudico) in aula Regis viuit, neque si viueret, ad huius muneris grauissimi pondus, homo externus vllō modo idoneus esse possit; cum præter cætera multa huic officio necessaria, non mediocrem etiam Hispanicarum rerum notitiā experiētiamq. exposcat, & linguæ quoque facilitatem non vulgarem requirat. Quid igitur edictum tam absurda, tam
absona

absona, tam improbabilia effundit? Certè ni fallor illud voluit acumen Regine, vt irrisione quadam maiestati Regis religiosissimi illuderet, quod pro more pijsimorū principū *Confessarium* habeat, et *Catholicus* appelleretur. Eo enim pertinere videtur ironica verborū tum *Cōfessarij* tum *Catholici* hoc loco vsurpatio, quam alias sanè studiosè vitauit.

295. De vtroque igitur vt aliquid dicam: primo quidem certum est *Catholici* nomen sanctissimū esse, & vna propè cum ipso nomine Christiano natum. Apostoli enim in suo illud simbolo antiquissimè vsurparunt, & ad veram Christi Ecclesiam non solum ab infidelium, & Iudeorum synagogis separandam, sed ab hereticorum etiam congregatione distinguendam adhibuerunt; ita vt perfectius aliquid, & certius quodammodo, quam ipsum nomen *Christianum* innuere videretur: cum non quemcumque Christiani nominis professorem, sed Christianum bonum, fidelē, & obedientem significet. Vnde & sanctissimus antiquissimusque author *Pacianus* Episcopus Barcinonensis, epistola integra hac de re contra sui temporis hereticos perscripta, sic ait, *Christianus mihi nomen est, Catholicus cognomen*; illud me nuncupat, hoc ostendit; illo significor, hoc probor; perinde ac si diceret, prænomē quidem viri pluribus hominibus cōuenire solet, cognomen verò certius distinguit: atque ita *Christiani* appellationem hominem tantum designare qui Christi militiā ac castra sequatur; *Catholici* vero, id etiam adiungere, vt intra propriā quoque Domini familiam quis constituatur.

De nomine
Catholico.

Pacianus ep.
i. ad Symp.
Nouat.

296. Hoc igitur gloriosum nomē, Hispaniarum regibus

Rex Hispaniæ Catholicus.

regibus ad summum honorem, & ob merita in ecclesiam Christi præclarissima, à sede Apostolica tributum est; quocum Rex Philippus, temporibus nostris inter ceteros omnes progenitores suos nobilissimos dignissimum sanè se præbeat, singulari illo ardore ac constantia qua honorificentissimè, pijsimèq; inter ceteros Christianos principes, religionem Catholicam contra varias hæreticorum pestes, armis, auctoritate, consilioque tutatus est: quid ni merito hac summa laude gloriaque sua domusque suæ lætetur?

Septima Regum usurpatio Catholicæ nominis.

297. Et quanquam Regina Angliæ quæ regi hæc exprobrat, perdidicula sane, ipsa sibi hæc quoque Catholicæ nominis appellatione cooprare studeat, ne tanto bono carere videatur, affirmans se religionem antiquissimam, & Apostolorum Catholicam tueri: audiat tamè sanctissimum Ecclesiæ doctorem Augustinum, fictionem hanc inimicam grauissimè refutantem, his verbis; Tenenda (inquit)

Aug. lib. de Vera rel. c. 7.

est nobis Christiana religio, & eius Ecclesiæ communicatio, quæ Catholica est, & Catholica nominatur non solū à suis, verum etiam ab omnibus inimicis. Velint enim nolint, ipsi quoque hæretici & schismaticorū alūni, quando non cum suis, sed cum extraneis loquuntur, Catholicam nihil aliud quam Catholicam vocant. Non possunt enim intelligi, nisi hoc eam nomine discernant, quo ab uniuerso orbe nuncupatur. Et alio loco cum vir prudentissimus nonnulla particulatim exposuisset, quæ ipsum inter tot hæreses, in Ecclesiæ Catholice gremio retinerent, hæc subiungit: Tenet me postremo in Ecclesia, ipsum Catholicæ nomen, quod non sine causa inter tam multas hæreses sic ista Ecclesia sola obtinuit, ut cum omnes hæretici se Catholicos dicere velint, quærenti tamen peregrino alicui ubi ad

August. contra Ep. Manich. cap. 4.

Catho-

Catholicam conueniatur, nullus hæreticorum vel basilicam suam, vel domum audeat ostendere.

298. Hæc Augustinus. quibus ineptiarum planè & impudentiæ conuincitur illa hæreticorum in Angliæ consuetudo, qua initijs omnium concionum suarum, puerilis omnino comediæ instar, solèni, copiosa, & elaborata precatione, pro Regina postulant, tanquam vnus vere, antiquissimæ, Apostolicæ, & Catholice fidei defensor: cum ne ipsi quidem scire qui verba hæc pro more proferunt, veram ei fidem, ac religionem sermone reliquo, & libellis à se conscriptis tribuant, quod à sectis suis dissentiat; nec quisquam nisi vel in sania, vel ioco, Catholicam ei cōcedere potest, si Augustini verbis proximè à me prolatis credimus.

Concionatorū in Angliæ conuendo.

299. Hæc igitur perdidiculum: sed istud tamen multo magis, quod appellatum illud seu honoris titulum, Defensoris nimirum fidei, memoria nostra à Leone decimo Pontifice Romano, Henrico octauo assignatum, ob Romanam fidem à se contra Lutherum defensam, Elizabetha quoque retinere ac vsurpare volet, dum Lutheri religionem quam Henricus pater impugnabat ipsa propugnet, fidemq; Romanam quam ille defendebat ista planè demoliatur, & quibuscunque potest modis extinguere nitatur. Sed bene habet: illa enim est tam Catholica, quam est Romanæ religionis defensor: et quam malè defendit, tam falso est Catholica.

Titulus defensoris fidei.

300. De alio autè in quo ludunt Elizabetha & Cecilius, de regis confessario; quid dicam illuforibus, quos Apostoli nobis futuros prædixerunt, nisi quod veniet tempus cum vtriq; hoc celeste beneficiū sacerdotalis functionis, hominibus ad salutem

De Regum Confessarijs. 2. Pec. 2.

salutem animarū datum, gemitibus postulabunt & non accipient, quia dum frui poterāt, cōtempserunt. Triginta saltem & quatuor annorum (si non amplius) restat vobis (miserimi) peccatorū cumulus discutiendus, diuino iudicio districtissimo referuatus; & vereor ne vobis dicantur verissimè illa tremenda Apostoli verba: *Epulati estis super terram, & in luxurijs enutristis corda vestra in die occisionis. Adduxistis, & occidistis iustum, & nō restitit vobis: neque vniuerso tamè hoc tēpore ad salutare pœnitentiæ ac confessionis sacramentum, pro Christianorum more Christi quæ præcepto ad onus leuandum recurristis, sed vt alius ait Apostolus, Secundum duritiem & impœnitens cor vestrū, thesaurizastis vobis irā in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vnicuique secundum opera eius.*

301. Si respondetis (quod respondebitis) vos Deo soli rationem istam reddere; audite medicū vobis longe prudētiorē; Agite pœnitentiam (inquit D. Augustinus) qualis agitur in Ecclesia: nemo sibi dicat, occultè ago, apud Deum ago, nouit Deus, qui mihi ignoscit. Ergo sine causa dictū est, *Quæ solueritis in terra, soluta erūt in cælo: ergo sine causa sunt clauæ datæ ecclesiæ dei. frustramus Euāgelium Dei, frustramus verba Christi.*

Et iterū alio loco: *Sūt (inquit) qui sufficere sibi ad salutem autumant, si soli Deo cui nihil occultum est, sua confiteantur crimina. Nolunt enim, aut erubescunt, aut dedignantur, se ostendere sacerdotibus. Sed nolo vti ista decipiari opinione, quatenus confundaris confiteri coram Domini vicario, vel tabescens præ rubore, vel ceruicofusus præ indignatione. Nam ipsius similiter subeundum est iudicium, quem Dominus sibi nō dedignatur vicarium.*

Demum.

302. Demum iudicij tribunal constituit Dominus in terris, illis verbis; *quæcumq; ligaueritis super terram, ligata erunt & in cælo: & quæcumq; solueritis super terram, erunt soluta & in cælo.* Et de hoc iudicio intelligit Augustinus verba illa Apocalypsis, *Vidi sedes, & sedentes super eos, & iudicium datum est illis; id est sacerdotibus, inquit præstantissimus Ecclesiæ præsul & doctor. Huius autem iudicij tantam voluit esse dominus potestatem ac vim, vt cælestis iudicij sententiam ab isto pendere omnino iusserit; qui clauæ regni cælorū habētes (inquit S. Hieronymus de sacerdotibus) quodummodo ante iudicij diem iudicant. Et copiosius S. Chrysostomus: Sacerdoti thronus (inquit) in cælis collocatus est, & de cælestibus negotijs pronuntiandi habet auctoritatem. Quis hæc dicit? ipse cælorum Rex: quæcumq; ligaueritis super terram, erunt ligata & in cælis. Quid cum hoc honore conferri potest? a terra iudicandi auctoritatem sumit cælam: nam index sedet in terra, Dominus sequitur seruum, & quicquid hic in inferioribus iudicari, hoc ille in supernis comprobatur.*

303. His auctoritatibus (Cecili) tam claris, hoc grauisimo Ecclesiæ testimonio; hoc antiquissimorum patrum ac Doctorum sensu; hac dominici præcepti tam euidenti necessitate; hac dulcissimi beneficij, remissionis nimirum peccatorū spe, & tremendi Dei iudicij euitandi desiderio, Principes omnes, Reges, Monarchæ, Imperatores, Pontificesque Christiani (qui alias se nunquā ad rem per se tam grauem, & naturæ nostræ repugnantem submississent) vnanimi consensu, nemine repugnante, nemine dempto, ab initio vsque Religionis Christianæ (& ardentius fortasse, quā reliqui Anglicani Reges) humiliter se huic Christi

Iudicij tribunal in terra. Matth. 18.

Aug. li. 20. ciui. cap. 9. Apoc. 20.

Hier. epist. 1. ad Heliod. Chryf. hom. 5. de verb. Esa.

Vnde principibus confessorij consuetudo.

Iac. 5.

Rom. 2.

Confessio quam necessaria.

Aug. hom.

49. de 50.

hom.

Matth. 18.

Iean. 20.

Lib. 2. de

risu. in sir.

cap. 4.

sti in terris tribunali submiserunt; fecerútque id quod hodie Rex Philippus, ceteri que principes Catholici, sanctissimè prudentissimè que eorum exemplo rationibusque faciút : vt qui que suum Confessarium habeat, virum prudentem, doctũ, piũ, grauem, legitima que Ecclesiæ autoritate munitum, cuius non tantum potestate cælesti in dimittendis peccatis, sed scientia etiam in discernendis, prudentia in medendis; hortationibus ad euitanda peccata, & sanctis cõsilijs ad omnem vitam dirigendam vtantur.

*Elizabethæ
calamitas
spiritalis.*

304. Sola Elizabetha est inter omnes Reges, Regina que Britannicas quæ vnquã Christi fidẽ sunt amplexa (nam Edouardus frater cum puer extinctus sit, hæreticorum que imperio subesset, non est mirum si sacramenti huius beneficio caruerit, quo Henricus tamẽ Pater, licet in alijs quibusdam licetiofior, obseruantissimè semper vsus fuisse cognoscitur) sola (inquam) Elizabetha, ab initio conuersionis Britannicę insule, princeps est sola dico, sine exẽplo, quæ (vt sanctissimi Augustini verbis vtar) *vel tabescens præ rubore, vel ceruicosa præ indignatione, renuit coram Domini vicario peccata sua confiteri, & iudicium eius subire, qui Domini præcepto tribunal habet in terris, à quo contempto neq; ad illud quod in cælis est appellari potest; atque illud consilio maximè tuo (Cecili) homo perdit, & aliorum perditor, (vt non dicam animarum quoque proditor,) qui prestigijs tuis effecisti, vt princeps Christiana, Christiane Catholice que instituta, in tantam sui obliuionem, sui que finis, & iudicij Dei extremi contemptum veniret, vt rotos triginta & quatuor annos iuuentutis & florentis ætatis suæ, sine vlllo sacramenti huius beneficio,*

beneficio, sine vlllo conscientie scrupulo, remorsu, aut remedio, peccata peccatis, & delicta delictis accumulans (quod in istiusmodi vitę licentia, ac potentia necesse est accidisse) transegerit; que si tu tandem pro illa luere, vel leuare, vel aliquo modo in principis excusationem aut leuamen extenuare, aut expiare posses, esset profecto tolerabilius ferendum. Sed cum tu pondere tuo pressus miser, grauiorem longè habeas incumbentem senectuti tuę flagitiorum propiorũ sarcinam (quæ te nisi potẽtis Dei misericordia preueniat, in infernum vsque demersura est) quam habuerunt vel Epulo ille diues & delicatus Euangelij, vel Herodes, aut Antiochus percussus ab Angelo, quid solatij in illo die, quid leuaminis deceptę per te Regine afferre poteris? Clara certè est sententia Domini; heu, nimium clara ac feuera, de anima pereunte per alienam culpam: *Ipsa (inquit) in peccato suo morietur, sanguinem vero eius de manu tua requiram.*

305. Hoc cum viri omnes Catholici & pij rectè intelligat summpere que doleant, & in illis etiã Personis, vel præ illis fortasse, ob amorẽ patrię principis que. quæ à natura insitũ difficulter quis deposuerit; certè, si ego hominis mentẽ sensum que rectè auguror, longè mallet Regine, quam Regis Philippi Cõfessarius fieri, id que tam nullo pramio & honore (qui tamen Confessarijs apud Principes Catholicos nõ solet esse exiguus) vt vitę etiam suę dispedio, charitatis illud officium libentissimè prestiterit; quod & de Illustrissimo quoque Cardinali Alano ausim affirmare, cuius ingentem erga patriam, & ipsam etiam Elizabetham amorem, iam diu cognoui; & hæc ipsa verba, in

Cecilij impietas.

*Luc. 16.
Ab. 12.
1. Mach. 6.*

Exech. 3.

Alani Personis animus erga Reginam.

ba, in prima Apologia sua, de re nō dissimili meminisse me legisse, cum Dei testimonio officium suum in Patriam, obseruantiamque in Elizabetham restatam facit; sic enim loquitur. *Nec te preterit, clementissime Deus, quam frequenter, instanterque maiestatem tuam precati sumus, ut cor principis nostrae ad mitius nobiscum agendum, & ad reditum aliquando in patriam concedendum, si gloriae tuae conuenire videretur, quacumque id tandem conditione vitae statusque nostri esset, inclinare dignareris; ut tibi vel in summa paupertate angustiisque, vel in vita praeterita peragenda penitentia, aliquam saltem nostrorum ciuium afflictissimis animis operam solatiūque impendamus, omnibus interim honorum, commodorum, dignitatumque cogitationibus depositis, quae libentissime eis a quibus modo occupantur, derelinquamus.* Hec ille.

*Apol. 1. ad
Edictū 15.
Iul. 1580.
cap. 1.*

*Alani &
Personij
moderatio,*

306. Ex quibus, horum hominum ad omnem pacem ac Reip. tranquillitatem propensionem cernimus, ad omnem etiam obseruantiam Reginae debitam, quos toties Cecilius seditiosos, proditores, ac perduelles appellat; quod ex eo etiā vel maximè, opinor, ostēderunt, quod media omnia quae ad hanc pacem & moderationem idonea esse possent, diligentissimè semper tum scriptis, tum etiam factis persequuti sunt. Nullis vnquam seditionis, aut rebellionis, quanquam iniustissime oppressis authores fuerunt; sed omnis potius obedientiae suasores, quae salua cōscientia, & sine Dei iniuria à Christianis populis magistratui ciuili praestari potest, nonnullis etiam sedationis, placationisque causa fuerunt; qui vehementius exulcerati, & in desperationē vsque iniurijs acti, asperrima cōsilia de se, caussaque vindicandis agitabant. Atque hoc adeo mihi certo ac definite constat,

constat, vt truculentiores longè tragadias habituros nos fuisse in Anglia sciam, nisi istorum hominum moderatio intercessisset: quae certe rebus omnibus tanta semper extitit, vt ipsis etiam aduersarijs ac persequutoribus, id est hereticis Anglicanis per exteras aliquando Catholicorum Principum terras, vbi illis incommodare potuissent, peragrantibus, non solum non nocuerint vnquam, sed omnia potius semper humanitatis ac charitatis officia praestanda eis curauerint, neminem leserint, neminem molestauerint: quod cum exemplis plurimis si opus esset, & rei causae expediret, demonstrari à me posset, consilio tamen omittenda duxi.

307. Vnum illud praetermittere nolo de ipsius Ceciliij nepote, qui vniuersae suae familiae haeres est futurus (si tamen de bonis tam malè partis, contra verus adagium, heres tertius gauisurus sit) ille ipse inquam cui nunc Arbelle matrimonium pactum esse dicitur, cum ante sexennium ferè, clam se Romam cōtulisset, idque vel suo forte videndi ac perlustrandi res nouas studio (vt solent non raro adolescentes) vel aui sui potius veteratorio consilio, ad explorandum & Catholicorum rebus se insinuandum, re tamen ad Alanum, Personiūque delata, qui eo ipso tempore ad urbem peruenerant: non tantum inueniri non nocuerunt, aut comprehendendum curarūt (quod facile potuissent) sed omnè potius ei humanitatem exhibuerunt, re etiam cum summo Pontifice communicata: qui ipsis perentibus omnem adolescenti redeundi ad suos libertatem securitatemque praestari iussit: cuius rei & ipse adolescens testis est, & auus subdolos benè quoque conscius; eoque

*Ceciliij nepotē
per Alanum
& Personiū
liberatus.*

fanè beneficio humanitatisque exemplo, si quicumque generosi in se animi haberet, nō parū mōueretur ad aliquam saltem Catholicis viris moderationem domi exhibēdam, nec vnquam acerbiter tam virulentam in Alanum Personiumque, qui tantopere ei profuissent, vbique effunderet. Sed aliorum esto arbitrium, quid hac de re iudicandum sit: nunc ad postremā Edicti sectionem quæ totius negotij conclusionem continet accedamus.

EDICTI VERBA.

SECTIO QUINTA.

Eccl'isio narrat. on' premissarum.

*V*apropter cum Regis Hispaniæ intentiones ita nobis patefactæ sint, vt amplius de iisdem dubitare nō liceat; quanquam minime profecto dubitemus quin Deus causarum omnium iustarū defensor easdem planè irritas facturus sit (quemadmodum semper fecisse cernitur) tamen officij quod nostrum est qui supremam sub potentissima eius manu gubernationem accepimus, media omnia adhibere quæ ipse nobis donauit, & per ea cōcurrere cum diuino ipsius fauore, per auxilium fidelium nostrorum subditorum, tum ad vires nostras augēdas omni illorum potentia, tum ad leges contra seditiosos exequēdas, aliaque, politicas ordinationes adhibendas, quibus proditioes istæ impediri possint. Itaque primo loco & ante omnia hoc postulamus ab Ecclesiasticis nostris, vt omnis diligentia adhibeatur piorū Ecclesiæ ministrorum, vt tum doctrina tum vitæ etiam exemplo retineant constantem populum in professione Euangelij, & in officio tum erga Deum tum etiam erga nos, eoque magis, quod videant paucos

Doctrina & exemplū Ecclesiasticorū.

paucos seditiosorum ac proclitorum duces continenter in eo occupari, vt per seminaria abducant simpliciorum & ignorantium multitudinem ad fascinoes & incantationes suas.

Secundo, quantiū pertinet ad copias nostras tam mari *Reginæ copie* *quam terra parandas, ad discutēdos vires istos inflatos qui ex Hispania nobis intentantur; confidimus per illum ordinem quem his iam de rebus præscripsimus, fore nos potentiores quam vnquam antea ad hostibus resistendum; ad quod tamen omnino requirimus, vt subditi nostri tum manibus, tum crumenis etiam & consilijs suis nos adiuuent, & omnes oratione instanti apud Deum agant, vt nobis ad sit in hac defensione tam naturæ debita, tam honorifica, necessaria, & vtili; cum sit tantūmodo pro tuenda natiua patria, pro conseruandis vxoribus, pro familijs, pro liberis, pro honoribus, pro bonis, pro libertate & posteris, contra externos crudeles, & rapaces, cōtra desperatissimos Patriæ depopulatores ac proditores monstruosos.*

Tertio, vt remedia etiam matura & opportuna adhibeantur contra secretas & fraudulentas machinationes seminariarum, Iesuitarum, aliorumque proditorum (sine quibus videtur quod Rex Hispaniæ nihil, saltē hoc tempore attentaret) qui quædā sanctitatis specie in animos subditorū nostrorum se insinuant, vt cōscientias eorum peruertant, & ad proditioes paulatim disponant; omnino nobis constitutū est Commissarios statim ad omnes regni nostri Comitatus prouinciasque cum mādatis amplissimis dirigere, et ad omnes ciuitates, oppida, locaque, maritima earundem, qui summa diligentia, modisque omnibus legitimis inquirant de personis omnibus suspectis, quæ vel persuaderent, vel persuaderi sibi permittant, obedientiam vllam cuiuscunque generis sit, Papæ vel regi Hispaniæ præbendam esse.

Inquisitionis
forma.

Et quia multi ex istis seminarijs cognoscuntur emen-
tito habitu in regnū nostrum ingredi, & tanquā alterius
longe generis homines, in ipsas se vniuersitates, & aulas
etiam Principum, familiarūq; nobilium virorum semina-
riumq; (quo tutius iaceant) callidissimè ingerere; ideo
mandamus, seueris, neque precipimus omnibus & sin-
gulis cuiuscunq; generis, status, sexus, conditionis, digni-
tatis personis, imo cunctis etiam Palatij nostri officia-
libus, ministris, & magistratibus, & cuiuscunq; fami-
liæ domnis, aut communitatis alicuius Rectoribus, vt
statim ineam exactissimam rationem earum omnium
personarum, quæ his saltem quatuordecim mensibus
proximè elapsis domos suas frequentauerint, aut in eisdē
habitauerint, versati fuerint, dormierint, aut comede-
rint, vel in præsentia quicquam horum faciunt, aut in
posterum facturi sint: nempe, cuius nominis, conditionis
& qualitatis istiusmodi personæ sint? in qua Angliæ par-
te nate? ubi antea cōuersæ per integrum (saltem anni
spatium, antequam in domum suam venissent) quo modo
& unde se sustentent? quid faciant? quænam loca solent
frequentare? quibuscum versari? et si temporibus debitis
& per leges nostras præscriptis Ecclesias adeant, ad di-
uina officia debitè audienda, &c.

Examen re-
gistrandum.

Vniuersa autem hæc examina cum libris particula-
tim referri precipimus, hosq; libros apud unumquemq;
patrem familias diligenter per modum Registri aut Ka-
lendarij asseruari volumus, ex quibus Commissarij nostri
quando eis videbitur expedire, tum personarum quæ in
suspicionem veniunt conditiones, tum patrum etiam fa-
milias diligentiam fidemq; inde persciant.

Qui compre-
hendendi.

Si quis autem minus libenter ad hæc examina respon-
dere perspectus fuerit, aut in repositis dubius apparuerit,
huiusmodi statim comprehendendi volumus, & ad aliquem
ex Commissarijs qui ei loco vicinior fuerit, eū custodia
transmitti

transmitti. Quo idem etiam fieri precipimus de patri-
bus familias, domorumq; rectoribus, qui in examine hoc
faciendo negligentes se aut remissos præbuerint, vt à Com-
missarijs castigentur pro qualitatē delicti. Si verò aliquis
deprehensus fuerit, qui personas istiusmodi suspectas fo-
uerit, aut infra spatium viginti dierum post huius Edicti
in Prævincijs publicationem, easdem Commissarijs non in fautores
detexerit: huic castigari volumus eadem pœna, qua pro-
ditorum ac perduellium complices, fautores, ac conuul-
tores castigari solent: in quo firmiter omnino & deter-
minate statuimus nullum prorsus permittere fauorem, ^{Crudele Re-}
aut mitigationē, ob cuius unq; personæ respectū, cuiusvis ^{ine propo-}
fuerit dignitatis aut conditionis: imo nec ullam penitus ^{um.}
excusationem negligentie aut omissionis amittere eorū
qui proditores istos non detexerint, aut examen iā dictū
studiosè non fecerint de personis omnibus quæ in suspi-
cionem ullo modo vocari possunt; cum hoc nullo mo-
do contrarium sit sed conformum omnino antiquissimis regni
nostri legibus, optimisque eiusdem consuetudinibus, pro
conseruata subditorum obedientia nobis ac coronæ
nostre debita. Datum in Palatio nostro Richmondia
die 18. Octobris, 1591. Regni verò nostri 33.

RESPONSIO.

308. Peruenimus rādem (studiosè Lector) Deo
bene iuuante, ad totius Edicti cōclusionem, quā <sup>Conclusio-
acerbitas.</sup>
vt ex præmissis falsissimis, & nulla prorsus veri-
tate & fundamento nitentibus illatam vidisti;
ita non miraberis si præmissarum iniquitati re-
spondeat etiam cōclusionis acerbitas. Quicquid
enim odium, quicquid liuor, quicquid iracundia,
quicquid inuidia, quicquid ambitio, & astutia,
quicquid denique vno verbo heresis concipere
potuit, aut impudentia proferre de Rege Hispa-
niarum

niarum Catholico, de summo Pótifice, de seminarijs, de sacerdotibus, de societatis Iesu Patribus, de Cardinali Alano, de Personio, de martyribus, de Catholicis omnibus pijsque viris nationis Anglicanae; id omne perspexisti positum effusumque in praemissis, sine vilo rubore, sine vlla verecundia, id etiam opinor confutatam vidisti sine vlla difficultate, sine vlla dubitatione. Reliquum est vt videas, quid ad hanc quoque edicti illationem tam atrocem ac capitalem respondeamus.

*Regina me-
sus.*

309. Ac primò quidem cum Regina tam asseueranter ac vociteranter inclamet, Hispania Regis intencionem de Anglia hoc ipso anno inuadenda tam manifestè sibi parere, vt amplius ea de re dubitare non liceat credo vel ipsos etiam pueros; tam inanem timoris significationem & trepidationem irrisuros, cum videant nullas prope hactenus Regis copias parari; & quas habet, eas bello Gallico Belgicoque tam necessario esse occupatas, vt de Anglia ne cogitare quidem in praesentia Regis animus videatur. Itaque tota ista decertatio ac praeratio quam edictum depingit, in aere plane est. Regina enim fingit sibi hostem, fingit exercitum, fingit classem, fingit prodiciones, seditiones, coitiones, confederationes; designat locum tempusque, & ipsas quoque inimicorum tum spes tum etiam cogitationes (quod meticulosi facere solent) sibi proponit; & contra has umbras tam ferociter depugnat & saeuè tumultuatur, perinde ac si re ipsa aliquid esset; & triplici omnino armorum genere contra hoc certamen à se confictum videri vult praemunita.

Et pri-

310. Et primum quidem, ad speciem caeleste est & pium, quo magnifice de Deo edictum loquitur, & opem ab illo studiose implorandam seueretur, & opem ab illo studiose implorandam seueretur, *Hereticorum fucus.* & deuotionis simulatio, si Tertulliano, Augustino, Vincetio Lirinensi, alijsque patribus prudentissimis sanctissimisque, & in hereticorum rebus exercitatissimis credimus; cum ab istiusmodi hominibus Ecclesiae Catholicae aduersarijs vsurpantur; *vestimeta ouium intelligenda sunt; quibus (vt praedixit Dominus) lupi se contingunt ad capitalius decipiendum.* Nihil .n. frequentius in sectariorum omnium ore, tum antiquorum, tum nostri etiam temporis esse solet, quam Dei nomen, vt eo ipso Dei maiestatem ac cultrum, religionemque impugnent. Nam nisi Dei nomen, numenque praeseferrent, nullam prorsus in Dei negotijs, quibus perturbandis ac misfendis inuigilant, apud Dei seruos fidem inuenient.

311. Et notandum profectò est vel maximè, hanc vestem ouilem orationis & deuotionis qua hoc loco induit Elizabetha, eiusmodi plane esse, et ita simplice, vt ab omnibus facile internosci possit non esse sua: solo enim verbo consistit haec Deum inuocandi praetensa deuotio. Nam neque Elizabetha, neque alius ferè quispiam eorum qui religionem eius sequuntur, praesertim qui in palatio viuunt, operamque & consilium ad haec nequissima contra Catholicos praestant, orationis exercitium pili faciunt, neque vnquam ferè de eo loquuntur, nisi forte vt hoc loco ad ostentationem; ita vt vero vestimentum esse nostrum, orationis usum appareat, & ab istis ad fucum & fraudem tantummodo assumptum. Et certè qui in Aula Anglicana diutissimè vixerunt, omnino affirmant,

Math. 7.

*Orationis cō-
reptus ad
haereticos.*

vix vnquam se Regiam ferio orantem vidisse, quanquam frequenter sacellum suum diebus festiuis, magno quidem ornatu & pompa adeat; sed hoc ad splendorem, & auctoritatem fit; tēpus verò colloquijs, imo iocis etiam & risu vt plurimum teritur; neque facillē vel genuflexio alicuius, vel pectoris tussio, vel labiorum motio, vel alterius cuiuscunque siue exterioris siue interioris reuerentię signum cernatur.

312. De Comite verò Lecestrensi, qui magnus Euangelicorum Mæcenas, Catholicorum verò hostis extitit, mihi ipsi aliquando in Italia factus est vir quidā nobilis, sed Religione minimē Catholicus, se multis annis eidem Comiti intimē in cubiculo inseruisse, neque vnquam tamen hominem orantem perspexisse, vel vnā tantum orationem dominicā recitantem: quod & de alijs quocūque plurimis religionis Anglicanę proceribus & magnatibus, (præsertim verò palatinis) certissimē cōstat. Imo & in reliquum etiam irreligionis istius populū adeo res hac manauit, vt suspectum planē habeāt, si aliquem orationi deditum animaduertant; nec diu est (vt nobis retulit qui rei interfuit) quod hæretici quidam carcerem der repente ingressi, cum sacerdotem fortē qui captiuus detinebatur, genibus flexis orantē inuenissent, magna irrisione exclamantes, percontati sunt, *si magnus fortasse esset: et si illis exorcismis demones adiurabat.*

313. Omnibus præterea pernotum est, quod etiam si in examine de catholicis quod hac Edicti sectione præscribitur, tanquā præcipuum quid in interrogationibus quæ fieri iubetur, ponatur, vt à personis omnibus suspectis petatur, si tempo-

Comitis Lecestrensis irreligiositas.

Religionis negotium non est apud hæreticos An.

ribus debitis & per leges præscriptis Ecclesias adeant ad diuina officia debitē audienda; hoc tamen nō nisi ad Catholicos detegēdos & illaqueādos pertinere, qui conscientię causā ab hæreticorum Ecclesijs abstinent, omnes norunt; cum cæteroque, infinita reliquorum multitudo sit per vniuersam Angliam obuia, tum aulicorum, tum magnatum & nobilium, tum inferioris etiam plebis, qui vel ob occupationes & negotia, vel ob negligentiam, & incogitantiam, vel ob religionis omnis cultusque Dei contemptum, vix semel in anno, vel ne semel quidem annis pluribus Ecclesias adeūt; quibus tamē propterea nulla molestia exhibetur, eo quod vel Protestantes esse cognoscantur, vel saltem eiusmodi vitæ & conuersationis, vt nullo penitus conscientię scrupulo prohibeantur quominus adeant cum eis nominatim præceptū fuerit, aut commodum alioquin videatur. Quo euidentissimē demonstratur, non religionis negotium ab hæreticis agi in Angliā, sed status tantum politici, & cōmodorū temporalium; quod verbis etiam apertis magistratus ipse non raro fatetur: cum sæpe Catholicis si quos amicos habeat suadere soleat, vt Ecclesias suas adeant, etiam repugnante conscientia, & animo dissentiente. Se enim nō petere vt orēt, aut preces vllas cum ipsis misceant; imo oderint, auerſentur, & detestentur animis quātum volent quicquid ibi geritur: orent etiam apud se quod libuerit: tantum id se postulare, vt corpore adsint ad externam quandam obedientię ostensionem; hocque sufficere si ratissime quoque quolibet anno præsterit.

314. Atque hinc etiam cernitur, quam fucatum & inane sit hoc ouile indumentum, quod Regi-

gina

gina hoc loco induit, de orationis studio, & Deum innocendi feruore. Nā de ceteris quidem antiquis principibus hæresi infectis, & Catholicorū persecutoribus tradunt plerumque scriptores Ecclesiastici, nonnulla bona, malis licet permixta, præstitisse, quorum obtentu, tanquā vestitu quodam se velabant. Ita enim Victor Vticensis de Genserico & Hunerico Arrianis regibus scribit, quædam illos Catholicis permisisse, vt missas (verbi gratia) extra sortes Vandalorum: Ecclesias etiam aliquando liberas; se quoque de uotè memorias martyrum frequentare solere, & alia istiusmodi. Sed omnia hæc ouium fuisse vestimenta tamen dicit, à lupis rapacibus ad dolum assumpta.

Lib. de Persec. Vandal.

Hilarius lib. contra Constant. Imper.

315. Sanctissimus etiam doctissimusq; Hilarius, præclarè ista contra Constantium Imperatorem Arriana labe contaminatum, edisserit. Post verba enim Christi recitata; Attendite vobis ab eis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, ab intus autem sunt lupi rapaces: à fructibus eorum cognoscetis eos; hæc infer: Ex gestorum fructu vestimentorum species arguuntur, vestem ouis tuam (lupe rapax) cernimus. Auro Reip. sanctum Dei honoras, & vel detracta templis, vel publicata edictis, vel exacta pænis, Deo ingeris; osculo sacerdotes excipis, quo etiam Christus est proditus: caput benedictioni submittis, vt fidem calces: conuiuio dignaris, ex quo Iudas ad proditorem egressus est: censum capitis remittis, quem Christus ne scandalo esset, exoluit: vectigalia, Cæsar donas, vt ad negationem Christianos inuites: quæ tua sunt relaxas, vt quæ Dei sunt amittantur: hæc tua falsa ouis indumenta sunt. At nūc fructus operum tuorum (lupe rapax) audi.

Contra similitudina bona.

316. Hæc Diuus Hilarius: larga deinde oratione persequens, quæ Constantius contra Catholicos, &

cos, & præcipuè contra Episcopos Athanasium, Paulinum, & alios fecerat. Mutati (inquit) à te præfecti, electi duces, corrupti populi, commota legiones ne ab Athanasio Christus prædicaretur. Arma tua contulisti contra fidem occidentis, & exercitus tuos conuertisti contra oues Christi. Paulinum beatæ passionis virum blandimento sollicitatum relegasti, & Ecclesiam sanctam Treuirorum tali sacerdote spoliasti: Edictis fidem terruisti: Mediolanensem piissimam plebem furore terroris tui turbasti: tribuni tui adierunt sancta sanctorū, & viam sibi per populum crudelitate pandentes, protraxerunt de Altario sacerdotes. Leuius te putas (scilicet) Iulæorum impietate peccasse? Vertisti deinde usque ad Romam bellum tuum: eripuisti illinc Episcopum: ô te miserum. Quos tu deinde in Ecclesiam Tolosanam exercuisti furores? Clerici fastibus cæsi, diaconi plumbæ elisi, & in ipsum (vt sanctissimi mecum intelligunt) in ipsum (inquam) Christum manus missæ. Hæc Constanti si ego mentior, ouis es: si verò tu peragis, Aut Christus es.

317. Videat nunc Elizabetha, quid ex his ei conueniat: nā certè quæ de vestimentis ouium dicit Hilarius, id est, de bonis nonnullis actionibus Catholici principis, quas Constantio Imperatori remansisse concedit (licet mala intentione ab illo usurpata) non video ego vilâ, quæ restitè & iure Elizabethæ possit attribui. Nā illa neq; auro Reip. sanctum Dei honorat (q; faciebat Cōstantius) sed expilat potius. neq; publicata edicta, vt exacta pænis, Deo ingerit dicatq; sed aufert omnino; neq; osculo sacerdotes Dei excipit, sed patibulo; neq; caput suū benedictioni sacerdotis submittit, sed sacerdotū potius se caput constituit; neq; conuiuio presbyteros dignatur sed omni cōuitio & cruciaru prosequitur; neq; censum et vectigalia Ecclesiasticis remittit; sed magis orer,

Constant. Lupina opera.

Nihil Elizabethæ de vestimentis ouium competit.

rat, & multiplicat: neq. deniq. *quicquā eis relaxat*, sed grauiora longè cæteris imponit, & quæ illorū sunt, quotidie ad se trahit. Nullum igitur istorū vestimētorum induit Regina, sed respuit potius & auerfatur; quæ tamen antiquissimè ante mille nimirum & trecentos annos, à tanto præfule & Ecclesiæ doctore quantus erat Hilarius, verarū Christi ouium vestes natiuæ habebantur, & Christianorum principum pijsima insignia.

*Regina
operta.*

318. Altera verò pars *de lupinis operibus*, tota quadrat Elizabetha mirabiliter: non tantū ob persequutionem eiectionemq. Episcoporum Catholicorum, quæ Constantio obijcitur, & ab Elizabetha exercetur; *sed ob corruptos etiā populos, ob commotas legiones; ob arma sumpta, ob exercitus ductos contra silem viuer: silem Occidentalis Ecclesiæ; ob bellum prætere in Romam motum; ob clericos casos; ob Diaconos elisos; ob sancta sanctorum à secularibus violata, & ob sacerdotes per vim ab ipso Altario pertractos; & quod maxime horrendum Hilario videbatur, ob manus impiorum in ipsum Christi corpus missas*: quod genus nefandissimi sceleris, Arriani olim non minus quam hodie Calviniani solebāt perpetrare, quia cū Christi diuinitatem non concederent, consequenter etiam veram eius in Eucharistia præsentiam pernegabant.

Cæsalyso.

319. Cū ergo Elizabetha, lupina hæc opera tā manifeste faciat, nec vlla ouis indumenta (quæ Constantius tamen obtēdebat) præ se ferat: quid de ea dixisset Hilarius, si modo viueret? quid existimasset, si hoc Regiæ edictum legisset? quo omnes sacerdotes, eo quod sacerdotes sint, læsa maiestatis condemnantur? & quo omnis maiorū nostrorum fides, deuotio, cultus, ac religio, extrema

trema impudentia *incantationes planè magice, & fascinoles denominantur?* Sed cætera iam persequamur.

320. Perlepidum planè est & facetum, quod Regina tā seuerè exigat à ministris suæ Ecclesiæ, *vt tum doctrina, tum vitæ etiam exemplo retineant populum constanter in Euangeliū sui professione*. Nam vt nihil hoc loco de doctrina eorum dicam, quæ iam tam effœra est & contemptibilis, vt nullum amplius nisi stupidos moueat, cū nihil habeant iā diu reliquum ministri præter insanos ex suggestis clamores & debacchationes, insulsissimæq. de eisdem rebus tantologias millies à Catholicis liquidissimè confutatas, & decies millies ab ipsis stolidissimè repetitas: cū nullam ferant cum Catholicis congressionem: omnem formident disputationem, omnem scriptionē, examē omne detrectent; cum infinitis in se ipsi diuisi sectis nihil habeant certi quod affirmatè dicant, aut in quo perseverantiam vllam spondeant: vt nihil (inquam) de hac doctrina dicam, quæ sola hodie magistratus ciuilis potètia, nulla autē sua energia, aut hominum prudentiorum existimatione consistat: ceterè ministrorum vita eiusmodi quoq. est, siue vulgares & plebeios eorū parochos & prædicatores, siue præcipuos etiam prælatos Ecclesiæ Anglicanæ spectemus, vt vel ipsorum quoque hereticorum testimonio ea vna res magis Euangeliō suo noceat, quàm cætera omnia incommoda.

321. Audeo enim constantissimè affirmare, nullum esse genus hominum cuiuscunque cōditionis, aut perditionis etiam sit, id est, siue aulicum siue militare, siue calorum, siue Cytharodorum, siue

*Ministrorum
Anglicanorum
dōctrina.*

*Ministrorum
vita.*

sive ganeonum, aut si quid aliud vilius, licentiosius, aut contéptibilis sit; qui peius audiunt hodie ob vitæ flagitia apud Anglos, quam gens natioq. Ministrorū Calumniorū. Et de vulgaribus quidem infimisq. verbi ministris, ad ea me refero quæ indies ferè, in iudicijs publicis, ac tribunalibus, de eorum factis sceleribusq. necessario discernuntur, & in acta publica referuntur. De magnatibus verò & honoratioribus, id est, de Episcopis, Decanis, Archidiaconis, cæterisque prælatis, videatur libri varij nuper editi idiomate Anglicano à fratribus suis *Paritanis & Branistis*, quibus Patrum suorum turpitudines (præcipuè verò Episcoporum) non reuelantur modo, sed dilatantur etiam, et in propatulo ponuntur: quorum nonnulla, vt vel ex inuidia istorum nouorum dogmatizantium conficta, vel liuore & odio (quod nullos exstare Episcopos vellēt) amplificata concedamus; multa tamen ita publica esse cognoscuntur, & communi ferè omnium voce ita contestata, vt negari posse non videantur; vt est illud *de parriciorum furto*, quod de Elmero pseudoepiscopo Londinensi narrant: illud etiam *adulterium manifestum Sandesi Archiepiscopi Eboracensis*, qui cum octuagesimum ætatis annum excederet, suamque domi Apostata libidinosus vxorem haberet, cum aliena tamen inuentus est fragrante delicto, in diuersorio publico, à Roberto Stapletonio, Equite aurato, religionis Calvinianæ; qui publicè etiam hominem eius rei accusauit, licet non exiguo suo malo id fecisse constet, quod Euangelio suo maculam quandam ea re aspergi hæretici iudicarent.

322. Cætera prætereo, quia infinitum esset siq-
gula

Elmerus Episcopus Londinensis. Sandesius Archiepiscopus Eboracensis.

gula profèqui, de quibus integra volumina scripta esse in Anglia, & apud priuatos asseruata de ministrorum verbi gestis, vel flagitiosissimè potius commissis dicuntur; ex quo facillè intelligi potest, quam pusillum omnino subsidium iudicandum sit, quod Regina ab Ecclesiasticorum suorum vitæ exemplo expectare possit ad populum in Euangelij sui professione retinendum, si pœnæ metus non magis vrgeret quam populi deuotio retineret; aut si Reginae virga ferrea potentior non esset apud plebem, quàm est ministrorum vita lutea & cœnosa.

323. Sed multum valet fortasse speciosum *Euangelij nomen* ad homines in hac Reginae secta retinendos; eaque de causa Edictis omnibus tam studiosè inseritur, & ad nauſeam vsque vbique repetitur. At è contra, si quis est prudentior, & ex vna parte consideret hoc nomen vbique apud omnes sectas frequentissimum esse, & nullum extare tam perditum, aut obscurum nostri temporis hæreticum, siue Anabaptistam, siue Trinitarium, siue Arianum, siue Zuinglianum, aut Lutheranum, aliosque qui post Lutheri audacissimam huius verbi vsurpationem (qua dictis suis & inuentis omnibus, etiam ijs quæ postea mutabat, reuocabat, & detestabatur, *Euangelij* nomen sine vllò discrimine pertinacissimè imponebat) cum nullum (inquam) penitus nostro tēpore hæreticum viderit, qui Lutheri exemplo *Euangelij* nomen vniuersæ doctrine suæ non atrextat; ita vt vulgari sequacium suorum inter se sermone heresis illa (quæcunque demum sit) non aliud ab ipsis appelleretur quam sanctum Christi *Euangelium*: ex alia autem parte ad antiquitatem
oculos

De nomine Euangelij.

oculos reflectens, dum perpendit hoc nomen *Euangelij* apud antiquos patres, non nisi fere contra Gentiles iudæosque vsurpari, cum volumina illa quatuor Euangelistarum, aut totam certè religionem Christianam intelligebant; inter suos autem loquentes, & contra hereticos, hostesque domesticos disputantes, doctrinam suam & Ecclesiæ appellare potius solere *Catholicam, communem, ubiq; receptam, à patribus tralitam, vniuersali Christianorum consensu, usu & exercitio approbatam, & Eiscoporum ab initio vsq; successione cõfirmatam*, alijsque istiusmodi nominibus epithetisque delineare consueuisse, quibus eam ab omni hæresis nouitate, singularitate, ac corruptione distinguant:

324. Cum hæc (inquam) vir aliquis prudentior considerat; non admodum opinor, mouebitur vocis huius *Euangelij* tam frequenti vsurpatione. Imo tanto magis suspecta ei res erit de *Euangelij* veritate, quanto studiosius & ambitiosius nomen ipsum obrudi, & cuiusque ore ingeminari audiet: nõ aliter quã in ciuitate aliqua, qua vnã tantũ haberi gemmam certũ esset, si quis multos in plateis compitisque obuios haberet, quorum vnusquisque magna vocis contentione gemmam illã se vendere, & apud se solum haberi diceret, & singuli seorsum alios alij de fraudibus ac corruptelis insimularent; peripicuum est multitudinem eorũ qui gemmam vltro offerunt, nõ tam fidem facere quod singuli habeant, (hoc enim nullo modo fieri potest, cum sit vnica) quam suspitione præbere, quod nemo eorum habeat, cum singuli per se tam pertinaciter obrendant.

325. Atque hoc quidem in negotio religionis quod

*Frequens
Euangelij
nominatio
suscipiam
rem facit.*

quod agimus, multo certius ac euidentius est. Nunquam enim alicuius gemmæ aut lapilli pretiosi tot exilierunt in forum iudices, assertores, venditores, atque falsarij; quorũ nostro tempore diuersorum Euangeliorum præcones noui sibi ipsis contrarij, et singulis eam singuli vendicãtes; cum vna tamẽ Euangelij simplex sit veritas, nec plures esse possint. Et quod magis mirandum, vel ridendum potius est; cum secta qualibet temporibus nostris sibi soli (vt dixi) veritatẽ hanc vnicam & indiuiduã asserat; tum omnes extra Angliam in eo cõueniunt, vt Religioni Anglicanæ eandem penitus denegent tanquam omnium sectarum absurdissimã; quæ neque sibi, neque cũ alijs conueniat, sed sola Reginæ voluntate ac beneplacito, ex multis erroribus vt ipsi loquuntur farcinata, tum externos, tum etiam domesticos nouorum Euangeliorum artifices contrarios habeat.

326. Et in externis quidẽ sectarijs vt raceã tum Anabaptistas, tũ Arrianos, & Trinitarios novos, Stácarianos, Seruetianos, Suenkfeldianos, Osiãdrinos, aliosque quos isti professores Anglicani apertos sibi fatetur esse inimicos, licet ab eodem Lutheri vêtre quo illi prognatos; ipse sanẽ Lutherus pater cũ alijs sæpissimè, tum in eo scripto quod (vt ipsius verbis vtatur) *pro vltima sua voluntate tantum in vita, quantum post mortem haberi, teneriq; ab omnibus iussit*; hanc totam Zuinglij, Oecolampadij, & Calvini doctrinam, quam vocat sacramentariam, & quam Angli pro veritate Euangelica tuentur, *maledictam, falsissimam, diabolicam, & à spiritu vertiginis excogitatam pronunciat.*

327. Atque iuxta hoc decretum sententiãq; Lutheri

Omnes sectarij contrarij Anglicanis.

*Confes.
Luth. de cõ.
na christi.*

P theri

*Lutheranorū
iudicium de
religione An-
glicana.*

theri, omnes deinde discipuli ac sequaces qui doctrinæ eius à spiritu sancto, vt ipsi interpretantur, profectæ inherere se profitentur (doctiores præsertim, vt sunt Ioachimus V Vestphalus, Flaccus Illiricus, Philippus Melancthon, Ioānes Timanus, Erasimus Alberus, Brētius, Stoltius, alijque multi) perpetuis scriptionibus hoc Euāgelium Lutheri Zuingliano (vt ipsi aiunt) fermento aspersum, tanquam multorum hæresum reum acerrimè impugnarunt; quo etiam nomine Principes Saxonix Iuniores, & Comites Mansfeldienses, Lutherani oēs, anno Domini 1559. decreto publico, sectam Zuinglianam *tanquam hæresim execrabilem condemnarunt*; vt Lauatherus ipse quoque Zuinglianus, in historia Cōtrouersix sacramentaria testatur.

328. Idem fecerunt horum exemplo alix quoque ciuitates ac Respub. Lutherana; vt V Vitēbergenses, qui anno 1560. statuto publico expulerunt Zuinglianos; quod sequuti sunt postea Ieneuenses, Hamburgeneses, Magdeburgenses, ceteraq; multe ciuitates Lutherana; & biennio post, id est, anno 1562. tota fere Saxonia, in cōuentu Luneburgesi, hæreseos damnarunt Albertū Hardenburgium, reliquosque Zuinglianos.

*Zuingliano-
rū iudicium.*

329. Zuingliani verò quid? An euāgelio isti Anglicano subscribunt? minimè verò gentium. Cū enim capitaliter planè à Caluino dissentiat, idque in re ipsa sacramentaria, qua sola fraternitas eorū consistere videtur; quomodo Euangelium Anglicanū approbarent, in quo Caluini partes præcipuæ esse cognoscuntur? Itaque Caluinū adhuc vitium accusarunt hæreseos apud Remp. Bernensem Heluetiorum Andreas Zebedæus, & Ioannes

*Geneb. ex Ca-
rolō Moli-
næo anno
1555.*

Ioannes Angelus ministri Zuingliani; & collectos ex eius libris Latinis & Gallicis articulos quindecim adeo exagitarunt & fecerunt odiosos, vt senatusconsulto Bernesium, qui Zuinglij quoque doctrinam sequebantur, decretum sit anno 1555. tertio nonas Aprilis, amplius non permittendos esse illos Caluini libros, in quibus articuli isti comprehendebantur, inter quos erāt libri quatuor Institutionum, quod opus tāquam præcipuum à Caluinistis omnibus plurimū estimatur.

330. Calviniani etiam quid? Num isti Elizabethæ Euangelio adherent, & religionis Anglicanæ veritatem cōfrentur? Non, opinor, sic existimabunt, qui Caluini commentarium in Amos Prophetam legerint, vbi vehementissimè inuehitur in eos, qui Henricum Octauum Ecclesie Anglicanæ caput appellarunt, qui Euangelij tamē istius cardo est præcipuus apud Anglos, cū omnis Reginae potestas Ecclesiastica ex eo solū pēdeat; & ex hoc itidē primatu omnis structure Anglicanæ religionis machina. Illud itē Caluini hoc ipsum cōfirmat quod in Institutionibus habet; *Si scripturas (inquit) & vetera exēpla intuemur, quis est qui abnuat in causa fidei, in causa (inquam) fidei Episcopos solere de Imperatoribus Christianis, non Imperatores de Episcopis iudicare.* Hæc Caluinus cōtra Elizabethā; quæ eadem etiā à Beza Caluini discipulo & successore plurimis argumentis & exemplis confirmantur in confessione Ecclesie Geneuensis; quæ quidem confessio, ceteræque non pauce aliarum Ecclesiarum quæ nostro tempore prodierunt, seque Caluini dogma sectari profitetur (præsertim verò Scotica, Francica, Flandrica, & Heluetica) non

*Caluinistarū
iudicium.*

*Cal. in cap. 6.
Amos, & li.
4. Inst. cap. 11
Sect. 1. 5.*

*Confessio Ec-
clesiæ Gene-
uensis.*

rantur in articulo potestatis regię in rebus Ecclesiasticis, sed in multis etiam alijs, nominatim verò de vniuersa forma regiminis Ecclesiastici, ac doctrina praxique Ecclesię Anglicanę, omnino dissentiunt; vnde neque veritatem Euangelicam quę erroris omnis experta esse debet, doctrinę huic Anglicanę villo modo cōcedere possunt, aut volunt. Atque hæc de externis.

*Henrici octaui
dissentio
ab Elizabetha.*

331. De domesticis verò si loqui volumus, idest, de Anglis; vt Catholicos prætereamus, qui Euangelio huic perpetuo repugnarunt; videamus de ceteris, si villo modo coaptari possint. Et Henricus quidem Elizabethę pater, qui & propter parentis auctoritatem, & quod omnium regū primus à condito Anglorum imperio; religionem antiquam & Romanam in regno suo perturbauit, pōdus aliquod apud filiam habere debuisset, tam erat inimicus huic Elizabethę Euangelio, vt sex articulis, sua, ac Comitiorum suorum auctoritate explicatis & firmatis, vniuersam eius summam de heresi planè cōdemnauit, & omnes flāmis a diudicauit, quotquot villo modo doctrinā eis cōtrariam amplecteretur. Quorum articulo- rum cum sextus & postremus hoc assereret, *habendum pro heretico, & vinum comburendum, quicun- que negaret confessionem secretam, quam auricularē vocant, ad salutem eternam necessariam esse; & contra Elizabetha decernat, hoc genus confessionis non tantum non necessarium aut licitum esse, sed proditorium planè, & cōtra coronę suę maiestatem habendum, eam- que ob causam suspendendos esse, & in quatuor partes tanquam perduelles diffecandos, quoscu- que hoc modo peccata sua sacerdoti cōfessos esse constititerit; nō video vt hi duo principes in vnam Euangelij*

Euangelij confederationem cōueniant; sed potius si vna hodie ambo viueret, vel à filia Patrem patibulo fore suspendendum, vel à patre filiā igne consumendam, nisi leges vterque reuocarent suas.

332. Post Héricū sequutus est Edouardus puer, Elizabethę frater; qui etsi pro infantia, religionis vim, discrimen, aut dignitatem intelligere non potuerit; *caput tamen Ecclesię Anglicanę supremum in terris à suis vocabatur: et Archiepiscopis, Episcopisque, ordinandi ministros, & sacramenta administrandi (quod hodie quoque Elizabetha femina facit) auctoritate Regia & pontificia facultatem concedebat, vt ex actis publicis cōstat.*

*Edouardi
sexti & suo-
rum religio.*

Religionis quoque formam, & fidei capita præscribebat, & de his omnibus librū certum publicumque edendum iussit, quo omnia ad exactam Euangelij sui pro illo tempore currentis veritatem comprehendebantur. Sed quantum illa discreparēt ab ista Religionis norma quę hodie ab Elizabetha præscribitur; tum libri ipsi regia auctoritate diuersis temporibus editi ostendunt; tum præcipui etiam & primi, illius temporis & Regni Edouardi infelicissimi magistri ac corruptores demonstrant, qui ex alieno solo ad populum Anglicanum peruertendum euocari fuerāt; Mar-

*Sand. lib. 2.
de schif. An-
gli. & Fo-
sius.*

tinus nimirum Bucerus, & Petrus Martyr, vterque monachus Apostata; quorum Martinus primum ex fratre Dominicano Lutheranus factus, postea sectam Zuinglianam ad tempus sequutus est, quam diuinitus planè à Christo traditam, epistola sua ad Norimbergenfes affirmat, & doctrinam lutheri nouam, fanaticam, & cum sacris literis pugnantem esse protestatur; tandem tamen huius factionis pertusus, in magna Lutheranorum sy-

*Buceri in con-
stantia.*

node,

*Ep. ad Norim-
berg. in epi-
ad Elinges.*

*Funct. in libro
ni. Lauather.
in hist. Sa-
crum.*

nodo apud ades ipsius Lutheri habita VVirenbergæ, anno Domini 1536. (vt Functius Lutheranus, & Lauatherus Zuinglianus scribunt) ad Lutheri partes iterum redijt, idque tanto animi (vt viderur) sensu, vt in commentario suo postea in cap. 6. Ioãnis, & 26. Matth. veniam precetur a Deo & Ecclesia, quod multos Zuinglij heresi de Cena Domini fascinauerit. Quid igitur iste deinde in Anglia docere potuerit pro Caluini partibus promouendis, omnes iudicent.

*De Petro
Martyre.*

333. Alter verò, hoc est Petrus Martyr, quã probe cum Caluinianis consentiret, ex colloquio illo Porsiaci Catharinæ de Medices Gallia Reginae permissu nomine filij Caroli anno Dñi 1560. inter diuersos dissentientium religionum profectores instituto constat; in quo Petrus cù Caluinstarũ opinionẽ nouã de Cena Domini audiuisset, clara voce ab illis dissensit, libereq. proclamauit, *se spectrum hoc ab illis in Eucharistia constitutum, monstrumq.*, quo re ipsa quidem Christi corpus abesse, re ipsa tamen in Eucharistia sumi affirmabant, nunquam pro sua parte approbaturum.

*Spencers in
Apolog.*

*Puritanorum
dissentio.*

334. Sed vt propius adhuc domum veniamus, quid quæso de hoc ipso Elizabethæ Euangelio quod tantopere nobis per edicta obrudit, sentiunt ipsi sui concionatores Anglicani? quid scribunt? quid profitentur? Certè *Guilielmus Gilby*, vir non infimi apud eos ordinis, cùm de potestate Ecclesiastica in personam Regiam translata Anglos Scotosque admonet; his verbis vtitur: *Monstruosus ille aper Henricus Octauus, omnino caput Ecclesie appellari voluit sub pœna perduellionis, atque sic de loco suo deturbauit Christum, cui soli id competit; & in hoc nihil erat melior Romano Antichristo,*

*Gilby in ad
mon. ad Ang.
& Scot. pag.
70.*

qui

quæ eo nomine seipsum Deum facit. Hac ille: quæ cù Elizabethæ quoque conuenire possunt, quod illa tanquam proditores occidat, qui hanc sibi assumptam auctoritatem supremam Ecclesiasticã negant: quam rectè cum Caluinianis istis puris in Euangelij negotio conspiret, facile est perpicere.

335. Quod si quis hanc esse dicat vnius tantum hominis, vel in vno tantum articulo dissentionẽ, proferam totius multitudinis (eorum qui Puritani à pura Caluini sectanda doctrina nominantur) consensum, qui scripto publico comitijs exhibito, vniuersam fere religionem quæ hodie in Anglia auctoritate Regia defenditur, & Euangelium hoc loco ab Edicto vocatur, impugnant, & conuellunt. Scribunt enim, *Religionem*

*Puritanorũ
Reginae dis-
sentio.*

*hanc errores continere penitus intolerabiles, & manifestam à Christo desolationem: Verbum Dei circumcisum esse in Anglia & alligatum; sacramenta corrupta & profanata, status in Ecclesia Anglicana precandi formulæ. Admonitio
secunda ad
Parlament.
pref. pag. 3.
4. 14. &
deinceps.* *Las sedos continere abusus, varias & impias batologias, mendacia aperta, stoliditates vel manu tractabiles, multaque cum scripturis diuinis pugnantia; pseudoepiscopos Anglicanos meras esse reliquias seminis Antichristiani; bellum Christo indicere: ideo sic de illis sentiendum esse omni vere Christiano, vt de iuratis planè Christi Ecclesie, suæ hostibus: reliquos Reip. Anglicanae rectores, politicos, & Atheos, siue Indcorum, siue Turcarum, siue hypocritarum Anglia Protestantium partes tueantur, perinde illis fore in die Domini: quando Soloma & Gomorra tolerabilius erit quam ipsis iudicium.* Hæc illi.

336. Denique Martinus Marprelatus, ceterique Puritani, qui recentissimè quidem, sed omnium

*Libri Puritanorum re-
censer editi.*

longè acerbissimè inuidiosissimeque cōtra præsentem Anglię religionem quam Regina vocat *Euangelium*, scripserunt, hanc generalem propositionem tuentur, nimirum, quod post tot annorum diligentissimam acerrimamque sumentis huius Evangelici cribrationem, quicquid expressum est bonæ puræque farinæ (vt ipsissimis eorum verbis utar) id totum penitus ad se, id est, ad Puritanorum sectam transiisse: reliquis verò Zuinglianis, Lutheranis, vel Protestantibus Regiņe religionem defendentibus, fursur tantum & siliquas remansisse. Quid igitur est, quod Cecilius roties nobis tamque splendide *Euangelium* hoc suum nominet, quod ipsis etiam Calvinianis testibus, fursureum est & impium: Zuinglianis, fanaticum & fascinatorium: Luthero patri, diabolicum: Henrico Regi, hæreticum!

*Secundū præ-
munitionis
caput de ar-
mis.*

337. Cum in huius ergo speciosę vocis *Euangelij* obtentu, tam parum Regiņe tibi que (Cecili) positum esse præsidij videamus; intueamur tandem quid certę spei aut securitatis, armorum fiducia (quod secundum fuisse præmunitionis vestre genus meminimus) vobis hac in re præstare possit aut debeat. Et primo quidem, vt præteream, quod in causa perditā & iniusta (quam vos tamē iustissimam appellatis) nulla potentię humane magnitudo satis munita esse soleat contra cæli robur, (quod innocentię ac veritati opitulari solet) certē, si vel humanarum etiam virium momenta æquis lancibus estimare volumus, de Anglia hodie vestra meritissime dici potest, quod olim de Moab dixit Propheta Esaias: *Audiuimus superbiam Moab, superbus est valde; superbia eius, & arrogantia eius, et indignatio eius plus, quā fortitudo eius.*

Isa. 16.

Que

338. Quę enim maior superbia audita est in terris vnquam, quam vniuersam hominum societatem, præ se contemnere, non tantum præsentium, sed etiam præteritorum, & eorum omnium iudicij iudicium suum in rebus etiā grauissimis anteponere? Quæ ineptior arrogantia, quam monarchis & principibus longè se potentioribus, sine vlla causa, sine vlla modestia petulanter insultare? Ventos Hispaniæ inanes, vireſq; inflatos, tam contumeliosè, ridiculèq; nominare? Quæ impotentior indignatio, quā omnes circumquaque prouincias, regna, regiones & gentes (quod supra vos facere demonstratum est) importunis iniurijs perpetuo laceſſere? Et tamen fortitudo vestra, siue externas vires, siue domesticas spectemus, valde quidem modica & exilis est. Nam foris nullum plane principem amicum habetis (quod sciam) qui vestra non adiutus pecunia, vsui esse potest; domi verò, subditi tā diuisi, dissecti, ac dissentientibus inter se, tum animis & iudicijs, tum voluntatibus etiam & affectibus cognoscuntur; partim ob religionis pugnas & odia, partim ob regnandi successiōnis controuersias, partim ob iniurias & oppressiones toleratas; vt quid facturi sint cū res in discrimen venerit, neque vos (opinor) scire, neque ipsi fortasse statuere in præsentia possunt. Maior ergo superbia vestra Moabitica, maior arrogantia hæretica, maior indignatio stulta, quam vel fortitudo vel prudentia vestra est. Quod cum ita sit, quid nisi reliquam illam prophetæ quoque comminationem perimplendam existimemus, cū discrimen hoc inciderit, qua proximè post verba allata sic comminatur? *Idcirco ululabit Moab ad Moab; vniuersus ululabit Moab: quod de vestro quo-*
que

*Superbia
Anglorum.*

que die (qui indies expectatur , nec facile posse vitari videtur ,) intelligunt vniuersi.

Imanis Anglorum cohortatio ad suos.

339. Neque satis est ad homines vestros animados vulgaris illa & triuialis cohortatio quam adhibet edictum, *de iustitia, honore, utilitate, & necessitate istius vestri certaminis: quod pro tuenda Patria suscipiatur, pro vxoribus, pro liberis, pro focis, pro aris, pro posteris, idq; contra externos rapaces, & domesticos proditores, ac monstrosos Patrie impugnatores, & similia.* Nemo. n. homo est alicuius prudentie, qui nesciat istam cantilenam ab ipsis etiam latronibus usurpari solere, cum locum aliquem rapuerint contra verum Dominum tuendum: quod in rebus quoque Flandricis quotidie cernitur; vbi cum aliquam seditiosi ciuitatem aut oppidum interceperint nullo alio quam latrocinij iure, statim tamen immutato magistratu, omnem illam latrocinij sui contra Regem Dominumque defensionem, *pro aris & focis, pro vxoribus, & liberis iustissimam esse dimicationem* decernunt.

Tyranni Anglicani.

340. Deinde, si rem ipsam vestram Anglicanam momento suo expendere vouerimus sepositis tenebris & fraudum iniectarum inuolucris; quorumnam queso vxores istę sunt? quorumnam liberi? quorumnam familia, dignitates, honores, possessiones, diuitia, posteritates; quas edictum tantopere clamitat defendendas esse contra vim externorum, domesticorumque proditores? An aliorum fortasse sunt quam Cecilij, & Baconi, & paucorum reliquorum eis adhaerentium, qui ex aliorum rapinis, Patrięque sue spolijs & interitu se expleuerunt? An aliorum sunt quam paucorum hominum nouorum, qui per ceterorum ruinas, per antiquam nobilitatis contemptum, & oppres-

sionem,

sionem, per artificiosam lethalemque suę Principis deceptionem, per Dei maiestatis offensam, per religionis exterminium, per legum omnium violationem, & Anglicani nominis dedecus opprobriumque sempiternum, ex infimo puluere, in altissima montium cacumina se extulerunt? nullo modo. Hunc tamen potentia, ambitionis, & tyrannidis suę locum vt tueantur, vt diuitijs affluant, vt voluptatibus luxurientur, vt auctoritate polleant, & ceteris omnibus dominantur; factum hunc suum, vniuersę Reip. statum appellant; ad eumque omnes defendendum, non solum obiectum corporum, sed substantia etiam bonorumque distractione, imo ipsa etiam animarum suarum internecone concurrere precipiunt.

Hofles fieri verissimi amici Angliae.

341. Sed contra quos hostes certamen istud inducitur? contra eos nimirum qui nihil tam cupiunt in hac vita, quam antiquum Anglię splendorem restitui; antiquam populi libertatem, antiquam nobilitatis dignitatem, antiquam Dei omnipotentis religionem; antiquum Ecclesię cultum, antiquam legum & statutorum auctoritatem, antiquam iustitię ac iuris obseruantiam, antiquam pacem & concordiam, & antiquam denique totius regni felicitatem reduci: hocque sane si fieri potest, (quod fieri certe potest) sine cuiusquam iniuria, incomodo, vel molestia; imo eorum etiam, qui in presentia rebus omnibus potiuntur: contra hos tamen tam amantes vestri boni, tamque cupidos vestre dignitatis commodorumque & ornamentorum omnium, tum æternorum, tum *Cecilij fraud.* etiam temporalium, armat vos (o Angli) incenditque Cecilius, suarum utilitatum priuatarum causa; hos inimicos, hos raptores, hos perduelles,

hos

hos præcipites patriæ deuastatores, inclamans. Sed vestrę prudentię erit, non tam verborum furias & ferocitatem, quam res ipsas attentę considerare. Rex Hispaniarũ certę ne cum suis quidem rebellibus hæreticis seuerę vnquam eger acerbissimę licet prouocatus, vt vidistis; quid igitur de amicis, quid de Catholicis, quid de afflictis vicinis quibus prodesse cupit, atrociter potest cogitare?

Rex Hispania.

Pontifex Romanus.

Card. Alanus & P. Personius.

Philipp. 2.

Rom. 16.

2. Cor. 12

342. Romanus pontifex, Anglicano regno, perpetua quadam illius Sedis consuetudine, & velut hæreditate, amorę semper præcipuum, ab initio vsque receptę fidei Christianę, rebus omnibus præstitit; & hodie exulibus Catholicis paternę admodum subsidia ministrat, & ipsis etiã hæreticis Anglicanę gentis, humanitatę vbique extraordinariam (vt ante dixi) exhibendam curat. Alanus & Personius homines sunt eo in vos omnes & patriam affectu, vt de illis dici possit quod D. Paulus de sancto Epaphrodito Philippensium Apostolo scribit; *quod propter opus Christi in vobis vsq; ad mortę accesserunt*: et quod de Priscę & Aquilę in se studio idē Apostolus dixit, *quod pro animabus vestris ceruices suas supposuerunt: & verissimę quoq; proprijsimeq; quod idem Dei seruus de sua erga Corinthiorum salutem zelo testatam reliquit; quod libentissimę impendent, & superimpendentur ipsi pro animabus vestris, licet plus vos diligentes minus diligantur*. Quid igitur mali ab istis viris, vel actoribus, vel procuratoribus, vel suaforibus timeri potest? Tota (mihi credite) Cecilię fabula hæc est, quod de periculis, de proditionibus, de inuasionibus, de rapinis, de spolijs, de crudelitate designata, apud vos decętur, Ille enim sibi

sibi suisque timet, non vobis: ille commodis suis prospicit, non Reipublicę.

343. Veniamus tãdem ad tertium & postremũ istius sectionis caput, quod totius quoque edicti atrox quoddam Epiphonema dici potest, quo se-

Tertiu secl. caput.

uisima quędam & inhumanissima, nec vnquam opinor vllius antiquorum persequutorum odio vel acumine inuenta inquisitionis forma, contra Catholicos omnes, præcipuę verò contra presbyteros, & seminariorum alumnos traditur; vt omni nimirum diligentia & industria, omni arte ac vigilantia, examinentur, discutiantur, quærantur, ad supplicium, nomina cognomina, Patria, professio, habitus, vitę genus, conditio, ætas, habitatio, conuersatio literis mandentur: vt nulli parcat, vt nõ solum magistratus, sed omnes etiam patres familias, domini, hospites diuerforiorum, ac tabernarum caupones ac stabularij, inquisitores sint, & ad hoc idem examen diligentissimę faciendum grauissimis panis teneantur: ita vt nulli in Angliã iam iter facere, nulli cõsistere, prandere, canare, aut dormire cuiquam liceat, quin sæpius quotidie in totius vitę examen voceretur. Quam rem dum attentiùs perpendo, multa sanę obuoluuntur animo, quę plurimarum cogitationum de vniuerso hoc negotio argumenta præbent.

344. Primò enim cõsiderare soleo fallacę fictęque hæreticorum mansuetudinis simulationem, qua obstrepere solent, contra moderatam equissimamque Ecclesię Catholicę disciplinam, anti-

Hypocrisis hæreticorum.

quisissimis legibus tum Ecclesiasticis, tum Imperialibus sancitam, quam adhibere solet ad hæreticos pertinaces, vel reducēdos, vel castigandos;

cum

cū ipsi vbiq̄. dominatū acquisierint, sine omni lege ac iuris prætextu, sint ipsis Domitianis, Decijq̄. in Catholicos crudeliores, qui cū nunquam tamē secta eorum professionem ediderint; nullo omnino iure ad eam cōpelli possunt. Atq̄. hoc ceteris nationibus ad cautelam feruiat, ne vllis verborum blandimentis aut lenocinijs, hæreticorū se iugo subdendos permittant.

Audacia Cecilij.

345. Secundo loco, cogito & miror sanè huius facti audaciam, quod in populo nimirum libero, & magnorum olim animorum, Cecilius hominatio è multis contemptibilis, istiusmodi auderet proferre edictum. Legimus quidem Episcopum sanctum Victorem Vticensē hæc verba de Gêserico hæretico Vandalorum Rege scripsisse; *Terrebat (inquit) præceptis ferilibus, ut in medio Vandalorum nostri nullatenus respirarent, neq̄. vspiam orādi, aut immolandi, concederetur gementibus locus.* Et hæc quidem erant peracerba; sed in medio tamen Vandalorum, gentis nimirum inimicæ præcipiebantur: at nostra hæc multo acerbiora sunt. Nam non solum orādi, aut immolandi Catholicis Anglicanis demitur facultas, de quo sanctus Victor vetustissimis illis temporibus tātoperere querebatur, sed etiam viuendi & spirandi: hocque domi in Anglos, & inter Anglos, & in ipsius quoque Patriæ conspectu complexuque cernitur.

Lib. 2. pag. 430.

346. Idem etiam Victor de Hunerico Genseric filio, patre nequiori scribit, quod leges omnes & pœnas quas præteriti principes ac Imperatores Catholici in hæreticos sancierant, ipse in homouianos, id est, Catholicos ipsos conuertit: iniquissimum sanè decretum; sed tamē religionis pœnam in religionis negotio nō dissimulabat. At
Athei

Athei Anglicani, latronū tantum pœnam ac perduellium in religionis Catholicæ professores statuunt, quod multò est iniquius.

347. Et quod omnem sanè impudentiam superat, & in sanū planè viris modestis videri possit, non veretur Cecilius in extrema prope edicti huius clausula quo firmiter lectoris memorię res inhæreat, asserere, hanc nouā crudelitatem quę his nouis statutis in viros Catholicos & sacerdotes exercetur; non esse contrariam, sed consonam omnino antiquissimis regni Anglicani legibus, optimisq̄. eiusdem cōsuetudinibus, quo nescio profecto, an aliquid vnquam prolatum sit humano ore inuerecundius.

Quæro enim à te Cecili, quo principe regnante lata fuerūt leges istę antiquissimę in Catholicos, quas istis vestris consonas esse affirmas? Britannorumne tempore, an Anglo saxonum? Primum enim Britannorum Regem qui fidem Christianam complexus est nō fuisse Lucium, postremum autem Cadualadarum, vtrumque sanctum; inter quos, qui medio regnarunt tempore (quę quingentorum & eo amplius annorum fuit) tātis & tam continuis Romanorum, Pictorū, Sctorum Saxonumque bellis premebatur, vt leges de religione condere minimè vacaret: nec si vacasset, libuisset tamen vnquam de istiusmodi in suos crudelitate cogitare, cū eos qui ex ipsis Christiani erant, pijsimos Catholicissimosque fuisse constet ex operibus quæ reliquerunt, Ecclesijs nimirum, ædibusque sacris exædificatis.

348. Primus deinde Regum Anglo saxonū, qui primò fidem Christi recepit, Ethelbertus Rex Cantij fuit. Ab eo autem ad sanctum vsq̄. Edwardum totius Angliæ monarcham, qui generationem

Summa impudentia.

Lucius primus Britannorum regum Christianorum et Cadualadarus primus.

Reges Anglo saxonum.

tionem illam Anglofaxonum clausit, religionem Romanã à B. Gregorio Papa illius nominis primo per sanctum Augustinum sociòsq̃ acceptã (quod quingentorum etiam annorum durationem ferè equat) conseruatam fuisse semper religiosissimè ab omnibus Angliæ regibus Christianis, annales etiã vestri hæretici testantur, & ægrè ferunt.

*Normannorũ
Regum in
Anglia.*

349. Post hæc ingressus est Guilielmus Normannorum Dux, à quo ad Henricum Octauum Elizabethæ patrem, decem & octo reges continenter regnarũt; qui omnes cum essent sine controuersia Religionis Romanæ sectatores, quis eorũ credi potest huiusmodi leges quas tu affirmas condidisse? Imo paulo ante ostendimus, Henricũ ipsum Octauum, qui primus à summa illa obseruantia sinceritate defecit, excepto vno tãtum de potestate Romani Pontificis articulo, cetera omnia pro Catholicis statuisse, tenuisse, defendisse: & seuerissimas leges in Caluinianos omnes tum sanxisse, tũ etiam exercuisse. *Vbi ergo sunt leges ista antiquissima regni Anglicani in Catholicos late, quas Edictum affirmat his nouis vestris sanguinarijs omnino esse consonas? Vbi (inquam) quando, à quo, contra quos, qua de causa fuerunt conditæ? Vbi sunt cõsuetudines illæ quæ afferuntur de castigandis Catholicis? Quo tempore cœperunt? quando fuerunt in vsu? quæ hominum memoria? qui libri, quæ literæ, quod testimonium, quod vestigium extrat? an mēiri licet palã sine omni verecundia? An edicto etiã Regio affirmare permittitur quæ puerorum omnium oculis vocabulq̃ reuincatur.*

*Misererrimus
hæreticorum
fucus.*

350. Sed homines ridiculi omnisq̃ antiquitatis contemtores, vellent tamen vulgo credi ista se noua

se noua & insolentissima sine omni exemplo nõ facere: eamq̃ ob causam ementitas nescio quos antiquitatis vmbra, apud plebem indoctam iactitant; sed viri prudentiores tam ineptam impudentiam mirantur planè & rident. Nam vident nullam posse eis antiquitatem suffragari, nisi vel antiquorum gentilium, aut Arrianorum tyrannorum Ecclesiam Christi persequentium proferrant. In Anglicana enim Rep. clarissimum est, quod prima omnium Elizabetha fãmina hoc flagitium impietatemq̃ euertendæ religionis Catholicæ aggressa est; ita vt quod encomiũ apud Romanos (Tertulliano & Eusebio testibus) habuit Imperator Nero, vt primus omnium diceretur qui manus sanguinarias in Christianos miserit, idem habitura est sine dubio in æternum apud Anglos Elizabetha, quod prima in Catholicos crudelitate senterit. Ad omnia Neronis scelera (inquit Eusebius) hoc vnum deesse videbatur, quo tãquam titulo insigniri debuerat, quod primus ex Imperatorib. Romanis, religiosi cultus qui sacro numini tribuitur, hostis infestus declaratur. Cui adiungit Tertullianus hæc verba, quæ an Elizabethæ quoque conueniant, iudicent alij; Tali (inquit) dedicatore damnationis nostræ gloriamur. Qui enim Neronem nouit, facile intelliget, non nisi magnam aliquod bonum ab illo potuisse damnari.

*Euseb. li. 2.
hist. cap. 14.*

*Tertul. Apol.
contra gent.*

Atque hæc omnia cum ita sint, miror sanè (vt dicere cœperam) Cecilij nostri, non tantum impudentiam, sed imprudentiam etiam & temeritatem, qui ista effutire voluit, & Edictũ tam barbarum & insolens vniuerso regno Angliæ obturudere. Suspiciari enim potuisset non tantum hæc à nobis alijsq̃ responderi posse, sed domi etiam difficultates ei nasci posse nõ facile dissoluendas, exasperatis

Q

exasperatis per huiusmodi insolentiam & perfrectissimæ frontis audaciam hominum animis. 351. Certè literis prodidit Eusebius Cæsariensis accidisse quiddam suo tempore, perpetua memoria dignum. Nam cum duo potentissimi crudelissimiq̄ Imperatores simul adessent in ciuitate Nicomedienfi, Diocletianus nimirum, & Maximianus; & Edictum atrox & barbarum pari impudentia de euertendis vniuersis Christianorum Ecclesijs, magna terroris maiestate proposuissent; *Vir quidam illustrissimus* (vt Eusebij verbis utar) *incredibili amore erga Deum & ardenti fide incitatus, ocius prodijt in medium; & illud in aperto & publico affixum, tanquam profanum & maximè impiè manu diuellens dilacerat. Atque iste primus martyr qui tunc occubuerunt, ad hunc modum eximè nobilitatus, talia cruciamenta perpeffus est, qualia erat verisimile eum qui tantum facinus auderet, habiturum; in quibus tamen constanti & virili animo, pacato etiam & tranquillo, ac extremum vsque spiritum constitit. Hæc Eusebius.*

352. Et miror profecto Ceciliū (vt dixi) istiusmodi quiddam non veritum esse, cum hoc Reginae edictum illo Diocletiani & Maximiani nonnullis in rebus multo iniquius & atrocius, propemodum suaderet. Nam enim expertus fuerat in Ioanne Feltono, nobili viro, nobilissimos quoque in quibusdam Catholicis Anglicanis nõ deesse animos. Is enim spreto mortis cruciatu, Pij Quinti Pontificis maximi *deklaratoriam seu excommunicationē, depositionemq̄, cõtra Elizabetham latam, ad portas, valuasq̄ pseudoepiscopi Londinensis, loco nimirum patenti ac publico affixit, eaq̄. ob rē gloriosum martyriū cõstantissimè pertulit.*

Imo

353. Imo miror Ceciliū non timuisse ne Mathathias aliquis exurgeret cū filijs & amicis suis, de quibus scriptum est per spiritum sanctū, quod cum multi de populo Israēl impijssimis Antiochi Regis edictis ob metum cõsensissent; *Mathathias & filij eius (inquit scriptura) constanter steterunt, & eis qui ab Antiocho mittebantur, responderunt; etsi omnes gentes regi Antiocho obediant, vt discedat vnusquisq̄ à seruitate legis Patrum suorum, & consentiant mandatis eius; nos obediemus legi patrum nostrorum: propitius nobis Deus, &c.* Et iterum. *Zelatus est Mathathias legē Dei, sicut fecerat Phinees, & exclamauit voce magna in ciuitate dicens: Omnis qui zelum habet legis, exeat post me, &c. & congregati sunt ad eum omnis voluntarius in lege, & omnes qui fugiebant à malis additi sunt ad eos, & facti sunt illis ad firmamentum, & collegerunt exercitum, & percusserunt peccatores in ira sua, & viros iniquos in indignatione sua.*

354. Hæc referunt diuinæ literæ de zelo ac fortitudine gloriosissimi Mathathia, cum vndique se angustijs coarctatū cerneret, ita vt vel dei causam necessario proderet, vel Regi reluctaretur. Et certe vt hoc ferox Antiochi edictum de cõpellendis Iudæis ad leges patrias & religionem violandam, minus prudenter promulgatum fuit, & magnas ei molestias, damna, & interitū etiam tandem attulit; ita quoque suspicari debuisset Cecilius simile aliquid in Anglia posse contingere, præsertim cum verba illa addidit Reginae nomine in fine edicti; *se firmiter omnino & determinate statuisse nullum prorsus permittere fauorem, aut mitigationem, ob cuiuscunq̄ persone respectū, cuiusuis fuerit dignitatis, aut cõditionis; quæ verba cum oblitinatissimum Reginae. in re tam iniusta, & inu-*

Q 2

sitata

*Illustris exem-
plum.
Euseb. li. 8.
hist. c. 5.*

*1. Mach. 2.
Exemplum
Mathathia.*

Numbr. 25;

*Imprudens
Antiochi es-
dictum.*

*Nulla spes mi-
tigationis in
Anglia.*

*Ioannes Fel-
tonus nobilis
martyr anno
1571.*

ſtatata propositum demonſtrent, omnemque ſpē veniæ, gratiæ, & mitigationis excludât; nullamque in poſterū cuiuſvis perſonæ, dignitatis, gradus, aut conditionis rationem eſſe habendā pronuncient: (quod principes tamen, vel prudentiæ cauſa, verbis profiteri nō ſolēt) quidni ad vltima quæque homines impellant, & patientiam leſam (vt habet proverbiū) in furorem planè, & deſperationem conuertant? Anglorum maximè, quorum Annalibus, ingentes turbæ, regumque pericula & exitia, ex longè minoribus cauſis quam temporis progreſſu hæc eſſe poterit, frequenter narrantur.

Exemplū de Philone. Philo li. 2. de lege.

Euseb. lib. 1. hiſt. c. 5. Ruſſ. cap. 6.

355. Interea tamen Catholici ea ſe maximè re conſolari poſſunt, qua doctiſſimus olim *Philo* ſe ſuoſque Iudæos tunc præcipuè ſolabatur, cum ab Imperatore impiſſimo *Caio Caligula* repulſam ſuperbiſſimam de omni venia, & gratia tuliſſet: dixit enim *eo ſe maiorem ſpem habere obtinendi omnia à Deo, quo petulantius fuerat à Caio reiectus*; & quanquam apud terræ (inquit) Imperatorem, nihil præualuimus; valuimus tamen apud cæli monarcham, vt huius in nos ſcelera ſeuerius caſtiget: quod breuiſſimè deinde *Caij* interitu confirmatum eſt.

Deſperatiſſimum Cecilij propositum.

356. Sed parum videtur penſi habere *Cecilius*, quid periculi reginæ vel Reip. immineat, modo ipſe cupiditati & odio ſuo in Catholicos ſatiſfaciat. Solent enim perditī homines cum peſſimis conſilijs principem aliquem in ſcopulos & ſyrtes ineluctabiles impulerint; ſuæ maiorem exiſtimationis & commodi habere rationem, quam principis ſalutis & incolumitatis, quem facilius ſerunt omnino præcipitandum, quam ſibi quicquam

quam de curſu gloriæ quem tenent, retrocedendum. Id teſtatur *Annales Anglicani, de Regis Ioannis, de Edouardi ſecundi, & de Richardi quoque ſecundi*, aliorumque Regum Angliæ perfidiſſimis cōſiliarijs, qui admoniti etiā de Reipub. periculis, recipere tamen ſe noluerunt, ſed Dominos ſuos in extrema quæq. exitia præcipites egerunt. Quod cum *Cecilius* quoque faciendum ſibi ſtatuiſſe videatur, nihil eſt quod diutiùs in iſtius edicti vel impietate, vel imprudentia, vel importunitate quam omnes vident, demonſtranda laboremus; ſed tantum vt hominem eum admoneamus non ſolum exemplorum externorum de miſerabili exitu virorū ambitioſorum, qui ſe principesque ſuos perditisſimis conſilijs in extremas calamitates coniecerunt, (quales erāt *Peucetius, Cultianus, & Theotenus, Iouio Maximio, & Macrinus quaſtor* impiſſimus *Valeriano Imperatoribus*; *Nicatus etiam Hænerico regi Vandalorum*, qui omnes vnā miſere perierūt) ſed domesticorum etiam, quæ pauca nō ſunt. Nemo enim ignorat *Perſii Gaueſtonij*, et duorum *Spēciorum* interitū. ſub *Edouardo rege ſecundo*, quē ipſi tamen ſecum in ruinā traxerūt, aliorumque multorum ſub alijs Angliæ principibus à me iam nominatis.

Euseb. li. 9. e. 9. & li. 7. c. 9.

Holinsh. in vita Edouardi ſecundi.

357. Quorum omniū infeliſſimorum hominum probroſum exitum, non video certè quomodo *Cecilius* quoque non expectet, cum lōge omnino pernicioſiùs, in Deum homineſque, in remp. & Patriam, in nobilitatem, plebemque, & omnes omnium ordines peccauerit, laſciuerit, infanierit, quam vlli vel *Gauſtonij*, vel *Spēcij*, vel alij reipub. Anglicanæ *Catiline* aut *Cethegi* vaſtatores, decoctores, aut perditores; cum illi prin-

Cecilij exitus niſi curiam muet.

3. Reg. 13.
 24. 15.
 4. Reg. 9. 10.
 11.

cupum gratia abusi sint tantum ad quæstum aut libidinem suam particularem; hic verò non solū ad illa, sed ad cultus etiam diuini, qui ab initio vsque fundati regni permāserat, extirpationem, ad nobilitatis antiquæ oppressionem, ad bonorū omnium afflictionem, & ad totius regni cōtul-
 sionem extremumque periculum. Si igitur Iero-
 boami vniuersa domus & familia, si Achabi & Iesabelis generatio, & septuaginta simul filij, ob parentum peccata, iubente domino, sine vlla misericordia excindebantur, quid Cecilij liberis, & nepotibus? quid vniuersæ suæ domui, quos modo diuitijs, opibus, honoribus, affinitatibus, frustra vallare ac stabilire nititur, à Domini manu expectandum erit, cum furor eius iudicium arripue-
 rit, aut cum Angliæ aliquando miserebitur (nam certè miserebitur) & cum *Israelis dispersiones congregabit*? quid (inquam) miseris istis, præter vltimum exterminium, & opprobriū sempiternum expectandum erit? nisi radix ipsæ peccati Cecilius (quod ei profecto non fuerit perdifficile) rationē aliquam prudentiorem inierit, qua res moderatius saltem geri possint, si corrigi nequeant aut componi: quia nullū violentum est perdurabile, & qui vltima quæque experiri vult, extrema etiā pericula subire necesse est.

358. Hac Cecilio dixerim; cuius in potestate reginæ esse volūtatem minimè dubito. Cumq; illa (vt initio dixi) propensione sua, magis in ea quæ pacis & quietis sunt inclinetur quam ad turbulenta; nec ad ista sc̄ua & ferocia, præterquam Cecilij ferè suafu & impulsu efferatur; cogitare tamen debet, non solum Ceciliū hanc culpam tandem præstiturum cū calamitates influxerint; sed ipsi

Consiliū vti-
 be Regina

sed ipsi potissimum creari periculum, cuius nomine, potentia, & autoritate mala nunc exercentur. Cogitare debet Regina senectutem iam se ingressam esse, qua quieti potius & securitati suæ prospicere, quam nouorum periculorum fluctibus ingurgitare expediret: & si Deus nullus esset, qui supernè hæc vindicaret, tot & tantas tamen subditorum iniurias, oppressiones, mactationes, ingentibus periculis vacare non posse: malum esse diurnitatis custodem, metum & tyrannidem: homo enim pro anima sua (vt quidam ait) omnia dabit, omnia audebit, omnia experietur: desperatio enim vt nihil sperat, ita nihil quoque formidat: multum humani sanguinis iam esse fusum, addo etiam Christiani, Catholici, Anglicani, generosissimi, hominum nimirum innocētium & inermium: adolescentium nobilium, & doctissimorum; qui neque per ætatem, neque per educationem quicquam violenti contra reginam egisse, aut suasse, aut cogitasse præsumatur; sed qui vtilissime potius Reginæ, ac Reipub. suæ, præclarissimis sibi datis à Deo talētis inferuire potuissent: quorum plusquam cētum qui in Seminarijs instituti, & magnis dotibus virtutis literarumque ornati erant, eū Cecilij carnifices publicè iam interemerint: nec quisquam eorum repugnauerit, aut veniam petierit, aut gratiam vitæ oblatam admiserit, aut verbū vllum de proditionibus, conspirationibus, aut seditionibus confessus fuerit: cogitandum erit reginæ, quo tandem ista progrediantur, vbi consistent, quomodo finientur?

359. Si enim persuaderi sibi à Cecilio permiserit *Verus modus pacificatio-*
 Elizabetha, hæc tantam subditorum carnificinā *nis.*
 Q 4 periculo

periculo omni carere; imprudentia est insignis: si verò hos novos hominum ætus & ardores in causa Catholica defendenda (vt loqui solent politici) aliquando posse deseruere; id saltem sperandum esset ex Gamalielis consilio quo de Apostolis dixit ad Iudæorum principes: *Discedit ab hominibus istis, & finite illos: quoniam si est ex hominibus consilium hoc aut opus, dissoluetur: si vero ex Deo est, non poteritis dissoluere illud, ne forte & Deo repugnare inueniamini.* Beneuolentia (inquam) & tolerantia tentanda res esset, quod Germaniæ principes vt plurimum faciunt: nam persecutione, & pressuris, & tam iniquis absurdisque præter omnem veritatem & rationem Edictis, & tanta hominũ domestica strage & laniena, vsus iam experientiaque eos satis (opinor) edocuit nihil profici posse, sed aciores longè fieri animos, promptioresque ad resistendum.

*Seminariorũ
similitas.*

360. Si spes vestra in eo posita est, vt seminaria transmarina aliquando dissoluatur; inanis planè est & vana: illa enim per Dei gratiã firmioribus nititur fundamentis quam ipsa vestra Respub. Anglicana. Constituta enim sunt in regnis Catholicis, & potentissimorum pijsimorumque Principum fruuntur patrocinijs, quorum neque potentia ad defensionem, neque munificentia ad sustentationem, Deo iuuante, deerunt: & quanto vos maiori odio, acerbitate, tyrannide, hæc ipsa feruorum Dei domicilia persequuti fueritis: tanto feruētiori zelo hos Deus principes, aliosque viros pijsimos excitabit, qui illis patrocinentur: alumni deinde deesse non possunt, hoc enim Dei curæ, ac mirabili sanè prouidentia incumbit, vt excitet, euocet que (sicut hætenus fecit) quos ad

ad opus hoc sanctissimum, æterna sua electione destinavit. Qui cum adolescentes vt plurimum sint, & ætate florente, probabile est eos Cecilij iã decrepiti, & Regiæ planè verulæ annos posse transgredi; neque tot eorum domi occidentur à tyrannis, quot indies eorum loco enascuntur, forisque instituentur ad opus Dei iam inceptum persequendum.

361. Quid ni igitur etiam hoc nomine Catholicos Anglicanos consolet, quod visuri sint aliquando, idque breui persecutorum suorum finè. Non enim (vt cætera omnia taceam) contra hostes æneos aut marmoreos certamen illis est, sed contra vnum vel alterum vetulum & imbecillum, decrepitem, & exesum; quorum odium & inuidia licet immensa sit, vires tamen limitatæ, vita breuis, & exitus incertus. Et quanquam infinita planè sint, quæ hunc in locum conferri possint ad consolationem eorum qui Christi causa tam acerba patiuntur (plenæ enim sunt Apostolorum literæ, pleni antiquissimorum Patrum libri hoc argumento) hoc vnum tamen solummodo hoc tempore attingam, de gaudio nimirum hac etiã in vita Dei seruis aliquando concessio, cum fracta inimicorum potentia, fortissima Dei manu liberatos se vident; ita vt canere possint cum Propheta: *Laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Misit de celo Dominus & liberavit nos propter gloriam nominis sui, pauperes à potente, & egenos de manu peccatoris; & secundum multitudinem dolorum nostrorum consolationes suæ latificauerunt animas nostras.*

362. Duo autem hac de re exempla ex duobus antiquissimis religionis Christianæ scriptoribus proferam, quibus inexpectatam afflictis salutem, ingenti

*Consolatio ad
Catholicos
Anglicanos.*

*Psal. 123.
Ps. 56. 71. 78.*

*Duo exempla
solandi Ca-
tholicos.*

ingenti gaudio tum maxime Dei manum attulisse cernemus, cum minimè sperabatur; & vnū quidem ex Eusebio Episcopo Cæsariensi desumptum est, qui de persecutione grauisima & omnium acerbissima sub Maximino Tyranno mentionem faciens; In ipso (inquit) flammarum ardore cum decem integros annos persecutio durasset, & plures suppliciorum formæ noua^q, cruciamenta quotidie excogitarentur; tot & tantis Deus tyrannum inuoluit calamitatibus bellorum, dolorum^q, corporis, alijs^q, miserijs, vt inuitus planè & furentis instar, edicta sua ferocissima reuocauerit, Christianis^q, quos maxime oderat, pacem & libertatem per vniuersum planè Imperiū cōcesserit. Tunc (inquit Eusebius) de repente in omnibus ciuitatibus Christianorum fieri conuentus frequentes, celebres^q, iterum de more congressus in ritibus suis ob- eundis, & tanquam lumē quoddam post tenebras effulgens licebat cernere: tunc infidelium multitudo non parum obstupescita, incredibilem tantæ mutationis rationem admirata, Christianorum Deum magnum esse & verum exclamabat. E nostris autem, qui persecutionis certamen fideliter & magno animo obijissent, præ ceteris omnibus ingentem animis lætitiā percipiebant; at si qui fide egri & infirmi cōscientias habebant tempestate iactatas, remedium sibi inuenire maturabant, his qui robusti erant supplicantes eorum dexteram sibi porrigi vt Deus ipsis propitius fieret. Tunc generosi & magnanimi pietatis athletæ metallorum afflictione liberati ad Patriam redierūt, hilari^q, & læto vultu, & gaudio penè inexplicabili, per quam^q, ciuitatem proficiscentes cernebantur: ingentes etiam hominum cateruæ carceribus emisse, per medias vias publicas^q, plateas transeuntes, Hymnis & Psalmis vbique Deum collaudabāt, sic^q, itineris sui dehorabant molestias. Quo perspecto, ipsi etiam gentiles,

Euseb. li. 19.
cap. 1.

Læticia Chri-
stianorum læ-
tationum.

gentiles, qui paulo antea captiuos nos, & patria eiectos, & crudelissimo supplicio destinatos neci dare magnopere expetebant, nunc mirabilem hanc mutationem factam conspicientes, nobiscum etiam de rerum euentu non parum letari videbantur. Hæc Eusebius.

363. Sed aliud exemplū multo adhuc illustrius est quod sanctissimus Gregorius Nazianzenus proponit de mirabili Dei bonitate, summa^q, misericordia & prouidentia, qua Iulianum Apostatam contra seruos Dei seuisimè ferocientem, & atrocissima quæque & vltima cogitantē & molientem, in ipso furoris sui præcipuo æstu & impetu occidit; ineffabili Christianorum omnium exultatione: de qua re sermonem suum exorsus Nazianzenus his verbis loquitur. Audite hæc omnes gentes, auribus percipite omnes qui habitatis terræ: audite populi, tribus, linguæ, homines omnes, cuiusuis ordinis, generis, etatis; tam qui nunc estis, quam qui futuri; & quo latius quoque præconium hoc pateat, audite omnes calorum virtutes, omnes Angeli, quorum opera tyrannus extinctus & deletus est, non Sæon ille Rex Amorrhæorum, neque Og rex Basan exigui principes, sed Draco ille, Apostata ille, ille communis honorum omnium inimicus atque hostis, qui & multum furorem, multa^q, minas in terra profudit, & multam iniquitatem in excelsum loquutus atque molitus est.

364. Deinde instituto quodam spiritali quasi festo, cōiuuiio, & chorea, quatuor genera hominum ad illud magna hilaritate peragendum inuitat, quorum primum est perfectorum, idque triplici corona, quos his verbis describit. Exilit (inquit) mihi animus, & hilarescit oratio, & ad spiritalē choream omnes vocat; primo eos qui ieiunijs & lachryanis & orationi addicti, prementium molestiarum depulsionem,

Insigne ex-
plum ex Na-
zianzeno.

Naq. orat. 1.
in Iulianū.
Psal. 48.

Psal. 72.
Isaie 1.

Festum Na-
zianzeno.

Conuocantur
Pij.

Rom. 5. *pulsionem finemq; diu noctuq; postulabant, spe non confundente; deinde eos qui magnis certaminibus & arduis exantlatis, grauissimisq; temporis insultibus percussi & vexati, mundo & Angelis, & hominibus (vt Apostoli verbis utar) spectaculum extiterunt; & licet corporibus fracti, animis tamen inuicti permanserunt; & postremo eos qui vel mundana potentia sponte exuti, vel bonorum rapina cum gaudio suscepta, vel patria pulsi, vel à viris, vxoribus, parentibus, liberis, violenter disuncti, Christi sanguini passiones pro Christo rependerunt.*

1. Cor. 4. *367. Secundo loco inuitat Nazianzenus ad hoc festum Christianos quosdam infirmos, pusillanimes, et mente pauperes, vt eos vocat hic Dei seruus, eo quod etiam si fidem Christi retinerent, cū pacē tamen, potentiam, splendorem, & prosperitatem Iuliani Apostaræ post abnegatum ab eo Christū cernerent: nec ad altissimas diuinæ prouidentiae rationes & causas penetrare possent; valde scandalizabantur, animisq; deiciebantur; quos erigit hic sanctus Episcopus, suauiterq; reprehendit his verbis. Quin alteram quoque (inquit) partē ad festum diem agitandum voco, eos nimirum, qui cū animo sani sint, ceterum ad prouidentiae diuinæ rationes minimè penetrent (quæ plerunque ex contrarijs meliora procurat) facile quidem ob animi paupertatem incenduntur, nec peccatorum pacem ferunt (vt cum Dauide loquar) neque Dei consilium sustinent, neque animi equitatem ad extremum vsque præstant, quod rebus præsentibus & visibilibus tantum moueantur.*

Philip. 4. *366. Tertio vocat ad spectaculum omnes prudentes seculi & admiratores huius mundi, & potentiae, splendoris, diuitiarum, aliarumq; vanitatum quæ in eo sunt, vt tanquam post finitā aliquam Comœdiam, & detractis histrionum laruis,*

Heb. 10. *ubi supra.*

Rom. 2. *Prudentes seculi & mundi admiratores.*

Psal. 9. *et admiratores.*

Psal. 72. *et admiratores.*

Psal. 105.

uis, perspiciant (Iuliani maxime casu miserrimoque exitu) quam incerta, vana & contemptibilia sunt hæc omnia, quæ magna ac tremenda carnis oculis videri solent: & vt videant, quam miserī plerunque sunt post actionem scenæ expletam, qui Regum, Imperatorum, aut Magnatum personas in peragenda fabula gerebant. Inuitat autem eos Isaia verbis, hoc modo: *Iam eas quoque animas voco (inquit) quæ huius mundi scenam & magnū theatrum ad stuporem vsque mirantur, & quidem his Isaia verbis: Mulieres à spectaculo venientes huc adeste, animiq; oculo ab externa aberratione nonnihil abducto & collecto, vacate & cognoscite quoniam ego sum Deus qui exaltatur in gentibus, & exaltatur in terra; semper quidem ille in omnibus prodigijs, sed in presentibus tamen (de tyraani castigatione) multo certe clarius & expressius.*

367. Quarto loco schismaticos quosdam vocat Gregorius, qui licet tempestate persecutionis iactati nonnihil recessissent à synceritate canonum Ecclesiasticorum, fidem tamen retinebant; eamque ob causam, quanquam sancti Episcopi zelus ipsum incitabat vt vehementius eos obiurgaret; dicit tamen ab asperioribus se verbis sibi temperasse, ob eā maximè spem, quam de eorū reductione, extincto saltē iam tyranno habebat: sic autem eos alloquitur. *Atque vtinam (inquit) ille quoque cæcus ad chorū nostrum se adiungeret, qui prius cationem quidem synceram nobilemq; nobiscum Deo occinebat; nunc autem nescio qua re commotus, repente tantum in diuersum mutauit, alioq; gradu & ordine se collocauit; et choream quandam priuatim parū modulatam et concinnam constituit. quam nā autem, et qualem choream, zelus quidem vt dicam me incitat;*

Esa. 34.

Psal. 46.

Psal. 45.

Schismatici
etiam vocantur.

fides

fides autē communis retinet, ideoq; sermonis asperitatē, ob spē de eorū reductione comprimam. Membra (inquā) mea foueo, & maiorem pristinā eorum charitatis quam presentis contemptus rationem habeo: et idcirco leniōre me nunc præbeo, vt acrius postea et asperius obiurgem.

Sponte cadē-
tes reiciuntur
à festo.

368. His omnibus Nazianzenus ad festum suū conuocatis, vnum tantum genus hominum, id-que perinuito quidem animo se repellere dicit; & hi sunt, qui sponte sua, vel propter ignauiam, vel propter malitiam in pugna ceciderunt. Hos enim nō tam ad hilaritatem, aut festi gaudium, quam ad planctum, & gemitum, & penitentię lachrymas inuitādos censet: sic igitur de eis scribit. Vnam classē, vnum animarum genus, ab hac læta celebritate ab dico atq; propello, gemens quidem & dolens, & ne audientes quidem fortasse lugens, & exitiū suum minimē sentientes deslens, cum hoc totius eorum plaga maximē sit miserabile; hos (inquam) ab dico: eos nimirum qui non supra firmam petram, sed supra arenam seminati, leuiter quidem & defunctorie ad pietatis doctrinam accesserunt, & confestim exorti, radices non egerunt, ideoq; postea ad breuē & exiguum diaboli impetum, paruūq; tentationis æstum exaruerunt. Atq; his etiā multo adhuc peiores sunt, magisq; ab hoc fausto Letoq; conuentu proscribendi, qui temporarij seruiētes, neq; tantillum quidem obstiterunt, sed vltra & sponte se improbos & viles præbuerūt, breui quodam & caduco questu, aut obsequio, aut exigua potentia mundana, salutem suam æternam miserè commutantes.

Matth. 13.

Tempori ser-
uientes.

Quodnam
canticum ca-
nendum.

369. Postremo his omnibus conuocatis, & malis segregatis, exponit sanctus Nazianzenus quid agendum pro festi celebritate, id est, quāta animi lætitia, quanta exultatione, quanto gaudio, quo spiritali triūpho, qua gratiarū actione Deo canendum

rendum sit. Postquam (inquit) chorum nostrum vniuersum hoc modo repurgauimus, age nunc corporibus animisq; quantum fieri potest purificatis, vocēq; sua assumpta, vnoq; et eodem spiritu concordēs facti, triūphale illud carmen canamus, quod olim Israhelitas ob Aegyptios mari rubro demersos, auspicante Maria tympanūq; pulsante, cecinerunt. Cantemus (inquam) Dominio, quia gloriose magnificatus est, equum et ascensorē proiecit, non dico in mare (hoc enim ex illo carmine mutandum est) sed vbi ipsi fuit gratum, & quemadmodum ipse instum censuit. Quis loquetur potentias Domini, & auditas faciet omnes laudationes eius? qui arma & gladium & bellum confregit, qui capita draconum in aquis contriuit; qui procellam in auram statuit; qui dixit mari furenti, tace & obmutesce: qui calcare nos facit super serpentes & Dracones: qui iudicium facit inopi, & vindictam in nationibus, increpationesq; in populis. Exclamemus cum Esaiā, Letetur calum desuper, & nubes stillent iustitiam: effundant montes lætitiā, & colles exultationem; exultet deserta et floreat sicut lilium, hoc est Ecclesia, quæ heri et nudius tertius videbatur quidē vidua, & viro carens, sed nunc iterum restoruit, quia misertus est Dominus super plebē suam, & hereditatem suam non dereliquit; quia beneplacitum est ei super timentes eum, & eos qui sperāt in misericordijs eius; quorum causa, portas æreas, & veltēs ferreos confregit, & licet propter iniquitates nostras humiliati fuerimus, per eius tamen gratiā erecti sumus, & laqueo contrito tandem liberati.

Exod. 15.

Psal. 105.

Psal. 72.

Psal. 106.

Marc. 4.

Luc. 10.

Luc. 10.

Psal. 124.

Esai. 45.

Esai. 35.

Psal. 36.

Esai. 25.

Psal. 146.

Psal. 106.

Psal. 123.

370. Hoc canticum suauissimum & admirabile plane confecit sibi ex sacris literis, sanctissimus doctissimusque Nazianzenus pro illo festo iucundissimo celebrando, cum inopinato Dei beneficio, à Iuliani Apostatæ persecutione Christianus

Applicatio
huius festi
ad Barum
Angliæ.

ftianus populus liberatus fuerat. Cumq̄ omnia exactissime cum Catholicorum causa qui hodie in Anglia patiuntur conueniant, id est, cum idem genus persecutionis, pares pressuræ, non dissimiles persecutores apostata, satuitia verò, & fraudes, & nequitia eadem, causa quoque ipsissima, & patientium conditio, ordo & genera perquam simillima, (nam & perfectos suos habet, & robustissimos Anglia athletas, infirmos quoque aliquos, & pusillanimes, nec non & prudentes seculi, & schismaticos non paucos, & nonnullum quoq̄, fortasse nimis timidum & miserū, ne vllus gradus huic certamini deesset) cum hæc omnia (inquam) ita sese habeant; quid ni pro summa Dei bonitate, qua idem hodie est qui olim fuit, misericordia scilicet, & miserationibus, & iustitia quoque diues, eundem planè festū diem expectare debet aliquando catholici Anglicani euersis extinctisque persecutoribus suis, quem hoc in loco descripsit Nazianzenus.

conclusio totius operis.

371. Quare non adijciam plura, sed eadem illam penitus apponam huic responsioni meæ conclusionem, quam ante annos mille & cētum posuit sanctissimus Episcopus Victor Vitiensis (de quo sepe iam metio facta est) historiæ suæ de persecutione hereticorum Vadalorum; vt inuocatis nimirum Angelorum & Sanctorum Angliæ cælis receptorum (qui infiniti prope sunt) suffragijs auxilijsque, rem omnem Dei misericordiæ committamus. Sic .n. pijsissimus Dei seruus pro Africa sua implorat. *Adsit iam (inquit) omnis nobis ætas, omnis*

Pulcherrima S. Victoris conclusio lib. 2. hist. Vand.

sexus, omnis conditio, omnis turba Catholici nominis quæ gremio matris Ecclesiæ toto orbe gestatur: cōueniāt simul ad domū nostri doloris; & paribus omnino oculis fundamus flumina lachrymarum, quia causa & fidei nostræ

nostræ vnum est negotium; nullum volo ad condolendum mecum hereticum, qui fortè addere cupit super dolorem vulnerū meorū et gratulatur malis meis; nolo aliquē filiorū alienorū, & schismaticorum, quia filij alieni meriti sunt mihi, & claudicauerunt à semitis suis. Adestote Angeli Dei mei & videte Africam totam, dudum tantarum Ecclesiarum cuneis fultam, nunc ab omnibus desolatam; tantis ordinibus sacerdotum paulo ante ornatam, modo sedentem viduam & abiectam. Egressus est facie eius omnis decor, didicerunt vias asperas ambulare virgines, & iuuenes eius in aulis educati monasteriorū; & abierunt in captiuitatem Maurorum; dum interim lapides eorum sancti disperguntur. Deprecamini Patriarchæ, orate sancti prophete, estote Apostoli suffragatores, præcipue tu Petre beate, quare files pro ouibus et agnis à cōmuni Domino magna tibi cautela et sollicitudine commendatis; & tu sancte Paule gentium magister, qui ab Ierusalem vsq̄, ad Illyricum prædicasti Euangelium Dei, cognosce quid Arriani faciunt, et quid filij tui patiantur; vniuersiq̄, pro nobis ingemiscite sancti Apostoli; et quanquam fateamur pro peccatis nostris ista nobis contigisse: orate tamen pro filijs etiam malis, quia et Christus orauit pro inimicis Iudæis. Sufficiant castigationi, quæ iam nobis iuste illata sunt: dicatur Angelo patienti, iam sufficit: prostrati rogamus vt non spernatis vestros miseros peccatores, per eum qui vos ad Apostoli cum culmen prouexit, humiles piscatores. Hęc ille pro Africa: hęc nos pro Anglia.

Psal. 68.

Psal. 34.

Psal. 17.

Thr. 1.

Matth. 18.

Act. 12. 13.

Matth. 27.

1. Par. 27.

FINIS.

R INSTRVCTIO

INSTRVCTIONES

ET MANDATA QVAEDAM SE-
cretiora Regine & suorū Cōci-
liariorū ad cōmissarios seu Inqui-
sitores, quibus tradita est autho-
ritas exequēdi edictū nuper pro-
mulgatū cōtra sacerdotes & reli-
quos catholicos in vnaquaq; An-
glia prouincia seu Comitatu,

i.
Modus quo
Cōmissarij
conuenire
debent ad
inquiren-
dum de Ca-
tholicis.

PRIMO, Qui ex vobis hāc Regine
commissiōem seu mandatum pro
exequēdo edicto primi receperint,
ij cōtinuō certiores faciant ceteros,
quibus demādata est eadem autho-
ritas, vt quam primum conueniant ad deliberan-
dum de his quæ necessaria futura sint ad mādata
Regia exequēda, quorū capita breuiter descripta
ad singulos transmittent. Et primo quidem con-
uentu loca quædam cōmodiora in qualibet pro-
uincia designabitis, ad quæ certis præscriptisque
temporibus in eundem finem conueniatis. Et vt
his principijs ordinatiū & maiori cum facilitate
procedatur, non abs re erit pro ratione cuiusque
Prouinciæ inter vosmetipfos onera partiti, & sta-
tuere quam quisque Prouinciæ partem curandā
suscipiat. Socios etiam nōnullos & coadiutores
vobis assumere expediet, qui vobis absentibus
rem prosequantur: & quo frequentius his initijs
in vnum conueneritis, eo melius & commodius
res pro-

res procedet; nec committere debetis quin huius
primi saltem anni spatio, quadragesimo quoque
die conueniatis, vt collatis vna quas priuatim
quisque gesserit rebus, omnes tertio quoque mēse
Reginæ & senatū Regium certiores faciatis quæ
à vobis in prouincijs vestris acta sint.

Secundo exigetis ab Episcopo diocesis illius
in qua est queque prouincia, ab eiusque Cancel-
lario, Prouisore, & Archidiacono, alijsque ipsius
præpositis & curatoribus publicis, nec nō à pro-
curatoribus prouinciarum, secretarijs Comitio-
rū, notarijs, alijsque ministris & officialibus Re-
gni, & à cuiuslibet vrbs, oppidi, aut villæ præfe-
ctis, & magistratibus, rationē, numerū, nomina,
& habitationē eorū omnium, qui ipsis fuerunt de-
tecti, accusati, et ad ipsorum tribunalia proximis
his annis præteritis delati ob Religionis negotiū,
quod ecclesias publicas adire recusauerint, siue
viri sint siue feminae, & quinam processus iuris,
aut censuræ contra ipsos ab alijs Iudicibus hac de
causa exierint. Efficietis præterea omni diligētia
& industria vestra, & quibuscunque fieri potest
medijs, vt quisque vestrum in Prouinciæ parti-
cula que sibi obtigerit, notitiam habeat earū per-
sonarum, quæ existimantur receptores esse vel
fautores sacerdotum, seminariorum, Iesuitarum,
aut aliorum fugitiuorum, aut transfugarum, qui
ex partibus vltamarinis in Angliā venerint, aut
qui in huius criminis suspicionem venerint, aut
villo modo cōplices vel accessarij existimari pos-
sint: & quando hac ratione, vel alia quacunque
istijsmodi hominū nomina de reecta habueritis,
rem penes vos secreto omnino & clam retinebi-
tis, quousque, commode comprehendendi poterint,

2.
Vnde materiā
petenda sit a
accusandum.

& ad vos securè perduci, vt iuxta hæc nostra ad vos mandata examinentur.

3.
Quo modo
& de qui-
bus exami-
nandi Ca-
tholici.

Tertio, in huiusmodi hominibus examinandis obseruabitis diligenter, vt cogatur quisque respondere ad interrogata de rebus, quæ ad conscientiam & Religionem suam pertinent: num scilicet tépla frequetèt, aut quibus de causis illud facere recusent, & si obstinato animo id renuereprehendantur, tunc vltèrius ea ab ipsis inquirètis, quæ ad statum Reip. & fidelitatem ipsorù erga principem spectant: quo nimirum animo, & qua deuotione sint in Pòtificem Romanum, & Hispaniarum Regem, num Iesuitas, aut seminariorù sacerdotes, aut alios Roma, vel Rhemis, vel aliùde in hoc regnum missos ad Reginè subditos ab eius obedientia seducendos receperint, fouerint, aluerint, & similia.

4.
forma exami-
nis seu
interroga-
torum.

Quarto, vt sciatis quaratione examinandi sint illiusmodi homines, qui Romano Pontifici, & Regi Hispanico adharere purantur, vt que apposite respondeant ad ea quæ ab ijs sciri operè preteritum est, iuxta subiectas quæstiones seu interrogations examinentur, quas partim eis sub iuramento, partim sine iureiurando proponere poteritis.

Forma interrogandi eos qui examinantur.

AN quis vobis author fuerit, aut suasor, vt pontifici Romano, aut Hispaniarum Regi adhareatis, & ipsorum partes sequeremini, aut vllas eis feratis suppetias quâdo contigerit quacunq̃ue

cunq̃ue eos de causâ hoc Regnum Anglicanum armis inuadere? & quisnam ille fuerit qui hoc vobis suaserit?

An fuerint aliquando Romæ, vel Rhemis, vel in Hispanijs intra proximos hos quinque annos præteritos? quâdo reuersi sint in hoc regnum, & in quem finè? vbi, & apud quos, à reditu in Angliam permâserint? quibus cum personis locuti, aut versati fuerint in Anglia? Num qui examinatur sacerdos sit, vel Iesuita Romano more institutus? vbi, quando, & à quo episcopo fuerit sacerdotio initiatus? An vixerit in seminario vel collegio aliquo Anglorù, Vallorum, aut Hibernorù, Romæ, Rhemis, vel in Hispania, aut alibi? Quamdiu in aliquo huiusmodi Collegio habitauerit, & quâdo inde proximè in Angliam missus fuerit? & cuius rei gratia?

Quinto, cum recentissimo Reginè edicto de quo vos notitiam habere significabitis, omnibus cuiuscunq̃ue conditionis & gradus, maiestatis suæ subditis, tam ecclesiasticis, quam laicis, sine omni exceptione seuerè præceptum sit, vt quam diligentissimè exquirant quinam fuerint hospitio excepti aut domo, vel ad se ventitauerint, comederint, aut dormierint, intra vnus anni spatium proximè elapsi ante promulgationè eiusdem edicti; si vobis significatum fuerit aliquam eiusmodi personam hospitio domouè exceptam, aut alia aliqua ratione subleuatam, & non detectam cõtra mètem suè maiestatis, prout in eodem edicto plenius habetur; tunc curabitis vt qui veritatem exploraturi mittuntur, responsa in scriptis referâr, & adhibito per vos diligenti examine, si quis deprehenderetur eiusmodi suspectos viros domi

5.
Quomodo
seruores sa-
cerdotù de-
teganur.

suę recepisse, cooperuisse, fouisse, aut beneficio aliquo affecisse, curabitis eum in manus vestras tradendum, carcerique mandandum, alijsq. afficiendum supplicij prout vobis visum fuerit.

6.
Pro ijs ö-
prehenden-
dis qui in
aliena pro-
uincia fue-
rint.

Sextò, Quandoquidè par omnino reginę mādātū simileſq. eidē annexę instructiones, & interrogationes, in alias omnes quoq; regni prouincias missę sunt ad cōmissarios: qui hac ipsa de causa vbiq; instituuntur, si contigerit fortasse personam aliquam de rebus prædictis suspectam, aut ream, in aliā prouinciam transmigrasse, tunc curabitis vt illius prouincię Cōmissarij quam secretissimè eius rei moneantur, eisq; autoritate & nomine regio præcipietis vt eiusmodi personā suspectam, quā citissimè, & diligentissimè comprehendant, examinent, & in custodiam mittāt, vt deinde cum ea vltèrius procedatur iuxta huius commissiõnis, ac mandati Regij formam.

7.
Modus sub
delegādi ö-
Casbolicos
illaqueād.

Postremò honestos aliquot & probatę fidei viros, ex eorū numero qui Reginę in rebus Religionis magis promptè obtemperant, seligitis in qualibet prouincię vestrę parte, præcipuè vero in oppidis, portubus, & amplioribus paracijs, quibus etiam parochos, & Ecclesiarum Rectores qui fideles sunt, & gregis sui curam & sollicitudinem gerere cognoscuntur, adiungere licebit; eisq; præcipietis vt obseruent diligētè, an quisquam obstinatè recuset tēpla nostra frequentare. Et quoties aliquos istiusmodi vobis denuntiauerint, eos continuè ad vos accersitos, prætermisso adeundę Ecclesię negotio (de quo per alias panas ex legum præscripto castigandi erunt) pro arbitrio & prudentia vestra interrogabitis de alijs articulis qui ad Remp. pertinent,

& eos

& eos coetis ad eas omnes interrogationes respondere quę supra cōmemoratę sunt, aut alias pro qualitate & conditione personę quę examinatur prout vobis videbitur. Nā eo ipso quod reculent isti tam pertinaciter nobiscum in rebus quę ad Religionem pertinēt communicare, meritò in suspicionem vocandi sunt, tanquam Reginę maiestati inobedientes, & Reip. statui parū fideles; imò quod communibus patrię hostibus, Papę nimirum & Regi Hispaniæ faueant.

*Ad præcedentes instructiones
Annotatio.*

372. Posteaquā Regina Anglię hereticorū sua-
su, & Cecilij maximè importunitate inducta, apud se constituisset, promulgandū sibi esse contra catholicos edictum, quod paulo superius explicatum, & confutatum est; non satis esse existimauit, ordinarijs Reip. iudicibus, & magistratibus, reliquisq; regni subditis potestate facere vniuersalem in Catholicos inquirendi, (quod ipsius edicti vi, verbisq; manifestis concessum cernimus,) sed voluit insuper in singulis totius regni prouincijs (quas conuentus seu comitatus vocant, & ad quadraginta ferè numerantur) viros statui certos, cum mandatis amplissimis, & potestate extraordinaria, qui edicti executionē vbiq; promouerent, & operi imminentes perpetua illud sollicitudine perurgerent. Quorum hominum animadorum ac dirigendorum causa, præscriptę fuerunt admonitiones seu instructiones hę quę regia autoritate munitę ad singulas

Scopus instrua-
tionum.

R + prouincias

prouincias mittebantur, quanquam satis intellectum est ex Cecilij capite hæc omnia nata & profecta esse.

Turbulenta Angliæ conditio. 373. Prima autē Instructio ad Cōmissarios, de ipso modo conueniendi est, vt frequentissimè nimirū, & diligentissimè in prouincijs conuentus agant, vt aliorū etiam adminiculis vtātur ad profequendum opus; vt ad quadragesimum saltem diem vnà sint omnes, & tertio quoque mense Reginam & senatum regiū de rebus gestis certiolem faciant. Interim quisque pro lustranda, & perferenda prouincię particula, quam affligendam susceperit, diligentiam omnem & sollicitudinem adhibeat. Quibus si addatur quod instructione septima prescribitur, vt in singulis non tantum oppidis, vrbibus, & portubus, sed villulis etiam & paręijs, selecti quidam viri designentur ex eorū numero qui ardentiori zelo sunt in promouenda hæresi, & Religione Catholica extirpanda; si adiugatur præterea, quod edicti sectione quinta iubetur, vt omnes patres familias, domini, caupones, hospites, stabularij, viatores, ceterique potestatem liberam habeant inquirendi in alios, accusandi, comprehendendi, trahendi ad tribunalia, custodias, & carceres, & alias molestias inferendi; vnusquisque facillè per se existimabit, quam misera sit hodie Angliæ conditio, & ipsis etiam Protestantibus moderatioribus onerosa & grauis, vbi perpetuis omnia pateturbationibus.

Calumniandi materia in Catholicos. 374. Secunda instructio, loca quedã cōmunia seu artificiosa describit, ex quibus Commissarij, & turbæ eorum qui ipsis deseruiunt, argumenta quædam sumant ad accusandos Catholicos de proditi-

proditiōibus, & læsæ maiestatis criminibus. Nam ad hunc finem præcipitur primo omnium, vt nomina habeantur eorum, qui religionis & conscientię causa Ecclesias Protestantium adire recusant, quod latius, clariuscque explicatur instructione septima; vbi dicitur, *quod eo ipso quod tam pertinaciter recusent isti nobiscum in rebus quæ ad religionem pertinent communicare, meritò in suspicionem vocandi sunt, tanquam Reginæ maiestati inobedientes & Reip. statui parum fideles.* Hinc etiã dicitur Instructione tertia: *In huiusmodi hominibus examinandis obseruabitur diligenter, vt cogatur quisque respondere ad interrogata de rebus quæ ad conscientiam & religionem pertinent, num scilicet templa frequentet, &c.* Et quanquam statim ferè postea, Instructione nimirum septima, contrarium planè asseratur, nempe, *quod prætermisso ad eundem Ecclesiæ negotio (de quo per alias pœnas ex legum præscripto castigandi sunt) pro vestro arbitrio & prudentia interrogabitur de alijs articulis qui ad Remp. pertinent,* tamen hoc vel obliuioni Cecilij tribuendum est, vel mendacio potius, quo sibi ipse cōtrarius sæpe esse cogitur, vt supra non raro in responsione ad edictum, sed frequentissimè sectione quarta ostensum est, vbi de veris causis ob quas sacerdotes & Iesuitę ceterique Catholici hodie in Angliã occiduntur, disseritur.

375. Nullibi autē manifestius se prodit hæretica eorum fraus & dissimulatio, quam in his secretis ipsorū mādatis & instructionibus, quibus aperte indicant quo ex fonte deduci volūt omnes illas accusationes graues de proditiōibus, & læsæ maiestatis, quas alibi exaggerant tãquam ex mera Catholicorum malitia & non conscientia natas: hic autem latentur ex ipsius religionis studio profici-

cisci. Hinc illud primum & præceptum inter interrogata est, *An quis ecclesias Protestantium frequenter, &c. illud etiã absurdum & ridiculũ, An sacerdos sit, aut Iesuita Romano more institutus*; perinde ac si quis in Anglia sacerdos aut Iesuita esse possit, qui ritu Romano non sit institutus. Reginz enim ordines, neque sacerdotes, neque Iesuitas constituunt. Innuit tamen interrogatio hæc facile permittendum in Anglię fore sacerdotem aut Iesuitam qui Romana se authoritate institutũ negaret. Odium ergo non tantum ipsius ordinis, sed maxime Religionis Romanz, in causa est cur sacerdotes & Iesuite hodierno die in Anglia proscribantur, & læsæ maiestatis rei habeantur. Neque quod aliquid ipsi in Angliam perpetrauerint, sed quod ordines sacros à Sede Apostolica acceperint, crimen illis capitale est.

De martyribus nuper occisis.

376. Quod ipsum quãquã supra in prænomina sectione quinta, & per vniuersam ferè respõsionem ad edictum sæpissimè, clarissimèque ostensum est; hic tamen non tantum ex ipsius aduersarij confessione scripto que (quod iam fecimus) probadum est, sed vno etiam & altero exemplo eorum qui post hoc edictum, vel ex istius potius edicti vi & mandato occisi sunt, explicabimus.

7. Martyres.

Quæro igitur primũ quid sceleris aut flagitij comiserant septem illi Dei serui, quos vna matæstis Londini mense Decembri proximo exeunte, id est, paulo post edicti istius promulgatione, *Edmundus* nimirum *Geningus*, *Eustachius Vitus*, & *Polidorus Plasdenus* sacerdotes, *Suithunus* etiã *Vellus*, & *Bryantus Laceyus* viri nobiles & generosi cum duobus famulis? An quicquam aliud contra eos probastis, quã quod erant Catholici, & quod simul

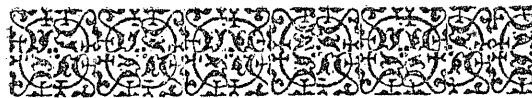
simul missę sacrificio interfuerant? Quid reliquis sacerdotibus posterius à vobis crudelissimè peremptis, *Patesono*, *VVilliamo*, alijsque multis quorũ nomina nondum certò & exploratò ad nos peruenerunt, sed scripta sunt in libro vitę. An hi vllò alio crimine tenebantur, quam quod sacerdotes essent? aut vllum aliud cõspirationis genus inierunt cum Põtifice Romano aut Rege Hispaniarum Catholico, præterquam fidei & Religionis, quibus vos inimici & hostes estis?

Certè de posteriori, hoc est, de *VVilliamo* qui aliquãdo ex vestris fuerat, narravit mihi qui præfens hominem morientem vidit (neq; enim tres adhuc menses integri à martyrio fluxerunt) cum morti adiudicatus, crate viminea pro more perduellium ad locum supplicij terra raptaretur, nõ nullos ministros vestros equis infidetes viro Dei insultasse, & inter alios ineptissimum quandam & ridiculum cõcionatorem, vniuersis Anglis infamia notissimum, cui nomè *Dauid Dec*, multas martyri molestias intulisse; & magnis vocibus populo ingeminasse, cauendum esse omnino ne quis existimet hunc hominem religionis causa mortẽ adire, cum supremæ maiestatis læsę causa supplicium perferat; cui cum alter nihil quicquã responderet, sed altissima mortis & rerum æternarum contemplatione defixus taceret, peruenit tandem ad martyrij locum; vbi alter cõcionatorum vestrorum, perspecta hominis modestia, cõstantia, & summa patientia, alia longè ratione aggrediendum censuit: blandissimis nimirũ verbis, laudibus, precibusque summa contentione ab eo petijt, vt saluus esse & viuere vellet; quod ipse certissimè ea ratione ei promittebat, si fate- retur

retur *tantum* Reginam Anglicana saltem Ecclesia caput esse, si non amplius: quod cum alter quasi risu accepisset, respondit se bonam iam itineris sui partem confecisse calum versus, quod ad eum locum venisset ubi mors obeunda esset: sperare se ad reliquam partem conficiendam vires sibi à benignissimo Domino non defuturas. hisque dictis, & excluso ministro hæretico, ad mortem se paravit, & libentissimè obtulit. Quod nã igitur hic læsæ maiestatis crimè commississe existimetur cui tam facilis oblata est venia?

378. Possent multa huius generis proferre, de ijs maxime qui recētissimè ex istius iniquissimi editi præscripto, & ex harum instructionum impijssimarum formula summo flagitio interempti sunt tanquam læsæ maiestatis rei, & patriæ proditores, cum illi tamen vnius maiestatis diuinæ placandæ causæ, & patriæ iuuandæ desiderio pericula omnia, & labores perferat. solius ergo Christi Domini tribunali altissimo iudicioque hæc referuanda sunt, vt quando ei commodissimum videbitur, causam hanc vniuersam discernat.

FINIS.

INDEX RERVM PRÆCIPVARVM. QUÆ IN HOC LIBRO CONTINENTVR.

- A**
 Accusatio stulta sibi que non coherens. pag. 125.
 Accusationis Catholicorum materia vnde petitur, 170.
 Aditus in aulam Bacono & Cecilio cuius opera factus est, pag. 11. 12. 13.
 Alanus Cardinalis nobili loco natus est. pag. 141. 142.
 Alanorum familia clarissima est in prouincia Lancastrensi. 142. 143.
 Alani Cardinalis frater sanctissimè mortuus est, cuius vxor cum tribus filiabus propter religionem exulat. 142.
 Alanorum familia nõ est multo inferior familia paterna Elizabethæ, pag. 143. 144.
 Alani Cardinalis animus erga Reginam. 207.
 Moderatio, 208.
 Angelo Pergami exprobratur, quod Nicolaitas retinuerit. 111.
 Anglia à Iulio Cæsare & Hærico 7. secundo impetu subiugata. 107.
 Anglia occupata à Normannis. 140.
 Angliæ arborem infructuosam Deus ad tertium annum expectat. 102.
 Angliæ turbulenta conditio. 264.
 Anglicanæ Reip. calamitas à quibus processit. 11.
 Anglicani tyranni. 234.
 Anglicanæ inquisitionis forma. 237.
 Anglicana Religio ab alijs hæreticis damnatur. 215. 226. 227.
 Angli Catholici è Belgio expel-

I N D E X.

expelluntur, sed reuocantur. 75.
 Angli nō debēt insolescere pœnæ dilatione. 107.
 Angli Hæretici meritō sibi timent. 127. 128.
 Anglorum superbia. 133.
 Angli inter se dissentiūt. 133.
 Anglorum fortitudo est modica & exilis. 137.
 Anglorū ad suos cohortatio inanis. 134.
 Angli subsidiū accipiunt à Pontifice Rom. 136.
 Annæ Bolenæ incontinentia. 145.
 Arundelius Comes Anglorum nobilissimus. pag. 27.
 Arundelius ad matrimonium cū Regina Anglię contrahendū frustra aspirauit. 27. 28.
 Antonius nothus ab Elizabetha factus est Luthanæ rex. 105.
 Astutia noua diabolica. pag. 192.

B

Baconus sigilli Regij cultos, impar Cancellarij officio. 12.
 Fuit subpromus in hospitio Graienfi, ingenio yastro & peracuto,

ventri deditus, Religionis omnis expers, Hæreticorum sui cōmodi causa fautor. 13.
 ipsius pater fuit armētarius Abbatis Buriensis. 12. eiusdem mors. pag. 13.
 Belgium ab hæresi malè tractatum Philippus quanta benignitate sit cōplexus, pag. 84. 85.
 Bolenorum familia, pagina. 143.
 Bucerii inconstantia. 129.

C

Caletū à Gallis quomodo captū. 72.
 Caluini & caluinistarum iudiciū de Anglicana Religione, pag. 217. 218.
 caluiniani verbi ministrum est ignominiosum. 132.
 Calumnię vanæ refutantur. 168.
 Campiani & sociorum martyrium, pag. 192.
 Canticum quoddam canendum. 255. 256.
 Cardinalis Alanus nobili loco natus, 141. 142.
 Cardinalis Polus vir optimus, pagina. 25.
 Catholicis crimina proditiōnis

I N D E X.

editiōnis ac læsæ maiestatis, vnde primum obijci cœperūt, 29. 30.
 Catholicis triū suffragiorū numero ab hæreticis superantur, 28. 29.
 Catholicis omnes natura quieti & pacati. 51. eos etiam si cum Pontifice vel Rege Catholico societatem cōtraxerint, nunquam tamen contra Reginam conspirasse. 51. 52. Catholicis quibus sint criminibus in Anglia insimulati & oppressi. 54. catholica fides quanto magis comprimitur, eo magis augetur, 59.
 Catholicorum confœderatorum laus & iustitia, 118.
 Catholicorum in Anglia ad subeundum martyrium constantia, pag. 135. 136.
 Catholice doctrinæ & disciplinæ vis, 148.
 Catholicis nomen vindicatur à calumnijs hæreticorum, 201.
 Catholicam Religionem qui in Anglia euertierint, 12. 13.
 Catholica religio in Anglia fraude Cecilij & Baconi oppressa, 27.

Catholici non sine contumelia in Elizabethæ Edicto nominantur, 131.
 Catholicis Angli difficulter peruertuntur, pagina. 149.
 Catholicis in Anglia nō pati ob Religionē, impudenter asseritur, 176.
 Catholicis magnam pecunie summam singulis mensibus soluunt, pagina. 179.
 Catholicorum consolatio, 244.
 Catholicis quibus de rebus examinantur, 260.
 Catholicos cōsolandi exempla duo, 249.
 Catholicos illaqueandi modus, 262.
 catholicos calumniandi materia, 259. 264. 265.
 cecilius solus ex quinque cōsiliarijs Elizabethæ est hodie in viuis, 11.
 cecilius Angliæ est thesaurarius, & pupillorum nobilium custos, pag. 23.
 cecilij progenies, primus aditus ad honores, ac mores, 23. 24.
 cecilius se catholicū esse finxit, 24. 25.
 cecilius qua de causa Angliam turbauit, 25. 26.
 cecilius conspirauerat in mortem

I N D E X.

- mortem Elizabethæ, Anglię Secretariũ. 146
 26. Reginam Scotię in
 carcerem cõijci curat,
 & cur, 31.
 Cecilius qua ratione Du
 ci Norfolkicę supplica
 uerit. 33. illum postea
 interficiendum cu
 ravit. 33. verus est Ca
 tholicorum Aman. 34.
 est author Edicti in
 Catholicos Reginę no
 mine editi. 35.
 Cecilius Edictum com
 posuit nomine Eliza
 bethæ, 101.
 Cecilius dialectica ridicu
 la, 117.
 Cecilius timet Semina
 ria Catholicorum. 129.
 Cecilius fingit se ex Bri
 tannię Regibus origi
 nem traxisse, 133.
 Cecilius superbia ridicula
 de sua nobilitate, 133.
 Cecilius epistola ad explo
 ratorem, 134.
 Cecilius existimatur am
 bire Regnum Anglię,
 pag. 133.
 Cecilius Atheismus, 135.
 Cecilius ficta nobilitas ex
 agitatur 138.
 Cecilius maiores quinam
 fuerint, 138.
 Cecilius commenta de fa
 milia sua origine. 139.
 Cecilius decepit Regni
 summa nequitia,
 pag. 164.
 Cecilius liber *de Iustitia
 Britannica*, 175.
 Cecilius contradictiones,
 178.
 Cecilius impudentia, 184.
 185. 186.
 Cecilius narratio ficta, 199.
 Cecilius nepos per Alanũ
 & Personium libera
 tus, 209.
 Cecilius fraus, 235.
 Cecilius audacia, 238.
 Cecilius desperatissimum
 propositum, 244.
 Cecilius quem exitũ spe
 rare debeat, 245. 246.
 Christiani, omni iure re
 sistere debent, ne Hę
 reticus populo fidei
 præficiatur, 113.
 Christianorum liberato
 rum lætitia, 250.
 Clasis Hispaniensis nul
 la Anglorum fortitu
 dine, sed temporis in
 iuria dissipata, 102.
 Cleri Anglicani ignobi
 litas, 132.
 Collegia Anglicana ple
 na mulieribus. 159.
 Comitua Anglicana qui
 bus potissimum con
 stant. 28.
 In his qua ratione Ca
 tholica Religio sit pro
 scripta. 28. 29.
 Com.

I N D E X.

- Cõmissarij sæuisissimi. 197.
 Cõclusionis Edicti acer
 bitas. 213.
 Conclusio operis: 256.
 Confessio peccatorũ quã
 necessaria. 204.
 Cõfederatio Gallica om
 nino necessaria. 118. 119.
 Consciētia quotidianum
 examen in catholicis
 seminarijs visitatũ. 157.
 Cõsiliarij Elizabethę præ
 cipui fuerũt quinque.
 II. è terra ferẽ emerse
 runt. 11.
 Cõsiliũ vitale datur Eli
 zabethæ. 246.
 Cõsolatio ad catholicos
 Anglos. 249.
 Constantij Imperatoris
 lupina opera. 219.
 Cõtrouersia in Anglia de
 Regni successione gra
 uissima. 44. hæc ad sex
 septemque familias no
 bilitissimas spectat. 46.
 Coperus pseudoepisco
 pus Vintoniensis su
 toris medici filius. 137.
 Corinthij potuissent cõ
 silio Apostoli sibi con
 stituere Principes, si
 vires habuissent ad re
 sistendũ infidelibus. 110.
 Criminationis Elizabe
 thæ tertium caput cõ
 furatur. 101.
 Crudelitas magna. 194.

D

- D**raci Piratę atrocis
 nia. pag. 79. 80.
 Ducum Anglico
 rum qui Hæreticis fa
 uerunt miserimus in
 teritus. 115.
 Dux Alenconię ab Eliza
 betha est in Belgium
 missus & creatus Bra
 bantię Dux. 105.
 Dudley progenies. 14. &
 improbitas. 15. vxori
 suæ fregit ceruices. 16.
 vxorem Comitis Esse
 xia corruptit, ac tandẽ
 in matrimonium acce
 pit. 16. 17.
 Dudley Comes Lece
 strensis ad Elizabethã
 virginis gratiam ad
 missus. 14.
 Dudley mors. 18.
 Dudley auctore Anglia
 apertum Regi Hispan
 iarum bellum fecit,
 Reginęque Scotię vita
 erepta est. 17.
 Dudley vxor statim post
 viri mortem Blundo
 Dudley famulo nup
 sit. pag. 18.

E

- E**cclēsię Catholicę
 grauitas in Re
 gum

I N D E X.

- gum negocijs. 105.
 Ecclesiastici in Anglia carceribus includuntur. pag. 29.
 Ecclesiastici in Anglia beneficijs exuti. 186.
 Edicti inscriptio refutatur. pag. 10.
 Edictū fraude atque importunitate improborum à Regina extortum. pag. 11.
 Edictum Reginae nomine editum non est admittendum. 37.
 Edicti exordium contra Regē catholicum, finis contra sacerdotes Anglicanos. 64.
 cur hæc duo inter se cōiungantur. Ibidem.
 Edicti Anglicani impudentia. 98.
 Edictū Elizabethæ à nullo Principe Christiano probatur. 136. 137.
 Edouardi 6. & suorū religio. 229.
 Edouardi 6. præceptor. pagina. 12.
 Elizabetha nullius Religionis odio aut amore mouetur, sed cupit pacate viuere. 10. 11.
 Elizabetha nullos nisi Diocletianos, Domitianos & alios similes imitari in suis edictis voluit, 39. peior his esse ostēditur. Ibidē. Neroni cōparatur, qui urbē quam ipse incēderat, Christianos incendiisse est calumniatus. 40.
 est causā omnium quæ in Anglia euenerunt & euenire poterūt calamitatum. 42. 43. sancti cui post illam regnādū ius debeat. 43.
 Elizabetha de successore secura est, quia vult post mortem suā omnia in Anglia turbari, vt quidā dicunt, 45.
 eius summa infelicitas quod Seminaria Catholicorum persequatur, 55. 56.
 Elizabetha sub aduentū Philippi in Angliam carceri mancipata, ab eo liberatur, 69.
 Elizabetha alterius coniu rationis particeps, periculo rursus eximitur 69. 70. & tertio item à Philippo periculo eximitur. 71. 72.
 Elizabethæ nequitia insignis, 73. eius opera Belgii per Gueusios cōmouetur, 77. 78.
 Elizabetha contra Deū pugnat, dum Seminaria

I N D E X.

- ria persequitur, 57.
 eius prouisiones, quibus Catholicam religionē prohibet, quales, 58. eius insignia mendacia contra Cāpianum & alios, 67.
 Elizabethæ latrocinia maritima contra Hispanos, 78. ab eadem, pecunia intercepta, 79. qualis ea in subditos fuerit, 85.
 Gallos è Scotia deturbat, & cū Admiratio & alijs rebellibus fœdus init. pagina. 86.
 Elizabetha multis iniurijs Regem Hispaniarum affecit. 99.
 Elizabetha ter quaterve ab Hispaniarum Rege vitam accepit, & alia multa beneficia, 99.
 Elizabetha est belli civilis primi inter Catholicos & Hæreticos Gallia fax. 87. fuit particeps eius coniurationis quam dies Bartholomæanus excepit, 88.
 qualis in Henricū III, fuerit. 88. in Scotia Regem quomodo animata. 97. in Philippū Regem qualis semper fuerit, 99.
 Elizabethæ scelera in vicinos commissa, 100.
 Elizabetha omnia vicina Regna bellis, seditionibus, & furoribus impleuit, 100.
 Elizabetha est vetula, nata anno Dom. 1533. pag. 102.
 Elizabethæ inuidiosa ratio contra Regē Hispaniarum, 102.
 Elizabetha cum perduellibus Regum Gallia societatem inuit, 104.
 Elizabetha odio religionis Catholicæ, Regina Scotiae Regno priuandā curauit, & tandem effecit, vt ei vita adimeretur. 104. 105.
 Elizabetha ex albo Primum Belgij delere cōtendit nomen Philippi Regis, 104.
 Elizabetha facilis est in mutandis Regibus, pagina. 104.
 Elizabetha contēpsit Reges Gallia, 104.
 Elizabetha excitauit tyrannos, 105.
 Elizabetha Alenconia Ducem spe nuptiarū in Angliam vocauit, pag. 105.
 Elizabetha omnibus in rebus, tempori commo-
 S 2 modifq.

I N D E X.

- modisque suis feruit. 145.
 pag. 105.
 Elizabethę in opprimenda Religione catholica fautores miserę perierunt. 115. 116.
 Elizabetha iuravit se feruaturam fidem Ecclesię Romanę. 106.
 Elizabetha est causata multũ omnium Christiani orbis. 119. 120.
 Elizabetha omnes Christianos principes præ se contemnit. 129.
 Elizabetha magno odio seminaria Catholicorum prosequitur. 129.
 Elizabetha, regnante Maria frequenter seditiones mouit. 130.
 Elizabethę misera necessitas ad Catholicorum sanguinem effundendum. 136.
 Elizabethę abauus fuit homo ignobilis. 143. 144.
 Elizabethę abauus cur dictus sit *Mery Dicke*, pag. 144.
 Elizabethę abauus propter scelera sua in carcerem coniectus. 144.
 Elizabethę abauus quibus sceleribus cõtaminatus. 144.
 Elizabethę progenies paterna. 145.
 Elizabetha matrę habuit meretricem. 145.
 Elizabetha ineptę vult appellari catholica. 202.
 Elizabethę calamitas spiritalis. 206.
 Elmerus pseudoepiscopus Lõdinensis, fur. 222.
 Epistola cecilij ad exploratorem. 134.
 Ethelbertus primus Anglosaxonum Regum Christiana sacra suscepit. 239.
 Euangelij frequens nominatio rē suspectam facit. 224.
 Euangelij nomen apud omnes sectas frequentissimum. 223.
 Examinis iniustissimi iurium. 285.
 Examinis Catholicorum fortuna. 260.
 Exemplum illustre de Israelitis bis cæsis à tribu Benjamin. 103.
 Exemplũ insigne ex Nazianzeno. 251.
- F
- F**idei defensoris titulus Henrico octauo à Leone 10. tributus. 203.
 Fœminę nobiles cõdemnate, propterea quod Missam

I N D E X.

- Misã audiissent. 180.
 Fœminę quibus in locis sunt Regnorum Hæredes. 108.
 Forma examinis Catholicorum. 260.
- G
- G**Alliarũ Reges franciscus & carolus fratres, Hæreticorũ fuere hostes. 104.
 Gésericus Arianus, quomodo sit Catholicos calumniatus. 52.
 Gregorius XIII. Seminarium Anglorũ Romę instituit, eamque ob rem Elizabetha tumultuatur. 66. 67.
 Guisus Dux Seminarium Rhemense contra Elizabetham tuetur. 66.
- H
- H**ebrai tribus annorum millibus Rege caruerunt. 107. 108.
 Hæresis nunquam tam absurda nata est, quę suos nõ habeat sequaces. 47.
 Hæreticorum mira adulatione & nequitia, & ipsi fuerunt omnium turbationum in Anglia auctores 48. Sese illiad principum placita pro Religione accommodant. 48. 49.
 Hæretici Angli quibusuis barbaris immaturores. 54.
 Hæreticorum frons non est frons. 99.
 Hæretico homini non licet Regni administrationem cõmittere. 113.
 Hæreticorũ antesignani miserę interierunt. 114.
 Hæreticis qui fauerunt, debitas scelerum penas etiam in hac vita perfoluunt. 114.
 Hæreticorum promotores in Anglia miserę perierunt. 115.
 Hæresim complures Angli in ea educati deserunt. 148.
 Hæreticorum crudelitas pagina. 180.
 Hæreticorũ ferocia. 197.
 Hæretici contemnunt orationem. 215.
 Hæreticorum hypocrisis 237.
 Hæreticorum fucus. 240. 241.
 Hameltoniorum familia cõtra Catholicam Religionem ab Elizabetha armata, quot & quanta passa sit. 92.
- S 3 Hamelto-

I N D E X.

Hameltonij in Scotia, quia Hæresin promoverunt, grauius afflicti, 114.
 Hatton Angliæ Cancellarius quibus artibus ad intimam Elizabethæ amicitiam admiffus est, 20. minus fuit Catholicis infestus quam alij è Concilio, 20. 21. ipsius infelicitas, 22.
 Hayuardorum familia depressa, 116.
 Henricus 8. edictum filię Reginae, si uiueret, grauisimè impugnet, 38.
 Henrici VIII. dissentio ab Elizabetha, 28.
 Henricus octauus Sacramentariorum fuit hostis, pag. 240.
 Hiberniæ Prorex Catholicorum hostis causam capitis dicit, 116.
 Hispaniarum Rex septè & triginta annis quibus regnauit, nulli uicinatorum Principum iniuriam intulit. pagina 99. 100.
 Hispaniarum Rex plurima beneficia in Elizabetham contulit, pagina, 99.
 Hispaniarum Rex hu-

manissimus erga omnes, 236.

I

Iacobus Scotiæ Rex sextus quo anno, & quo modo, & ob quã causam regno inauguratur, 93. Iacobi quinque Reges Scotiæ singulare humanę miserię exemplum, 98.
 Iniustitia insignis Hæreticorum in Anglia, pagina, 190. 191.
 Inquisitionis Anglicanę forma, 237.
 Instructiones contra Catholicos, 258.
 Instructionũ scopus, pagina, 263.
 Interrogationes sanguinarię, & responsa pacifica, 193.
 Ioannes Feltonus nobilis martyr, 242.
 Ioannes Parottus, Hæreticus Hiberniæ Prorex, 116.
 Iudæorum Rex, dei præcepto debuit esse Iudæus: & quę huius præcepti causa fuit, 117.
 Iudices nouos Corinthij debuerunt ex Christianis sibi cõstituere, 110.
 Iudiciorũ in Anglia iniquitas,

I N D E X.

quitas, 188.
 Iudicium celebre 14. martiurum, 189. 190.
 Iulianus Apostata quomodo sit Christianos calumniatus, 53. eius stultissima cogitatio, Catholicam fidẽ persequutione extingui posse, 60.
 Ius ciuile quidnã sit, 107.
 Ius Regium, neque naturę, neque gentium est, 107.
 Ius regnandi, an sit iuris naturę, 135.

L

Laici Catholici in Anglia afflicti & occisi, pag. 177.
 Laicorum in Anglia martyria, 182. 183. 184.
 Laici qui eodem tempore martyrium subierunt, 183. 184.
 Lecestrensis Comitis irreligiositas, 216.
 Londini homo quidam fanaticus Christum se professus est, 46. eius sectatores multi, quorum nonnulli extremo supplicio afficiuntur, 47.
 Londinensis castri nequissimus præfectus, 150.

Lucius primus Britannorum Regum Christiana sacra suscepit, pag. 239.
 Lupina opera Elizabethæ, 220.
 Lutheri epistola ad Lipsienses, 198.
 Lutheranorum iudiciũ de Religione Anglicana, 226.

M

Maria regnãte, Hæretici quomodo insanierint in Anglia, pag. 50.
 Maria Stuarda in Angliã fugiens carceri mancipatur. 31. legitima fuit Anglię regina, 73. eius regni initia: & ut ab Elizabetha delusa, 91.
 Marię Scotorum Reginae cum Darleõ coniugiũ, & quomodo illud Elizabetha interurbare uoluerit, 91. 92. paulo post illa capta est ab Hæreticis, 93. liberata in Angliam fugit, & in carcerem est coniecta, 93. 94.
 Martyres Christi impiorum humeris ad Hæreticorum conciones deportantur, 150.
 R. 4 Martyrum

I N D E X.

Martyrum duplex gloria, 175.
 Martyres Catholici. pagina 182. 183.
 Martyr factus est Thomas VVebleius, quia librum Catholicū habuit, 183.
 Martyres in Anglia, 189.
 Martyr apostata improbavit Calvinianorum hæresim. 230.
 Martyres septem Londini, anno 1591. 266. 267.
 Ministri Anglicani ob flagitia sua vitam suspendio finire coguntur, 147.
 Ministri Anglicani probris vexarunt Galliarum Reges, 104.
 Ministri Calviniani seditionum & bellorum sunt auctores. 130.
 Ministrorū Anglicorū doctrina, 221. vita, 221. 222.
 Ministerium verbi Calviniani est ignominio suum. 132.
 Missam qui audiunt in Anglia, gravissimam pœnam subire coguntur. 181.
 Monarchia Hispaniensis hoc tempore necessaria contra furores hæreticorum. 102.
 Mulieres collegia Anglicana replent. 159.

N

NAUARREUS Rex ab Elizabetha appellatur Franciæ Rex, pag. 103.
 Nauarræi natales dubij sunt, 106.
 Nauarrus læsæ maiestatis reus. 107.
 Nauarrus recusat iurare more Christianorum Regum. 106.
 Nauarrus multis de causis non admittendus ad regnum Galliæ, 106.
 Nauarrus detinuit Carolum decimum Regem Galliæ captivum pagina 107.
 Nobiles Anglos pœnitent in Comitijs rem Catholicam prodidisse, pagina. 31. 32.
 Conuentum Londini habent de tollendo Cecilio & Bacono. 32.
 nullum illud habuit effectum. 33.
 Nobilitatem Anglicanam quàm malè Cecilij vexandam curarit. 34.
 Nobilitatis Gallicanæ pars cur Nauarræum sequatur. 113.
 Nobilitas que Nauarræo fauet, gravissimis sceleribus

I N D E X.

leribus se obstringit, pagina. 113. 114.
 Nobilitas Gallicana que Nauarræo fauet, tandem miserè peribit, pagina 117.
 Nobilitas Anglicana quibus in rebus se occupet, 132.
 Normanni Angliam occuparunt. 140.

O

ODOENUS Tyder homo ignobilis Elizabethæ fuit abusus, 144.
 Orare contemnunt Hæretici, 215.

P

PACIFICATIONIS verus modus, 1247. 248.
 Papa auxiliatur Gallicis Catholicis contra Hæreticos. 126. 127.
 Papæ tres Mediolanenses, 113.
 Pauli IIII. dissensiones cum Hispaniarū Rege. 114.
 Pecuniæ summa quam Catholici in singulos menses soluunt. 179.
 Persecutores fidei male percunt. 61.
 Persecutorū antiquorum mos, 173.
 Persecutorum in dissimulando stultitia, 174.
 Personius nō est Catholicus Regis cōfessarius, pagina 200.
 Personianimus erga Reginam, 207.
 moderatio, 208.
 Philippi Regis in Angliā aduentus qualis, 68.
 eius in Elizabetham beneficia, 69. 72. eius patientia erga Elizabetham, 74.
 Philippus Rex auxilia pro Hibernis Catholicis petita negat, 76.
 Eius ditio amplissima 81. quomodo se cum vicinis principibus gesserit. 81. 82.
 Philippi in Gallos benevolentia, & in seruando fœdere firmitas. 83.
 Pierius pseudoarchiepius Eboracensis homo sordidus. 133.
 Plebeis hominibus in Anglia hoc tempore summi honores passim deferuntur. 132.
 Pœna in Anglia ob auditam Missam. 181.
 Politicorum Gallorū miserice. 117. 118.
 Polus Cardinalis vir optimus,

I N D E X.

- optimus. 25. reijciendí. 111.
 Pontificis Romani munus est Religionis ac diuini cultus incolumitati prospicere. 112.
 Pōtiffices Romani à Deo solo potestatem accipiunt. 124.
 Pontificis Romani auxilia cōtra Nauarrēū. 126
 Pontifex Romanus paternē iuuat, Anglos. pagina. 136.
 Popamus Regine procurator, homo ferus & audax. 190.
 Potestas Ecclesiastica distincta à seculari. 170.
 Presbyteri Ecclesiæ Catholicæ non sunt illegitimi. 131.
 Princeps inter fideles Regnum imiturus, iurat se defensurum Religionem Catholicam Romanam. 106.
 Princeps christianus, qui manifestē deserit Religionem Catholicam omni iure regnandi excidit. 109.110.
 Principes gentiles qui molestiam Christianis non exhibent, tolerādi sunt. 111.
 Principes gētiles sunt legitimi Principes. 111.
 Principes Hæretici sunt
- Prophetia de Cecilij nequitia. 140.
 Protestantium & Puritanorum in Anglia dissidium. 43.
 Puritanorum dissensio. 130.131.
 Puritanorum libri recēter editi. 217

R

- R**aulē cuiusdā scholæ de Atheismo in Anglia floret. 36.
 quāta ipse sit apud Elizabethā in gratia. Ibid.
 Religionis mutatio in Anglia. 26.27.
 Religionis in Anglia mutatio qua ratione facta. 17.28.
 Religio Romana sola à principibus defendenda. 109.
 Religionis negocium nō agitur in Anglia apud Hæreticos. 216.217.
 Religiosorum hominum præclara descriptio. 162.
 Reges neque à natura, neque iure gētium sunt. pagina. 107.
 Reges duobus iuramētis obstringuntur, vt sint Catholici. 108.
 Regia potestas est iuris ciuilis,

I N D E X.

- ciuilis, non autē naturę, aut gētiū. 107.108.
 Regē sibi constituit Hebraeus populus post tria annorū millia. 107.108.
 Reges nō semper, neque vbique eisdem legibus regnarunt. 108.
 Reges non sunt in multis Rebusp. 108.
 Reges alicubi sunt electione tantum. 108.
 Regina Anglicæ metus. 214.
 Regine statutū repugnat Edicto. 179.
 Regis Philippi potentia nulli Christiano Principi molesta est. 102.
 Regis Gallia nomen aut dignitas nullo iure Nauarræo competit. 103.104.
 Regnādi ius amittit, qui Religionem Romanā deserit. 109.110.
 Regnandi ius, an sit iuris naturæ. 135.
 Regnum Gallia libera populi voluntate fuit maioribus Nauarræi concessum. 106.
 Regni hæreditatē in Gallijs filie non accipiunt. 108.
 Res mire calamitosa. 194.195.
- Rex Hispaniarum non nisi compulsus bellū fecit Angliæ, 101.
 Rex Hispaniarum pacis semper fuit obseruantissimus, 101.
 Regis Hispaniarū quod Gallis confert subsidium, est pium, 119.
 Regis Hispaniarum insignis pietas & submissio, 124.
 Rex Hispaniarum Elizabetha inter se comparantur, 122.123.
 Rex Hispaniarum cur dicatur Catholicus, pagina, 201.202.
 Rex potestate à Deo & Repub. accepta, vt debet ad defendendā Catholicam Religionem, 109.
 Rex est Dei minister, & reipub. prorex. 108.109
 Rex Hispaniarū humanissimus erga omnes. pagina, 236.
- S
Sacerdotes Seminaristæ & Iesuite nō sunt in Anglia turbarum causę, sed Hæretici. 41.
 Sacerdotes cur clam in Angliam redeant. 165.
 Sacerdotum Catholicorum prudentia & moderatio,

I N D E X.

- deratio. 169.
 Sacerdotes ob pontificiã monarchiã occisi. 187.
 Sacerdotes in Anglia qua ratione de læsa maiestate condemnentur. 87.
 Sacerdotũ fautores quomodo detegantur. 261.
 Sandefus pseudoarchiepiscopus Eboracensis, mæchus. 222.
 Scelera pseudoepiscoporum in Anglia. 222.
 Scholasticæ seditiones quę nam sint hereticorum iudicio. 151.
 Scholasticam doctrinam heretici temerè repudiarunt. 160.
 Scotia quot & quanta sit ab Elizabetha perpeffa. 89. Scotorum miseri inter se tumultus & cędes. 94. Scotia quot & quanta ab Anglis perpeffa. 95. 96. 97.
 Scotiæ Rex vnus anni puer opera Elizabethę est coronatus magna cum matris suę Marię iniuria. 105.
 Scribæ Anglici mira stultitia, 125.
 Sectarij omnes Anglicanis ministris contrarij, pagina 225.
 Seditio quædam est sancta, pag. 166.
 Semeyri fratres Hæresis in Anglia promotores gladio interierũt, 115.
 Seminaria Anglicana qua dignitate & vtilitate patrię instituta, 55.
 Seminariorum educatio planè admiratione digna, 56. 57. Seminarium Duaci institutũ Elizabetha quomodo persequuta sit, 65.
 Seminariorum alumni à calumnijs Edicti vindicantur, 145. 146. 147.
 Seminariorum Catholicorum institutio & disciplina, 151. 152.
 Seminariorum mores & vita. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158.
 Seminariorum firmitas, pagina 248.
 Seminariorum Catholicorum quisnam sit finis, 165.
 Subditi sunt liberi ab omni iureiurando præstito principi christiano, qui apertè Catholicã Religionem deserit, 109. 110. Subditi quando debēt reijcere Principes suos Hæreticos, pag. 110. 111. 112.
 Superbia Anglorum. 223.

Thomas

I N D E X.

- T
 Thomas Staffordus clam cum Elizabetha coniurat, ob idque supplicio afficitur, 71.
 Thomas Sherodus martyr. 182.
 Tyranni aliquot in Belgio ab Elizabetha excitati, 105.
 Tyranni Anglicani. 234.
 narũ calamitates. 158. 159.
 Valsingamus Anglię Secretarius, homo fuit ferus & asper. 19. maximus Catholicorum hostis. 19.
 Valsingami mores & mors. 19. 20.
 Vxores Baconi & cecilij quam fuerint. 12.

Z.

- V
 Vite Regis Philippi, & Elizabethę Anglice Regine dissimilitudo. 102.
 Vniuersitatum Anglicana.
 Z
 Zuinglius belli inter Heluetios auctor in acie cecidit. pag. 130.
 Zuinglianorum iudiciũ de Religione Anglicana. 226.

F I N I S.

AVGVSTAE,
 Apud Ioannem Fabrum, anno
 Domini M D X C II.
 Mense Octobri.